

**T.C. MALTEPE ÜNİVERSİTESİ**

**SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI**

**Kentte Sosyal Ayrışma ve Mekânsal Dönüşüm: Kapalı Sitelerde  
Kadının Konumu**

**Yüksek Lisans Tezi**

**Mukaddes Gönüler**

**121126103**

**Prof. Dr. Nurgün Oktik**

**İstanbul, Ocak 2015**

**10068242**

T.C. Maltepe Üniversitesi  
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

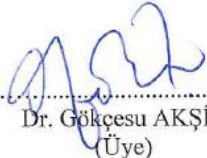
05.03.2015 tarihinde tezinin savunmasını yapan Mukaddes GÖNÜLER'e ait "Kentte Sosyal Ayrışma ve Mekansal Dönüşüm: Kapalı Sitelerde Kadının Konumu" başlıklı çalışma, Jürimiz Tarafından Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı, Sosyoloji Tezli Yüksek Lisans Programında Yüksek Lisans Tezi Olarak **Oy Birliği/Oy Çoğunluğu**yla Kabul Edilmiştir.



Prof. Dr. Nurgün OKTİK  
(Jüri Başkanı) Danışman



Doç.Dr. Güncel ÖNKAL  
(Üye)



Dr. Gökçesu AKŞİT  
(Üye)

## ÖZET

Metropol şehirlerdeki kapalı siteler, çevrelerinde bulunan diğer yerleşim alanlarından kopuk ve kendilerine özel dünyalar kurmaktadır ve çoğunlukla içlerinde buldukları bölgenin siyasal ve gündelik yaşamının özelliklerini taşımamaktadırlar. Bu araştırma büyük kent İstanbul'un farklı yapılaşmalarından, kapalı sitelerin yaygınlaşmaya başladığı 2000'li yılların başında Ümraniye'de yapılandırılan "kapalı site" olgusuna, "mekân" ve "kadın" temelli bir bakış açısından bakarak, bu olguya yönelik gerçekleri derinlemesine sorgulamayı denemiştir. Tez giriş ile birlikte 5 ana bölümden oluşmaktadır.

Tezin birinci bölümünde araştırmanın sorunu/sorunsalı belirlenmiş ve bu bağlamda yapılan literatür taraması ile tezin kavramsal ve kuramsal çerçevesi oluşturulmuştur. Öncelikle kent kavramları ve kentsel ekolojik kuram ile kentleşme teorileri incelenmiştir. 1980'ler sonrası İstanbul'da ortaya çıkan tüketim toplumu olarak nitelendirilen ve kenti soylulaştıran yeni orta sınıf bağlamında, kapalı sitelerin ortaya çıkışı ve yükselişi konut tüketim biçimlerinin değişimi ele alınmıştır. Kapalı sitelerin ailelere verdiği güvenlik duygusu ile tercihleri doğrultusunda tezin ana konusu olan kadın ve mekân ile ilgili literatür incelenmiştir. Araştırmanın amacı ve önemi bu bölümde ortaya konmuştur. Araştırmanın ikinci bölümünde örneklem ile katılımcılar hakkında genel bilgiler verilmiştir. Araştırmanın yönteminin belirlenmesi verilerin toplanması ve analizi uygulanan metodoloji detaylı olarak bu bölümde yer almıştır. Araştırmanın üçüncü bölümünde örnek alan araştırması ile ilgili bulgular sunulmaktadır. Kapalı siteler ile ilgili yapılan alan çalışmasının genel çerçevesi ve yaklaşımı açıklanarak, örnek alan içinde çalışmaya konu olan yerlere ilişkin verilerin çalışma kapsamına uygun olarak derlenmesi ve yorumlanmasına çalışılmıştır. Araştırmanın dördüncü bölümünde yapılan anketlerin çözümlenmesi sonrasında incelenen konunun, görünümünden çok özüne inmek ve bütün olarak anlamayı mümkün kılmak için derinlemesine görüşmeler yapılmıştır. Araştırmanın beşinci ve son bölümünde, kapalı sitelerde yaşamlarını sürdüren kadınların site gündelik hayatını etkileyen unsurlar saptanarak, bulgular eşliğinde sonuçlara ulaşılmış ve kapalı siteler ile ilgili toplumsal refahın genişlemesi için öneriler sunulmuştur.

Bu araştırmada öne çıkan önemli bulgular; site yaşamına dahil olan kadının eğitim oranı Türkiye genelinin çok üzerinde büyük çoğunluğunu lisans seviyesindedir. Çalışan ve kendini ifadelendiren kadın öncelikle bireydir, toplumun içerisinde görünür haldedir ve kendini ifade edebilen konumundadır. Site yaşamı tercihinde etken sebep güvenliğinin varlığıdır. Site donatıları ile site sakinlerinin araçlarına sağlanan otopark özelliği, tercihlerinde diğer öncelikler olarak gözlemlenmiştir. 14 yıl geçmişi olan site başlangıçta sitede oturanlar açısından homojen bir yapıya sahiptir. Site yaşamının aile bireylerinin ortak zaman paylaşımlarını artırması ve özellikle çocukların sosyalizasyon süreçlerine olumlu katkısı bağlamında etkisi olduğu belirlenmiştir.

Elde edilen verilere göre orta/üst seviyede beyaz yakalılarının çoğunlukta bulunduğu ve yaşamlarını sürdüren bireyler gün içerisindeki yoğun tempolu çalışma ortamları ve yoğun şehir trafiği sonrasında site kapısından girer girmez kendilerine sunulan ve satın aldıkları hizmetler ile sorunsuz bir yaşamı tercih etmektedirler. Kapalı sitelerin satış politikaları içeriğindeki, ailelerin yaşamı için ideal "yaşam alanları" adı altında uyguladıkları satış stratejilerinin, yerini bulduğu görülmektedir. Tüm bu veriler kapalı sitelerin kadının yaşamını kolaylaştırdığı, özellikle sahip oldukları otopark ve güvenlik varlığı ile kent ile etkileşimlerini daha da özgür yaşamalarını sağladığı ortaya çıkmıştır.

Kadın içerisinde bulunduğu konum ile orta sınıf ev kadınıdır ya da beyaz yakalı çalışan orta sınıf kadınıdır. Gündelik yaşamında zamanını mekânlarda sıkışık olarak yaşamaktadır. Bulunduğu her konumda, her şartta ev olan mekânını biçimlendirmekte ve evinin kendini yansıttığını belirtmektedir.

**Anahtar sözcükler:** Kapalı Site, Kadın, Kent, Mekân, Aile

## ABSTRACT

Gated communities in metropolis establish their own world, detached from the surrounding residential area, and in most cases they don't bear the social and political attributes of the region they are built in. This research intends to conduct a in depth analysis of the facts, from the point of view of "space" and "women", to the gated community phenomenon in Ümraniye in the 2000s, when diversified residential establishments and gated communities started to expand. The thesis is comprised of 5 sections, including the introduction.

In the first section of the thesis, the problem statement of the research is defined and following the literature scan, the conceptual and theoretical framework of the thesis is set up. As the first step, the concept of the city and ecological aspects and urbanization theory is analyzed. In the context of the new emerging middle class after the 1980s, also known as the consuming society, and who gentrified the city, the rise of the gated communities and the change in the way of housing is analyzed. Literature has been analyzed on the main subject of the thesis, women and space, in line with the security feeling and choices of the families. Importance and significance of the research is put forward in this section. In the second section general information about the sampling space and the participants is put together. In this section, the methodology of the research and collection and analysis of the data is explained in detail. In the third section, the main framework and approach of the field study is explained and compilation and analysis of the data pertaining to the sampling space is conducted. In the fourth section, upon completion of the analysis of the surveys, in-depth interviews were conducted to enable understand of the core of the subject with a holistic view, rather than the sole outlook. In the fifth and final section of the research, in the context of the facts influencing the daily life of the women, living in the gated communities, and the accompanying findings, conclusions were made and propositions were developed to enhance the social wealth.

The forthcoming findings of the research are that: the women of the gated community have a much higher level of university degree than Turkey average and majority holds a university degree. Working women are, in the first place individuals, are visible in the society and can express themselves. Primary reason for their choice of the gated community life is the security. Gated community social facilities and availability of the car park to the residents, were the other priorities observed in their choices. The gated community, which has a history of almost 14 years, had a homogeneous profile of residents in the beginning. Positive contribution of the gated community life is observed on the shared time of the family members and the socialization process of the children.

According to the data, middle/upper class white collar individuals, who live in the gated community, chose to have a hassle free life offered to them and they buy, as soon as they enter the site, after a hard working day and busy traffic. It is observed that the "ideal space" message, which is conducted as part of the sales strategies for the gated communities by the property development companies, finds its place well. All this data unveils the fact that the gated communities make life easier, and enable a free interaction with the city, especially with its security and car park facilities which they offer.

Women who were analyzed in the thesis are middle class housewives or white collar working class women, as demonstrated by their position. They exist in their space

with all aspects of daily life and they feel the time pressure in their space. They think that they shape where they live and their home reflect their own style in every way.

**Keywords:** Gated Community, Women, Urban, Space, Family

## İÇİNDEKİLER

ÖZET .....	iii
ABSTRACT .....	v
1. BÖLÜM: GİRİŞ .....	1
1.1. Tezin Ele Aldığı Sorunsal .....	5
1.2. Kent Kavramları.....	11
1.3 Chicago Okulu.....	14
1.3.1 Kentsel Ekolojik Kuram .....	14
1.3.2 Kentli Birey ve Yaşam.....	17
1.4. Soylulaşma/ Soylulaştırma (gentrification), Süzülme (filtering), Kapalı Siteler (gated community) .....	18
1.4.1. Kapalı Siteler ve Orta Sınıf.....	21
1.4.2. Kapalı Sitenin Verdiği Güven ile Aile Yaşamı .....	26
1.4.3. Aile ve Modern Yaşam.....	28
1.5. Mekân .....	32
1.6. Mekân Olan Ev ve Kadın.....	36
1.7. Araştırmanın Amacı.....	42
1.7.1. Hipotezler .....	44
1.8. Araştırmanın Önemi .....	44
2. BÖLÜM: YÖNTEM.....	46
2.1 Araştırmanın Evreni ve Örneklem.....	46
2.1.1 Ümraniye .....	48
2.1.2. My City Ümraniye Kapalı Sitesi.....	49
2.2. Veri Toplama Teknikleri.....	50
2.2.1. Veri Toplama Süreci .....	51
3. BÖLÜM: BULGULAR ve TARTIŞMA .....	53
3.1. Nicel Anketlerin Analizi .....	53
3.1.1. Nicel Araştırmanın Genel Bulguları .....	90
4. BÖLÜM: DERİNLEMESİNE GÖRÜŞME ANALİZLERİ .....	94
4.1. Yaşanılan Mekân Olan Evin İfade Ettiği Anlamı.....	95
4.2. Site Yaşamının Aile İçi Etkileşime Katkıları.....	98
4.3. Site Yaşamından Beklentiler ve Yaşamın Kolaylaşması .....	101
4.4. Kent Yaşamı İstanbul ile İlişki ve Kente Yabancılık.....	106
5. BÖLÜM: ARAŞTIRMANIN GENEL DEĞERLENDİRMESİ VE ÖNERİLER ....	109

KAYNAKLAR .....	116
6. BÖLÜM: EKLER .....	122
EK 1 – GÖRÜŞME FORMU .....	122
EK 2 – GÖRÜŞME ÇERÇEVESİ.....	129
EK 3 – DERİNLEMESİNE GÖRÜŞME SENARYOSU .....	132
EK 4 – DERİNLEMESİNE GÖRÜŞME VERİ ANALİZİ FORMU.....	134
EK 5 – DETAYLI DERİNLEMESİNE GÖRÜŞME KATILIMCI BİLGİ TABLOLARI .....	137
EK 6 - İŞ PLANI .....	138
EK 7 - AĞAOĞLU MY CITY ÜMRANİYE SİTESİNE VERİLEN DİLEKÇE .....	139
EK 8 – SİTE İLE İLGİLİ RESİMLER .....	140
7. BÖLÜM: GRAFİKLER.....	145



## HARİTALAR

Harita 1-1: Yıllara ve semtlere göre kapalı sitelerin yoğunluk karşılaştırılması .....	25
Harita 2-1: Ümraniye'nin İstanbul'daki konumu .....	48

## TABLolar

Tablo 3-1: Yaş Dağılımı .....	53
Tablo 3-2: Medeni Durum .....	54
Tablo 3-3: Eşlerin Eğitim Profili .....	54
Tablo 3-4: Sitede Yaşayan Kadınların Eğitim Profili .....	55
Tablo 3-5: Kadının Çalışma Durumu .....	55
Tablo 3-6: Kadının Doğduğu Şehir .....	55
Tablo 3-7: Yer Kavramı .....	56
Tablo 3-8: Mülkiyet Durumu .....	56
Tablo 3-9: Mülkiyet Aitliği .....	57
Tablo 3-10: Başka Ev Mülkiyeti .....	57
Tablo 3-11: Araba Kullanımı .....	57
Tablo 3-12: Araba Mülkiyeti .....	58
Tablo 3-13: Sitede Yaşam İçin Gerekli Gelir Grubu .....	58
Tablo 3-14: Sitede Yaşayanların Kendilerini Gördükleri S.E.S (Sosyo-Ekonomik Seviye) .....	59
Tablo 3-15: Siteye Taşınmadan Önceki İkamet Yeri .....	59
Tablo 3-16: Siteye Taşınmadan Önceki Konut Tipi .....	60
Tablo 3-17: Sitede İkamet Süresi .....	60
Tablo 3-18: Site Yaşamından Memnuniyet .....	61
Tablo 3-19: Site Yaşamı Tercihleri .....	62
Tablo 3-20: Sitenin Fiziki Özellikleri ile Tercihini .....	63
Tablo 3-21: Sitenin Tercih Edilmesindeki Olanakların Kullanım Sıklığı .....	64
Tablo 3-22: Park ve Açık Alanların Kullanımı .....	66
Tablo 3-23: Havuzların Kullanımı .....	66
Tablo 3-24: Spor Salonunun Kullanımı .....	66
Tablo 3-25: Sitede Yaşayan Kadının Ev İçi Fonksiyonu .....	67
Tablo 3-26: Eşlerin Kadınlardan Beklentileri .....	69
Tablo 3-27: Ailede Önemli Kararlarda Son Sözü Söyleyen .....	70
Tablo 3-28: Çocukların Sosyalleşmesinde Site Yaşamı Etkisi .....	71
Tablo 3-29: Çocukların Site Yaşamında Aileleri ile Yaşayabileceği Sorunlar .....	71
Tablo 3-30: Olası Siteden Taşınma Sebebi .....	74
Tablo 3-31: Sitede Yaşayanlar Arası Olası Farklar .....	74
Tablo 3-32: Site İçerisinde Komşuluk İlişkisi .....	75
Tablo 3-33: Komşular ile Bir araya Geline Mekânlar .....	75
Tablo 3-34: Site İçerisinde Kadın Dayanışma Süreci .....	76
Tablo 3-35: Sitenin Sorunları .....	77
Tablo 3-36: Site İçerisinde Uyulması Gereken Kurallar .....	78
Tablo 3-37: Site Yönetimine Dahil Olmak .....	78
Tablo 3-38: Site Dışında ki Semt Sakinleri ile Fark Olasılığı .....	79
Tablo 3-39: Site Dışındaki Semt Sakinleri ile Farklar .....	79
Tablo 3-40: Sitenin Yakın Çevresinde Oturanları Komşu Olarak Görme .....	80
Tablo 3-41: Site duvarının Toplumsal Ayrışma Yaratması .....	80
Tablo 3-42: Ev İçi Yardım .....	81
Tablo 3-43: Boş Zamanların Değerlendirilmesi .....	82
Tablo 3-44: Temel İhtiyaçların Alış-Veriş Tutumu .....	83
Tablo 3-45: Gündelik Yaşamda Tercih Edilen Taşıtlar .....	84
Tablo 3-46: İstanbul'da Kendini Güvende Hissetme .....	85
Tablo 3-47: Mahalle Sınırları İçerisinde Kendini Güvende Hissetme .....	85
Tablo 3-48: Sitenin İçerisinde Kendini Güvende Hissetme .....	86
Tablo 3-49: İstanbul Şehrini Yansımaları .....	86
Tablo 3-50: İstanbul'un On Yıl Sonra İçin Öngörüler .....	87
Tablo 3-51: Likert Skala .....	88
Tablo 4-52: Derinlemesine Görüşme Katılımcı Profili .....	95

## GRAFİKLER

Grafik 7-1: Yaş Dağılımı.....	145
Grafik 7-2: Medeni Durum.....	145
Grafik 7-3: Eşlerin Eğitim Durumu.....	146
Grafik 7-4: Kadınların Eğitim Profili .....	146
Grafik 7-5: Sitede Yaşayan Kadının Çalışma Durumu .....	146
Grafik 7-6: Doğum Yerleri .....	147
Grafik 7-7: Yer Kavramı .....	147
Grafik 7-8: Mülkiyet Durumu .....	147
Grafik 7-9: Mülkiyetin Kime Ait olduğu .....	148
Grafik 7-10: Başka Bir Ev Mülkiyeti.....	148
Grafik 7-11: Araba Kullanımı.....	148
Grafik 7-12: Kullandığı Arabanın Mülkiyeti .....	149
Grafik 7-13: Bu Sitede Yaşamak İçin Gerekli Gelir Düzeyi .....	149
Grafik 7-14: Sitede Yaşayanların Kendilerini Gördükleri S.E.S.....	149
Grafik 7-15: Siteye Taşınmadan Önceki İkamet Edilen Yer.....	150
Grafik 7-16: Siteye Taşınmadan Önceki Konut Tipi.....	150
Grafik 7-17: Sitede İkamet Süresi .....	150
Grafik 7-18: Site Yaşamından Memnuniyet.....	151
Grafik 7-19: Site Yaşamını Tercih Etme Nedenleri.....	151
Grafik 7-20: Sitenin Fiziki Özellikleri İle Tercihi .....	152
Grafik 7-21: Sitenin Tercih Edilmesindeki Olanakların Kullanım Sıklığı .....	152
Grafik 7-22: Park ve Açık Alanların Kullanımı .....	153
Grafik 7-23: Havuz Kullanımı .....	153
Grafik 7-24: Spor Salonu Kullanımı.....	154
Grafik 7-25: Sitede Yaşayan Kadının Ev İçindeki Fonksiyonu.....	154
Grafik 7-26: Eşlerin Kadınlardan Beklentileri.....	155
Grafik 7-27: Ailede Önemli Kararlarda Son Sözü Söyleyen.....	155
Grafik 7-28: Çocukların Sosyalleşmesinde Site Yaşamı Etkisi .....	155
Grafik 7-29: Çocukların Site Yaşamında Aileleri ile Yaşayabileceği Sorunlar .....	156
Grafik 7-30: Olası Siteden Taşınma Sebebi.....	156
Grafik 7-31: Sitede Yaşayanlar Arasında Olası Farklar .....	157
Grafik 7-32: Site İçerisinde Komşuluk İlişkisi.....	157
Grafik 7-33: Komşular ile Bir Araya Geline Mekânlar .....	158
Grafik 7-34: Site İçerisinde Kadın Dayanışma Süreci.....	158
Grafik 7-35: Site sorunları .....	159
Grafik 7-36: Site İçerisinde Uyulması Gereken Kurallar .....	159
Grafik 7-37: Site Yönetimine Dahil Olmak.....	160
Grafik 7-38: Site Dışında Yaşayan Semt Sakinleri ile Fark Olasılığı.....	160
Grafik 7-39: Site Dışı Semt Sakinleri ile Farklar .....	160
Grafik 7-40: Site Yakın Çevresinde Oturanları Komşu Olarak Görme .....	161
Grafik 7-41: Site Duvarlarının Toplumsal Ayrışma Yaratması .....	161
Grafik 7-42: Ev İçi Yardım.....	161
Grafik 7-43: Boş Zamanların Değerlendirilmesi.....	162
Grafik 7-44: Temel İhtiyaçların Alış-Veriş Tutumu .....	162
Grafik 7-45: Gündelik Yaşamda Tercih Edilen Taşıtlar.....	163
Grafik 7-46: İstanbul'da Kendini Güvende Hissetme .....	163
Grafik 7-47: Mahalle Sınırları İçerisinde Kendini Güvenli Hissetme.....	164
Grafik 7-48: Site İçerisinde Kendini Güvende Hissetme .....	164
Grafik 7-49: İstanbul Metropol Şehridir Yansıması .....	165
Grafik 7-50: İstanbul'un On Yıl Sonrası İçin Öngörüler.....	165
Grafik 7-51: Kız Çocuklarının Kontrolü.....	166
Grafik 7-52: Kadın Çalışmamalıdır.....	166
Grafik 7-53: Erkeklerin Kadına Sahip Çıkması .....	166

Grafik 7-54: Kadınların Başka Erkekler ile Arkadaşlığı .....	167
Grafik 7-55: Çocuklara Öğretilen Güvenli Olma Durumu .....	167
Grafik 7-56: Yaşlanan Anne-Baba Durumu .....	167
Grafik 7-57: Evlenen Yeni Çiftlerin Nerede Yaşayacağı .....	168
Grafik 7-58: Çocuklara Öğretilen Sorumluluklar ve Sınırları .....	168

# 1. BÖLÜM: GİRİŞ

Günümüzde metropol kentlerin büyük bölümü zenginliğin, gücün, aşırı üretim ve tüketim alanlarının, çevresel bozulmanın merkezi konumundadır. Kentler, toplumsal kesimler arasında yarattığı ayrışma ve dışlanma ile sosyal ve bölgesel farklılıkların yaratıldığı mekânlar ve kamusal alanların özel birimler tarafından işgal edilen geniş yerleşim alanları halindedirler.

Kent konut bağlamında ele alındığında değişen konut tipolojisi ile karşılaşılmaktadır. Kentler içinde buldukları sosyal ve ekonomik modele bağlı olarak değiştikçe konut tipleri ve içerdiği anlamlar da değişmektedir. 1990'lı yılların başlarından itibaren Türkiye'de konut farklı bir alanda gelişme göstermiştir, "gated communities", "residence" olarak adlandırılan yatay ve dikey yerleşim kavramlarından söz edilmeye başlanmıştır (Görgülü, 2011:22). Kapalı/kapılı siteler (gated communities) olarak adlandırılan bu yerleşimler, duvarlar içerisinde özelleştirilmiş arazi içerisinde, kent yönetiminden yarı özerk bir yönetime sahiptirler (McKenzie'den aktaran Kurtuluş, 2005:164). Yüzme havuzları olan, oyun alanları, hatta hemen yakınlarında golf sahalarına sahip olan bu yerleşim alanlarında yapılan peyzaj çalışmaları ile doğal ortamlar yaratılmaya çalışılmıştır. Bu sitelerin en büyük özellikleri, alışveriş merkezleri, sosyal tesisleri büyük çoğunlukla okulları bünyelerinde barındırmalarıdır (Keyder, 2013:186).

Kapitalist ülkelerde neo-liberal ekonomi politikaları ile yeniden yapılanan üretim süreçleri, kentsel yapılanmalarda dönüşümlere neden olacak şekilde etkilidir. Türkiye'de de ekonomi politikaları yabancı sermaye yatırımlarını teşvik etmektedir. İmar uygulamaları ise, yabancı sermayeden çok yerli sermayenin bu alanda etkin olmasını sağlamıştır. Yabancı sermaye, karmaşık mülkiyet ilişkileri, yasal da olsa adil olmayan imar uygulamaları nedeni ile geri planda kalmaktadır. Ekonomi politikaları ile kapitallerini arttıran seçkinler ise kültürel birikimlerini kendi sınıfları ile tamamlamışlardır (Taşan Kok, Bali'den aktaran Kurtuluş, 2005:166-167). 1980'ler sonrası finans ve üst gelir grubunda çalışan kesimin gelir seviyesi yükselmiş ve bu tüketici kesim de arayış içine girmiştir (Özgür, 2006:3, Şen, 2005:144). Gerek Türkiye'de tüketim kültürü ile birleşme isteğinde olan seçkinlerin, gerek gelir seviyesi yükselen beyaz yakalıların arayışları yeni mekânsal yapıların ortaya çıkmasına

neden olmuş, yeni yerleşim biçimleri olarak görülen kapalı siteler (gated community) belirginleşmeye başlamışlardır (Keyder, 2013:184, Es, 2010:91, Kurtuluş, 2005:167). Kapalı yerleşimler İstanbul'da şehir proje alanları yolu ile sürdürülmektedir.

İstanbul konut piyasasına son yirmi yıldır damgasını vuran site olarak inşa edilen yapılanmalar, değişik ölçeklerde olsalar da orta/üst ve orta sınıflara hitap etmektedirler. Hizmet dinamikleri açısından farklılıklar gösterebilirler de temelde seçkinlik, güvenlik ihtiyacı ile kamuya kapalı ve özelleştirilmiş alt yapı üzerinden pazarlanmaktadır (Blekey ve Synder, Kruger ve Landman'dan aktaran Kurtuluş, 2005:162-163). Metropol şehirlerindeki kapalı siteler çevrelerindeki yerleşim alanlarından kopuk ve kendilerine özel dünyalar kurmaktadır. Çoğunlukla içlerinde buldukları bölgelerin gündelik yaşam ve siyasal özelliklerini taşımamaktadırlar. Bauman'a göre sahip olmak böldüğü oranda güç ve özerklik işlevlerini yerine getirmektedir, sahip olmak her koşulda farklılaştırma ve dışlamak demektir (Bauman, 2010:145). Kent periferisinde yapılaşan kapalı/kapılı sitelere yerleşen orta ve üst gelir sahibi gruplar, bu bölgelerin rant haline gelmesine neden olmuştur. Kapitalizm etkisi ile zengin ve yoksul arasındaki makas aralığı açılmıştır. Kapitalizmin ve küreselleşmenin tüm faydalarından yararlanan bu kesim, kentten olduğu kadar kent yoksulundan da uzaklaşma eğilimi ile kapalı/kapılı siteler olarak adlandırılan bu tür alanlara yerleşmiştir (Işık ve Pınarcıoğlu'ndan aktaran Erman 2010a:253). Konutun üst gelir grupları için anlamı kapalı/kapılı siteler (gated communities) olarak değişmiştir (Erman, 2010:6). Maddi ve kültürel dinamiklerinin de göstergesi olarak kentin yükselen yeni orta sınıfının ideal yerleşim biçimleri haline almışlardır (Bali'den aktaran Kurtuluş, 2005:167).

Kentlerde kişilerin kim ve ne olduklarından öte, nerede yaşadıkları ile tanımlanır olmuş ve böylece kişinin etnik kökeni, sınıfı, cinsiyeti kadar etkili bir hal almıştır (Keith ve Pile'den aktaran Erman, 2010:11). Konut alt gelir grupları için barınma ihtiyacını karşılarken, üst gelir grupları için prestijin kaynağı haline gelmiş, daha lüks olanları inşa edildiğinde ise satın alınması gereken tüketim nesnesi olmuştur. Konutun tüketimin nesnesi olarak ele alınması ve üst sınıflara pazarlanırken yaşam tarzını gösteren, yaşayanın kendini ifade etmekte kullandığı alanlar bir statü simgesi haline gelmiştir (Alver, 2010:11-12, Erman, 2010:7).

Soylulaştırma (gentrification), eski şehir merkezlerinin özellikle orta sınıf tarafından keşfedilmesi ve bu merkezlerde yaşayan işçi sınıfı ile bölge yoksullarının yerinden

edilmesi ve yeniden düzenlenilen oluşumlardır. Bu yapılandırmaların sınıfsal ve kentsel ayrışmalar yarattığı da eleştirilen yönüdür (Savage ve Warde'den aktaran Şen, 2005:129). Bu bağlamda soylulaştırma (gentrification) kavramı, genel bir tanımı ile kentin geri kalmış bölgelerinin kentsel rekabet amacı için güzelleştirilerek, sermaye sahiplerinin dikkatini çekmek şeklinde de ifadelendirilebilir. Temelde soylulaştırma kavramı için çözüme ulaşamamış olgulardan biridir açıklamasını getirmek yanlış olmaz. Çünkü kimi kentin eski sahiplerini yerinden etmek olarak görürken, kimi kentsel dönüşüm adı altında cazibe unsuru yaratıldığını savunmaktadır. İstanbul'da soylulaştırma özellikle 1980 sonrası ekonomi alanındaki yeni oluşumların etkisi ile toplumsal ve mekânsal dinamikler çevresinde oluşmuştur. "Yeni orta sınıf" bu süreçte belirginleşmiştir. Sınıf bileşenlerindeki değişimler ile yeni orta sınıfın ortaya çıkışı kapsamlı bir toplumsal dönüşümü göstermektedir (Şen, 2005:146).

İstanbul'daki soylulaştırma süreci, ekonomi gelişme çizgisinin sanayiden uzaklaşırken hizmet sektörü ve iş alanlarına kayması olmuştur. Merkezi çevreleyen semtlerde ise sosyal hayat değişimler ile yeniden şekillenmiştir. Şehir merkezinin sanayisizleşmesi ile 1990'lı yıllarda soylulaştırılan kentin toprak alanlarında ve mekânlarda değer değişimine "rant farkı"na neden olmuştur ve beraberinde bu alanlardan sınıfsal tahliyeler başlamıştır (Smith'ten aktaran Şen, 2011:3). 1980 sonrası İstanbul'un merkezinde meydana gelen soylulaştırma sonrası kentin bu alanlarında yeni bir ekonomik arayışın ortaya çıkmış olması, sınıfsal ayrışmanın mekânsal olarak gerçekleşmeye başlaması, korumalı yaşam (gated community) alanlarının artmasına neden olmuştur. İstanbul konut piyasasına son yirmi yıldır damgasını vuran, korumalı yaşam alanları olarak yeni yerleşim biçimleri özellikle 1980 sonrası oluşmaya başlayan yeni orta sınıflara hitap etmektedir.

Korumalı/kapalı siteler olarak tanımladığımız "gated community" talebinin artmasında diğer etken sebepler ise; orta ve üst gelir gruplarına, kentteki diğer yaşam alanlarından ayrılmış ve tüketim kültürünün tutku ve özelemlerin satın alınabilecek ürünler ile aşılması felsefesi çerçevesinde sunulan "idealinizdeki ev" miti altında, bir mekânın düşler ülkesi olarak imgelendirilmiş olmaktadır. İstanbul'un apartman hayatını sürdüren orta ve orta/üst sınıf için kentin dağınıklığından, kalabalıktan, kirliliğinden, uzak sosyal mekânların sağladığı imkanlar ile temiz hava, temiz su, herkesin spor yaptığı, bahçelerde çocukların güven içerisinde oyun oynadığı homojen bir yaşantı satın alarak gerçekleştirme umudunu getirmiştir (Öncü, 2010:91-94). Yaşantılarını metropollerde tüketen bireyler evlerinde ve konfor

içerisinde tembellik yaparak yaşamak istemektedirler. Onlara bu konforu, yerleşim alanlarının istihdam ettiği insan ve teknoloji gücü sağlamaktadır. Bireyler eskiden şehirlerde birlikte yaşamayı tercih ederken artık daha sakin bir yaşamı tercih etmeye başlamışlardır. Toplu taşıma araçlarına binerek sinema ve spora gitmek gibi alışkanlıklarını tüketmek üzeredirler. Sosyal ihtiyaçlarının büyük bir kısmını modern gettolar diyebileceğimiz, etrafı kalın duvarlarla çevrili kapılı sitelerde gerçekleştirmektedirler. Sennett günümüzde kalabalıktan korkan alıcılarına yalıtılmış siteler inşa edenlerin, insan bedenini modern teknolojilerle uyumlu hale getirirken sağladıkları düzenin temelinde “temassızlık” olduğunu belirtir (Sennett, 2011:14).

Kapalı sitelerde yaşamlarını sürdürenler toplumsal etkileşimleri ile bir yaşam tarzı oluşturmamaktadırlar, onlar oluşturulmuş yaşam tarzlarını satın almaktadırlar. Belki de daha önce deneyimlemedikleri bir yaşam tarzı satın almaktadırlar. İmzaladıkları yönetim planları ile hazır olarak sunulmuş çevre ve yaşam tarzına uymayı kabul ederken, uyumlu davranmadıklarında diğer paylaşımcıların istekleri doğrultusunda, yönetimin yetkili mercileri tarafından uyarılmakta ve gereğinde yasal yollara başvurulabilmektedir. Çizilebilecek taahhütler çerçevesi içerisinde, çevreye saygı, kaybolmaya yüz tutmuş geleneksel değerler ve komşuluk ilişkilerini yeniden canlandıracak bir yaşam kültürü amaçlanmaktadır.

Yaşamın sürdürüldüğü mekân olarak ev toplumsal cinsiyet bağlamında ele alındığında, evleri ve yaşama alanlarının kadınlar için öneminin büyük olduğu görülür, bu alanlar hem bir sosyalleşme ortamıdır hem de zamanının büyük kısmını diğer komşu kadınlar ile bir arada geçirerek, bir duygusal paylaşım ve karşılıklı destek söz konusudur (Erman'dan aktaran Erman, 2010:11). Üst gelir grubundaki kadınlar ise, yaşamlarını sürdürdükleri sitelerde evlerinin iç tasarımına gösterdikleri özen ve seçicilik ile yarattıkları görsellik ailelerinin kültürel ve ekonomik birikimlerini göstermek adına roller üstlenmektedirler (Ayata'dan aktaran Erman, 2010:11). Kendileri için yazılmış toplumsal cinsiyet rollerini oynayan kadınlar, bu rolleri yeniden yorumlayıp dönüştürebilme yeteneğine sahiptirler.

Soylulaştırma (gentrification) sonrası İstanbul'da yapılaşmasına hız verilen, sosyal ve mekânsal ayrışmalar yaratan kapalı/korumalı siteler (gated community) ve bu yaşam alanlarındaki, orta/üst ve orta sınıf içindeki kadının sosyal, ekonomik, kültürel etkileşimlerinin incelenmesi bu tezin konusunu oluşturmaktadır. Sorunsal olarak değerlendirilecek sınıfsal ayrışmalar, toplumsal cinsiyet bağlamında ele alındığında



ise, kadınların değişen bu sınıfsallıklar içerisinde konumları ve değişen rollerinin önem taşıdığı görülmektedir.

Kapitalist süreçte statünün göstergesi, tüketimin nesnesi olarak pazarlanan, sınıfsal ve mekânsal ayrışma paralelinde ortaya çıkan korumalı sitelerin içerisindeki mekânlarda yaşamlarını sürdüren orta/üst ve orta sınıf kadınlar; eşitlikçi bir aile yapısı beklentisi içerisinde, geleneksel anne profili dışında, sağlıklı bir yaşamın tüketicisi olarak eğitimlerini, bilgilerini, becerilerini aracı olarak kullanarak değişimleri aşmaya çalışmaktadırlar. Kadınlar yaşadıkları mekânlara müdahale eden ve biçimleyenler konumundadır.

### 1.1. Tezin Ele Aldığı Sorunsal

#### **Kent:**

Kent konusunda çalışan Keleş kenti; bireylerin bir arada yaşadığı, toplumsal ve yaşamsal ihtiyaçlarını karşıladıkları, tarımsal etkinliklerin az nüfusun kırsal ile karşılaştırıldığında yoğunluğunun oldukça fazla olduğunu belirtir. Yerleşim birimi tanımlaması yapan Keleş, kentlere özgü insan davranış ve ilişkilerinin oluştuğu bu yapıda komşuluk ilişkilerinin zayıflığına dikkat çeker (Keleş, 1998:75).

Kıray ise kenti; yerleşme biçiminde hareketle nüfusun çoğunluğunun ticaret, sanayi, hizmet veya yönetim işleri ile uğraşan yönetsel örgüt birimlerine sahip gelişmiş yerleşim birimleri olduğunu altını çizer:

*Tarımsal olmayan üretimin yapıldığı ve daha önemlisi hem tarımsal hem de tarım dışı üretimin dağıtımının kontrol fonksiyonlarının toplandığı belirli teknolojik gelişme seviyelerine göre büyüklük, heterojenlik ve bütünleşme düzeylerine varmış yerleşme biçimidir (Kıray, 1998:17).*

Sennett kenti tanımlarken ayırıcı özelliğinden hareket ederek tanım yapmayı tercih eder. Kent birbirinden farklı, birbirine benzemeyen bireyleri bir araya getirmektedir. Toplumsal hayatın karmaşıklığını artıran kent, aynı zamanda insanlar tarafından üretilen en karmaşık yaşam alanıdır; *“kent, farklılığın doğal vatanıdır”* (Sennett, 2013:101).

#### **Aile:**

Aileyi; bireylerin varlığını koruma, neslini devam ettirme gibi temel içgüdülerinin karşılandığı, hanede yaşayan iki ya da daha fazla kişiden oluşan bir küme olarak değerlendiren Sayın; ailenin mekânsal boyutundan çok toplumsal formasyonu ile ele almaktadır. Birey ve toplum arasında köprü olarak en önemli işlevi gören ailenin

bütün dönüşümlerin merkezinde yer aldığını; biyolojik, psikolojik, ekonomik ve hukuksal yapısının olduğunu belirtirken, sosyalizasyon sürecindeki etkinliğinin altını çizmektedir (Sayın, 1990:2).

Giddens, aile tanımının, hısımlık ve evlilik kavramlarının tanımları ile bağlantılı olduğunu belirtir. Aile akrabalık bağları ile doğrudan ilişkili, aile birliği içindeki yetişkinlerin çocuklara bakma sorumluluğunu üzerlerine aldıkları topluluktur. Akrabalık bağları bireyler arasında evlilik sonrası ya da anne, baba, kardeş ve çocuklar arasında, kan bağları sağlayan soy yoluyla gerçekleşmektedir. İki insan evlendiklerinde birbirlerinin akrabası olurken, anneler, babalar, erkek ve kız kardeşler diğer kan bağları olan kişiler evlilik sonrası birbirleri ile akraba olmaktadır (Giddens, 2012a:246).

### **Toplumda Kadın:**

1980’li yıllar dünyada hızlı değişimlerin ve beraberinde dönüşümlere tanıklık etmiştir. Teknoloji alanındaki gelişmeler hizmet sektörünün gelişmesine neden olmuştur. Bilgi en önemli zihinsel sermaye haline gelmiştir. Caner sanayi sonrası toplumsal yapıda meydana gelen değişimlerin kadınlar üzerindeki etkisini aşağıdaki gibi ifadelendirir:

*Hizmet sektörünün hızla gelişmesi ve bilginin birçok iş kolunda tek yeterlilik lisansı haline gelmesi kadınların sanayi devriminden sonra kazandıkları “bağımsız üretici olma” kimliklerini daha da geliştirebilecekleri bir ortam sunmaktadır. Günümüzde kadınlar, özellikle medya, finans, eğitim, sağlık, bilgi teknolojileri, turizm gibi sektörlerde etkin olarak çalışabilmektedirler (Caner,2004:139).*

Kadınların çalışma hayatında yer almaları belirginleşirken, aile içerisinde ilişkilerinde güç ve otorite dengelerinde, kadının tarafına doğru daha eşitlikçi bir yapılanma oluşmuştur. Ekonomik özgürlüğü konusunda söz sahibi olmaya başlayan kadın, aile içi kararlarda da söz söyleme gücünü göstermeye başlamıştır. Özbay’a göre; kapitalizmin yaygınlaşması kadının aile aracılığı kimlik kazanmasını sağlamıştır. Bununla beraber kadının ailenin statüsü ile ilgili sorumluluklar alması ailenin temsilcisi olma sıfatı elde etmesini sağlayarak; aile ve çocuklara yönelik hükümet politikalarının muhatabı haline getirmiştir (Özbay, 2011:137).

Kadının iş gücü piyasasına katılımı, toplum içerisinde güç ilişkilerinin belli faktörlere bağlı olarak değişebileceğinin göstergesi olarak değerlendirilebilir. Sancar; “Modern Kadınlık” tanımlamasının; kamusal ve özel aynı zamanda geleneksel ve medeniyet arasında sıkışmış belirsiz gibi durduğunu belirtmektedir. Toplum ve aile içerisinde kadının konumu yaptığı işe bağlı olarak güçlenirken, beraberinde kendilerine duydukları özgüvenin artırdığının altını çizerek modern ve geleneksel arasında zor olan bağlantıyı başarı ile kurmaktadır (Sancar, 2013:310).

**Yer:**

Mekân ileri toplumlarda ya da geleneksel toplumlarda bireylerin birlikte yaşadığı yerlerdir, Castells toplumsal yansımaların mekâna dayalı algılanmakta olduğunu belirtir: “*Mekân, biçim, işlevi ve anlamı, fiziksel olarak paylaşılan sınırlar içinde kalan bir yerdir*” (Castells, 2013:561).

Bireyler yaşadıkları mekânlara toplumsal değerler yükleyerek dönüştürücü ve değişirici özellikler ile mekânların anlam ve dinamiğini değiştirmektedirler. Mekânın taşıdığı değerler ekonomik, politik ve kültürel bağlamda güç unsuru olarak ele alınabilir. Mekânlar anlamlarından arındırılmış boş yer olarak değerlendirilemez.

Urry mekânı bu bağlamda aşağıdaki gibi incelemektedir:

*Mekânsal olan, farklı bir genel yasalar dizisi kurulabilecek biçimde toplumsal olandan ayrılamaz. Bunun nedeni mekânın tek başına genel etkiler taşımamasıdır. Mekânsal ilişkilerin önemi, söz konusu toplumsal nesnelerin özel karakterine bağlıdır. Böylelikle mekânsal ilişki, genel bir etkiyle sınırlandırılmaz, sadece söz konusu toplumsal nesnelerin belirli ayırt edici özellikler ya da güçler taşımaları nedeni ile etkide bulunurlar. Yalın “mekân” yoktur, sadece farklı türden mekânlar mekânsal ilişkiler veya mekânsallaşmalar vardır (Urry,1999:97).*

**Sınıf:**

Bir sınıfı; benimsedikleri yaşam şekillerini önemli ölçüde etkileyecek ve ortak ekonomik değerleri paylaşan büyük ölçekli insan gruplaşmaları olarak tanımlamak mümkündür. Sınıfın dayandığı, tartışmasız ekonomik temelli olmasıdır. Sınıflar arasında belirgin sınırlamalar yoktur. Sınıf yapısı içerisinde toplumsal hareketlilik geçişken bir özelliğe sahiptir. Sınıf sistemleri esas olarak kişisel olmayan ve büyük ölçekli bağlantılar yoluyla işlemektedirler. Sınıflar arasındaki önemli farklılıkların ekonomik gelir ve çalışma koşulları arasındaki eşitsizlikler ile bağlantılı olduğunu belirten Giddens sınıf kavramını dört farklı özellik ile ele almaktadır; sınıf düzeni değişken özelliğe sahiptir örneğin; farklı sınıftan insanların evlenmelerinde bir kısıtlama olmamaktadır. Birey içerisinde bulunduğu sınıf seviyesini sadece doğum ile elde etmez çünkü sınıf konumunun bir kısmı edinilebilir. Sınıfın en büyük özelliği ekonomik temelli olmasıdır, birey grupları arasındaki ekonomik ayrımlara dayanmaktadır. Sınıf düzeni kişisel değil toplumsaldır (Giddens, 2012a:344).

**Orta Sınıf:**

Orta sınıf kavramı bünyesine birçok meslekteki bireyi almaktadır. Bu sınıfta hizmet sektöründe çalışanlardan, akademisyenlere ve tıp uzmanlarına kadar geniş bir kesim bulunmaktadır. İleri düzeyde gelişmiş toplumlarda nüfusun büyük bölümü bu sınıf içerisinde yer almaktadır. Gelir düzeyi, mesleki otorite ve statü orta sınıf için ayırt edici özelliklerdir bu yüzden tek bir orta sınıftan bahsetmek bu özellikleri gözden

gelmektir. Orta sınıf meslekleri işçi sınıfına göre daha fazla gelir düzeyine sahip olmaları ile birlikte daha güvenli mesleklere dahildirler, eğitim düzeyi yüksek, yabancı dil bilen ekonomik geliri yüksek işlerde çalışan kentli bir sınıftır. Sosyalizasyon sürecinde geleneksel yapının etkilerinden uzaklaşmış, kendini ifade edebilen genç kesimden oluşmaktadır. Yüksek eğitim ve yetiştirilme imkânları ile kültürel avantajları vardır. Uzman yönetici ve danışman pozisyonundaki meslekler, orta sınıfın en hızlı gelişen sektöründe yerlerini almışlardır. Zira bürokrasinin yaygınlaşması yeni fırsatları yaratırken bireyler kurumsal çalışma alanlarına yönelmişlerdir. Bununla birlikte ekonomi ve sanayideki gelişmeler hukuk, finans, muhasebe, finans, teknoloji ve bilgi sistemleri alanlarında ihtiyaç oluşmasını sağlamıştır. Bu sınıfın en büyük sermayesi bilgi birikimleridir ve geçimlerini zihinsel ve fiziksel emekleri ile sağlamaktadırlar (Giddens, 2012a:358).

#### **Orta/Üst Sınıf:**

Orta sınıfı kendi içerisinde ayırtmak zor olmaktadır, bununla birlikte Ünal yönetici kesim ve bürokratları üst orta sınıfın bir parçası olarak değerlendirmek gerektiğini belirtir:

*Orta sınıfın ikinci kesimini oluşturan yukarı orta sınıfta esas olarak yöneticilik konumunda olan ya da profesyonel konumda olanlardan bulunmaktadır. Bu kategori, çok sayıda kişiyi ve aileyi içermektedir; bunlar hakkında genellemeler yapmaya çalışmak da risklidir. Bunların çoğunluğu, bir yüksek öğrenimden geçmiştir; sosyal ve siyasal konularda liberal görüşleri benimseyenlerin oranı özellikle profesyonel gruplar arasında oldukça yüksektir (Ünal, 2011:103).*

#### **Sosyal Ayrışma:**

Andersan'ın sosyal ve mekânsal ayrışmayı birlikte tanımlandığı görülürken, toplumsal ve mekânsal ayrışmayı yaratan dinamikler genellikle ekonomik durumu kötü ve avantaj yoksunluğu olan kişiler açısından olumsuz etkileri ile ele alınmaktadır. Üst sınıf sahip olduğu imkânların çeşitliliği ve yaşam alanlarına yarattıkları olanaklar ile dışlayıcı olarak yapılanmalarını sürdürmektedirler: "*Gruplar arasında artan sosyal ve kültürel farklılıklara yol açan, etnik ya da sosyal olarak farklı grupların mekânsal ayrılaşmasıdır*" (Andersan'dan aktaran Özgür, 2006:20).

Kentin iktidar politikalarının arcılığı ile şekillenen ekonomik ve sosyal dinamiklerin, günlük yaşam pratikleri içerisinde zaman ve mekân farkı tanımaksızın biz ve ötekiler arasında şekillenen sınırlar ile korunup ivediliğinin sağladığını belirten Öncü ve Weyland; metropollerde birbirleri ile iç içe geçmiş kültürel formlar yaygınlaştıkça kültürel aidiyetler olan sınıf, etnik yapı ve din arasındaki farklılıkların korunmasının giderek daha görünür ve katı güç mücadelesine dönüştüğünü toplumsal ve kültürel

kutuplaşmaya yani bölünmeye doğru götürüldüğünü iddia etmektedirler (Öncü, Weyland, 2010:10).

Castells yüksek gelir grubunun kent içerisindeki mekânları orantısız olarak kendileri için bölüştürmeleri yoluyla kontrol etmelerinden oluşan mekânsal bir ayrışmanın oluşumunu açıklar. Aynı sosyal statüye sahip olanların bir arada bulunabildiği mekânların varlığı farklı statüde bulunanların arasını açmakta, sosyal ayrışmayı beraberinde getirmektedir: *“Parçalanma, hem farklı mekânlara yerleşmeyle hem de yalnızca seçkinlere açık olan belli mekânların güvenlik kontrolünden geçirilmesiyle sağlanır”* (Castells, 2013:78).

### **Modern Kent ve Kapalı Sitelerin Oluşumu:**

Kentleşme bir toplumun ekonomik, kültürel yapısındaki değişimlerden doğarken, geleneksel olandan modern olana doğru bir gelişim içerisinde olmuştur. Kent hayatı doğal bağlar kurarken, bireylerin ihtiyaçları genelde çıkarları gereği üst sınıf toplum bireylerine özgü yönelimlerde dir. Günümüzde yaşanan kent hayatı bir yandan duygusal ve dayanışmacı bağları güçlendirirken, diğer yandan mekânsal ayrışma ve sosyal farklılaşmaya neden olmaktadır.

Giddens'a göre; geleneksel toplumlarda toplam nüfusun küçük bir dilimi kentlerde yaşarken, günümüzde sanayi toplumları olarak adlandırdığımız gelişmiş kentlerde nüfusun yüzde 60 hatta yüzde 90 gibi paylara denk gelen kısmı kentlerde yaşamaktadır. Kentlilik gelişmiş sanayi toplumlarında doğal bir süreçte iken, gelişmekte olan toplumlarda da hızla artmaktadır. Kentin çeperindeki banliyöleşme; şehir merkezlerinin çöküntü haline gelmesini hızlandırırken, varlıklı kesimlerin daha homojen alanlarda daha az katlı konutlarda yaşamak adına kent merkezlerini terk etmeleri eğilimlerini sergilemeleridir. Kent yapısında başlayan bozulma ile banliyölerin çoğalması kent merkezinde yaşayanların sorunlarını arttırmaktadır. Kentsel dönüşüm ve farklı kullanım alanlarının yaratılması ile binaların onarılması gibi süreçler birçok büyük şehirde yaygın bir şekildedir (Giddens, 2012a:985-986).

### **Kapalı Siteler (Gated Community):**

Ayrıştırılmış toplumun mekânsal ifadesi olarak değerlendirebilecek, oluşumlarında ekonomik, sosyal ve kültürel olguların etken olduğu kapalı sitelerin kent üzerinde yaratmış olduğu dönüşümler ve yaratacağı toplumsal sonuçlar konunun araştırılmasının başat konuları olmuştur. Bunlar ile birlikte bu tür yapılaşmalar, kent içerisinde yok olan kamusal alanlar diğer ilgi alanları içerisinde dir. Gated community olarak literatürde geçen kavramın, refah adacıkları, kapalı adacıklar, korunaklı

yerleşmeler, kurtarılmış adacıklar gibi çeşitli sıfatlar ile gündeme gelmektedirler. Kamuya kapalı, kent yönetiminden bağımsız ve ortak özel mülkiyete dayalı özelleştirilmiş kent arazisi üzerindeki bu yapılandırmalar şehir planlaması, şehir yönetimi ve şehirdeki sınıfsal aidiyetler açısından dönüşümleri işaret etmektedirler (Blakely ve Synder, McKenzie, Davis'ten aktaran Kurtuluş, 2005:161-162).

Keyder olguya yaklaşımında, bu tür yaşam alanlarının sahip oldukları olanaklar ile satın alınması gereken bir yaşam tarzı olarak zihinlere yerleştirildiğinin altını çizmektedir. Yüzme havuzları, sahip oldukları oyun alanları, bazen hemen yanlarında yapılandırılan golf sahaları ile çevre düzenlemeleri yapılarak yaratılmış doğal alanlar içerisindeki mekânlar, dünya standartlarına duyulan özlem ile satışların artması sağlanmıştır. İnşa edilmiş villalar, lüks apartman daireleri içeriklerindeki olanaklar ile toplumun geri kalanından yalıtılmış olarak yaşamayı vaat etmektedirler. Bu siteler kendi kendilerine yetmektedirler; alışveriş merkezlerine, kulüplere hatta kendi okullarına sahiptirler (Keyder, 2013:186).

#### **Süzülme (Filtering):**

Süzülme sürecinin hareket noktasını teşkil eden tema, merkezdeki binalar yıprandığında, köhneleştiğinde, şehir merkezi bölgeleri fiziksel ve toplumsal çöktüğünde, banliyölere/alt ketlere taşınma fikri çekici bir seçenek haline gelmektedir. Bu bağlamda üst gelir grupları şehrin periferisindeki yeni yerleşim alanlarına yönelim içerisinde olurlar. Keleş; üst gelir gruplarının bir konut alanını yıpranmış ve köhneleşmiş olması nedeni ile terk etmelerini ve sonrasında bu alanlara alt gelir gruplarının yerleşmesini "süzülme" olarak kavramsallaştırılmaktadır (Keleş, 1998:112). Üst gelir grupları daha sağlıklı alanlarda konut arayışları ile banliyölere doğru yönelirken, toplumda yeniden bir örgütlenme gereksinimi ile yeni düzenlemeler gerçekleşerek boşalan mekânlar; tek odalara ya da daha küçük birimlere bölünerek, kiralanmaya ve bu bölgelerde nüfus gittikçe yoğunlaşmaya başlamaktadır (Mumford'tan aktaran Uğurlu, 2010:62).

#### **Soylulaşma/Soylulaştırma (Gentrification):**

Soylulaştırma kentin tarihi ve kültürel özellikleri olan semtlerinin mekânlarında, geçen süreç içerisinde meydana gelen yıpranmalar ile çöküntü haline gelmesi sonucunda gerçekleşir. Yeni yapılanmalar soylulaştırma kapsamında değildir ve soylulaştırmanın özünde eski tarihi binaların yapılandırılması ve yerinden edilme vardır.

*Dökülmekte olan ve normalde şehir içinde bulunan konutların, fiziksel bir yenilemeyi, düşük statülü ev sakinlerinin yerlerinden edilip, onların yerini yüksek gelir gruplarındaki insanların almasını ve (sıklıkla) kiralık kullanımdan mülk*

*sahiplerinin oturmasını kapsayacak şekilde iyileştirilmesi. Bu terimi ilk kullanan Biritanyalı kent sosyoloğu Ruth Glass'tır (Marshall, 2009:265).*

Soylulaştırma genel bir tanımlama ile köhneleşmiş ve gerilemiş olan eski şehir alanlarında yaşamlarını sürdüren yoksul-alt sınıfın; yeni orta sınıf veya daha yüksek sınıf tarafından yerlerinden edilerek ve mülkiyet edinimi sağlanarak bir mekânsal, sınıfsal ayrışmadır. Soylulaştırma aynı zamanda, kentsel yeniden yapılanmanın hem bir parçası hem de sonucunu oluşturarak, yeniden yatırım ortamı sunmaktadır (Smith ve Williams, Hamnett, Savage ve Warde'den aktaran Şen, 2005:129-131).

## **1.2. Kent Kavramları**

Kent, birbirlerinden farklılığı olan çağların, farklı ırkların, sınıfların ve benzemeyen yaşamların sürüldüğü, çok ayrı yeteneklerin caddelerinde veya büyük binalarında birbirleri ile içi içe geçebildiği mekânsallıklardır. *"Kent farklılığın doğal vatanıdır"* (Sennett, 2013:101). Birbirlerinden farklı, benzemeyen insanların bir araya gelmesini sağlayan kent, oluşturduğu toplumsal hayatın karmaşıklığını daha artırmaktadır. Bu harmanlama ile kişiler birbirlerine yabancı olarak sunulmaktadır. Farklılıklar, karmaşıklıklar ve yabancılıklar kent deneyiminin bütün argümanları olarak kentin tahakkümüne karşı direnç gösterirler (Sennett, 2011:20).

Kent farklılıkları bir araya getirerek bu şekilde sunuyorsa da, Lefebvre kenti bir farklılıklar sistemi olarak tanımlamaz. Bir araya getiren kent, yoğunlaştırdığı şeyleri dönüştürmektedir. Şehrin şekillendirme çabası ile eski düzenler, düzensizlikler geçmişten gelen bağlantılar, değişiminin farkında olmayanlar, geleneklerine bağlı olanlar, homojen olanlar bir araya getirilir. Yüzleşmelerin, çatışmaların ve çelişkilerin ortak kümesi olurken, dönüştüren kent, gerek endüstri, gerek tarımdan gelen tüm parçaların niteliklerini bozar ve onları baştan yapılandırır. (Lefebvre, 2013:163). Kentin hareket halinde olması onun sürekli devinimini sağlamaktadır. Hareketin durmuş olması durumu dahi, yeni yaratımlar içindir, böylece üretim ilişkilerinin hem yaratıcısı hem de sonucu konumundadır. Dolayısı ile kent "saf bir form" dur. Her şey ona gelir ve onda yaşar. İnşa etmek, toplumsal, psikolojik, teknik ve iktisadi yaşamı örgütlemek, yaşam tarzları ve gündelik hayattaki değişiklikler veya kesintiler "Kent" bütün bu içeriklerin toplamıdır ve kapitalist gelişmenin öznesidir. Kent mekânında bütün ilişkiler yeniden üretilmektedir. Kentin özü kapitalist ilişkilerin hem sonucu hem yaratıcısı olan mekânsal bir biçimdir (Lefebvre, 2013:114). Aslanoğluna göre, Lefebvre'nin "kentsel devrim" olarak ifadelendirdiği, sanayiden kent kaynaklı

kapitalist üretime dönüşümdür (Aslanoğlu'ndan aktaran Pınarcıoğlu, Kanbak, Şiriner, 2010:92). Kentsel Devrim adlı kitabında Lefebvre sanayileşme ile şehirleşme arasında sıkı bir ilişki kurar. Ona göre, bir zamanlar şehri üreten sanayi artık şehir tarafından üretilir olmaktadır (Lefebvre, 2013:18-19).

Giddens, kent ile ilgili oluşumların toplumların daha geniş özellikleri dolayısı ile kapitalizmin oluşumunun ve gelişiminin getirdiği sosyal dönüşümler ile ilişkilendirilmesi gerekliliğini vurgulamaktadır. Modern kentselliği Giddens; Marx'ın kapitalist düzenin temelini teşkil eden, kapitalist iş gücü ve kar elde etmek için malların alım ve satımını oluşturan "metalaştırma" olarak adlandırdığı kavramı ile açıklanması gerektiğini belirtir. Metalaştırma insanın yaşadığı her çevrede görülmektedir. Giddens'a göre modern kent; toplumların yaşama biçimleri ve mekânların kendilerini nasıl metalaştırdığı ile kavranabilir (Marx'dan aktaran Giddens, 2012:98). Kapitalist üretim, sınıf çatışması ve yaratılmış çevre, kapitalist toplumun tüm özelliklerini taşıyorsa, analizi de ancak bir bütün olarak anlaşılabilir (Giddens, 2012:100).

Kenti kent yapan temel özellikler sosyal, ekonomik, kültürel siyasi açılardan incelendiğinde, içerisinde kendine özgü, mekânsal, toplumsal yaşam tarzlarını barındırır. Harvey'e göre, bütün tarihsel süreç içerisinde hangi üretim biçimi olursa olsun ilk ortaya çıktığı dönemlerden beri kentler artık bir ürünün, toplumsal ve coğrafi olarak yoğunlaşmasının yaratıldığı mekânlar olmuştur. Kentleşme daima sınıfsal bir olgu halindedir. Toplumsal yapıyı sınıflara bölerek bir ayrışma oluşturmuş ve kent artık değer hareketine geçirilmesine dayalı bir yapıya dönüşmüştür (Harvey, 2013:45). Kapitalist toplumlarda sermaye dinamikleri, sermaye birikim süreçlerinden ayrı düşünülemez. Meta üretim ve tüketiminin gerçekleştiği evredeki sermaye birikimin, kriz aşamasından çıkması ancak başka bir çevreye aktarılması ile gerçekleşir. İster devlet, ister piyasa aracılığı ile olsun kaynakların önemli bir kısmı, kentsel yapıya çevreye dönüşür. Bu sırada kentleşen sadece sermaye değildir, bilinçte kentleşmektedir. Harvey sınıf dışında dört farklı bilinç odağını tanımlar. Bu bilinç odakları; topluluk, birey, aile ve devlettir (Harvey'den aktaran Şengül, 2001:20-21). Kapitalist sistemin işleyişi içerisinde mekânsal örgütlenmenin önemli bir yer kapladığı görülmektedir.

Bu tanımlarda kenti kırdan ayıran etmenler üzerinde durulurken ve kenti kent yapan temel özellikleri içerirken, Pirenne kentler ile kırsal arasında sıkı ve karşılıklı hizmet ilişkisi olduğunu belirtir. Ticaretin etkisiyle Roma şehirleri canlanmış, insanlar



özellikle deniz ve nehir kenarlarında, kendilerine yaşam ve pazar alanları yaratmışlardır (Pirenne, 2012:79). Şehir tüccarlar topluluğu iken ve bu insanlar tüccarlar adı altında yeni bir sınıf olarak ortaya çıkmışlardır (Martindale, 2005:85). Antik çağlarda ya da günümüzün modern kentlerinde kent yaşamı ticaret ve sanayiden ayrı olmamıştır. Geçmiş dönemlerde Mısır ve Babil'den, Roma ve Arap İmparatorluklarına kadar bu ilişki etkisini göstermiştir. Günümüzde; Avrupa, Amerika, Hindistan ve Çin, Japonya'da geçerliliği ve etkileri görülmektedir. Kent yaşamının sürekliliği yiyecek maddelerinin dışarıdan getirilmesi ile sağlanabilmektedir. Dışalım ve karşılığında dışsatım ile dengelenirken kent ile kırsal arasında sıkı ilişki kurulması sağlanmaktadır. Bu sıkı bağımlılık ticaret ve sanayi ile sürdürülebilmektedir (Pirenne, 2012:99).

Max Weber, temelde Ortaçağ Avrupa'sının sahip olabildiği en geniş yerleşim yerini şehir olarak nitelendirmektedir. Bir şehir toplumu olabilmek için, ticaret ilişkilerinin yapılabilmesi ve tarımsal üretim dışında ki artı ürünün de pazarlanması için pazar gerekmektedir. Şehrin etrafının surlarla çevrili olması, kendine özgü bir hukuk sistemi ya da mahkemesi olmalıdır. Bununla birlikte yönetim ve idari işlerinde tutarlı bir birlik gerekmektedir:

*Kelimenin tam anlamıyla bir kentsel "topluluk" gene bir olgu olarak yalnızca Avrupa'da ortaya çıkmıştır. İstisnalara zaman zaman Yakın Doğu'da rastlanabiliyordu ama bunlar çok azdı ve sadece ilkel biçimleriyle vardı. Tam bir kentsel topluluk olabilmek için bir kentsel topluluk, alışveriş ve ticaret ilişkilerinin görece bir hâkimiyetine sahip olmalı bir bütün olarak yerleşim alanı da şu özellikleri sergileyebilmelidir. 1- Bir kale 2- Bir Pazar 3- Kendine ait bir mahkeme ve hiç değilse özerk bir hukuk 4- İlgili bir birlik biçimi ve 5- En azından kısmi bir özerklik ve kendi kendini yönetebilme ve sonuçta seçilmelerinde şehir sakinlerinin katılımının gerçekleştiği yetkililerce yönetilme (Weber, 2010:109).*

Weber'in şehir tanımında zaman ve mekânı bir çerçeve içine yerleştirdiğini görülmektedir. Yalnızca Avrupa'yı ele alarak bunu mekân çerçevesinin içine yerleştirirken, ortaçağı da zaman çerçevesinin içine yerleştirerek bir sınırlama yapmaktadır (Weber, 2010:109).

Kent uzmanı Kevin Lynch'un, olması gereken şehir tanımlaması içerisinde; kentin bölümlerinin kolaylıkla algılanması oluşturulmuş tutarlı bir planlama ve model çerçevesinde sistemleştirilmesine dayanır. Kentin her bir bölümünün olması gereken uyumunu; okunulan kitap sayfaları üzerindeki harflerin ancak bir anlam içerisinde bir araya geldiğinde görsel olarak anlaşılabilir olması ile kentlerin bölgeleri, sokakları ve işaretlerinin de anlaşılabilmesi için bir araya geldiklerinde bir anlam ifade etmesi gerekliliğini belirtmektedir (Lynch'dan aktaran Sennett, 2013:51). Kent insanlar

tarafından üretilen, en önemli, en karmaşık yaşamsal alandır. Şehre ait olan binalar, anıtlar, çarşılar, eğlence, spor, sanat merkezleri ve müzeler gibi sayısız mekânlar ve bunları birbirine bağlayan yollar, kavşaklar, köşeler kaldırımlar şehrin olmazsa olmazlarıdır (Lynch'den aktaran Alver, 2010:35).

Hızlı değişen dünyamızda şehir ve şehir toplumu, kendine özgü farklı özellikleri ile ve ilerleyen zamana bağlı olacak şekilde değişirken, şehir tanımları da değişmektedir.

*Nesnemiz olan kenti ne kadar tarif etmeye çalışırsak çalışalım, o hiçbir zaman aklımızda tamamen ve bütünlüklü bir şekilde oluşmayacaktır. Diğer nesnelere göre kent, eylemsel ve potansiyel olarak çok daha karmaşık, araştırılmayı hedefleyen kendini azar azar ortaya çıkaran çok az yorulan belki hiç yorgun düşmeyen bir karaktere sahiptir (Lefebvre, 2011:146).*

Günümüzde kentler büyük bölümü için zenginliğin, gücün, aşırı üretim ve tüketim alanlarını çevresel bozulmanın merkezi konumundadır. Kentler, toplumsal kesimler arasında yarattığı ayrışma ve dışlanma ile sosyal ve bölgesel farklılıkların yaratıldığı mekânlar, kamusal alanların özel birimler tarafından işgal edilen geniş yerleşim alanları halindedirler.

### **1.3 Chicago Okulu**

#### **1.3.1 Kentsel Ekolojik Kuram**

Avrupa'da 18. Yüzyılın sonlarında gerçekleşen Sanayi Devrimi ilk olarak dünyanın sınırlı bir alanında etkiliyken, bir dönem sonra geniş alanlara yayılmıştır. Son iki yüzyıl içerisinde, toplumsal etkileşimlerde dolayısı ile insanlık tarihinde büyük dönüşümlere neden olmuştur (Giddens, 2012:91). Sanayi Devrimi Amerika'yı da kapsayan bir coğrafyada ilerlemelere ve beraberinde yoğun göç istilasına yol açmıştır. Chicago kentinde 1880 ile 1890 tarihleri arasında nüfus yarım milyondan, bir milyona çıkmıştır. Bu tarihte Chicago'dan daha fazla Alman nüfusuna sahip iki şehrin Berlin ve Hamburg olduğu Martindale tarafından belirtilir (Martindale, 2005:39). Chicago kentinin kontrol edilemez bir şekilde büyümesi, toplumsal özelliklerini de dönüştürmüştür. Kent kentleşme tarihi bakımından incelendiğinde, ezber bozan bir şekilde yapılanmış olduğu görülmektedir (Kaya, 2011:367).

Chicago Okulu çalışmaları, Chicago kentinin hızlı büyümesi ile birlikte yaşadığı sorunları anlamak, sınıflamak ve çözmek üzerinedir. Okulun araştırma alanı ve

laboratuvarı Chicago kenti olmuştur. Chicago Okulu'nun temelleri özellikle Chicago Üniversitesi'ne bağlı olan yazarlar; Robert Park, Ernest Burgess ve Louis Wirth'ın kent çalışmaları ve kent kuramları, araştırmaları ile atılmıştır (Wirth ve Park'tan aktaran, Giddens 2012a:945). Chicago Okulu'nun birbiri ile ilişkili iki düşüncesi olan, "ekolojik yaklaşım" ve "bir yaşam biçimi olarak kentlilik" kent sosyolojisi üzerinde etkili olmuştur. Ekolojik yaklaşım, biyoloji bilimindeki bitki ve hayvanların, buldukları çevreye uyumları sırasındaki geçirdikleri süreçler ile kentin mahallelerinin dağılımı arasında benzerlikler olduğu düşüncesine dayanmaktadır. Kuramın temsilcileri kenti bir organizma olarak görmüşlerdir. İnsan çevrebilimi olarak adlandırılmış olan bu yaklaşımda şehir öncelikle canlı bir varlıktır, özellikle insan bedeninden bir farkı yoktur. İşlemekte olan sistemde meydana gelebilecek aksaklıklar tespit edildiğinde sistem düzenli bir şekilde işleyecektir (Park'tan aktaran Kaya, 2011:376).

Park'a göre kent bir kez inşa edildiğinde, toplumun bireyleri içinden seçtiklerini hiç hata yapmadan en uygun bölgelere ya da semtlere yerleştiren bir sistem gibi çalışmaktadır (Park'tan aktaran Giddens, 2012a:946). Kent bir bütünlük olarak nüfusun içerisinde özel bir bölge veya özel bir ortamda yaşamaya en iyi uyan bireyleri yanılmadan ayırtıran bir mekanizmadır. Kentsel ekolojik kuramın sınırlarını belirleyen R. Park olmuştur (Park'tan aktaran Martindale, 2005:49).

Bu kurama göre, şehre yerleşme, şehir içerisindeki taşınma işlevsellikleri, şehir sakinlerinin geçimlerini sağlamak için yaptıkları mücadeleler, yeni semtlerin oluşumunu sağlar. Modern şehrin oluşumunda endüstriler, hammaddelerin kolay bir şekilde ulaşabileceği uygun mevzilere yapılandırılırken, nüfus bu merkezlerin çevresinde toplanıyordu, şehir merkezlerindeki insan sayısı arttıkça işyerlerinin çeşitliliği artıyordu. Bu bağlamda ele alındığında çeşitlilik, rekabetin ortaya çıkmasına ve sürecin devamında rekabetin artmasına neden olmaktadır (Park'tan aktaran Giddens, 2012a:947). Bu süreçten sonra şehrin ekonomik işleyişindeki rekabet keskinleşir. Topluluğun yapısında yenileşme hareketleri görülmeye başlar, topluluğun birey sayısının artması istilalara ve değişimlere uyumu kolaylaştırır. Topluluğun büyümesi yolların ve evlerin sayısında artışa neden olur, farklılaşma ve ayrılma süreci belirir. Nüfusun artması ile emlak değerleri ve vergi oranları artar. Avantajlı bölgelerde yaşam zorlaşır, ekonomik açıdan zayıf olan kesim, daha düşük fiyatlı ve erişimin zor olduğu kesimlere yönelmeye zorlanır (Park'tan aktaran Martindale, 2010:31-32). Şehir sakinlerinin daha ayrıcalıklı imkânlar tanıyan ve şehir etrafında yapılaşan banliyölere taşınması ile şehir merkezi iş ve eğlence

sektörlerinin istilasına uğrar (Giddens, 2012a:947). Şehri oluşturan süreçleri McKenzie; rekabet, yoğunlaşma, merkezileşme, ayrılma, istila ve yerine geçme şeklinde açıklar (McKenzie'den aktaran, Pınarcıoğlu, Kanbak, Şiriner 2010:86). Bunların işleyişi, şehrin fiziksel yapısını oluşturan "doğal alanlar"ı yaratır (McKenzie'den aktaran Martindale, 2005:55).

Burgess kentsel büyüme sürecini açıklarken, iç içe geçmiş dilimler olarak tek merkezli çemberler ile kuramının açıklamasını yapmaktadır (Burgess'ten aktaran, Pınarcıoğlu, Kanbak, Şiriner, 2010:86). Şehirler içi içe bölünmüş eş merkezli dilimler olarak görülürken, merkezde gösterişli iş merkezleri ile bunların çevresinde, niteliksel olarak daha kötü durumda olan oturma bölgesi vardır (Park'tan aktaran Giddens, 2012a:947). Geçiş bölgesi olarak adlandırılan bu halkada, çöküntü alanları yer almaktadır. Üçüncü bölgede, geçiş bölgesinden ayrılan ve çalıştıkları yerlere ulaşmanın kolay olduğu mahalleri seçen, sanayi işçileri oturmaktadır (Harris ve Ullman'dan aktaran, Pınarcıoğlu, Kanbak, Şiriner, 2010:87). Dördüncü bölge, orta ve orta/üst tabakaya hitap eden, müstakil ya da apartman tarzında yapılaşmaların yer aldığı, kalite oranı yüksek olan yerleşme alanlarıdır. Beşinci bölge kent sınırlarının dışında kalan, üst sınıfların yaşamaya eğilimli olduğu, yerleşim alanlarının hızlı ulaşım yolları boyunca uzanan, banliyö alanıdır (Keleş, 2002:121).

Kentlerin doğal olarak ekolojik konumdaki merkezi alandan dışarıya doğru büyüdüklerini düşündüğümüzde, nüfusta doğal bir süreçle farklı kümeler, topluluklar halinde yerleşiyor olacaktır (Park'tan aktaran Martindale, 2005:51). Kentte sınıfsal ayrışma doğal olarak oluşacaktır. Gidilen yerlerde, yaşanan mekânlarda, ilişki halindeki bireyler aynı sınıfsal kesimden oluşacaktır. Bu süreç beraberinde mekânsal ayrışma meydana gelecektir.

Merkezde ve merkeze yakın alanlarda binalar yıprandığında, bölgenin sakinleri banliyölere ya da başka semtlere taşındıklarında, bu bölgelere ekonomik durumu kötü olan kesim gelir, istila ve yerini alma süreci başlar. Ekolojik yaklaşım, kuramsal bir bakış açısı olarak deneysel araştırmalara önemli katkıları olmuştur. Kentin örgütlenmesini "doğal" bir süreç olarak görmesi, bilinç ögesini ve zamansal ilişkileri göz ardı etmesi eleştirilen yönüdür (Hawley'den aktaran Giddens, 2012a:948-949). Kentsel ekolojik kuram, analizlerde süreç olmaması ve durağan bir yapının hakim olmasının, kentsel mekânın değişmezliğinin ve kent mekânlarında kültürel etmenlerin belirleyiciliğine yeterince yer verilmemesi ile yapılan diğer eleştirilere bir bakış açısidir (Alkan'dan aktaran Pınarcıoğlu, Kanbak, Şiriner, 2010:87).

### 1.3.2 Kentli Birey ve Yaşam

Chicago Okulu çerçevesinde yapılmış olduğu kabul edilen araştırmaların niteliği sadece nüfusun mekânsal dağılımı şeklinde değildir. Kültürel boyuttaki kentlilik çalışmaları içerisinde sosyal psikolojik taraf da etkindir (Wirth'ten aktaran Kaya, 2011:378). Chicago okuluna bağlı ikinci bakış açısı, Louis Wirth'e aittir. Kentlerdeki yaşamın genel özelliklerini Louis Wirth 1938 yılında The American Journal of Sociology adlı dergide yayınlanan "Urbanism as a Way of Life" adlı makalesinde tanımlar (Wirth'ten aktaran Martindale, 2005:70). Wirth; sadece nüfus büyüklüğünün ele alındığı kent çalışmalarının yetersiz olduğu üzerinde durur. Nüfus fazlalığı ile kent heterojenliğinin ve yoğunluğun kentin tanımlanmasında önemli olduğunu belirtir (Wirth'ten aktaran Urry,1999:21). Kent yalnızca yaşanan mekân değil, bireyleri etkileyen, onlardan etkilenen, toplumsal, ekonomik, kültürel bütünlüktür (Wirth'ten aktaran Giddens, 2012a:948).

Kent yaşamı kişisel olmayı ve sosyal mesafeyi ortaya çıkarır. Kentteki nüfus büyüklüğü, insan sayısının artması kişisel farklılıkların daha çok artmasına neden olmaktadır. Kentteki yaşayanların kişisel özellikleri, meslekleri, kültürel yaşam biçimleri, düşünceleri ile aralarında kutuplaşmalar ortaya çıkacaktır. Farklılaşmalar beraberinde yüz yüze ilişkileri etkileyecek ve bireyler kimliklerindeki farklı roller ile bir araya geleceklerdir (Wirth, 2002:89-90). Sosyolojik yapı içerisindeki süregelen yaşantılarında, doğal alanlardan etkilenen bireylerin tutum motivasyon ve tanımlamalarına odaklanmaktadır. Bununla birlikte ilişkiler daha çok çıkar ilişkisi bağlamında gerçekleşecektir. Wirth'e göre, birbirleri ile etkileşim halindeki kişilerin sayısının artması ile bireylerin ilişkilerinin tam olarak kurulması imkânsız hale gelir. Kentlerde, bireylerin diğer bireyler ile teması, kısa ömürlü ve bölük pörçük bir ilişkiye dayanır. Bu ilişkiler içsel bir tatminden ziyade, çıkar üzerine kurulu kişisel ilişkilerdir. Birey, manevi değerler, yardımlaşma duygusu, katılım ve içinden geldiği gibi kendini ifade edebilme gibi özelliklerini yitirir. Kentsel mekân üzerindeki rekabet, sanayi, ticaret, konut dinlenme alış-veriş yerleri birbirlerinden ayrılmıştır. Bireylerin kentteki yerleşim yerlerini seçmelerinde, yoğunluk, arsa değeri, kira bedeli sağlamlık, estetik ve gürültü önemli etmenler arasında yer almaktadır. Bununla birlikte çalışılan yer, yapılan işin niteliği, gelir, ırksal ve etnik özellikler, toplumsal statü, gelenekler gibi sosyolojik etkenler yerleşim yerinin seçilmesinde önemlidir (Wirth'ten aktaran Martindale, 2005:71).

Wirth kent ilişkilerinin daha fazla resmileşeceği, parçalanmış ikincil ilişkilere dayandığı ve dayanacağını, ailenin zayıflayacağını, akrabalığın ve komşuluğun yok olacağını, ticari ilişkilerin ve kitle kültürünün insan hayatının bütününe kaplayacağını savunur. Giddens, Wirth'in günümüz kentlerindeki ilişkilerin çok fazla yüzeysel ve kişisel olma özelliğini abarttığını belirtir. Modern kentli topluluğundaki bireylerin akrabalık ve arkadaşlık ilişkilerinin, Wirth'in düşündüğünden daha sağlam olduğunu şehirdeki ikili ilişkileri, bireylerin birincil ilişkilerinden olan aile ve dost ilişkilerinden ayrı tutmak gerektiğinin altını çizer. Büyük kentteki bireylerin diğer bireyler ile tanışması güç olabilecektir. Giddens, Wirth'in fikirlerinin büyük ölçüde geçerliliğini koruduğunu ancak ilkelerinin aşırı genelleme içerdiğini belirtir. Büyük kentlerin genel toplumsal ilişkiler yanında zaman zaman ilişkilerde oluşan içtenliğin bir "çeşitlilik kaynağı" olduğunun altını çizmektedir (Wirth'ten aktaran Giddens, 2012a:948-950).

Chicago Okulunun temsilcileri ve gerekse Wirth'in çalışmalarındaki ortak olan nokta ile geliştirdikleri kentsel teoride; ekonominin, kapitalizmin ve küresel sistemin etkisini kentin oluşumunda ihmal etmişlerdir. Ekonomik alandaki ihmaller ile politika ve yerel yönetimlerin kaynak kullanımındaki etkisi de kurama dahil edilmeyerek ihmal edilmesi, eleştirilecek yönüdür (Le Gates ve Stout'tan aktaran Kurtuluş, 2010:182).

#### **1.4. Soylulaşma/ Soylulaştırma (gentrification), Süzülme (filtering), Kapalı Siteler (gated community)**

Kentlerin, doğal olarak "Ekolojik Kent " kuramdaki çekirdek merkezi alandan, dışarı doğru büyüdüklerini düşündüğümüzde nüfus doğal bir süreçte farklı kümeler, topluluklar halinde yerleşirken, iç içe geçmiş zonlarda ayrışma meydana gelecektir. Kentleşme sürecindeki doğal oluşum; rekabet, yoğunlaşma, ayrılma, istila ve yerine gelme şeklindedir (Park ve McKenzie'den aktaran Martindale, 2005:48-60). Kentteki tüm değişiklikleri yansıtan süreç, "devinim" diğer bir ifade ile zaman içerisinde durum değiştirme "süzülme" ve "soylulaştırma" şeklinde gerçekleşecektir. İşgalden sonra çevrim yeniden başlayacaktır.

Üst gelir gruplarının bir konut alanını, yapıların köhneleşmiş ve yıpranmış olması nedeni ile terk etmesi sonrasında, onların yerine alt gelir gruplarının gelmesi ve bu süreçte yaşanan değişimler, "süzülme" (filtering) olarak gerçekleşmektedir (Keleş, 1998:112). Eskime, köhneleşme, süzülme gibi süreçlerin yaşandığı bölgelerde

gerçekleşen fiziksel mekânlardaki yıpranmalar ile birlikte soysa ekonomik ve kültürel yıpranmalar gündeme farklı bir kavramı getirmiştir “çöküntü bölgesi” olarak kavramlaşan bu olgu Keleş’e göre; kentin toplumsal ekonomik etkenler ile gelişmesi engellenen değer yitiren yoksullaşan alanları olarak ifadenmektedir (Keleş, 1998:37). Üst gelir grupları, banliyölere (alt kentlere) şehrin periferisine doğru yerleşim eğilimine yönelirken, onlardan boşalan konutlar, tek odalara ya da daha küçük birimlere bölünürler. Üst gelir gruplarının daha sağlıklı ve rahat yaşam alanları arayışları ile kentlerde süzülme başlar (Mumford’tan aktaran Uğurlu, 2010:62). Terk edilen ve kimsenin barınmadığı konutlara gelenlerin işgali ile çevrede kalitede ve mekân fiyatlarında azalmaları beraberinde getirir. Bu süreç sonrasında süzülmenin tersi soylulaşma/ soylulaştırma (gentrification) olarak sistem işler.

Soylulaşma/soylulaştırma (gentrification); üst gelir grupları kentin merkezindeki konut alanlarına girerek buralardaki fiyatları yükselmesine neden olması ve süreç sonunda, alt gelir gruplarının kentin merkezindeki alanları terk etmesi olarak gerçekleşir. Soylulaştırma kavramı ilk kez kullanan Britanyalı kent sosyoloğu Ruth Glass’tır (Marshall, 2009:265). En genel tanımı ile soylulaştırma; gerilemiş ve köhneleşmiş olan eski kent içi alanlarında yeni bir sınıfsal mekânsal ayrışma yaratarak, bir grubun yüksek statüdeki başka bir grup tarafından yerinden edilmesi olarak kavramlaştırılır. Soylulaştırma, kentsel yeniden yapılanmanın parçasını oluştururken, aynı zamanda da sonucudur (Savage ve Warde’den aktaran Şen, 2005:129). Soylulaştırmanın özü, kentin tarihi ve kültürel özellikleri olan semtlerin mekânlarının, zamanla çöküntü haline gelmesi sonrasında gerçekleşir. Yeni yapılaşma inşası değil, tarihi yapıların dönüştürülmesi, eski sahiplerinin gönüllü ya da gönülsüz yerlerinden edilmesi vardır. Yerinden edilen kümelerin, yeni bir alanı işgal etmesi ile süreç yeniden başlar.

Boş bir alanda lüks bir sitenin yapılması ya da pahalı konutların ekonomik üst sınıf tarafından satın alınması soylulaştırma değildir. Soylulaştırma (gentrification), sürecinin genel olarak işleyen, üç aşamasından söz edebiliriz. Kentin köhneleşmiş bölgesine gelenler öncelikle bazı konutları rehabilite ederler. Daha sonraki aşama, kira değeri farkları artması, yer değiştirme ile çıkar çatışmaları görülmesidir. Sonraki aşama artık fiyatlar hızla yükselirken, yer değiştirme zorunlu hale gelmektedir (Ergün’den aktaran Uysal, 2006:81-83).

Süzülme sürecinin hareket noktasını teşkil eden tema, merkezdeki binalar yıprandığında, köhneleştiğinde, şehir merkezi bölgeleri fiziksel ve toplumsal

çöktüğünde, banliyölere/alt ktlere taşınma fikri çekici bir seçenek haline gelir. Öncü, üst ve orta sınıfların şehrin merkezinden çevreye doğru yönelimleri ile gerçekleşen banliyöleşme sürecini, Chicago’da başlayan Kahire’de, Jakarta’da veya İstanbul’da tekrarlanması olarak görmenin ve yorumlamanın mümkün olduğunu altını çizer. Bu yaşanan sürecin her kentin tarihselliği ile farklı zaman dilimleri içerisinde, farklı biçimlerde yaşanan sosyal ve kültürel dokunun sonucu olduğunu belirtir (Öncü, 2010:88).

Şen İstanbul’da yaşanan soylulaştırmanın süreçleri arasında, kentte yaşanan sanayisizleşmenin etken olduğunu altını çizer. 1980’lere gelindiğinde İstanbul’un sanayi kenti olarak büyümesinin sınırlarını aşmıştır. Bu zorlanmasının bir nedeni şehrin merkezindeki sanayinin kent içerisinde çok genişlemiş olmasıdır. Kent merkezindeki sanayi alanları boşaltılıp yerlerine farklı fonksiyonlar getirilmiştir. Diğer bir sebep dönemin neoliberal ekonomi politikalarının sanayiye alternatif hizmet sektörünü destekleyen stratejileridir. Bu gelişim süreçleri beraberinde kentteki mekânsal gelişimin sosyo-ekonomik öngörülerini değiştirmiştir. Hizmet sektörü ile beraber medya, iletişim, moda gibi birtakım iş alanları kentin merkezinde yapılanmışlardır. Yani İstanbul’daki soylulaştırma süreci; ekonomi gelişme çizgisinin sanayiden uzaklaşırken hizmet, eğlence sektörü ve iş alanlarına kayması olmuştur. Merkezi çevreleyen semtlerde ise sosyal hayat değişimler ile yeniden şekillenmiştir (Zukin’den aktaran Şen, 2011:3). Şehir merkezinin sanayisizleşmesi ile 1990’lı yıllarda soylulaştırılan kentin toprak alanlarında değer değişimine neden olmuştur ve beraberinde bu alanlardan sınıfsal tahliyeler başlamıştır. Sanayisizleşmeyi izleyen süreçte geç kapitalist ülkelerde soylulaştırma ile değer kazanan mekânlar ile değer yitiren mekânlar arasında “rant farkı” dünyanın birçok bölgesini belirleyen etken sebep olmuştur (Smith’ten aktaran Şen, 2011:3). Soylulaştırıcıların varlığı, alt sınıfın tahliye edilmesi ile sahip oldukları mekânların tüketicileri haline getirirken onları soylulaştırma sürecinin baş aktörleri yapmaktadır (Jager’den aktaran Şen, 2011:7).

Soylulaştırıcı konumunda olan yüksek eğitilmiş ve küresel bir dünya görüşüne sahip olan bu sınıf için iş ve ev olan mekân yaşamları ifadelendirilirken, mekânsal gerekçeler rasyonel semboller ile anlamlandırılır. Nerede yaşıyorsun? Sorusuna verilecek yanıt, aynı zamanda bir yaşam biçimine ait soruya verilecek yanıt olmaktadır (Şen, 2011:12). Sınıfsal ayrışmalar mekânsal olarak gerçekleşmeye başladığında, sınıfsal ve kültürel yaşanan alanlar homojen ve izole bir şekle bürünmüşlerdir. Homojenleşen yaşam alanları ile beraber kamusal mekânların da özelleştirilmesi Şen’e göre bir “dışlama” görevi görmüştür. Kent alanında çatışma ve



gerilimleri beraberinde getiren bu durum kentin korkulan alanlarını artırırken, korumalı siteleri ve mahalleri de arttırmıştır. Orta ve üst sınıfın yaşantılarını sürdürdükleri alanlar kapalı siteler şekli ile büyürken karayolu projeleri bu alanların genişlemesine destek vermişlerdir (Şen, 2011:6-7).

ABD’de bireyler, daha iyi barınma, eğitim ve daha iyi yaşam koşulları sunması nedeni ile banliyöleri tercih etmektedirler. Banliyöleşme artık sınıfsal bir durumu içermektedir, hiç kimse yoksullar ile bir arada yaşamak istememektedir. Yoksulluğun beraberinde getirdiği yoksul okullar, sokaklarda can güvenliğinin olmaması, çeteleşme gibi meseleler ile ilgili durumlar ile uğraşmak istenmemektedir (De Witt’ten aktaran Giddens, 2012a:959).

Kapitalist toplumlarda yerleşim alanları, arazi piyasası ve konut borsaları tarafından şekillenirken, şehirlerin Doğu Avrupa’da bölgelere ayrılması daha çok idari kararlardan etkilenecek olmaktadır, bu bölgelerde sınıfsal güçlü ayrımlar olduğu söylenebilir. Batı Avrupa’da ise, kent merkezleri ve hizmet sistemleri ABD’de olduğu gibi kent merkezinin etrafında toplanma şeklinde değildir. Kent merkezindeki arazilerin mülkiyeti büyük bir kısmı, devletin elindedir. Ekonomik yapısı yüksek sınıftakiler, şehrin merkezlerinin etrafındadır. Bu bakış açısı; kentlerin oluşumunun “doğal bir süreç” olmadığı görüşünü desteklese dahi, Doğu Avrupa’nın kentselliği, geleneksel kentten Batı’nın kentselliği kadar farklıdır. Modern kentlerin ortaya çıkması ile birlikte, gündelik hayattaki yaşam tarzlarının, geleneksel yapıya sahip toplumlardaki, yaşam tarzlarından oldukça farklı olduğunu görülmektedir. Modern kentlerinin yaşam tarzlarının anlamsız ve sıradan olmasının öncelikli nedeni, inşa edilmiş yapıların metalaşmış ve estetik açıdan eksik bırakılmasıdır. Bununla birlikte diğer etken sebep, önceki toplumlardaki toplulukların yaşam dokularında var olan insani deneyimlerin ve bağlarının ilişkilerinde göz ardı edilmesidir (Giddens, 2012:106-108). Kentteki tüm değişiklikleri yansıtan süreç, toplumsal sınıfların hareketliliğinde değişen ekonomik dengeler ile de ilintilidir.

#### **1.4.1. Kapalı Siteler ve Orta Sınıf**

Küreselleşmenin görünür olduğu 1990’lar ve sonrasında ortaya çıkan yeni sınıflarla birlikte yaşam biçimleri mekânlar üzerinden ayrılmaya başlamıştır. Hizmet ve bilişim sektöründe yoğunlaşan yeni orta sınıfın dahil olduğu uydu kentleri ve orta/üst sınıfın yaşamlarını sürdürdükleri kapalı/korumalı siteler ve öte yandan 1950’lerden itibaren

kent çeperinde süregelen gecekondu ve kent içerisindeki çöküntü alanları kentlerde varlıklarını sürdürmektedirler (Es, 2010:91). Modern kentlerin orta sınıfların yaşamlarını sürdürdüğü banliyölerden (alt kentlerinden) farklı, yeni bir olgu olarak kapalı/ kapılı/ korumalı siteler (gated community), kentsel alandan özelleştirilmiş arazide, kamuya kapalı ve yönetsel açıdan özel olma özellikleri ile modern kentin küresel kapitalizm tarafından yeniden yapılanma sonucu dönüştürülmesidir (Fishman'den aktaran Kurtuluş, 2005:162). Türkiye'de banliyölerden beklenen refah koşulları, siteler ile ikame edilmiş bu yerleşim alanları daha çok orta ve orta/üst sınıfa hitap eder olmuştur.

Yeni orta sınıf 1980'lerin ikinci yarısında Batı Avrupa ve Kuzey Amerika'da belirginleşmiştir, aristokrasi ve halk arasında olan burjuvaziyi de içerdiği düşünüldüğünde kökleri feodal dönemin sonlarına kadar uzanmaktadır. Orta sınıf; tam olarak tanımlanamayan yapısına karşılık düzen, uyum, istikrar ve doğruluk ile burjuvaziyi işaret etmiştir. Hak edilmiş bir refah modelini temsil eden orta sınıf; sosyolojide toplumun istikrarının temel taşı olarak görülürken, siyaset biliminde demokrasiyi ayakta tutan güç olduğu ileri sürülmüştür. Yirminci yüzyıl ortasına gelindiğinde orta sınıfa dahil olabilmeyen temel ölçütü tüketimin nesnesi olabilmek haline gelmiştir. Orta sınıf toplumsal norm olarak değerlendirilirken, zaman içerisinde, standartlarının değişime uğradığı görülmüştür. Bunun nedeni, kavramın belirsiz ve değişken özelliğe sahip olmasıdır. Yirminci yüzyıl simgesi olan tüketim toplumu, yüzyılın sonuna gelindiğinde enformasyon toplumuna dönüşüm ile toplumsal katmanlaşmayı yaşamıştır. Cep telefonlu, kredi kartına sahip ve internet erişimini hayatlarının her evresinde kullanan aktörler ile bunların hiç birine sahip olmayanlar ya da bunları günlük yaşantısının bir parçası olarak kullanmayanlar olarak bölünmüştür. Bu sınıf yaşam hatta düşünme biçimlerini, sadece toplumsal paylaşılan kültürel deneyimler ile değil, uluslararası ortak kültürün etkisi de şekillendirmiştir (Kagarlitski, 2006:5-7).

Türkiye'de orta sınıf değerlendirildiğinde, 20'nci yüzyılda hızla büyüyen serbest meslekler medya ve reklamcılıktaki iş kolları modern kapitalizmin girdisi olurken, doktor ve avukat gibi yüksek eğitim gerektiren meslek gruplarında çalışanların sayısının artmıştır. Bununla birlikte devletin ekonomide büyük yer kaplaması ve yöneticilerini bu eğitilmiş meslek gruplarından oluşturması klasik sınıf analizinde işçi ve sermayedardan farklı bir sınıf oluşturmuştur. Bu sınıf statüsünü eğitime borçludur, standart işçiden daha fazla gelire sahiptir, sosyolojik anlamda beklentileri standart dışındadır. Başka yaşam tarzları ve başka konut tiplerinde olmak

istemektedirler. Eğitimleri ile saf işçi olmadıkları için toplum içerisinde belli bir yere sahiptirler (Keyder, 2014:7, Şen, 2005;150). “Yeni orta sınıf”, eğitim düzeyi yüksek, yabancı dil bilen ekonomik geliri yüksek işlerde çalışan kentli bir sınıftır. Sosyalizasyon sürecinde geleneksel yapının etkilerinden uzaklaşmış kendini ifade edebilen genç kesimden oluşmaktadır. Sınıfsal özellikleri ile küçük bir burjuvazi sınıftır ama bir farkı vardır. Liberal özellikler taşımaktadırlar. Profesyoneller, yönetici ve teknik çalışanlar, finans ve kültürel hizmet çalışanları olarak kent merkezinde yoğunlaşırken ekonomik, siyasal ve kültürel değerlerin arttırması etkinliklerini kullanarak geleneksel orta sınıftan ayrılmak istemişlerdir (Şen, 2011:6-7). Yeni orta sınıfın ortaya çıkması ile bu sınıfın kendine özgü yaşam tarzları ve tüketim biçimleri farklılaşmıştır.

Kandiyoti'ye göre, Türkiye'de liberalleşme politikaları, orta sınıflar açısından daha önceki dönemlerde görülmemiş bir bölünme ve kutuplaşma süreci yaratmıştır. Ücretli kesimde özellikle kamu çalışanlarının ekonomik durumu bozulurken uluslararası şirketlerde çalışanlar ile özel ve mali sektörde çalışanların ekonomik gelir düzeyi dünya standartlarını yakalamıştır. Bu ekonomik farkların yansımaları tüketimin çeşitliliğini arttırırken yerleşim ve konut tercihlerini etkilemiştir (Kandiyoti'den aktaran Özgür, 2006:3). Keyder 1980 sonrası yıllarda İstanbul'u küreselleşmenin etkisi altında yeni mekânsal gelişmeler içinde olarak nitelendirmektedir. Kentin dönüşümünün belirlenmesinde, sermaye, mal, insan, bilgi birikimleri tüm dünyadaki gelişmeleri etken olmaktadır. İstanbul, 1980'li yıllardaki kapitalist ve uluslararası ekonominin kesişim alanındayken konut piyasasının en kârlı kesimi olmuştur. Bunun yanı sıra inşaat sektöründeki şirketler, ekonominin dünyaya açılması ile yükselmekte olan, orta sınıfın istekleri doğrultusunda, konut projeleri gerçekleştirmişlerdir. Yükselmekte olan orta sınıf, dünyanın diğer küresel kentlerine yaptıkları yolculuklar ile uluslararası kültürlerin beğenilerini yaşamlarına almışlar ve açık olan ekonomi ile daha on yıl önce hayallerini bile kuramadıkları yaşam tarzlarının, bağımlısı haline gelmişlerdir. Serbest piyasada malların doğal akışının yanı sıra, ekranlardan izledikleri görüntüler ile farklı standartlardaki konut mekânına istekli halleri gittikçe artmıştır (Keyder, 2013;185).

Yeni profesyonel çalışma gruplarının sayısındaki artış ve beraberinde gelen tüketim kalıplarındaki meydana gelen değişimler, İstanbul'da soylulaştırıcı bir sınıfın hareket dinamosu olmuştur. Yeni orta sınıf, zaman içerisinde yükselen gelir düzeyleri ile şehrin cazibe merkezlerindeki yaşam biçimini tercih etmiştir. İstanbul'un şehir merkezinde yaşamlarını sürdüren, geleneksel orta ve üst sınıflar ise terk ettikleri

şehir merkezlerinden, kendilerini kapalı siteler ile soyutlamışlardır (Bali'den aktaran, Uysal, 2006: 85). Orta ve üst gelir gruplarının yerleşim alanlarından ayrılmasının diğer bir etken sebebi üretilen bu kişilere bir "ev" imgeletilmiştir. Üretilmiş olan "ideal ev" mitolojisi ile özellikle apartmanlarda yaşayan orta ve üst sınıfa İstanbul'un keşmekeşi, dağınıklığı, kalabalığı, trafiği gözleri önüne serilmiştir. Çevre kirliliği sadece havayı, denizleri çevreyi kirletmemiştir, sosyal ve kültürel yapıyı da gölgelemiştir (Öncü, 2010:87). Bu "ideal ev" imgelemleri orta ve orta/üst sınıfın kent periferisinde yapılandırılan kapalı sitelere taşınma nedenlerinden bir diğeri olmuştur. Yüzme havuzları olan, oyun alanları, hatta hemen yakınlarında golf sahalarına sahip olan bu yerleşim alanlarında yapılan peyzaj çalışmaları ile doğal ortamlar yaratılmaya çalışılmıştır. Tanıtımları yapılan reklamların içeriğiyle dünya çapında ünlü ve zengin insanların evleri ile aynı standartlarda inşa edilmiş lüks villa ve apartman dairelerine sahip olarak, modern hayat kavramına sahip olunacağı aktörlerin zihnine yerleştirilmeye çalışılmıştır. Reklamların vaat ettiği hayat tarzının merkezi noktası ise, toplumun geri kalanından yalıtılmış olarak yaşanabilecek mekânlara sahip olmalarıdır. Bu sitelerin en büyük özellikleri, alışveriş merkezleri, sosyal tesisleri hatta okulları bünyelerinde barındırmalarıdır (Keyder, 2013:186).

Kapalı yerleşmeler 1980'li yıllardan başlayarak dünyanın birçok metropolitan şehirlerinde görülmeye başlamış olan konut alanlarıdır. Öncelikle gazetecilerin ilgisine dahil olmuş, etrafları yüksek duvarlar veya demirler ile çevrili olan bu yerleşim alanları 1990'lı yıllarda kent bilimcilerinin ilgi alanına girmiştir. "Kapalı cemaatler", "refah adacıkları", "kapalı adacıklar", "kurtarılmış adacıklar", "korunaklı yerleşmeler" gibi ifadeler ile anlandırılan bu yerleşimler değişik faktörler etrafında incelenmelidir (Blakely ve Synder, McKenzie, Davis'ten aktaran Kurtuluş, 2005:161-162). Güvenlik kapalı siteler, orta/üst sınıfa dahil zenginlerin, mekânsal olarak toplumdan ayrı yaşaması ile özdeşleştirilmişlerdir. Mekânsal ayrışma boyutu, lüks, gösteriş tüketimi, İstanbul'daki yeni düzenin üzerinde en çok konuşulan ve göze çarpan ifadesi olmuştur. Bu yapılaşmalar önceleri boş arazi olan ya da gecekondu bölgelerindeki alanlarda hızla yayılmıştır (Keyder, 2013:186).

1990'lı yıllarda özellikle kent dışı alanlarda üst gelir grubuna yönelik villa şeklinde yapılanmalar inşa edilirken, 2000'li yıllara gelindiğinde yalnız üst gelir grubuna değil, orta seviyedeki gelir gruplarına hitap eden yapılanmalar gözle görülür hale gelmiştir. Orta gelir grubuna yönelik bu yapılanmalar daha küçük metrekarelerle müstakil konut ya da apartman dairesi ve kamuya kapalı şeklinde inşa edilmişlerdir. 1999 yılındaki deprem sonrası ağırlıklı olarak oluşturulan politikalar ile İstanbul merkez



Orta/üst ve orta gelir gruplarının tercih ettikleri kapalı siteler toplumsal ayrışmanın fiziksel olarak mekâna yansımaları haliyle toplumun farklı kesimleri de birbirlerine kapalı hale gelmişlerdir. Kentlerin kapalı alanlara bölünmesi mekânsal ayrışmayı güçlendirirken “güç bir eylemin amaçlarını özgürce seçmek hem de araçlara hükmetmek” (Bauman, 2010:128) bağlamıyla yaklaşıldığında sayılarının gün geçtikçe arttığı görülmektedir.

Castells yüksek gelir grubunun kent içerisindeki mekânları orantısız olarak kendileri için bölüştürmeleri yoluyla kontrol etmelerinden oluşan mekânsal bir ayrışmanın oluşumunu açıklar. Mekânın ayrışması aslında statüye bağlı bir ayrışmadır. Kentsel yerleşimler semt, cadde olarak birbirlerine göre farklılık gösterirler belirli kesimler kentsel yerleşim alanlarının belirli yerlerinde otururlar. Aynı sosyal statüye sahip olanların bir arada bulunabildiği mekânların varlığı farklı statüde bulunanların arasını açmakta, sosyal ayrışmayı beraberinde getirmektedir:

*İşkâna ve eğlenceye odaklanmış mekânları da kapsayan merkez noktalar, hâkim işlevleri titizce, birbirinden ayrılmış, kozmopolit sanat, kültür ve eğlence komplekslerine erişimi kolay uzamlara dağıtma eğilimindedir. Parçalanma, hem farklı mekânlara yerleşmeyle hem de yalnızca seçkinlere açık olan belli mekânların güvenlik kontrolünden geçirilmesiyle sağlanır (Castells, 2013:78).*

Yüzlerce kişinin birbirlerini tanımadan yaşadığı, belki “silo” içerisindeki buğday taneleri gibi adlandırabileceğimiz, belli bir yükseklikten sonra camlarının açılmadığı kapalı mekânların içerisinde, kapalı olarak adlandırılan sitelerde yaşanır hale gelmiştir. Toplumsal olarak bir arada kalıyormuş izlenimi veren şehir profili çizilirken, karşılıklı kayıtsızlıkla dolu yaşamlar sürmektedirler. Sıkı koruma altındaki bu tür yaşam alanları, alıcılara iyi hayat imgesinin kendisi olarak satılmaktadır.

#### **1.4.2. Kapalı Sitenin Verdiği Güven ile Aile Yaşamı**

Güvenlik geçmişten günümüze mekânlarımızın ve yaşam alanlarımızın en önemli gerçeğidir. Ev olarak kullandığımız yaşam alanlarımız için güvenlik geçmişten günümüze her toplumsal yapıda önemini sürdürmüştür. Günümüzde güvenlik olgusunun içeriği anlam değiştirerek, özelleşerek daralma yaşamaktadır. Bauman’ın da vurguladığı gibi:

*Girişe izin vermeme gücü, kentsel hayatın yoğun nüfuslu anonim dünyasında seçilmiş mekânların görece homojenliğini berraklığını sağlamaya hizmet eder. Hepimiz özenli bir biçimde tanıdığımız insanların ancak evimiz dediğimiz deneyimli mekâna girmelerine izin verdiğimizde küçük bir ölçekte bu gücü uygularız; kapılarımız “tümünden yabancı” olanlara kapalıdır. Ne var ki, başka insanların benzer bir işi bizim adımıza yapmak için güçlerini daha büyük bir oranda kullandıklarından*

*kuşumuz yoktur. Böylelikle ne zaman onların korudukları mekânlara girsek kendimizi görece güvende hissederiz' (Bauman, 2010:78).*

Güven duygusunun edinimini zaman ve mekân içerisinde kişiler arasında sağlanan, düzen ile yakın ilişkilidir. Gündelik hayatta belli koşullar içerisinde ani ve şiddetli korkuya yol açabilecek muhtemel sorunların askıya alınması, hayatın rutin şartlarında bedensel ve manevi huzur duygusunun sağlanmasıdır (Giddens 2010:165). Güven ve güvensizlik ikilemi, toplumsal ilişkileri, mekânların kullanımlarını ve yaşam biçimlerinin tekrar yapılandırarak kadar önemli olabilmektedir. Korunmalı ve kapalı sitelerde yaşamın tercih edilmesinin ilk nedeni, gündelik hayatın rutin koşullarında güvenlik endişesi olarak belirginleşmektedir. Şehrin kaosundan, güvensizliğinden ve karmaşasından korunacak, çocukların güvende yetişebileceği, mutlu, huzurlu bir yaşam bağlamında özellikle çocuklar için tercih edilmektedir. Kapalı sitelerin varoluş nedenlerinden önem derecesi yüksek olanı, kaliteli kamusal alan eksikliği olarak ele alınırsa, bu yerleşimlerin sağladığı olanaklar ile çekirdek ailenin özel alanının çok genişlediği görülmektedir, duvarlar ile çevrili siteyi kendi evleri gibi görmeye başlamaktadırlar.

Kapalı sitelerin tercih edilmesinde, aileler öncelikli bir yerde durmaktadır. İdeal yaşamının sürdürülmesi için sunulan imkanların sınırsız olduğu düşüncesi, yapılan kitle iletişim kültürü teknolojileri ile zihinlere bir "protez bellek" şeklinde yerleştirilmektedir. Landsberg'in kavramsallaştırdığı "protez bellek" ile ifadelendirdiği; metalaşmış olan kitle iletişim araçları ile bir endüstri haline gelen kitle kültürü, belleği dönüştürmektedir. İnsanlar deneyimlemedikleri bir geçmişî hatırlar olmaktadır. Bu bellekler insanın aslında yaşamadığı deneyimlerinden kaynaklanmaktadır (Lansberg, 2000:175). Ekranlarda her biri film niteliğinde ve görselliğin ön planda olduğu reklamlar ile kültürü basitleştirip kitlelere mal ederek, toplumun katmanlarına girerek orada bilinçleri etkilemektedirler. Görselliğin ön planda olduğu bu filmlerin özündeki standartlaştırma ile içeriği homojenleştirerek insanları hoşlanabilecekleri ve sevebilecekleri şeyleri üreterek bu deneyimi bellek olarak yerleştirmektedirler. Kapalı sitelerin görsel ve yazılı basın ile yapılan bazen de abartılı tanıtımlarında, ideal yaşantı ve çocukların yetişmesi açısından ideal bir ortam olduğu kanısı belleklere yerleştirilmektedir.

Öncü'ye göre ise, günümüzde ev kavramı, medya kültürünün aracılığı olan televizyon ve dergilerdeki reklamlar aracılığı ile "idealinizdeki ev" mitolojisi olarak bulunduğu zaman ve mekândan sıyrılarak zihinlere yerleşmektedir. Onun ifadesi ile *"...dilde kurulan bağlantılardan çok görüntüler dolayısıyla gerçeklik kazanıyor"*

şeklindedir. Işıldayan mutfaklar, hijyen içerikli banyolar, çiçekli bahçeler asıllarından daha gerçektir, gözümüzün önünde gerçekleşmektedir. "İdealinizdeki ev" projesi üst ve orta sınıflar için, şehrin kalabalıklardan, dağınıklıklardan, trafikten uzak steril ve homojen yaşamı ifade etmesi ile cezp edici olmuştur. Reklamlar ile özlem yaratan görüntüler, apartman yaşamının ne kadar sağlıksız olduğu düşüncesini göstermiştir. İmgeler ile yaratılmak istenen İstanbul kentinin geçmiş dönemidir, bireylere aynı zamanda çocukluk dönemlerindeki doğal güzellikler tekrar yaşatılmak istenmektedir (Öncü, 2010:92-95).

Oyun, eğlence alanları, spor sahaları, kapalı ve açık olan havuzlar, spor salonları bunların benzerlerini sunan farklı imkânlar rahat ve ulaşılmak istenen ideal hayatı nitelendirmektedir (Alver, 2010:101). Çevreye ve yaşam tarzına sağlanan uyum vaat edilen homojenleştirme sloganları ile sağlanmaktadır. Mesleki, kültür ve etnik farklılıkları ile aslında heterojen olan bu kitlelerin birlikteliğini sağlayan, satın alma gücü ve tüketim kalıplarındaki benzerliktir (Davis, Blakely ve Synder, Öncü, Ayata, Caldeira'dan aktaran Kurtuluş, 2005a:106). Tüm bu ifade edilenler, orta ve üst sınıfı giderek daha konforlu evlere ve sitelere çekmektedir. Eğlenme ve dinlenme zamanlarını her zaman sıcak, içten güvenli bir ortam sunan aileleri ve kendilerine benzeyen komşuları ile birlikte, kent yaşamından soyutlanarak yaşanmaktadır (Danış'tan aktaran Alver, 2010:101).

Keyder'in "güvenlikli" olarak adlandırdığı korumalı siteler, çocuklu çekirdek ailelere hitap ettiği için yaygınlaşma eğiliminde olmuşlardır. Bu tür toplumsal yapılanmaların aktörleri ise çoğunlukla, hizmet sektörünün hiyerarşisinin üst basamaklarındaki yöneticilerdir (Keyder, 2013:189).

#### **1.4.3. Aile ve Modern Yaşam**

1980'li yıllar dünyada hızlı değişimlerin yaşandığı dönüşümlere şahit olmuştur. Bu zaman diliminde tarım ve sanayi devrimlerinden sonra üçüncü bir devrim niteliği taşıyan enformasyon devrimi yaşanmıştır. Enformasyon teknolojilerinde meydana gelen yenilenmeler, beraberinde hizmet sektörünün gelişmesini sağlamıştır. Dünyada ve bu bağlamda Türkiye'de sosyal, siyasi, ekonomik, kültürel alanlardaki hızlı gelişmenin ve beraberinde gelen dönüşümlerin, mekânsal alanlarda yaşandığını üst bölümlerde incelemiştik. Aile yapısı sanayileşme ve kentleşmeden doğrudan etkilenecek toplumsal yaşamın biçimlenmesinde rol oynamaktadır.



Yıldırım'a göre, *"aile toplum dinamiği içinde biçimlendiğine göre, toplumsal dinamikler farklılaşınca ailede farklılaşmaktadır"* (Yıldırım, 2013:121). Ailedeki değişim toplumsal değişimi yansıtmaktadır. Tüm dönüşümlerin ve değişimlerin içerisinde, toplumsal yaşamın en temel kavramı olan "aile" varlığını ve önemini sürdürmektedir. Aile, bireyi sosyal varlık haline getiren sosyalleşme süreci ve diğer işlevleri nedeni ile birey için gerekli olan olguları ilk elden karşılayan, düzenleyen ve bireyi koruyan kurumdur.

İnsanın akli ve duygusal melekeleri onu içinde bulunduğu evrende diğer varlıklardan ne kadar ayırıştırıyorsa, sosyalizasyon süreci de, yani içinde bulunduğu toplumsal yapılar içerisinde kendini var saydırabilme için sergilediği davranış biçimleri, onu diğer varlıklardan farklı kılmaktadır. Tüm yaşam boyu devam eden sosyalleşme sürecinin başlangıcı, bireyin gözlerini dünyaya açtığı ailesinin ortamıdır (Çağan, 2013:83). Birey sosyalleşme sürecinde sosyal varlık olma özelliğini ilk önce aile ortamında kazanmaya başlarken bu süreç toplumsal hayatının sürekliliğinde devam etmektedir.

İnsan etkinliği ve toplumsal ilişkiler arasında bağlantı sağlanırken mikro olgular, gündelik ve toplumsal hayatın rutinleri içerisinde yüz yüze davranışların yakın ve ayrıntılı yanları ile ilgilidir. Makro olgular ise kişisel olmayan büyük ölçekli olguların, toplum içerisindeki dağılımı ile ilgilidir (Layder, 2010:6). Aile, grup, kuruluş, kurum, toplum, mikrodan makroya doğru hangi seviyede olursa olsun temel olarak her sosyal etkileşimde en az iki birey ve aralarında gerçekleşen ilişki vardır. Mikrodan makroya analizin her aşamasında var olan sosyal etkileşimler ve birey birlikte vardır. Toplumun yapı taşı bireydir. Aile; mikro yüzeylerde en küçük etkileşim birimi, makro yüzeylerde ise toplumsal bir kurum özelliği taşımaktadır. Makro yapının içerisinde aile, geniş toplumun en küçük yaşam birimi olarak çok genel şekliyle tanımlanır (Wells'ten aktaran Canatan, 2013:53-55).

Aile sürekliliği olan, sürekliliği sağlayabilmek için değişimlere uyum sağlayarak kendini geleceğe taşıyan bir kurumdur. Bu kurumu, üyeleri arasındaki kan bağı ile birbirlerine bağlı grup olarak görmek diğer basit tanımlamadır. Ancak kan bağı, ailenin var olabilmesi için gerekli koşul olmakla birlikte, aile tanımının yapılabilmesi için yeterli olmayacaktır. Aile hem birey hem de toplum bakımından vazgeçilmez derecede önemli temel etkileşim ağı ve sosyal kurumdur. Her toplumda kendini farklı kılan kendine özgü anlam ve davranış biçimleri, niceliksel ve niteliksel değerleri ile aileyi tek bir tanıma sığdırmak güç olsa da imkansız değildir (Çağan, 2013:84).

Birey ve toplum arasında bir köprü olan aileyi daha genel tanımlayacak ek unsurlar ile Sayın'a göre:

*Aile, biyolojik ilişkiler sonucu insan neslinin devamını sağlayan; toplumsallaşma sürecinin ilk ortaya çıktığı; karşılıklı ilişkilerin belirli kurallara bağlandığı; o güne dek toplum da oluşturulmuş maddi ve manevi zenginlikleri kuşaktan kuşağa aktaran; biyolojik, psikolojik, ekonomik, toplumsal, hukuksal vb. yönleri bulunan toplumsal bir birimdir (Sayın, 1990:2).*

Giddens, aile tanımının, hısımlık ve evlilik kavramlarının tanımları ile bağlantılı olduğunu belirtir. Aile akrabalık bağları ile doğrudan ilişkili, aile birliği içindeki yetişkinlerin çocuklara bakma sorumluluğunu üzerlerine aldıkları topluluktur. Akrabalık bağları bireyler arasında evlilik sonrası ya da anne, baba, kardeş ve çocuklar arasında, kan bağları sağlayan soy yoluyla gerçekleşmektedir. İki insan evlendiklerinde birbirlerinin akrabası olurken, anneler, babalar, erkek ve kız kardeşler diğer kan bağları olan kişiler evlilik sonrası birbirleri ile akraba olurlar. Dünyanın birçok toplumlarında, kendi çocukları ya da edinilmiş evlatlarıyla birlikte yaşayan iki yetişkinden oluşan birim "çekirdek aile"dir. Evli bir çift ve çocukları dışında, büyük anne ve babaların, onların çocuklarının ve eşlerinin de katıldığı aile profilinde "geniş aile" den söz edilmektedir. (Giddens, 2012a:246-247). Aile tanımlamalardan anlaşıldığı gibi çok yönlü bir olgu ve toplumda pek çok işleve sahiptir (Çağan, 2013:85).

*Sosyolojik anlamda kurum, bir toplumun temel kaygıları ve faaliyetlerini düzenleyen ve toplumsal ihtiyaçlarını (düzen, inanç ve üreme ihtiyaçları gibi) karşılayan tüm yapısal bileşenlerini karşılamaktadır....Sosyologlar, bu kapsamdaki bir kurum anlayışına dayanarak, gerek insan davranışlarının ahlaki çok anlamlılığını gerekse insan davranışlarının toplumsal değişimleri üzerinde dururlar (Marshall, 2009:438).*

Bu tanımlama ile anlaşılacağı üzere; devlet, eğitim, ordu, bilim, sanat, hukuk, ekonomi, aile ve evlilik gibi her kurum toplumda bireylerin ve grupların belirli ihtiyaçlarını karşılamak üzere vardır. Tüm kurumlar ihtiyaçları karşılarken, işlevlerini yerine getirmiş olacaklardır. Bu bağlamda, ailenin işlevleri söz konusu olduğunda ailenin toplumda hangi ihtiyaçları karşıladığı anlaşılacaktır. Aile tüm kurumlar içerisinde öncülüğü olan kurumdur.

Sanayileşme ve kentleşme süreciyle, ailenin tarih boyunca sahip olduğu işlevler değişikliğe uğramış, bazı işlevleri zayıflamış bazı işlevlerinin ise diğer toplumsal kurumların üstlendiği görülmüştür. Başlangıçta aile sosyal, ekonomik, siyasal, kültürel tüm toplumsal görevleri yerine getirirken, zaman içerisinde geleneksel kırsal yapıda ekonomik üretimden ayrılmış, ailenin otoritesi siyasal bir güç olarak ailenin

dışında etkinleşmiş, dini vekâlet eğitilmiş din adamlarına geçmiştir. Aile soyun sürekliliğini, eşlerin ve çocukların psikolojileri ile daha çok ilgili bir kurum haline dönüşmüştür (Adams'tan aktaran Çağan, 2013: 85, Dönmezer'den aktaran Dünder, 2012:57). Ailenin üyelerine manevi destek olma görevi eskiye oranla daha fazla önem kazanmıştır. Yapısal işlevselci görüş, ailenin üyelerine manevi destek olma görevinin diğer hiçbir kurum tarafından yüklenemeyeceğini, bu işlevi ile ailenin toplumda varlığını sürdüreceğini savunmaktadırlar (Gökçe'den aktaran Dünder, 2012:57). Aile beşeri ihtiyaçları ilk elden sağlayan tek kurum olması nedeni ile diğer kurumlardan üstün konumdadır. Ailenin işlevlerinde yaşanan değişimler hala devam etmektedir.

Çağan ve Dünder ailenin işlevleri konusunda sınıflamaları, dünden bu güne ailenin yüklendiği işlevleri, belli başlıklar altında toplamaktadırlar (Çağan, 2013:85-89, Dünder, 2012:57-60). Ailenin;

a) İnsan neslinin devamlılığını sağlayan işlevlerin en önemli olanı biyolojik (üreme) işlevidir. Çocuk yapma işlevi toplumun onayı ile aileye verilmiştir (Kandiyoti'den aktaran Çağan, 2013:86).

b) Yoğun duygusal alışverişlerin gerçekleştiği ortam olması nedeni ile bireylerinin her birine psikolojik tatmin sağlama işlevidir. Biz duygusunu güçlendirmektedir (Dünder, 2012:58).

c) Bugün için aile başta tüketim olmak üzere çeşitli düzeylerde ekonomik işleve sahiptir. Modern öncesi toplumlarda aile tükettiği ürünün üretimini de kendisi sağlamaktaydı. Modernleşme süreci, ailenin maddi ihtiyaçlarının üretimi ile ilgili görevlerin bir kısmı toplumun temel kurumlarından olan ekonomi kurumuna aktarılmasını sağlamıştır. Kadın, eğitim kurumu ile belli roller, belli statüler kazanarak toplumda eşitlikçi konuma gelmiştir. Kadın ve erkek aile içerisindeki ekonomiye birbirlerini tamamlayıcı katkı sağlar olmuşlardır (Goody'den aktaran Çağan, 2013:86).

d) Toplumsal bir varlık olan insanın hayatını sağlıklı bir şekilde sürdürebilmesi için, toplumsallaşmasını da içeren ilk eğitim süreci ailede başlamaktadır. Başta çocuklar olmak üzere aile, tüm bireylerine içinde yaşadıkları toplumun bilgi, görgü, beceri gibi kültürünü aktarmakla yükümlüdür. Aile bireyleri toplumsallaşma sürecinde gelişir ve daha yüksek statüler elde edinmek için gereken yetenekleri öğrenirler (Nirun'dan aktaran Çağan, 2013:87).

e) Modern öncesi toplumlarda aile üyelerine, dini eğitimi pratikleri ile verirken, günümüz modern toplumların seküler yapılanması ile görev bürokratik yapılanmalar

aracılığı sağlansa dahi, aile ihtiyaç halinde bu görevini kendisi yerine getirmektedir (Çağan, 2013:88, Dünder, 2012:59).

f) Boş zaman modern toplumlara özgü bir kavram olma özelliği taşımaktadır. Boş zamanların değerlendirilmesi de özel çabaları gerektirmektedir. Aile üyelerinin birlikte eğlenme dinlenme işlevi vardır. Ailenin sıralanan tüm bu işlevsellikleri ile birlikte üyelerini korumak, gözetmek onlara saygın bir geçmiş bırakmak gibi işlevleri de bulunmaktadır. Ancak ailenin toplumu kontrol ve yeniden üretime olan katkısı en önemli işlevi olarak sürmektedir (Çağan, 2013:88-89).

Aile üyelerinden kadın, erkek, çocuk, genç ve yaşlı olan bireylerin birbirlerine karşı olan güven duyguları ile etkileşim halinde oldukları sevgi, saygı, hak, paylaşma, birbirlerine destek olma beraberlik gibi temel insani değerlerin öğrenildiği, sosyalizasyon sürecinin başlayıp, bu sürecin sürekliliğinin sağlanabilmesi mekânlarda gerçekleşir. Birey mekâna doğar ve her bilgiyi, insanı çevreden büyük bir ölçüde ayıran ve içinde eylemlerini sürdürmesine elverişli olan mekânda öğrenir.

### 1.5. Mekân

İnsanın toplumsal pratiklerinin, zaman ve mekân içerisinde şekillenmesinin analiz ve sentezlerini yapan sosyoloji, yer ve mekânın birey ve topluma etki derecelerini dikkate almaktadır (Alver, 2010:11). Sosyoloji toplumsal kuramların birçoğu zaman–mekân içerisindeki insan ilişkilerinin yer aldığı toplumsal biçimlenişleri kapsamaktadır. Zira toplumsal etkinlikler mutlaka zaman ve mekânın içinden geçişler şeklindedir (Urry,1999:94-95). Mekân kavramı belirli zaman dilimleri içerisinde yaşanan yerlerin ayrıntılı olarak tanımlanması olarak ifade edilebilir. Belirli zaman dilimleri ile içerisinde yaşamların belirli bölümlerinin sürüldüğü mekânlar, süreçler boyunca geçirdikleri farklılıkları ve benzerlikleri ile oluşurlar.

İnsanoğlu ilkçağlardan beri yaşadığı mekânlara değerler yüklerken, yetenekleri dahilinde değiştirici ve dönüştürücü etkileri ile mekânlarda izler bırakmışlardır. Her bireyin özünde ekonomik, siyasal, sosyal ve kültürel birikimler vardır. Bu olguların yarattığı birikimler, mekânlar aracılığı ile sahnelenmektedir. Üreten ve tüketen olarak birey, ekonomik etkinliğin hem nedeni hem sonucudur. Siyasal ve politik yanı sahip olduğu güç kavramı ile açıklanabilir. Sosyal ve kültürel olgular ise insanın var oluş nedenidir. Bu olguların işleyişi, ürettikleri mekânlarda biriken ve şekillendiren unsurlar ile sağlanır. Mekânın taşıdığı ve biriktirdiği değerler, ekonomik, politik ve

kültürel bu bağlamda güç mücadelesinin nedenidir. Mekân hem güç alınan, hem de gücün yansıtıldığı ögedir (Hacısalıhoğlu, 2008:23-24). Metropollerde iktidar ilişkilerinde mekân, kültürel-siyasi-ekonomik anlamlar bağlantısında önem içermektedir ve *“Fiziki mekân sembolik anlamlardan arındırılmış boş bir mekân değildir, ancak kültürel gözlükler ile okunabilir”* (Öncü, Weyland, 2010:31).

Urry, mekânı sosyal, politik, kültürel etmenlerin yapılandığına altını çizmektedir. Ekonomik belirleyicilerin, mekânsal biçimlerin oluşturulmasında gereğinden fazla vurgulanması gerektiğinin altını çizerken uygun bir kuramın; uluslararası sermaye akışları, enformasyon akışları ve insan akışları arasındaki ilişkiyi açıklanması ile gerçekleşeceğini belirtmektedir (Urry,1999:29).

Mekân ile yer arasındaki ayrımı ancak kentte yaşanmışlıklar ile ayırt edicidir. Bireyin yaşadığı yere duyduğu bağlılık zaman deneyimini gerektirmektedir (Sennett, 2011:166). Anın zamansallığı mekân aracılığı ile kalıplaşarak yerleşmektedir. Mekân, bireyin ve toplumun bir varlık kazandığı, oluştuğu ve dönüştüğü yansımadır. Birey ve toplumun bir yerle bağ kurması bu yüzdendir. Mekân bir kimlik oluşturur, referans olarak kullanılır. Mekân aynı zamanda insanın statüsüne dair kanıtlar taşır, bireyin toplumsal alanı ile ilişkilidir. Temel mekânsal bir şekil olan ev, insan hayatında merkezi konumdadır. Ev, özellikle kapitalist dönem sonrası birey için statü sembolü olmuş, tüketimin nesnesi haline gelmiştir (Alver, 2010:11-12 )

Keyder, mekânın toplumsal kimliğin ve çatışmaların biçimlenmesindeki rolün çok önemli olduğunu belirtir. Toplumsal süreçler kentsel mekânı yaratmaktadırlar, gelişim süreci, yaratılmış mekânlarda devamlılığını sağlarken bu mekânlar tarafından da biçimlendirilmektedir. Kimlikler sadece toplumsal yapının sonucu değildir, bireyler ve toplum içindeki gruplar yaşamlarını sürdürdükleri mekânlar aracılığı ile birbirlerine bağlanmaktadırlar. İçinde buldukları mekânlara anlam yüklerken mekânların geçirdiği dönüşüm birey ve grupları da dönüştürmektedir (Keyder, 2013a: 230-231).

Marshall, fiziksel bir yapı olan konutun niteliğinin, onun mekânsal dağılımının içinde ikamet eden toplumsal yapının fiziksel, hukuksal ve finansal özelliklerinden ve süreçlerinden etkilendiğini belirtir. Konut olan mekânın bu özelliklerinin toplumsal sonuçları vardır. Konut toplumsal bir kurgu olmanın yanında toplumsal bir etken olarak da görülmelidir. Öncelikle kültür ve toplumsal bölünmelerin konut tasarımı üzerindeki etkisi ele alınmalıdır, inceleme için diğer etken sebebin ekoloji

araştırmalarında görüldüğü Şekliyle Şehrin yapılaşmasında, süreçlerin toplumsal grupların dağılımina etkisidir. Diğer inceleme konusu; konutların fiziksel yapısının, toplumsal ilişkiler ve kùltür kalıpları üzerindeki etkileşimidir. Az gelişmiş, sosyalist ya da kapitalist ùlkelerde konut yapılaşmalarının neye göre belirlendiği ve biçimlerinin önemi ile toplumsal süreçler üzerindeki rolünü belirtirken konutun sınıf, cemaat, statü, cinsiyet, ırk ve tüketim biçimleri arasındaki ilişkilerde yaratılan toplumsal dayanışma rolü olarak inceleme alanına alınması gerektiği belirtilir (Marshall, 2009:687). Bu bağlamda ele alındığında mekânın yaşamda bireyin karşısına farklı biçimlerde çıkacağı ve farklı biçimlerde etkileyeceği görülecektir. Mekânların üretilmesi bireylerin kendi yararlarına ve kullarımlarına uygun düzenlemelerdir ve zaman içerisindeki süreçlerde ihtiyaçlara bağlı olarak değişiklik gösterebilmektedir. Bireyler yarattıkları mekânlarda toplumsal etkileşimlerinin gelişimlerini sürdürürken, aynı zamanda bu mekânlarda gelişme sürecinin devamlılığını sağlarlar, bu süreç içerisinde mekân birey ilişkisi oluşmaktadır.

Her kadının ya da erkeğin mekânında, doğduğu evin, ailesinin yaşadığı kentsel ya da kırsalın belirleyiciliği vardır. Bununla birlikte ailenin ve yerleşimin gelenekleri, inançları ekonomik ve sosyal seviyeleri mekânın belirleyiciliğinde etkindir (Ertuğ, 2000:91). Bachelard mekâna ev yapısı olarak yaklaşıldığında onun sadece fiziksel bir nesne yani korunma ve barınma amaçlı alınmaması gerekliliğini belirtir. Ev olan mekânların taşıdığı anılar, fiziksel bir ayırt edici özellik olarak içimizde kazılmaktadırlar. Bu özelliği ile anın zamansallığı mekânsal olarak yapılanmaktadır. Anıların maddi olarak iimize yerleşmesi ev olan mekânlarında kişinin bedeni ve anıları aracılığı ile yaşamaktadır (Bachelard'dan aktaran Urry, 1999:41).

Bireylerin yaşamlarının geçtiği mekânlar arasında duvarların yükselmesi, toplumsal yapı içerisindeki parçalanmayı beraberinde getirirken toplumsal yapı içerisindeki bölünmelere neden olabilecek sorumlu doğrudan mekânsal bölünmeler değildir. Yalnızca toplumsal bölünmelerin yaratılmasına yardımcı olmaktadır (Karakurt, 2006:143). Kentlerde her dönemde kentin işleyişi ile birlikte kùltürel bölünmeler görülmektedir. Günümüzdeki bölünmeler arasındaki farklar büyürken, bölgeler arasındaki duvarlar sertleşmektedir. Duvarlar gerçek ya da sembolik olarak, insanın herhangi bir diğerini duymasından, görmesinden korurken, tanışmasını engellemektedir. Bir diğerini tecrit ederken, öbür diğerlerini dışarıda bırakmaktadır (Marcuse ve Kepmen'den aktaran Karakurt, 2006:142). Bir metafor olarak duvarı ele aldığımızda fiziksel olarak yarattığı ayrılığın yanı sıra yarattığı toplumsal ayrışmanın da altının çizilmesi gerekmektedir. Kapalı sitelerdeki duvarlar ile yaşanılan cennet

içerikli hayatın başkaları tarafından işgal edilmesinin önlenmesi sağlanmaktadır. Duvarlar içerideki bireylerin kendilerine has hayatı kendilerine güvenlik adı altında sunmalarıdır (Alver, 2010:86).

Öncünün kavramsallaştırdığı “idealinizdeki ev” mitolojisi ile ifadelendirdiği, merkezden şehrin periferisine doğru orta ve üst sınıf yerleşimleri olan kapalı sitelerin, kendi içlerinde homojen olmakla birlikte keskin farklar ile ayrışan yaşam biçimlerine döndüklerinin altını çizmektedir. Kendi aralarında çeşitliliğe sahip olan bu sınıf mekânsal ayrışma ile birlikte kültürel ayrışmayı beraberinde getirmiştir (Öncü, 2010:96). Farklı toplumsal statü ve sınıftan insanların konut mekânlarında iç içe yaşadığı kent olan İstanbul’da, mekânın ayrışması olarak değerlendirilen kapalı siteler dışlayıcı yerleşim olarak aykırı yapılanmalardır (Keyder, 2013a:232). Kapalı siteler ile ilgili yazılan makale ve araştırmaların içeriğinde olan “içeridekiler” ve “dışarıdakiler” kavramlarına yapılan vurgunun altını çizen Özgür, “*..psikolojik ve mekânsal olarak bir içeridekiler (kapalı site sakinleri) ve dışarıdakiler (kentten geri kalanı) vurgusunun yapılmış olması dikkate değerdir*” ifadesi ile dışlamacılık üzerinde durulan temanın, topluluk ve yalnız üye olanların bir arada olabildikleri kulüp tanımlamasının aslında mekânsal şekillenmenin psikolojik baskının dışlayıcı etkisi ile olduğunu belirtir (Özgür, 2006:43).

Bir kapalı yerleşim olan güvenli sitelerin kurucu unsuru olan duvar, kapı, güvenlik elemanları, kamera sistemi, giriş ve çıkışların kontrol altında olması istenmese bile bu mekânları diğer mekânlardan ayrıştırmaktadır, diğer bir ifade ile dahil olduğu mahalleden, sokaktan, semtinden hatta kentten ayrı bir yere koymaktadır. Kapalı yerleşimlerin sahip oldukları bu kurucu unsurlar, toplumun diğer oluşumlarından kendini soyutlamasını ya da belli bir grup, sınıf, statü etrafında yapılandığı izlenimini vermektedir. Güvenli sitelerin genel özelliği olan yalıtılmış olma izlenimi üzerinden, gerçekte bilinçli bir şekilde nemalanılmaktadır. “*Çoğu güvenli sitede böylesi yalıtılmışlığın bilinçli bir şekilde işleme konduğu görülmektedir*” (Alver, 2010:13). Tüm izole olma ve ayrışma içerisinde yaşam tarzları, nasıl yaşanacağı site sakini olarak ikamet eden kişiler ile ilgili konudur. İkamet alanının bir varoluş mekânı haline getirilmesi, ev ile bireyin bütünleşerek, evin gerek işlev gerekse bireyler üzerindeki izdüşümlerini dönüştürmektedir.

Özel yaşam alanı olarak kullanılan ev olan mekân, bireyin barınma ihtiyacını karşılarken barınma sadece doğal şartlara karşı kendini koruma değildir. İçinde bulunulan toplumsal yaşamın değerleri, ailenin ve kadının mahremiyetinin

korunması dahil olmak üzere anlamlar içermektedir (Ghannam'dan aktaran Erman, 2010:6).

### 1.6. Mekân Olan Ev ve Kadın

1980 sonrası ekonomi alanındaki yeni oluşumların etkisi mekânsal alanlarda olduğu gibi toplumsal dinamikler üzerinde dönüştürücü etki yapmıştır. 1980'ler Türkiye'sinde kadının aile aracılığı ile bir kimlik kazanması kapitalizmin yaygınlığının artması ile daha netlik kazanmıştır.

1980 sonrası orta sınıf kadınlar dışarıda bir işte çalışmaları bile günlük alış veriş, çocuklarının eğitim sorunları ile ilgili olarak zamanlarının büyük bir kısmını kamusal alanlarda geçirir olmuşlardır. Bu bağlamda aileye yönelik özellikle çocuklara yönelik devlet politikaları bile kadını ailenin temsilcisi olarak görmeye başlamışlardır. Bu dönemde kadınların statü ilerlemeleri, ancak ailenin toplumsal statüsünün kazandığı değer ile orantılandığı için kadınların uğraşları ailenin diğer üyelerinin statüleri üzerine yoğunlaşmaları biçiminde olmuştur. Gelişen teknoloji ile ev eşyalarının modernleşmesi kadınların yaşamlarında kolaylıkları beraberinde getirmiştir (Özbay, 2011:133-137). Bununla birlikte 1980 yılların başlarında kadınlık bilincine sahip kadınların sayısı azdır, bilinç seviyesine sahip olanlar ise düşüncelerini kendilerine saklamaktadırlar. On yıl gibi bir süreç geçtikten sonra bilince yükselen fikirler doğal olarak mücadele olarak açığa çıkmıştır. Teorik düzlemde, politik ve ideolojik alanlarda "kadınlık sorunu" ile gerçek anlamda ilgilenilmeye başlandığı görülmektedir (Berktaş, 2011:6-7).

Dünya üzerindeki çeşitli ülkelerde 1980'lerden sonraki süreçte, kadınlar arası farklılıkların gündemde olması daha belirgin bir hale gelirken, modernlik ve modern özne söylemleri güç kazanmıştır. Siyah kadınlar, işçi sınıfına dahil olan anneler, lezbiyenler, bedenleri üzerinden politikaları, toplumsal cinsiyet boyutunda tartışmaya açmışlardır (Bora, 2012:83). İkinci kuşak kadın hareketleri dönemi olarak değerlendirilen 1980-1990 arası, Türkiye'de kadınların toplumsal cinsiyet bağlamında sorunlarının tartışıldığı dönem olmuştur. Kadın olmanın ve kadın olmalarının farklılıkların tarifinin yapıldığı bu dönem için en uygun tanımlamalar ise; "bilinç yükseltme", "güçlenme", "duyarlılık yaratma" şeklinde olacaktır (Timisi, Gevrek, 2002:14-15).



Güçlenme kavramı kadınların hayatlarının her döneminde ve her alanında kendi sahip oldukları güçlerini kullanabildikleri, yaşamları üzerindeki denetimlerin başkalarında değil kendilerinde olması anlamını taşımaktadır (Karl ve Kardam'dan aktaran Kümbetoğlu, 2002:167-168). Güçlenme sürecinin ataerkilliğin hâkim olduğu toplumsal yapılarda yaşanması kadınlar açısından birçok sorun, çatışma ve gerginliği beraberinde getirmektedir. Buna karşılık güçlenme sürecinde kadın tutum, davranış ve algılamalarında dönüşümler geçirir (Kümbetoğlu, 2002:168).

Ataerki aile yapısının etkin olduğu ülkemizde, aile içindeki yeri alt kümelerde olan kadının konumunu değiştirmesi oldukça zordur. Kadının toplum tarafından kabul görmüş olan öncelikli rolü ailesinin sürekliliğini ve ona büyük bir saygınlık kazandıran anne ve eş rollerini sürdürmesidir. Aile ile eşleşen konumda olan kadının anne ve eş rolünden sağladığı doyum, kadının rolünün değişimini zorlaştırmaktadır (Oktik, 2001:207).

Türkiye'deki kadınlar yaşamlarını iyileştirme ve dönüştürme çabalarını hukuki, fiili ve ideolojik adımlar üzerinden gerçekleştirmeye çalıştıklarında ise direnişler ile karşı karşıya kalmaktadırlar (Sancar, 2013:305). Serpil Sancar; bu gün hala kadınların temel hak ve hürriyetlerinin yok sayılması durumların, erken modernleşme sürecinde şekillenmiş olan cinsiyet rejimine bağlı olduğunun altını çizer. Türk modernleşmesi "aile odaklı modernleşme" olarak biçimlenmiş bu işlem aile politikaları aracılığı ile toplumu şekillendiren politikaların stratejisi sonucunda gerçekleşmiştir. Türk modernleşmesi; Tanzimat ve Meşrutiyet, Milli Mücadele ve Cumhuriyet, tek parti dönemi ve çok partili siyasal yaşam ve çoğul modernlikler dönemleri içerisinde aynı modernleşme modelinin farklı aşamaları olarak sürekliliğini sağlamıştır. Osmanlı elitleri modernleşme sürecini "asrileştirme" konusu olarak "asri aile" "asri kadın" bağlamında almışlardır, bunun önemli bir adımının da kadınların modernleştirilmesi ile gerçekleşeceği inancı başat olmuştur. (Sancar, 2013:305-306).

Türk modernleşmesi, milliyetçilik ve muhafazakârlık düşünce sistemlerinin iç içe geçmesi ile sağlanırken, onların toplumsallaşma süreçleri üzerinden gerçekleşmiştir. Bu süreci milliyetçi modernler ile muhafazakâr modernlerin ortak olan ideolojik platformu üzerinde, erkeklerin devlet işleri ile kadınların kültürel sivil yaşam ve aile üzerine kurulu uğraşlar içerisinde olması içeriğinin cinsiyet politikaları ile sağlanmıştır. Aile odaklı modernleşme anlayışı zaman içerisinde devletin temel politikaları içine yerleşerek zımnî anlaşma sayesinde sürekliliğini sağlamıştır.

Anlaşma; modern kadının haklarının ve aile sınırlarının geçtiği noktaların belirlenmesinde varılan ortak kararlarla sağlanmıştır (Sancar, 2013:307-309).

Türkiye hala tamamlanmamış ve sürekliliği devam eden modernleşme süreci yaşamaktadır. Bu süreç içerisinde iki kadın stereotipini gündeme taşımak mümkündür: Modern kadın ve geleneksel kadın. Tanzimat dönemlerinden günümüze kadarki süreçlerde modernleşme ve modern olmaya direnmenin görünürlüğünde kadın bedeni ve kadın kimliklerinin simgeleştirilmeleri vardır. "Modern" kadınların bakış açısında kendi kimliklerinin sınırlarına dayanan diğeri olan "geleneksel" kadın var olmuştur (Bora, 2012:78).

Kadın konusu birçok Müslüman ülkede modernleşmenin tarihselliği içerisinde, hem İslami düşüncenin hem de modernizmin kurgusunun temel yapı taşı özelliği ile merkezi bir yere sahiptir (Göle, 2011:26). Türkiye'de kadının konumu gelenekler ve özellikle İslami yaşam karşısında Batının evrenselci düşüncesini benimseyen modernleşme düşüncesinin merkezi konumundadır. Modernliğin savunucusu Batı taraftarı durumunda olan seçkinler; kadının İslami gelenekten kopması ve bu bağlamda özgürleşeceğini savunurken, muhafazakâr kesim kadına ilişkin geleneklerin bozularak liberalleşmesi adına yapılan girişimleri kuşku ile izlemişlerdir. İslam/Batı, geleneksel/modern, farklılık/eşitlik, mahrem/namahrem gibi dikotomilerde çatışmada kadının konumu, belirleyicidir (Göle, 2011:49). "Modern kadınlık" imgesi günümüzde de hem modernliğin hem de geleneklerin taşıyıcısı olan kadını bu zıt kutupların bileşkesi görevini sürdürmeye zorlamaktadır (Sancar, 2013:310).

Geleneksel yapıyı korumaya ve bu bağlamda sürekliliğini sağlamaya çalışan ve kalkınmayı amaçlayan geçişli toplumlarda kültürel değişimler de batının teknolojisinin gelişiminden etkilenmektedir. Kadının geleneksel olan rolünde de değişimler gözlenmektedir. Yaşanan değişimler ile toplumsal yapıdaki değerler, toplumsal cinsiyet rolleri ve toplumun kurumları arasındaki ilişkilerde yaşanan sorunlara en çok maruz kalan kadınlar olmaktadır (Oktik, 2001:207).

Bununla birlikte çatışmalar ile karşılaşan kadının, günümüz toplumunda bilgisini ve eğitimini aracı olarak kullanarak değişimleri aşmaya çalışmaktadır. Caner'e göre, enformasyon teknolojileri ile birlikte hizmet sektöründe meydana gelen değişimler, beraberinde bilgi ve eğitimin önemli sermayelerden bir haline gelmesine neden olmuştur. Bu dönemdeki dönüşümler kadının sanayi devriminden sonra edindiği bağımsız üretici rollerinin üzerine artılar eklemelerini sağlamıştır. Günümüz kadınları

medya, finans, sağlık, bilgi teknolojileri, eğitim ve turizm gibi alanlarda eğitimden kaynaklanan bilgi birikimleri aracılığı ile çalışabilmektedirler. Bu günden yüz yıl öncesine bakıldığında kadınlar toplu olarak sadece tarla ve fabrikalarda çalışmaktaydılar (Caner, 2004:139). Kadınların alışma hayatı içerisinde daha fazla yer almaları ile birlikte aile içerisine ki g ilişkilerinde denge kadının tarafına doğru kaymıştır. Ataerkil yapıya rağmen kadının ekonomik bağımsızlığını eline almış olması etken bir argüman olarak, aile içi kararlarda daha fazla söz sahibi olmasını sağlamıştır (Adak, 2011:47-48).

Geleneksel toplumdaki modern topluma doğru tek yönlü ve doğrusal bir parça biçiminde olan gelişme çizgisi olduğu düşünüldüğünde iki topluma uymayan örüntüler ile geçişli toplumlarda; yaşanılan süreçlerin gündelik yaşam pratiklerine nasıl yansdığını hangi kırılma ve dirençler ile karşılaştığını anlamak için hukuksal ve siyasi düzenlemelerin beraberinde gündelik yaşam pratiklerine bakmak gerekmektedir (Bora, 2001:77).

Kadın sorunsalı, modernleşme hareketleri bağlamında ele alındığında politik süreçlerde ilerci-gerici tartışmalarının odak noktası olarak modern-geleneksel tartışması, devlet ve yönetim biçimlerinin ötesinde gündelik yaşam üzerinden işlenmektedir ve ağdaşlaşma kadın ve erkeğin mekânlarını, ilişkilerini yeniden düzenleyerek, geleneklerin belirlemiş olduğu toplumsal yapıyı zmetmektedir (Gle, 2011:73).

Aile yapısı, ailenin genel toplumsal yapı içerisindeki yeri, günlük yaşantının özellikleri, evlerin ve yerleşimlerin mekânsal düzenini şekillendirmektedir. Birey ve mekân ilişkilerini anlayabilmek, doğru mekânlar üretebilmek için mekânı kullananların aile yapısı, toplumsal cinsiyet özellikleri, ekonomik koşulları, inanç yapısı, gelenek-görenek ve değerlerini tanımak gerekmektedir. Zira yaşamlarını evleri ve var oldukları anlamlı mekânlarda sürdüren kadınlar ev olan mekânlarını eylemlerinin doğasına göre dönüştürmektedirler (Akpınar, 2010:30). Yoğun bir iş temposunda çalışıyor olsalar bile kadınlar yaşamayı düşündükleri/yaşadıkları mekânların oluşumlarında etkin olmak istemektedirler. Hummon'a göre kadınlar erkeklere göre mekân olarak evlerini kendilerini ifade edebilme aracı olarak görürken, erkekler sorumluluk duygusu bağlamında ailelerine ait bir yer sağlamak amacıyla bir eve sahip olmak istemektedirler (Hummon'dan aktaran Edgü, 2010:73). Erkek ve kadının mekâna yaklaşmalarını, sahiplik duygusu bakış açısı ile ele

aldığımızda erkek sorumluluk altındaki sahiplik duygusu ile yaklaşırken kadın aidiyeti çağrıştıran sahiplik duygusu ile yaklaşmaktadır.

Ev mekânı kadının yaşantısı, gelecek hakkındaki bakışı ve kimliğinden ipuçları vermektedir. İşlevselliği etkin olan mobilyası, bazen abartılı bazen abartısız yerleşimi, doğaya bağlılığını gösteren çiçeği, köpeği, kedisi, balığı yaşam felsefesi ile mekânına izler taşımaktadır. Konuya bu boyuttan bakıldığında her mekânda kadınsı bir örüntü vardır. *“Çalışan, üreten, doğuran kadın, mekânların öznesi durumundayken tarihsel sürecin her döneminde mekânda biçimsel, şekilsel olarak kendini, sosyolojik varlığını pek çok nesnede hatırlatmıştır”* (Gezer, 2010:94-97).

Kadının mekâna taşınmaz mal varlığı olarak sahip olması, kadın mekân ilişkisinin ekonomik boyutta öznesi olmasıdır. Earthscan'a göre kadının evinin mülkiyetine sahip olması onun aile ve toplum içerisindeki statüsünün güçlenmesinin belirgin bir sebebidir. Kadının mülkiyet edinmesi ekonomik durumunu güçlendirirken toplumdaki yerini de güçlendirmekte ve kadına saygınlık katmaktadır (Earthscan'dan aktaran Çelik, 2010:151). Kadının yaşam kalitesinde kadın ve mekân ilişkisinin ve evinin, yaşantısının sürdürülebilirliği açısından hayati önemi vardır. Kadının ve çocuklarının yaşamı, mutluluğu fiziksel ve ruhsal sağlığı yaşamlarını sürdürebilecekleri bir evin varlığı ile bağlantılıdır. Çelik; sadece Türkiye'de değil dünyanın birçok ülkesinde gerek kadının ekonomik yetersizliği, gerekse gelenek ve törelerin işleyişi yüzünden kadının mülk edinmesinin zorluklarını dile getirmektedir. Birleşmiş Milletler'in 2000 yılındaki Millenium Zirvesi'nde alınmış olan kararlardan birinin kadın erkek eşitliğinin desteklenmesinin, kadınların güçlendirilmesi konusu olduğunu belirtir. Bütün ülkelerin bu başlık altında çalışmalar yaptığını önemli ilerlemelerin de kaydedildiğini ancak kadınların mülkiyetten ve mirastan pay alma hakkının en geride kalan ve ilerleme kaydedilmeyen konulardan biri olduğunun altını çizer (United Nations 2005'ten aktaran Çelik, 2010:151-156).

2014 yılında Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Tapu Kadastro Müdürlüğü'nün Türkiye genelinde gayrimenkul sahipliğine ilişkin araştırması sonuçlarına göre; gayrimenkullerin 87 milyonuna erkeklerin, 50 milyonuna kadınların mülkiyet sahipliğini belirlemiştir. Ülke genelinde gayrimenkullerin yüzde 65'ine erkekler sahipken bu oran kadınlarda ise yüzde 35'dir. Nüfusun en yüksek olduğu İstanbul'da erkeklerin adına kayıtlı olduğu gayrimenkul sayısı 4 milyon iken kadınlar 2 milyon 147 bin adet gayrimenkulün mülkiyet sahibidir. Yüzdeler dilim Türkiye geneli ile aynıdır (Laldeğerleme, 2014). Gayrimenkul akla ev olan mekânı getirirse de arazi,

arsa, tarla, işyeri arazileri gibi taşınması mümkün olmayan sabit duran yerler anlatılmak istenir. Bu bağlam üzerinden gidildiğinde gayrimenkul oranları içerisinde kadınların sahip olduğu ev mekânların oranı daha azalacaktır. Miras olarak kalan ama kadının kullanmadığı mekânlar da bu oransallıkların içerisinde yer almaktadır. Minibaş'a göre, kadının mülk sahibi olması mekânın yönetim gücüne sahip olduğunun kanıtı da değildir. Evinin eşyasının seçimi ve satın alınmasında, çocuklarının hangi okulda eğitim göreceğinde, aile içi kararlar alınırken iş yaşamındaki konumu ve gelir düzeyi etkindir, bununla birlikte evin dışında kalan kamusal alan ile ilgili kararlarda erkek tasarruf yetkisini kullanan olmaktadır (Minibaş, 2010:211-213).

Bora'ya göre ise:

*Kadınlık içinde yaşadığımız kültürde, yaş eğitim sınıf gibi değişkenlerden bağımsız olarak esasen "ev" üzerinden tanımlanır ve yeniden üretilir. Bu nedenle ev ve ev işleri kadın öznelliğinin kurulmasını anlamak için kilit alanlardan biri olarak karşımıza çıkar. Ev ve ev işleri ile kurulan ilişki her kadın için merkezi önem taşırsa da, kadının ait olduğu sınıfa, statüye, kuşağa ve eğitim düzeyine göre farklılaşır (Bora, 2012:21).*

Evler bireylerin kişisel başarılarını ve dünya görüşlerini yansıtan, koşuşturma içerisinde bulunduğumuz şehirlerin karmaşasında molalar verdiğimiz rasyonel dinlenme alanlarımızdır. Bununla birlikte evlerin tek başlarına ne kadar ilginç yapılar olarak değerlendirilebilecekleri sorgulanabilir? Evler ancak sosyal ortam yarattıkları ve yaşam çevresi oluşturdukları zaman ilginç olmaya başlarlar. Dedehayır'a göre; *"..ev, kendi içinde bir küçük evrendir ve her evin kendine özgü ilişki ve davranış normları vardır"*. Ailenin ekonomik seviyesinin yüksekliği ile yaş grupları ve cinsler arasında ki ev içi iş bölümü doğru orantılıdır. Artan ve karmaşık hale gelen etkinlikler için, farklı mekânlar ayrılırken ev odalar topluluğu olmaktan çıkmaktadır:

*Ev mekânının merkezinde konumlanan kadın aileyi beslemek için mutfağında pişiriyor, sofrasında yediyor, banyosunda arındırıyor, yatak odasında doğurganlığını sunuyor, yan odadaki çocukların, bitişik odadaki yaşlıların bakımını üstleniyor, salonunda ağırıyor, tüm bölümler arasında bağları kuruyor, pekiştiriyor ve ilişkileri tazeliyor. Ev dışı mekânlarda da davranış ve ilişki biçimleriyle rolünü sürdürüyor. Kadınların yer aldığı tüm mekânlara sinen bu toplumsal bilgi birikimi, bir yandan mekânların biçimlenmesine öte yandan kadın davranışlarının mekân tarafından biçimlendirilmesine katkıda bulunur (Dedehayır, 2010:170-172).*

Kadının elinin değdiği her yerde, her mekânda bir canlanma gözlenir. Erkek egemen kurumlarda dahi yetki kadında ise; Erkan'a göre kadının varlığı hissedilir, kadın aidiyet duyduğu her mekâna "kadınlık" yüklemektedir. Yaşadığı şehrin farklılığı ayrıştırıcı bir etken olmadan, ev olan mekân kadın ile yaşamakta olur. Kadın orta sınıf ev kadını da olsa, küresel kentin yönetici sınıfını da simgelese, gündelik hayatı mekânlarda zamansal olarak sıkışmış bile olsa her şartta ev mekânını

biçimlendirmektedir. Değişmesinin güç olduğu bilinen ataerkil sistemin ivediliğini ancak mekânlar aracılığı ile sekteye uğratmaktadır (Erkan, 2010:179). Mekân ile kadının bütünleşmesi ev olarak mekânı var olmak için bir simge haline getirmiştir. Kapitalist süreçte statünün göstergesi, tüketimin nesnesi olarak pazarlanan, sınıfsal ve mekânsal ayrışma paralelinde ortaya çıkan korumalı sitelerin içerisindeki mekânlarda yaşamlarını sürdüren kadınlar, eşitlikçi bir aile yapısı beklentisi içerisinde, geleneksel anne profili dışında, sağlıklı bir yaşamın tüketicisi olarak becerilerini zekâları ile su yüzüne çıkarmaktadırlar.

Türkiye’de kentlerin periferisinde yapılaşan kapalı sitelerde yaşam ile ilgili çalışmasında Ayata; bu tür yapılaşmalarda yaşamı seçenlerin tüketim kültürünün etrafında odaklandıklarını bir şekilde tüketimin nesnesi olduklarının altını çizer. Kendilerini kentin keşmekeşliğinden ve kalabalıklarından uzaklaştırırlarken, uzaklaştıkları bölgelerindeki toplumsal yapıdan da farklı gördüklerini belirtir. Bu sitelerde yaşamlarını sürdüren kadınların ise; birbirlerine karşı kapalı oldukları tespitinde bulunur (Ayata, 2003:51). Kendi yaşamlarında olmaları, geleneksel toplumsal yapıımızdaki diğer yaşamları merak ve gözetleme olgularının olmadığını ifadelenmesidir. Bununla birlikte çalışmayan ve gündelik yaşamlarını ev olan mekânlarında sürdürmekte olan kadınlar ekonomik ve sosyal yapılarındaki homojenlik ve buldukları çevrede kültürel farklılıkların belirgin olması nedeni ile sosyal etkinliklerinde bir arada olmaktadır. Çocuklarının içlerinde buldukları faaliyetler sırasında kendi aralarında ilişkiler ağı kurmaktadır (Ayata,2003:44).

Bu tür kapalı siteler içerisinde yaşamlarını sürdüren kadınlar; toplumsallaşma süreçlerini gerçekleştirirken, bu süreçlerin bir bölümü çocukları üzerinden gerçekleşmektedir. Çocuklar ise; sitelerin tüm donatılarının sağladığı imkânlar ile özgür ve güvenli bir toplumsallaşma süreci yaşamaktadırlar.

### **1.7. Araştırmanın Amacı**

Gerek Türkiye’de tüketim kültürü ile birleşme isteğinde olan seçkinlerin, gerek gelir seviyesi yükselen beyaz yakalıların arayışları yeni mekânsal yapıların ortaya çıkması ile yeni yerleşim biçimleri olarak görülen korumalı/ kapalı siteler “gated community” talebi artarken, İstanbul’da etkinleşmiş olan kapalı yerleşimler şehir proje alanları yolu ile yapılaşma sürecini hızla sürdürmektedir. Mekân ev olgusu olarak ele alındığında öncelikli işlevin barınma olduğunu görülür üretilen,

dönüştürülen mekânlar aynı zamanda, içinde yaşayanlara da kimlik kazandırmaktadırlar. Bu tezde aşağıdaki soruların yanıtları üzerinden hareketle amaca yönelmeye çalışılacaktır;

- Mekânların kullanımlarındaki yaşamsal deneyimlerde, mekânın algılanmasındaki duyarlılıklar da kadının etkisi aranabilir mi?
- Ev kadın için başat mekânlardan ise sınırlayıcı, kapatıcı etkisi nasıldır?
- Korumalı/kapalı alanlarda yaşamlarını sürdüren kadınlar, bu yerleşim yerlerinde yaşamayı tercih etmişler midir? Neden?
- Kapalı sitelerde yaşayan kadınlar mekânsal ayrışmayla beraber zihinsel ayrışma da yaşarlar mı?
- Yaşamlarını bu mekânlarda sürdüren kadınların sosyal, ekonomik, kültürel yapıları nasıldır?
- Tüketim biçimleri, boş zaman etkinlikleri, değerleri, eğilimleri, tutumları zevkleri ve biçimleri kısaca yaşam tarzları nasıldır?
- Kendini tanımlarken yaşam tarzı kavramından yararlanır mı?
- Korumalı sitelerde mahalle olarak değerlendirilirse mahalle baskısı var mıdır?

Bu çalışmanın ana eksenini tüketim dinamikleri çerçevesinde 1980 sonrası Türkiye’inde ortaya çıkan yeni kentli seçkinlerin “kaliteli yaşam” arayışları ile önce kent içerisinde sınırlı sayıdaki boş alanlarda daha sonra kent periferisinde banliyölere yayılan yaşam alanları olarak buldukları kapalı/kapılı “gated community” siteleridir. Çalışmanın amacı tüketim kültürünün kent üzerinde yarattığı sosyal, kültürel ve ekonomik dönüşümlerin yansıması olan özellikle 1990 sonrası gelişen, lüks mekânların oluşturduğu kapalı sitelerin, kaliteli yaşam olarak ortaya çıkış nedenlerini ve yansımalarını irdelemektir. Elde edilecek sonuçların öncelikle kapalı/korumalı site kavramının kapsamı konusunda bir fikir vermesi planlanmaktadır. Bu bağlamda ev yerleşkesi üzerine kurgulanan farklı yaşam teması ile bu tür sitelerde yaşamlarını yapılandıran orta, orta/üst sınıf kent kadının tüketim kültürü çerçevesinde kapalı ve güvenli sitelerdeki yaşamı tercih etme nedenleri, içinde toplumsallaşmasını sürdürdüğü bu toplumsal yapıya bakışı, kadının kendine bakışı bağlamında, mekânların nasıl aracı olduğunun incelenmesidir. Bu yönelimin kadınların konumlarını ve yaşam biçimlerine etkisi belirlemek istenmiştir. Çünkü bu yönelim belirgin bir şekilde yaygınlaşmıştır.

### 1.7.1. Hipotezler

- Kapalı siteler sosyal ayrılmaya mekânsal dönüşüme yol açmaktadırlar, korumalı sitelerin sunduğu imkânlar ile kadınların site yaşamını tercih etmeleri arasında olumlu bir ilişki vardır.
- Korumalı site yaşamı ile kadının kendini güvende hissetmesi arasında olumlu bir ilişki vardır.
- Sosyal etkinlikleri olan sitelerde yaşamak kadınların hayata bağlanmasında önemli bir araçtır.
- Kadınların statü göstergesini belirleyen ev olan mekânlarıdır.
- Kadının kapalı site yaşamı ile mekânı anlamlandırması arasında olumlu bir ilişki vardır.
- Mekân, orta sınıf kadının kendine bakış açısında ve yaşantısında önemli bir araçtır.

### 1.8. Araştırmanın Önemi

Mekânsal dönüşüm olarak adlandırdığımız soylulaştırma, önceleri kendiliğinden gerçekleşen bir olguyken şimdilerde yerel yönetimin eliyle gerçekleşmektedir. Bununla birlikte şehir merkezindeki yıpranan binalar, kentsel dönüşüm çerçevesinde yeniden yapılandırılmaktadırlar. Bu yapılanmalar daha çok korumalı/kapalı siteler şeklinde olmakta ve sayıları gittikçe artmaktadır. Bu bağlamda şehrin periferisinde yapılanan kapalı siteler gün geçtikçe yoğunlaşmaktadır.

Sosyal ve mekânsal dönüşümlerin niteliği ve yoğunluğu önemli araştırma konularıdır. Ancak bu araştırma konuları henüz az sayıdadır. Toplumsal cinsiyet bağlamında mekân olarak ev olgusu üzerinden gittiğimizde öncelikli fonksiyonelliğin barınma olduğunu görürüz. Üretilen, dönüştürülen ve anlam kazandıran mekânlar, içinde yaşayanlara da kimlik kazandırmaktadır. Kadın ister orta sınıftan ev kadını olsun, ister modernleşmiş hızlı kentin yönetici seçkinlerinden olsun gündelik hayatında mekân olarak daraltılan alandan, zaman olarak hızla akan süreçte ev mekânını kullanım etkinliğini bırakmadığı görülür. Ev olan mekân kadın için aynı zamanda rasyonel dinlenme aracıdır. Kadınları, yaşadıkları mekânlara müdahale eden ve biçimleyenler olarak da görmek doğru bir bakış açısıdır.



Bu alışma, kapalı sitelerde yaşamlarını sürdüren, büyük kentin st/orta, orta sınıf kadınlarının, mekânları kullanım ve mekânlardaki yaşam biçimlerini incelenmesidir. Kapalı/korumalı siteler olarak adlandırdığımız alanlarda, “kadın ve mekân”ın birlikte ele alınması ile ilgili az sayıda olduğu kapalı siteler ile ilgili yapılan tez çalışmaların en belirgin nedeninin, bu alanların özelleştirilmiş ve giriş-çıkışların izine tabi olması bu tür araştırmaların gerçekleştirilmesini zorlaştırmasıdır.

## 2. BÖLÜM: YÖNTEM

### 2.1 Araştırmanın Evreni ve Örneklem

Bu araştırma konut alanlarında son yıllarda yapılaşan kapalı sitelerde yaşamlarını sürdüren kadınların gündelik hayatlarında mekânlarındaki yaşam boyutlarını incelemektedir. Alan araştırmasında anketlerden elde edilen sonuçlar araştırmayı oluşturan ana hipotez olan “Korumalı siteler sosyal ayrışmaya mekânsal dönüşüme yol açmaktadır, korumalı sitelerin sunduğu imkanlar ile kadınların site yaşamını tercih etmeleri arasında olumlu bir ilişki vardır” ve alt hipotezlerin “Korumalı site yaşamı ile kadının kendini güvende hissetmesi arasında olumlu bir ilişki vardır”, “Kadınların statü göstergesini belirleyen ev olan mekânıdır”, “Sosyal etkinlikleri olan sitelerde yaşamak kadınların hayata bağlanmasında önemli bir araçtır”, “Kadının korumalı site yaşamı ile mekânı anlamlandırması arasında olumlu bir ilişki vardır” ve “Mekân orta sınıf kadının kendine bakış açısında önemli bir araçtır” belirlenmesinde hipotezlere ilişkin literatür incelemelerinden elde edilen bulgu ve yorumlar, İstanbul Ağaoğlu My City Ümraniye kapalı sitesi örneğinde sınanması sağlanmıştır, sonrasında niceliksel araştırmanın verilerini daha iyi anlamak, yorumlamak ve netlik kazanmayan konularda, derinlemesine görüşmeler yapılmıştır.

Tezin literatür araştırmalarını oluşturan önceki bölümlerde tartışıldığı gibi, kapitalist üretim ilişkilerinin biçimlendirdiği ve yeni üretim süreçlerinin örgütlendirdiği kentler, kapitalist ekonomi politiğinin doğal bir sonucu olarak sosyal ve siyasal anlamda eşitsizliği yeniden üreten yapıları ortaya çıkarmıştır. Sosyal, sınıfsal, ekonomik ve kültürel ayrışmanın mekânsal yansıması kapalı yerleşmeler olmuştur. Günümüz büyük kentlerinde yapılandırılan kapalı site olgusu 1980’ler liberal ekonomi politikalarının yarattığı modele bağlı olarak 1990’lı yıllardan sonra Türkiye’de özellikle İstanbul’da farklı bir alanda gelişmiştir. “Kapalı siteler”/“Güvenlikli siteler” ekonomik ve kültürel dinamiklerin bir göstergesi olarak kentin yükselen sınıfının ideal yerleşim biçimleri olmuştur. Ev, aile, yuva kavramları çeşitli yollar ile karlı hale getirilebilen bir yatırım aracı halini almış, yeni zenginlerin statü ve yaşam mekânı olmuşlardır. Bu kentsel mekânlar, sosyal, ekonomik, politik dönüşümlerin etkilerinin

net bir şekilde görülebildiği bezerlikleri ve aykırılıkları ile zengin bir çalışma sahasıdır. Sosyolog, mimar ve şehir planlamacılarının tartıştığı ve araştırdığı ortak olgu konumuna gelmiştir.

Neuman'ın belirttiği gibi, *“Toplumsal araştırma, insanların bilgi üretmek için sistematik olarak kullandığı yöntemler topluluğudur. Heyecanlı bir keşif sürecidir; ancak kararlılık kişisel bütünlük, belirsizliğe tahammül, başkaları ile etkileşim ve nitelikli bir iş yapma kıvancı gerektirir”* (Neuman, 2012:3). Bu çalışma kentin farklı yapılaşmalarından “kapalı site” olgusuna “mekân” ve “kadın” temelli bir bakış açısından bakarak bu olguya yönelik gerçekleri derinlemesine sorgulamayı denemektedir. Tezin bu bölümünde gerçekleştirilen çalışma kapalı sitelerin yaygınlaşmaya başladığı 2000’li yılların başında İstanbul Ümraniye’de yapılandırılan, hem dikey hem yatay ev mekânlarını, sosyal donatıları bünyesinde barındıran Ağaoğlu My City kapalı sitesi ifadelendirilen özellikleri ile araştırma alanı olarak seçilmiştir.

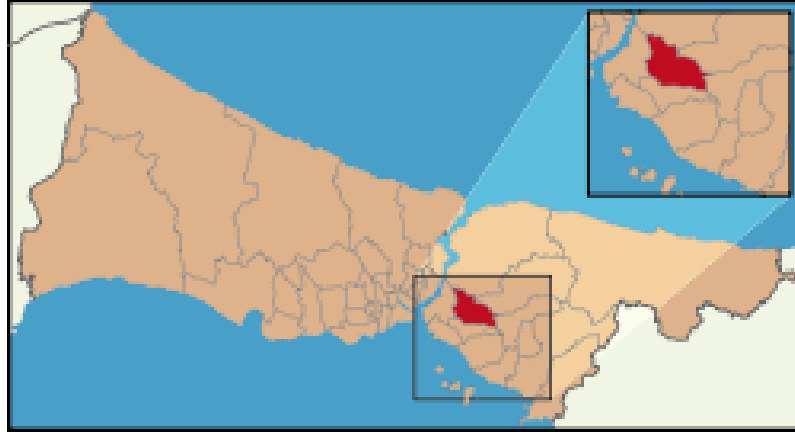
Anket soruları 4 temayı analiz etmeye yönelik hazırlanmıştır; kadın ve varsa kocasının demografik yapısı, kadının sosyo-ekonomik konumu, site donatılarını kullanım ve site içi toplumsal ilişkiler, site çevresi ve kent ile ilişkiler biçimindedir (Ek-1 Görüşme formu).

Demografik yapıya ilişkin hane bireylerinin medeni durumları, eğitim durumları, yaşları, istihdam durumuna ilişkin bilgilere katılımcılar aracılığı ile ulaşılmıştır. Toplumsal statüyü belirlemek için gelir durumu sorulmuş fakat sağlıklı bilgiye ulaşılamayacağı öngörüldüğü için hane bireylerinin konut mülkiyeti, başka konutlarının olup olmadığı, otomobil sahipliğine ait bilgiler ile sosyo-ekonomik statüleri belirlenmeye çalışılmıştır. VERİ S.E.S.İ. (VERİ Sosyo-Ekonomik Statü İndeksi) dört temel değişkene (hane bireylerinin eğitim düzeyi, çalışma konumları, sahip olunan yaşamı kolaylaştırılan araçlar, yaşanan bölge ve ev sahipliğinin) dayalı olarak ortaya çıkan değerlerin, eşit ağırlıklı birleşmesinden oluşan bileşik endeksin göre, sosyo ekonomik statüleri belirlenmeye çalışılmıştır (VERİ Sosyo-Ekonomik Statü İndeksi VERİ S.E.S.İ).

Tezin evreni Ağaoğlu My City kapalı sitesinde yaşayan kadınlardır. İstanbul’daki kapalı yerleşimlerden Ağaoğlu My City kapalı sitesinde yaşamlarını sürdüren 25-65 yaş arası, en az beş yıldır sitede oturan kadınlar arasında kota örnekleme kullanılarak önceden hazırlanmış kapalı uçlu sorulardan oluşan bilgi toplama formu doldurulmuştur.

Anket çalışmalarında yüzde 25 örneklem kullanılmıştır. Site yönetiminden alınan bilgi ile hane sayısı olan 532 sayısının alınan örneklem yüzdesi 23,76'dır. 532 hane bulunan sitede 125 adet niceliksel görüşmede anket uygulanmış, sonrasında 10 kişi ile derinlemesine görüşme yapılmıştır. Derinlemesine görüşmelerde katılımcılar rastlantısal olmayan ve araştırmayı temsil edici nitelikte seçilmiş, yarı yapılandırılmış ve açık uçlu sorular sorulmuştur. Katılımcılar arasında öncelikle en az beş yıldır sitede yaşıyor olma özelliği aranmıştır. Site oturan ve kiracı olan 2 katılımcı ile, site yapılandırıldığından bu yana ev sahibi olan 4 katılımcı, ev sahibi olan ve aile yakınları ile yaşamlarını site içerisinde farklı mekânlarda sürdüren 2 katılımcı, son 10 yılını site yaşamında geçiren 2 katılımcı ile yapılmıştır.

### 2.1.1 Ümraniye



Harita 2-1: Ümraniye'nin İstanbul'daki konumu

Kaynak: Ümraniye belediyesi 2014

Ümraniye İstanbul'un ilçelerinden biridir ve İstanbul'un en hızlı kentleşen, nüfusu hızlı artan köy ve yöre geleneklerini aynen muhafaza edildiği bir kentleşme örneğidir. İstanbul'un nüfus bakımından en kalabalık üçüncü Anadolu yakasının en kalabalık ilçesidir.

Ümraniye şehirleşme imar etme anlamına gelmektedir. Ümraniye uzun yıllar "Yalnız Selvi" ve "Muhacir Köy" olarak anılmıştır. Tarihi kaynaklara göre Ümraniye'ye ilk yaşayanlar Frigyalılardır. Çam ağacını kutsal kabul eden Frigyalılar bölgeyi bu günkü Büyük Çamlıca'dan başlayarak Alemdağ ve Kayışdağı'na kadar çam

ormanları ile donatmışlardır. 1400 yıllarında Osmanlı İmparatorluğu'na Orhan Gazi tarafından katılmıştır.

1960 yılına kadar köy olan Ümraniye Organize Sanayi Bölgesi olarak ilan edilmesinden sonra yoğun göç almıştır. Belediye 1963 yılında kurulmuş 1980 yılında feshedilmiş Üsküdar'a bağlı şube müdürlüğüne dönüştürülmüştür. Ümraniye 1987 yılında ilçe olmuştur (İstanbul Valiliği, 2004).

### **2.1.2. My City Ümraniye Kapalı Sitesi**

Araştırmanın yapıldığı Ağaoğlu My City adlı kapalı site, İstanbul Anadolu yakasında Şile otobanı üzerinde Ümraniye çıkışı Tepeüstü'ndedir. 2001 yılında inşası tamamlanan, 48.270 m<sup>2</sup> arazi üzerinde 14 katlı 10 bloktan oluşan 526 konut ve 6 villanın yer aldığı projede kapalı ve açık sosyal tesisler bulunmaktadır. Site bünyesindeki konutlar farklı büyüklüktedir ve (83 m<sup>2</sup> stüdyo daire, 124 m<sup>2</sup> 2 oda bir salon daire, 163 m<sup>2</sup> 3 oda bir salon daire, 200 m<sup>2</sup> dublex 3 oda 1 salon daire, 248 m<sup>2</sup> 4 Oda 1 salon daire, 275 m<sup>2</sup> dublex 5 Oda 1 salon daire, 325 m<sup>2</sup> 6 oda 1 salon villa) yaşam alanları olarak kullanılmaktadırlar. Konutların m<sup>2</sup> fiyatı 4000 lira olarak değerlendirilmektedir.

Ek-8 Resim1'de görüleceği üzere site etrafı kalın duvarlar ile çevrili bir şekilde bulunduğu çevreden kendisini mekânsal olarak ayırtmaktadır. Sosyal tesislerde, açık ve kapalı havuzlar, restoran, havuz bar, sauna, Türk hamamı, squash, fitness center, 3 adet bilardo masası, masa tenisi ekipmanları yanı sıra çocuk etüdü, kadın ve erkek kuaförü, kuru temizleme ve terziyi bünyesinde barındıran yerleşim alanı, kapalı sitelere ait olan birçok özelliğe sahip bulunmaktadır. Ayrıca iki adet tenis kortu, basketbol ve halı sahası, çocuk parkı ve çocuk yuvası bulunan site ile ilgili görseller resimlerde Ek-8'de görülmektedir.

Özel güvenlik ve temizlik firmalarından alınan hizmetler ile 24 saat teknik servis hizmeti tamamı profesyonel olan site yönetimi aracılığı ile sağlanmaktadır. 66 güvenlik kamerası ile sitenin muhtelif yerlerinin devamlı yapılan kontrolleri sayesinde yaşamlarını sürdüren bireylere satın aldıkları güven temin edilmektedir. Aynı zamanda tüm mekânlar arasında bağlantıyı sağlayan dahili telefon hattı sistemi bulunmaktadır. Güvenlik siteye gelen kişileri ilgili dairedeki kişinin onayı olmadan site içerisine sokmamaktadır.

Yüksek inşaat ile depreme dayanıklı yeşil bir çevrede güvenli temeller üzerinde inşa edilen binalar tüm jeofizik etütleri yapılmıştır. İstanbul'da 1999 yılında yaşanan büyük deprem sonrası bu tür sağlam yapı olması tercih edilmesindeki diğer güvenlik tercihidir.

Literatür kısmında ifade edildiği gibi satışa çıktığı yıllarda ki satış politikası *"bu konseptten konut satın alanların sadece ev satın almadığı aynı zamanda bir yaşam biçimi satın aldığı"* üzerinden olmuştur. *"Yürüyüş parkuru, tenis kortu, basketbol ve voleybol sahası enerji depoluyor, restoran cafe-barda sevdikleri ile keyifli zamanlar paylaşıyor"* satış yapılırken kullanılan tüm ifadeler bireylerin kendilerini özel hissetmeleri sağlanmıştır (Site yönetimi - satış dökümanları). Tüm bu imkânların bu tür sitelerin görünürlüğünün az olduğu 2000 yılında sunuluyor olması, dönem itibarı buradaki yaşamı daha ayrıcalıklı kılmıştır ve araştırma alanı olarak bu sitenin seçilmesinde etken sebeplerden biri olmuştur.

## 2.2. Veri Toplama Teknikleri

Bu çalışmada toplumsal araştırma yöntemlerinden nicel ve nitel yaklaşımlar birlikte kullanılmıştır. Neuman'a göre, nicel bir araştırmada, araştırmacı her zaman sayılar halinde olan bilgileri çok büyük bir dikkat ile kaydederken verilerini bilgisayar tarafından okunabilen bir şekle sokmaktadır. Analiz edilen verilere bakarak araştırma konusu ve sorusuna eklediği bilgilerini ve kuramlardan yararlanarak araştırmacı başlangıçtaki araştırma sorusunu yanıtlamaktadır. Niceliksel araştırmalar tepkileri ölçerken objektif ve ölçülebilir davranış ve tutumlar ile ilgilenmektedir. İspat etmeye çalışırken sınırlarını koymaktadır. Pozitivist bir yaklaşım içerisindedir. Buna karşılık niteliksel araştırma insan davranışının duygusal karmaşık ve birbirleri ile içi içe geçmiş halleri ile ilgilenirken kuramsal bir paradigma hakkında, sorgulayıcı, açık uçlu sorular ile dokuyu anlamaya çalışmaktadır. Keşfetmeye çalışırken neden sorusuna cevap ararken yorumsamacı bir yaklaşım içerisindedir. İki yaklaşımda pek çok belirli araştırma yöntemi kullanılmaktadır. Anket, görüşme, tarihsel analiz gibi pek çok örtüşme söz konusudur. Çoğu nitel araştırmacı nitel veri kullandığı gibi tersi olan durumlar da söz konusudur (Neuman, 2012:20-22).

Niteliksel araştırma, bir resmin olabildiğince ayrıntılı ve derinlemesine ortaya çıkarılmasını mümkün kılan veri oluşturma tekniği ve çözümleme biçimidir. *“Niteliksel araştırma, sosyal olanın bilgisinin insanların kendi ifade ve anlatılarından derlediği bir araştırma özelliği gösterir”* (Kümbetoğlu, 2008:38). Niteliksel araştırmanın kullanıldığı alanlardan bir diğeri, niceliksel araştırmanın sonuçlarını daha iyi anlamak ve yorumlamak içindir. Niteliksel araştırmalarda kullanılan derinlemesine görüşme tekniği, sosyal dünyadaki görünür haldeki birçok olgunun görünümünden çok özüne, derinine inmeyi bunları tüm ayrıntıları ile kavramayı ve bütün olarak anlamayı mümkün kılan veri oluşturma aracıdır. Bu bağlamdan yaklaşılarak mevcut saha araştırmasının niceliksel olan kısmı haziran-temmuz-ağustos aylarında yüz yüze görüşme metodu ile hane bireyi kadın üzerinden anket yapılmış, sonrasında araştırma sonuçlarını netleştirmek bağlamında ekim ayında derinlemesine görüşmeler yapılmıştır. Anket araştırmasında bilgilerin birinci elden alınması sağlanmış, katılımcılara anketler kendi başlarına doldurtulmamıştır.

### **2.2.1. Veri Toplama Süreci**

Araştırmanın sistemli bir şekilde yapılabilmesi için öncelikle planlamaya gidilerek zaman çizelgesi ve iş planı hazırlanmıştır, planın ilk hali ve adımların eyleme döküldüğü tarihler ekler bölümünde tablollaştırılmıştır. 2014 Şubat ayı itibarı ile tez danışmanı ile birlikte belirlenen tez konusuna ilişkin hazırlanan önerinin enstitü tarafından kabulünden sonra çalışmaya başlanmıştır.

Bu çalışma sırasında izlenen yöntem dört aşamadan oluşmaktadır. Araştırmanın kuramsal ve kavramsal çerçevesinin oluşturulmasında öncelikle konu ile ilgili çalışmaları kapsayan, tez, makale, kitaplara ve bu çalışmaların içeriğinde olan, atıfta bulunulan diğer kaynaklara ulaşılmaya çalışılmıştır. Konu ile ilgili yurtiçi ve yurt dışında yapılmış olan hem kuramsal olan, hem de alan araştırmaları içeren kaynakların taranması ile tezin ana çerçevesi kapsamında değerlendirilmesine yönelik literatür çalışması gerçekleştirilmiştir. Bu kaynakların incelenmesi, aynı zamanda yapılacak anketin sorularının çerçevesinin kesinlik kazanmasını sağlamıştır.

İkinci aşama İstanbul-Ümraniye Ağaoğlu My City örneğinde anket çalışması yapılmıştır. Anket çalışmasındaki amaç tezin sorunları olarak belirlenmiş sorulara cevaplar aranmıştır. Burada orta/üst ve orta sınıf kadınların kapalı sitelerde yaşama

nedenleri, kapalı site içerisindeki etkinlikleri, korumalı site içerisindeki ev mekânlarında ne tür roller ve işlevler üstlendikleri, şehrin kamusal alanlarını nasıl kullandıkları, varoluş biçimleriyle kadının kendine bakışı ve yaşantısı arasında mekânın nasıl aracı olduğu odaklı sorular ile incelenmiştir. Öncesinde araştırmanın yapılacağı, kapalı/korumalı sitede kanaat önderleri ile yapılan görüşmeler de çerçeveye netlik kazandırmıştır.

Üçüncü aşama; verilerin çözümlenmesinin ardından konu ile ilgili sonrasında niceliksel araştırmanın verilerini daha iyi anlamak, yorumlamak ve netlik kazanmayan bölümler yarı yapılandırılmış ve açık uçlu soruların sorulduğu, derinlemesine görüşmeler ile belirginleştirilmeye çalışılmıştır. Araştırma yapılırken ve veriler değerlendirilirken karşılaşılabilecek etik sorunların üstesinden gelinmeye çalışılmıştır.

Dördüncü aşama ise; araştırmanın sonuçlarının ortaya konulup tüm görüşmeler ve analizler bittikten sonra analiz başlıkları birleştirilmiş araştırmanın bulguları elde edilerek genel bir değerlendirme yapılarak ve öneriler belirtilmiştir.



### 3. BÖLÜM: BULGULAR ve TARTIŞMA

#### 3.1. Nicel Anketlerin Analizi

Bu bölümde tez kapsamında Ağaoğlu My City Kapalı sitesinde katılımcılar ile yapılan yüz yüze görüşmelerin analizleri, görüşmeler sırasında yapılan anketlerin analiz, tablo ve grafiklerin değerlendirilmesi ile erişilen bulgular ortaya konulacaktır.

Tablo 3-1'de araştırmaya katılanların yaş dağılımı görülmektedir. Katılımcıların yaşları 25-65 aralığında bulunmaları gerekliliği aranmıştır. Araştırmaya başlamadan önce 25 yaş altına anket uygulanmaması sınırı getirilmiştir. Çünkü site yaşamının kadının konumuna etkisini görmek bağlamında örnekleme getirilen diğer kota, en az 5 yıldır sitede yaşıyor olmaktır. Buradaki amaç; site yaşamı hakkında deneyim elde etmiş katılımcı ile daha sağlıklı sonuçlar elde etmektir. Sitede yaşayan kadın nüfusunun yaş grup dağılımına baktığımızda ise, site kadın nüfusunun büyük oranda orta yaş nüfustan oluştuğu görülmektedir.

Tablo 3-1: Yaş Dağılımı

Yaş Aralığı	Kişi Sayısı	%
25-30	6	5%
31-35	9	8%
36 -40	15	13%
41-45	22	19%
46 - 50	31	26%
51 - 55	16	14%
56 - 60	7	6%
61 - 65	11	9%
<b>Toplam</b>	<b>125</b>	<b>100</b>

Tablo 3-2 ankete katılanların medeni durumunu göstermektedir. Ankete katılanlar arasında evli olanlar 101 kişi ile yüzde 81'lik dilim oluştururken, bekâr olanlar yüzde 19 dilim içerisinde 24 kişi olarak belirlenmiştir. Bekâr oranının gösterdiği yüzdelik dilim içerisinde boşanmış ve dul olan kadınlar ile hiç evlilik yapmamış kadınların

oranları da bulunmaktadır. Bu dilim ile ulaşabileceğimiz sonuç; sitede yaşayanların yüzde 81'inin çekirdek aile olduğu şeklindedir.

**Tablo 3-2: Medeni Durum**

	<b>Cevap</b>	<b>%</b>
<b>Evli</b>	101	%81
<b>Bekar</b>	24	%19
<b>Toplam</b>	125	%100

Araştırmanın yapıldığı My City kapalı sitesinde kadınların demografik profilleri ile evli olan kadınların eşlerinin de demografik bilgilerine ulaşılmıştır. Buna göre evli olan 101 kadının eşlerinin eğitim profilleri tablo 3-3'de görülmektedir. Sitede yaşayan erkeklerin eğitim düzeyinin yüksek olduğu görülmektedir. Sadece bir kişi ilkokul mezunu ve 11 kişi lise mezunu olarak belirlenmiş ve bu sayı yüzdelik dilimde yüzde 12 ye karşılık gelmektedir. Bilgisine ulaşılmış olan diğer kişiler toplamda yüzde 88 ile üniversite eğitimi almış olarak görülmektedir. Doktora yapmış bir kişi, yüksek lisans yapan 6 kişi, lisans eğitimi almış 81 kişi ve ön lisans eğitimi alan 1 kişi ile toplamda 89 kişi yüksek bir seviyeye denk gelmektedir. Ulaşılan bu sayı; sitede yaşamını süren yapı içerisinde beyaz yakalı birey yüksekliğini göstermektedir.

**Tablo 3-3: Eşlerin Eğitim Profili**

	<b>Cevap</b>	<b>%</b>
<b>Lisans</b>	81	%80
<b>Lise</b>	11	%11
<b>Yüksek Lisans</b>	6	%6
<b>Doktora</b>	1	%1
<b>Ön Lisans</b>	1	%1
<b>İlkokul</b>	1	%1
<b>Toplam</b>	101	%100

TÜİK araştırmalarında Türkiye'de kadınların yüksek öğretim oranını incelediğimizde oranların en yüksek olduğu il Ankara'dır. TÜİK 2013 verilerine göre bu sayı yüzde 15,3'tür (TÜİK 2013). Türkiye genelindeki en yüksek oran ile karşılaştırıldığında Ağaoğlu My City kapalı sitesinde yaşamlarını sürdüren kadınların eğitim diliminin yüksek olduğu görülmektedir. Tablo 3-4'de yer alan eğitim durumuna göre yüzde 60'lık bir dilim lisans, yüzde 5 yüksek lisans eğitimi tamamlamışken ön lisans eğitim dilimi yüzde 4'dir. Lise eğitimi alan kadınlar ise yüzde 30'luk dilime karşılık gelmektedir. Ortaokul eğitimi alan ve yanıt vermeyen dilim yüzde 1'dir.

**Tablo 3-4: Sitede Yaşayan Kadınların Eğitim Profili**

	<b>Cevap</b>	<b>%</b>
<b>Lisans</b>	75	%60
<b>Lise</b>	38	%30
<b>Yüksek Lisans</b>	6	%5
<b>Ön Lisans</b>	4	%3
<b>Ortaokul</b>	1	% 1
<b>Yanıtsız</b>	1	%1
<b>Toplam</b>	125	%100

Araştırmanın yapıldığı kapalı site yaşamı içerisinde kadının profili incelenirken iş yaşamına ne kadar dahil olduğu da ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Tablo 3-5'de görüleceği üzere, aktif olarak iş yaşamında bulunan 61 kişi yüzde 49'luk bir paya sahip durumundadır. Çalışma hayatını sonlandırmış ve emekli konumunda olan yüzde 18'lik pay ile 23 kişi belirlenmiştir. Çalışmayan 41 kişi yüzde 33'lük dilim ile ifadelendirilmiştir. Eğitim payı yüksek olan kapalı sitedeki kadınlar arasındaki bu veriler ile bilgi birikimlerini iş yaşamlarında aktif olarak kullandığı görülmektedir.

**Tablo 3-5: Kadının Çalışma Durumu**

	<b>Cevap</b>	<b>%</b>
<b>Çalışıyor</b>	61	%49
<b>Çalışmıyor</b>	41	%33
<b>Emekli</b>	23	%18
<b>Toplam</b>	125	%100

Bireyin yaşadığı şehir de olan mekânından, farklı bir yerde yeni bir yaşam biçimi yaratmak adına yer değiştirmesi bağlamında İstanbul yoğun göç alan büyük bir şehirdir. Tablo 3-6'in sonuçlarına göre sitede yaşayan kadınların yüzde 54'lük dilimi kente göç ederek geldiği görülmektedir. Bu oran araştırma yapılan örneklem sayısının yarısından fazlasıdır. Kentte doğanların toplam sayı içerisindeki payı ise yüzde 46'dır.

**Tablo 3-6: Kadının Doğduğu Şehir**

	<b>Cevap</b>	<b>%</b>
<b>İstanbul Dışı</b>	62	%54
<b>İstanbul</b>	53	%46
<b>Toplam</b>	125	%100

Tablo 3-7'deki sonuçlarda yer kavramının katılımcılar tarafından ifadelendirilen yansımaları görülmektedir, 79 kişi kendisini İstanbullu olarak değerlendirmektedir ve bu tercih pastadaki en büyük dilimi göstermektedir. Aidiyeti cevabını tercih eden 30 kişiye denk gelirken, doğduğu kent şikkını yer olarak tanımlayan kişi 20'dir. Önceki semti yanıtlayan 4 kişi iken yurt dışında bir dönem yaşadığı yeri ifadelendirmesi sadece 1 kişi yapmıştır.

**Tablo 3-7: Yer Kavramı**

	<b>Cevap</b>
<b>İstanbullu</b>	79
<b>Aidiyet</b>	30
<b>Doğduğu kent</b>	20
<b>Önceki semt</b>	4
<b>Yurt dışı</b>	1

My City kapalı sitesinde yaşamlarını sürdüren kadınlara mekân olan evlerinin mülkiyet durumu ile ilgili sonuç Tablo 3-8'de görülmektedir. Katılımcıların yüzde 25'i kiracı konumundadır. Katılımcıların yüzde 79'unun kişi bazında incelediğimizde 125 katılımcının 99 tanesinin ev sahibi olduğu belirlenmiştir. Bir kişi hane halkı akrabalarından birine ait olan evde oturur ve kira ödemeyen konumundadır.

**Tablo 3-8: Mülkiyet Durumu**

	<b>Cevap</b>	<b>%</b>
<b>Ev Sahibi</b>	99	%79
<b>Kiracı</b>	25	%20
<b>Diğer</b>	1	%1
<b>Toplam</b>	125	%100

Bu dilimde elde edilen veri İstanbul genelinde olan ev sahipliği oranına göre yüksek kalmaktadır. Çünkü Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının 2011'de yaptıkları S.E.S'e (Sosyo-Ekonomik Seviye) göre oturlan konut mülkiyetinin hane halkı fertlerinden birine ait olma oranı İstanbul'da yüzde 54,7dir. S.E.S'e (Sosyo-Ekonomik Seviye) göre orta grupta mülkiyet sahipliği 59,7 üst grupta ise 68,7'dir (Türkiye'nin Aile Yapısının Araştırılması, 2011:165).

Mülkiyet sahibi olan 100 kişinin kendi içlerinde dağılımı ise, katılımcı kadınların yüzde 49'u evlerinin mülkiyetine sahiptir.

Tablo 3-9’de görüldüğü gibi, mülkiyet sahipliğinin erkeklere aitlik yüzdesi 36 olarak görülmektedir. Sayı olarak değerlendirirsek 36 erkek konut sahibidir. Diğer olarak değerlendirdiğimiz dilimdeki yüzde 15 içerisinde bir kişi kardeşinin evinde kira ödemedi otururken, geri kalan 14 konutun kadın ve erkeğin ortak mülkiyetinde olduğu ifadelendirilmiştir.

**Tablo 3-9: Mülkiyet Aitliği**

	<b>Cevap</b>	<b>%</b>
<b>Kendisi</b>	49	%49
<b>Eşi</b>	36	%36
<b>Diğer</b>	15	%15
<b>Toplam</b>	100	%100

Araştırmanın yapıldığı My City Ümraniye sitesinde yaşayan kadınların S.E.S (Sosyo-Ekonomik Seviye) yapısını daha iyi görebilmek için katılımcılara başka ev sahipliğinin olup olmadığı sorusu yöneltilmiştir. Ulaşılan cevaplar şekil Tablo 3-10’da görüldüğü gibidir. Yüzde 65’lik bir dilime karşılık gelen 81 kişi farklı yerlerde mülkiyet sahipliğini dile getirmişlerdir.

**Tablo 3-10: Başka Ev Mülkiyeti**

	<b>Cevap</b>	<b>%</b>
<b>Evet</b>	81	%65
<b>Hayır</b>	44	%35
<b>Toplam</b>	125	% 100

Araştırmanın yapıldığı My City kapalı sitesindeki kadınların araç kullanım durumları sorulduğunda yüzde 78’i araba kullandığını belirtmiştir. Tablo 3-11’de görüldüğü şekilde otomobil kullanmadığını belirten, kapalı site yaşamını sürdüren kadını ifadelendiren yüzdeler dilim 22’dir.

**Tablo 3-11: Araba Kullanımı**

	<b>Cevap</b>	<b>%</b>
<b>Evet</b>	98	78
<b>Hayır</b>	27	22
<b>Toplam</b>	125	100

Tablo 3-12’de görüldüğü gibi, araba kullandığını belirten 98 kişinin yüzde 73’ü kullandığı aracın sahibi konumundadır. Bu kişi bazında ele alınırsa 71 kişidir, yüzde 19’luk bir dilim ile 19 kişi eşinin mülkiyetindeki aracı kullanmaktadırlar. Diğer olarak ifadelendirdiğimiz yüzde 8’lik pasta dilimi şirket ve kiralık arabaları kapsamaktadır.

**Tablo 3-12: Araba Mülkiyeti**

	<b>Cevap</b>	<b>%</b>
<b>Kendi</b>	71	73
<b>Eşi</b>	19	19
<b>Diğer</b>	8	8
<b>Toplam</b>	98	100

Araştırmanın yapıldığı sitede katılımcılara yöneltilen bir diğer soru site bünyesinde yaşayabilmek için gerekli olan ekonomik gelir düzeyi bağlamında olmuştur. Tablo 3-13'de görüldüğü gibi katılımcılardan yüzde 38'lik bir dilime sahip olanlar en az 5001-7000 lira arasında bir gelir düzeyine sahip olmak gerekliliği yaklaşımda bulunmuşlardır. 3000-5000 liralık bir gelir düzeyinde bulunmak gerekir şeklinde yanıt verenler 28 kişiye karşılık gelerek yüzde 22'lik bir dilime sahiptirler. Diğer bir ölçme olan 7001-10000 liralık dilim içerisinde 32 kişinin olumlu yaklaşımına yüzde 22'lik bir pay karşılık gelmektedir. 10000 lira üstü gelir düzeyinde olmak gereklidir şeklinde ifadelendirmeye yüzde 26 ile 32 kişi karşılık gelmektedir.

**Tablo 3-13: Sitede Yaşam İçin Gerekli Gelir Grubu**

	<b>Cevap</b>	<b>%</b>
<b>5.001 -7.000</b>	48	38
<b>7.001-10.000</b>	32	26
<b>3.000 - 5.000</b>	28	22
<b>10.000 üstü</b>	17	14
<b>Toplam</b>	125	100

Katılımcıların S.E.S (Sosyo-Ekonomik Seviye)'lerini eğitim, mülkiyet ve iş yaşamı gibi durumlarının bilgisi ile belirlemeye çalışırken aynı zamanda kapalı sitede yaşamını sürdüren bireylere sitede yaşayanların kendilerini hangi sosyo-ekonomik statüde gördükleri sorulmuştur. Bireyler Tablo 3-14'de görüldüğü gibi değerlendirmişlerdir. Tercihlerin sıklığı yüzde 74 ve 92 kişi tarafından orta/üst olarak belirtilmiştir. Bununla birlikte üst seviyede olduğunu belirten yüzde 7'lik bir pay ile ifadelendiren 9 kişi görülmektedir. Yüzde 10'luk bir pay ile orta seviyede olduğunu belirten 12 kişi bulunmaktadır. Bu sorgulamaya yanıt vermek istemeyen yüzde 10'luk dilime sahip 12 kişi, diğer kişilerin ekonomik yapılarını ve sosyal yapılarını bilmedikleri için verecekleri cevabın yanlış bir yönlendirme yaratabileceği kaygısını taşıyarak cevap vermek istememişlerdir. Burada ortaya çıkarılmaya çalışılan sonuç, katılımcıların verdikleri cevap tercihleri ile doğrulanmıştır.

**Tablo 3-14: Sitede Yaşayanların Kendilerini Gördükleri S.E.S (Sosyo-Ekonomik Seviye)**

	<b>Cevap</b>	<b>%</b>
<b>Orta/Üst</b>	92	74
<b>Orta</b>	12	10
<b>Yanıtsız</b>	12	10
<b>Üst</b>	9	7
<b>Alt</b>	0	0
<b>Toplam</b>	125	100

My City Ümraniye Kapalı sitesinde yaşamının sürdüren kadınların konumunu ortaya çıkarmak için yapılan araştırmada Tablo 3-15'de görüldüğü şekilde katılımcılara siteye taşınmadan önce yaşadıkları mekân ile ilgili sorular sorulmuştur. Buradaki amaç site yaşamı ile ilgili olarak önceki yerleşim yerlerinde deneyimlerini ve geldikleri yer ile bağlantılı sosyo-ekonomik seviyelerini ölçmek içindir. Bu yaklaşım içerisinde öncelikle önceki yerleşimin lokasyonu sorulmuştur. Sitenin bağlı bulunduğu Ümraniye ilçesinin dışında Anadolu Yakasında bulunan diğer ilçelerde oturanların yüzdesi 63'dür. Avrupa yakasında oturmuş olanların yüzdesi 22'dir. Ümraniye ilçesinde oturmuş olanların ise yüzde 7 olduğu görülmektedir. Diğer olarak adlandırılan dilimin içerisinde yurtdışı ikameti ve başka illerde ikamet bulunmaktadır.

Tablo 3-15'de görüldüğü üzere Kapalı sitenin bağlı olduğu aynı ilçe olan Ümraniye ve Anadolu yakasında oturanları bir araya getirdiğimizde ortaya çıkan veri yüzde 70'dir, bu pay ile kişilerin daha önce yaşamlarını sürdürdükleri Anadolu Yakasından uzaklaşmamış oldukları anlaşılmaktadır.

**Tablo 3-15: Siteye Taşınmadan Önceki İkamet Yeri**

	<b>Cevap</b>	<b>%</b>
<b>Anadolu Yakasında farklı bir ilçede</b>	79	63
<b>Avrupa yakasında</b>	27	22
<b>Diğer</b>	10	8
<b>Aynı ilçede</b>	9	7
<b>Toplam</b>	125	100

Daha önceki ikamet edilen mekânın konut tipi ile ilgili bilgi Tablo 3-16'de görüldüğü gibidir. Apartman dairesinde yaşayanlar yüzde 68 ile pastada en büyük dilime sahiptirler. Güvenlik koruması olan kapalı sitelerde ikamet edenlerin yüzdesi 22 olarak belirmiştir. Çok katlı toplu konutta yaşamlarını sürdürmüş olanlar yüzde 5'lik

bir paya sahiptirler. Müstakil konut tipinde ikamet etmiş olanlar yüzde 6 olduğu görülmektedir.

**Tablo 3-16: Siteye Taşınmadan Önceki Konut Tipi**

	Cevap	%
<b>Apartman dairesi</b>	85	68
<b>Güvenlikli site</b>	27	22
<b>Müstakil ev</b>	7	6
<b>Çok katlı toplu konut</b>	6	5
<b>Toplam</b>	125	100

Sitede yaşamlarını sürdüren kadınların site yaşamının etkilerini daha iyi görebilmek için en az 5 yıl sitede yaşama ve en az 25 yaş sınırlaması getirilmiştir. Site yaşamı ve sosyal tesislerinin 15 yıldır faaliyette olduğu üzerinden gidilerek 5-7, 8-9, 10 ve üstü zaman dilimleri ile katılımcıların site yaşamı süreleri ölçülmüştür. Tablo 3-17’de görüldüğü gibi; 5-7 yıl arası sitede ikamet edenlerin yüzdesi 33 iken, 8-9 yıl dilimi yüzde 6’ya karşılık gelmektedir. 10 yıl ve üstü süredir yaşamlarını sitede sürdüren kadınların yüzdesi 61’dir.

**Tablo 3-17: Sitede İkamet Süresi**

	Cevap	%
<b>10 ve üstü</b>	76	61
<b>5-7</b>	41	33
<b>8-9</b>	8	6
<b>Toplam</b>	125	100

Sitenin konut tipi çok katlı apartman denilen yapılaşma ile müstakil villalardan oluşmakta ve bu yapının içerisindeki yaşam tarzı farklı bir konumdadır. Geleneksel apartman yaşamında komşular ile yaşanabilecek birtakım sorunları yüz yüze bireyler tarafından halledilirken site yaşamında komşular ile yaşanabilecek sorunlar site yönetiminin görevlendirdiği, güvenlik elemanları ile yapılmaktadır. Şikayet kaynağını çoğu zaman öğrenmek mümkün değildir.

Memnuniyet ile ilgili tutumu değerlendirmek adına katılımcılara site yaşamının onları ne kadar memnun ettiği sorulmuştur. Tablo 3-18’de site yaşamından duyulan memnuniyet yüzdelik dilimleri görülmektedir. Sonuçlara göre ilginç olan dilim hiç memnun olmayanın bulunmayışıdır. Sadece bir kişi memnun olmadığını ifade ederken, oldukça memnun olan katılımcılar yüzde 37’lik bir dilime sahiptir. Yüzde



56'lık bir yüzde ile halinden memnun olanlar bulunmaktadır. Memnun ya da memnun olmadığı cevabı ile kararsızlığını bildiren katılımcılar yüzde 6'lık bir yüzdeye sahip olarak belirlenmiştir.

**Tablo 3-18: Site Yaşamından Memnuniyet**

	<b>Cevap</b>	<b>%</b>
<b>Memnun</b>	70	56
<b>Oldukça memnun</b>	46	37
<b>Ne memnun ne değil</b>	8	6
<b>Memnun değil</b>	1	1
<b>Hiç memnun değil</b>	0	0
<b>Toplam</b>	125	100

Tablo 3-18'da site yaşamından memnun olanların oluşturduğu dilimleri bir arada düşündüğümüzde sonuç yüzde 93'leri bulmaktadır.

Katılımcı kadınları memnun edecek site yaşamını tercih etme nedenlerini öğrenmek üzere yöneltilen soruların sonuçları Tablo 3-19'de görülmektedir. Site toplumsal yaşamını tercih etme ile ilgili sorularla ortaya çıkarmaya çalışılan durumlar içerisinde, sitede yaşamının bireylere sosyo-ekonomik statü kattığı düşüncesinde olup olmadıklarını ölçmektir. Bununla beraber güvenlik ve sosyal tesislerin tercih yüzdeleri ile ilgili nicel sayılara ulaşabilmektir.

Tablo 3-19'de görüldüğü gibi prestijli bir yaşamı ifade etmesi ile sorgulamanın katılımcılar tarafından tercih edilmesi 22 kişinin tercihlili katılımı ile sınırlı kalmıştır. Benzer sosyo-ekonomik statüdeki kişiler ile yaşamayı tercihler arasından seçen katılımcı sayısı 28'dir. Literatür kısmında incelendiği üzere benzer sosyo-ekonomik statüdeki bireyler ile bir arada yaşamak en belirgin tercih nedenlerden biri olarak görüldüğü ve bireylerin bu tür kapalı sitelerde yaşamının onlara statü kattığı için tercih edildiği ifade edilmiştir. Çoklu cevap verebilme imkânı ile elde edilen sonuç; benzer sosyo-ekonomik statüdeki kişiler ile bir arada yaşamın bireylerin önceliklerinden olmadığı yönündedir. Benzer şekilde kendileri için prestijli bir yaşamı da çok fazla ifade etmediği görülmektedir. Sosyal tesis ve alanlar katılımcıların site yaşamını tercih etmede en yüksek tercih nedenidir.

**Tablo 3-19: Site Yaşamı Tercihleri**

	<b>Cevap</b>
<b>Sosyal tesisler ve alanlar</b>	97
<b>Güvenlik</b>	89
<b>Teknik destek bulunması</b>	29
<b>Benzer sosyo ekonomik statüdeki kişilerin olması</b>	28
<b>Ulaşım kolaylığı</b>	24
<b>Prestijli bir yaşamı ifade etmesi</b>	22
<b>Şehir merkezine yakın olması</b>	17
<b>Yatırım amaçlı</b>	16
<b>Sitenin yerleşim düzeni</b>	16
<b>Komşuluk ilişkisi</b>	14
<b>Peysaj ve mimari yapısı</b>	13

Tablo 3-19’de görüleceği üzere 97 kişi sosyal tesis ve alanların site yaşamını tercih etmede en etken neden olduğunu belirtirken, 89 kişi kendini güvende hissedebilmek için güvenli siteyi tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Yaşamlarını kolaylaştıracağı için ev içi sorun yaratabilecek tadilat işlerinin, site içerisinde her konutta bulunan dahili telefon hattından teknik elemanlara ulaşarak ilgili problemleri halledecek olmaları nedeni ile 29 kişi teknik destek cevabını tercih etmişlerdir. Ulaşım kolaylığının olması 24 kişi tarafından tercih edilen bir cevap iken sitenin lokasyonu sorgulayan şehir merkezine yakınlık ile ilgili sorgulamaya verilen cevap 17’dir. Sitede konut sahibi olmanın yatırım amacını öncelikli olarak içermediği 16 kişinin bu cevabı tercih etmesi ile görülmektedir. Bunlar ile birlikte sitenin yerleşim düzeni, peysaj mimarisi ile görselliğe hitap edilen tercihleri ölçmek için yapılandırılan sorulara 16 ve 13 ile ifadelendireceğimiz tercihler yapılmıştır.

Oyun, eğlence alanları, spor salonları, açık kapalı havuzlar, hamam ve sauna ile farklı imkânlar ve istenen ideal rahat yaşama ulaşmak istenerek yerleşilen bu yaşam alanlarında, bu ayrıcalıkların araştırmanın yapıldığı My City Ümraniye sitesini tercihte ne kadar etken olmuştur? Bu amaçla katılımcıların sitenin fiziki özelliklerinin tercih sıklığı, Tablo 3-20’de görülmektedir.

**Tablo 3-20: Sitenin Fiziki Özellikleri ile Tercihi**

	<b>Çok</b>	<b>%</b>	<b>Biraz</b>	<b>%</b>	<b>Hiç</b>	<b>%</b>	<b>Toplam</b>	<b>%</b>
<b>Korumalı Site Olması</b>	113	90	9	7	3	2	125	100
<b>Sosyal tesis alanları</b>	97	78	20	16	8	6	125	100
<b>Spor salonu</b>	69	55	43	34	13	10	125	100
<b>Kapalı yüzme havuzları</b>	76	61	31	25	18	14	125	100
<b>Açık yüzme havuzları</b>	89	71	25	20	11	9	125	100
<b>Hamam- Sauna</b>	43	34	47	38	35	28	125	100
<b>Park ve açık alanlar</b>	88	70	33	26	4	3	125	100
<b>Otopark</b>	111	89	9	7	5	4	125	100
<b>Anaokulu / Kreş</b>	19	15	18	14	88	70	125	100
<b>Ev kullanım alanlarının konforu</b>	84	67	36	29	5	4	125	100
<b>İnşaat şirketinin marka olması</b>	36	29	49	39	40	32	125	100

Tablo 3-20’de görüldüğü şekli ile kapalı sitenin sahip olduğu kalın duvarlar ve her türlü güvenlik tedbiri ile en çok tercih edilen sitenin özelliği olarak 113 kişi tarafından ve yüzde 90 ile onaylanmıştır. Güvenlik endişesi, şehrin kaosu, güvensizliği ve karmaşasından korunabilmek gözüyle bakıldığı için tercih edilmiş olduğunu söylemek mümkündür. Katılımcılar yalnız kendilerini değil arabalarını da güvenceye almak adına sitenin sahip olduğu her konuta iki arabalık park yeri imkânı ile otopark özelliğini tercih etmişlerdir. Bu tercihi oranı yüzde 89 ile oldukça yüksek bir orandır. Araç güvenliği ile birlikte şehrin yoğun trafiği içerisinde evlerine geldiklerinde park yeri aramak istemedikleri için bu imkân 111 kişi tarafından en çok tercih nedeni olarak belirtilmiştir.

Sosyal tesis alanları olarak ifadelendireceğimiz içerisinde bar, sinema sistemleri, bilardo masalarının olduğu site üyelerinin sosyalizasyon süreçlerini, komşuluk ilişkilerini sağladıkları bu yaşam alanları yüz yüze görüşme yapılan katılımcılardan yüzde 78’i tarafından sitenin seçilmesinde etken sebeplerden biri olarak görülmüştür.

Açık yüzme havuzları 89 kişi tarafından yüzde 71 ile tercih edilmiştir. Kapalı yüzme havuzları ise yüzde 61 tercih sebebidir. Spor salonu sahip olduğu spor yapmayı cazip hale getirebilecek aletleri ile yüzde 69 dilim tercih edilen özelliklerdendir.

Sitenin sosyal tesis binasında ve kapalı havuzların bir alt katında yapılandırılan hamam ve saunaları tercihlerde çok olarak etkisi yüzde 34'tür. Tüm bu özellikler farklı bir spor yapabilme olanaklarını ve sağlıklı yaşamı site sakinlerine sağladığı için tercih edilmiştir. Araştırmanın yapıldığı kapalı site şehrin yoğun kalabalığı ve bina yığınları arasında kalın duvarlarının arkasında sahip olduğu ağaçları, kamelyaları ve piknik yapılabilecek olanakları ile yüzde 70 ile 88 kişi tarafından çok etken olarak tercih edilmiştir. Site bünyesinde barındırdığı anaokulu çok tercihlerinde yüksek bir paya sahip olmamıştır. Kapalı site içerisindeki konutların m2 alanları katılımcılar tarafından benzerleri ile karşılaştırıldığında yüzde 67 ile 84 kişi tarafından ev kullanım alanları oldukça geniş ve konforlu olarak değerlendirilmiş ve tercihlerde çok etken olmuştur.

Araştırmanın yapıldığı kapalı site My City Ümraniye alanında deneyimli marka bir inşaat şirketi tarafından yapılandırılmıştır. Katılımcılara siteyi yaşam alanı olarak tercih etmelerinde inşaat şirketinin marka olması tercihi ne kadar etkilediği sorulduğunda yüzde 29'u çok etken olduğunu ifade ederken yüzde 39 biraz, yüzde 32 ise hiç etken olmadığını belirtmiştir.

**Tablo 3-21: Sitenin Tercih Edilmesindeki Olanakların Kullanım Sıklığı**

	Her gün	%	Haftada birkaç kez	%	Nadiren	%	Hiç	%	Toplam	%
<b>Spor tesisleri</b>	2	2	55	44	49	39	19	15	125	100
<b>Havuz</b>	10	8	65	52	33	26	17	14	125	100
<b>Hamam / Sauna</b>	0	0	25	20	67	54	33	26	125	100
<b>Restoran</b>	2	2	31	25	71	57	21	17	125	100
<b>Park ve Açık alanlar</b>	34	27	41	33	43	34	7	6	125	100
<b>Kuaför / terzi (kolaylıklar)</b>	3	2	62	50	48	38	12	10	125	100
<b>Araba yıkama</b>	0	0	25	20	81	65	19	15	125	100
<b>Hayvan gezdirme parkuru</b>	11	9	0	0	6	5	108	86	125	100
<b>Yürüyüş yolu</b>	19	15	40	32	48	8	18	14	125	100

İstanbul'daki yeni yerleşim alanı modeli olan kapalı sitelerde yaşam biçimleri, günlük hayatları farklı olan bireyler site bünyesinde olan spor salonu, havuzlar hamam ve saunaların ve diğerlerinin site sakinlerinin yaşamlarına fark katan özelliklerin ne

kadarından yararlanılarak yaşam tarzı haline getirilmiştir? Tüm bunları ölçmek adına katılımcılara site donatılarını her gün, haftada birkaç kez, nadiren ve hiç olarak kullanım sıklıkları sorulmuştur. Tablo 3-21'de katılımcıların site donatılarını ne sıklıkta kullandığı görülmektedir. Park ve açık alanlar konuları nedeni ile her gün yüzde 27'lik tercih sebebidir. Havuzlar her gün 10 kişi tarafından yüzde 8 dilimi içerisinde kullanılmaktadır. Spor salonu haftada birkaç kez yüzde 44'lük pay ile 55 kişi tarafından kullanılmaktadır, nadiren kullandığını belirten yüzde 39 ile 49 kişidir. Bununla birlikte araştırma yapılan sitede; yaşamın tercih edilmesindeki en etken sebeplerden bir tanesi olan spor salonları yüzde 15'i olan 19 kişi tarafından hiç kullanılmadığı ifade edilmiştir. Bununla birlikte havuzlar haftada birkaç kez kullanım sıklığında en çok tercih edilen konumundadır, katılımcılar olanakları haftada birkaç kez sıklığında daha çok kullanmaktadırlar.

Hayatlarını kolaylaştıran ve kadınların en sıkıntılı uğraşlarından biri olan yemek yapma sorunu restoran aracılığı ile çözüm sağlamış görülmektedir. Katılımcıların yüzde 25'i haftada birkaç kez yemeklerini sosyal tesisler bünyesinde olan restoranda yediklerini belirtmişlerdir. Sitenin otoparkı içerisinde hizmet veren araç yıkama alanı katılımcıların yüzde yirmisi tarafından kullanıldığı görülmektedir. Sitenin yapılaşması sırasında hayvanların özellikle köpeklerin gezdirme ve hayvanlara oyun alanları da düşünülerek inşa edilmiştir ve 11 katılımcı hayvan sahibi olarak, her gün hayvan gezdirme parkurunu kullandıklarını ifadelendirmişlerdir. Donatıları hiç kullanmadıklarını belirten katılımcıları inceleyecek olursak hamam ve sauna gibi herkesin sağlığı el vermediği için yüzde 26 ile kullanamadığı olanakları ve hayvan parkurunun da kullanılmadığı yüzde 86 oranı ile ifadelendiren katılımcıların dışında yüzde 15 gibi ortalama ile spor tesislerine katılımın olmadığı görülmektedir.

Havuzları kullanmayan katılımcılar arasında bulunanlar, inançlarının gerekliliği olan, havuza her tarafı kapalı kıyafetle girmelerine site yönetimi tarafından izin verilmediği için kullanamadıklarını belirtmişlerdir.

Katılımcılar arasında site olanaklarını hiç kullanmayanlar ile birlikte nadiren kullanma sıklığında olanların sayıca fazlalığı dikkati çekmektedir. Katılımcılar arasında bu amaçla araştırma yapıldığında çalışır durumda olanlar, çalışmayanlar ve emekli olup çalışma hayatını sonlandırmış olanlar arasında park ve açık alan kullanımı, havuzların kullanımı ve spor salonu kullanımları arasında çaprazlama yapılmıştır, tablolar aşağıdadır.

Tablo 3-22'deki park ve açık alanların kullanım sıklığına bakıldığında çalışmakta olan katılımcıların haftada birkaç kez ve her gün kullananların çalışan kadınlar arasında olduğu görülmektedir. Çalışan kadınların 20 tanesi haftada birkaç kez kullanırken, 18 tanesi her gün kullandığını belirtmektedir. Nadiren kullanım sıklığı çalışmayan ve emekli olan kadınlar arasında kullanım sıklığı en çok olan olarak görülmektedir.

**Tablo 3-22: Park ve Açık Alanların Kullanımı**

	<b>Çalışıyor</b>	<b>Çalışmıyor</b>	<b>Emekli</b>
<b>Haftada birkaç kez</b>	20	15	6
<b>Her gün</b>	18	9	7
<b>Hiç</b>	3	3	1
<b>Nadiren</b>	20	14	9
<b>Toplam</b>	61	41	23

Tablo 3-23'de görüldüğü gibi kapalı ve açık havuzların kullanım sıklığına baktığımızda haftada birkaç kez ya da nadiren kullanımlar dikkat çekmektedir. Çalışan 37 katılımcı, çalışmayan 18 katılımcı ve emekli olan 10 katılımcı haftada birkaç kez kullandıklarını belirtmişlerdir. Bununla birlikte havuz kullanımını nadir kullanım sıklığında kullananlar çalışan 25 katılımcı, çalışmayan 15 ne emekli 9 katılımcı olarak görülmektedir.

**Tablo 3-23: Havuzların Kullanımı**

	<b>Çalışıyor</b>	<b>Çalışmıyor</b>	<b>Emekli</b>
<b>Haftada birkaç kez</b>	37	18	10
<b>Her gün</b>	4	3	3
<b>Hiç</b>	1	11	5
<b>Nadiren</b>	19	9	5
<b>Toplam</b>	61	41	23

**Tablo 3-24: Spor Salonunun Kullanımı**

	<b>Çalışıyor</b>	<b>Çalışmıyor</b>	<b>Emekli</b>
<b>Haftada birkaç kez</b>	28	16	11
<b>Her gün</b>	1	0	1
<b>Hiç</b>	7	10	2
<b>Nadiren</b>	25	15	9
<b>Toplam</b>	61	41	23

Tablo 3-24'de spor salonu kullanımının sıklığı haftada birkaç kez çalışanlar tarafından daha çok kullanım sıklığı 28 kişi olarak görülmektedir. Bununla birlikte nadiren kullanan 25 kişi çalışanlar arasında belirlenmiştir. Çalışmayan 16 kişi ve emekli 11 kişi spor salonunu haftada birkaç kez kullandığını ifadelendirmişlerdir.

Kapalı bir site olan My City Ümraniye'de yaşamını sürdüren kadınların konumunu ortaya çıkarmaya çalıştığımız araştırma sırasında, kadının ev olan mekânı ile ilişkisi incelenirken, Tablo 3-25'de görüldüğü üzere kadının ev içerisindeki fonksiyonu sorulmuştur. Burada soru yöneltilen kadına diğer kadınlar üzerinden kendini ifadelendirmesi amaçlanmıştır. Kadının gözünde kadın öncelikle bireydir, toplumun içerisinde görünür haldedir ve kendini ifade edebilen konumundadır.

Tablo 3-25'de görüleceği üzere yüzde 86'lık bir pay ile 108 kişi kendisini ve diğer kadınları bu şekilde değerlendirmektedir. Katılımcılar yüzde 81 oranında çocukların yetiştirilmesinde kendilerini etken olarak görmektedirler. Geriye kalan yüzde yirmilik dilim içerisinde yüzde 10'lar halinde çocukların yetiştirilmesi konusunda biraz ve hiç etkili olmadığı konusunda birleşmişlerdir.

**Tablo 3-25. Sitede Yaşayan Kadının Ev İçi Fonksiyonu**

	Çok	%	Biraz	%	Hiç	%	Toplam	%
<b>Öncelikle birey olması</b>	108	%86	10	%8	7	%6	125	%100
<b>Evinin düzenlenilmesi</b>	70	%56	38	%30	17	%14	125	%100
<b>Temel ihtiyaçların alış veriş</b>	66	%53	41	%33	18	%14	125	%100
<b>Çocuk yetiştirilmesi</b>	101	%81	12	%10	12	%10	125	%100
<b>Yakın aile ilişkilerinin kurulması sürdürülmesi</b>	63	%50	41	%33	21	%17	125	%100
<b>Tatil / eğlence / kültürel faaliyetlerin programlanması</b>	57	%46	45	%36	23	%18	125	%100
<b>Aile içinde sorun çözümleyen</b>	76	%61	33	%26	16	%13	125	%100

Ev içi fonksiyonellikte, kadınlar evlerinin düzenlenmesi ve ev olan mekânlarının soylulaştırılması sırasında kendilerini yüzde 56'lık bir dilim ile bağlantılı görmektedirler. Evlerinin görselliği konusunda yüzde 30'luk bir pay ile 38 kişi biraz ilgili olduğunu belirtmişlerdir. Bununla birlikte evinin düzenlenmesi yüzde 14 ile 17 birey ilgili olmadıklarını ifadelendirmişlerdir.

Katılımcı kadınlar temel alışveriş konusunda kendilerini sorumlu olduklarını belirtmişlerdir. Yüzdelik dilimde yüzde 53 ile 66 kişi bu işlemin kendileri tarafından yerine getirildiğini belirtmişlerdir. Sorumluluğun sadece kendilerinde olmadığını belirten yüzde 33'lük bir dilim ile bu işlem ile ilgili olmadığını belirten yüzde 14'lük bir pay görülmektedir.

Aile içerisinde karşılaşılan sorunlar karşısında kendilerini sorunları çözümlen olarak gören yüzde 61'lik dilimde bulunan 76 kişi bulunmaktadır. Katılımcılar arasında sorunların çözümlenmesinde sadece kendilerinin sorumlu olmadığı şeklinde ifade edilebilecek, yüzde 26 ile 33 kişi bulunmaktadır. Bununla birlikte sorunları çözümlenenin kendisi olmadığını ifadelendiren, yüzde 13'lük bir kesim bulunmaktadır.

Kapalı sitede yapılan araştırma sırasında kadının ev içi konumunu ortaya çıkarmaya çalışılırken, kadının yakın aile ilişkilerinin kurulması ve sürdürülmesinde ne kadar etkili olduğu da sorgulanmıştır. Yüzde 50 ile katılımcılar aileler arası ilişkiler kurulması ve programların yapılmasında kendilerini etkili görmektedirler. İlişkiler kurulması ve sürdürülmesi konusunda çok fazla etkili olmadığını belirten, yüzde 33'lük katılımcı bulunmaktadır. Yakın akraba ve arkadaş ilişkilerinin kurulması sırasında hiç etkim yoktur şeklinde kendini ifadelendiren yüzde 17'lik bir dilimde 21 kişi bulunmaktadır.

Katılımcı kadınlara sene içerisinde yapılan tatil ve eğlence programları ile ilgili etkinlikleri sorulmuştur. Elde edilen sonuçlar Tablo 3-25'de görüleceği üzere yüzde 46'lık bir dilim olan 57 kişi tarafından organize edildiği belirtilmiştir. "Kontrol tamamen bende değildir" ve "ben ilgilenmem" diyen katılımcılar yüzde 36 ile 45 kişiyi kapsamaktadır. Tatil ve eğlence programlarının organize edilmesi ile hiç ilgilenmediğini ifadelendiren yüzde 18 ile 23 kişi bulunmaktadır.

Bununla birlikte katılımcılara seçenekler dışında kendilerini ifade edebilecekleri "diğer" şıkkı eklenmiştir. Katılımcıların ev içerisindeki fonksiyonları için; *"Her işten anlayan doktor, psikolog gibi olmalı", "Evinin geçimini sağlayan", "Kadının site içerisinde ya da dışında farklı fonksiyonu olduğunu düşünmüyorum", "Bu noktalar her kadını tanımlayabilir sadece sitede ikamet edeni değil", "Tüm kararlar ortak alınır", "Genellikle çalışan kadınlar yaşıyor, dolayısı ile erkekler ile eş görevler üstleniyorlardı diye düşünüyorum", "Kadın sadece site içerisinde değil her yerde bu özelliklere sahiptir", "Kısaca her şeyde", "Çalışan kadınlara sitede yaşamak farklı bir fonksiyon yüklemiyor"* ifadelerinin



eklenmesini isterken, kadına fonksiyonunun her mekân ve zaman diliminde yük eklediğinin altını çizmişlerdir.

**Tablo 3-26: Eşlerin Kadınlardan Beklentileri**

	<b>Çok</b>	<b>%</b>	<b>Biraz</b>	<b>%</b>	<b>Hiç</b>	<b>%</b>	<b>Toplam</b>	<b>%</b>
<b>Evinin kadını olması</b>	65	%52	41	%33	19	%15	125	%100
<b>Saygı ve takdir görmek</b>	105	%84	13	%10	7	%6	125	%100
<b>Güvenilir ve sadık bir kadın</b>	110	%88	8	%6	7	%6	125	%100
<b>Şefkat ve anlayış</b>	101	%81	14	%11	10	%8	125	%100
<b>Esprili, destekleyen, konuşabilecek arkadaş</b>	89	%71	23	%18	13	%10	125	%100
<b>Ekonomik olarak destek olma</b>	43	%34	65	%52	17	%14	125	%100
<b>Çekici ve cazibeli olma</b>	62	%50	45	%36	18	%14	125	%100

Kadının ev olan mekânlarında fonksiyonunu ile ilgili bilgilere ulaştıktan sonraki süreçte katılımcı kadınlara eşlerinin onlardan beklentileri ile ilgili görüşlerine ulaşılacak istenmiştir. Tablo 3-26'da görüldüğü gibi güvenilir ve sadık bir kadın olmak yüzde 88 ile 110 katılımcı tarafından en çok tercih edilen cevap olmuştur. Bununla birlikte güvenilir ve sadık bir eş beklentisi biraz etkilidir ve hiç etkili değil olduğunu ifadelendiren yüzde 6'lık dilimler belirlenmiştir. Erkeklerin eşlerinden beklentileri arasında saygı ve takdir görmeyi istediklerini belirten katılımcı kadınların sahip olduğu pay Tablo 3-26'de görüldüğü gibi yüzde 84 ile 105 kişi tarafından tercih edilmiştir. Beklentisi biraz olduğunu ifade edenler ise yüzde 10'a karşılık gelmektedir. Bununla birlikte benim eşim saygı ve takdir beklemez şeklinde tercih kullananlar yüzde 6'ya karşılık gelmektedir. Eşlerin kadınlardan beklentilerinin kadınlar tarafından ifade edilme oranları arasında yüzdeler dilimi fazla olan diğer bir tercih, erkeklerin şefkat ve anlayış beklentisi içinde oldukları ile ilgili bilgiler tablo 25'deki dilimler yüzde 81 ile 101 kişi tarafından ifadelendirilmiştir. Beklentisi çok yüksek değildir ile ilgili tercihte bulunanlar yüzde 11 ile gösterilmiştir. Şefkat ve anlayış beklentisi benim eşim için geçerli değildir tercihinde bulunan katılımcı kadın sayısı 10 kişi olarak yüzde 8 ile görülmektedir. Katılımcı kadınlar arasında eşlerinin istekleri arasında esprili, konuşup sohbet edecekleri bir arkadaş olma beklentileri bulunduğunu ifade edenleri yüzde 71'lik dilim göstermektedir. Eşlerinin arkadaş olma beklentisi içerisinde biraz olma payı yüzde 18'e denk gelen dilim ile gösterilmiştir. Destekleyen ve arkadaş olma beklentisi içerisinde olmayan eşleri gösteren dilim yüzde 10 ile gösterilmiştir. Eşlerin katılımcı kadınlardan beklentileri arasında yüzde 52 ile denk gelen dilimde kadının evinin kadını olması tercihi bulunmaktadır. Bu pay geleneksel aile yapısına göre düşük bir yüzde olarak

düşünülebilir. Evinin kadını olmasını biraz olarak bekleyen eş; yüzde 33 olarak görülürken, hiç olarak belirtilen dilim yüzde 15 olarak belirlenmiştir. Katılımcı kadınlar arasında eşleri tarafından kendine bakan ve görünümüne dikkat eden kadın beklentisi yüzde 50 olarak belirlenirken, yüzde 36'lık dilim içerisindeki 45 kadın katılımcı eşi için çekici ve cazibeli bir eş beklentisini biraz olarak değerlendirmiştir. Bununla beraber "benim dış görünüşüm ve bakımlı olmam eşim tarafından çok önemsenmez" tercihini kullanan yüzde 14'lük bir pay bulunmaktadır (Tablo 3-26). Bir katılımcının eşlerin beklentisi ile ilgili özellikle not düşülmesini istediği ifadesi "*Hep mutlu, sorunsuz, yakınmayan bir kadın*" şeklindeyken bir diğer katılımcı "*Kadınlar da aynı şeyleri bekler*" söyleminde bulunmuştur.

Araştırmanın yapıldığı My City Ümraniye Kapalı Sitesinde katılımcı kadınların aile içi etkileşim ile ilgili bilgiler ortaya çıkarılmaya çalışılırken aile içerisinde önemli kararların süreci ve son sözü kimin söylediği ile ilgili bilgiler edinilmeye çalışılmıştır. Tablo 3-27'de görüleceği üzere yüzde 59'luk grup kararların ortak alındığını göstermektedir. Katılımcılar yüzde 32'ye denk gelen 40 kişi olarak konuya göre değiştiğini belirterek karşı tarafın aldığı kararı onaylayacağını belirtmiştir. Bu bilgiler ile birlikte kararı kadın vermelidir şeklinde tercih kullanan yüzde 7'lik dilime karşı 2 kişi "erkek son sözü söylemelidir" şeklinde düşüncelerini dile getirmişlerdir. Araştırmanın yapıldığı kapalı site profilinde, geleneksel aile yapısından daha çok modern aile yapısının ön planda olduğunu söylemek gerektiği görülmektedir.

**Tablo 3-27: Ailede Önemli Kararlarda Son Sözü Söyleyen**

	<b>Cevap</b>	<b>%</b>
<b>Ortak</b>	74	%59
<b>Konuya göre değişir</b>	40	%32
<b>Kadın</b>	9	%7
<b>Erkek</b>	2	%2
<b>Toplam</b>	125	%100

Araştırmaya katılan katılımcılar ile benzer sosyo-ekonomik yapıdaki ailelerin çocuklarının birbirleri ve sitenin donatıları ile etkileşimlerinin, sitede yaşamlarını sürdüren çocukların sosyalizasyonuna etkisi sorgulanmıştır. Buna göre katılımcılar arasında etkinin çok olduğunu belirten yüzde 77'lik bir pay ile 96 kişi görülmektedir. Sosyalizasyon sürecinde katkının biraz olduğunu ifadelendirenlerin sayısı Tablo 3-28'de görüleceği üzere yüzde 18 oranı ile 22 kişidir. Katılımcı kadınlar arasında,

çocukların toplumsallaşma sürecine site yaşamının hiç katkısı yoktur şeklinde tercihte bulunmuş olanlar yüzde 6 oranı ile 7 kişiyi göstermektedir.

**Tablo 3-28. Çocukların Sosyalleşmesinde Site Yaşamı Etkisi**

	Cevap	%
<b>Çok</b>	96	%77
<b>Biraz</b>	22	%18
<b>Hiç</b>	7	%6
<b>Toplam</b>	125	%100

Tablo 3-29’da araştırmanın yapıldığı kapalı sitede görüşmecilerin çocukları ile site yaşamında sorun yaşaması ihtimalleri sorgulanmıştır. Elde edilen sonuçlar arasında en çok site içerisinde uyulması gereken kurallar ile ilgili sorun yaşandığı ve dilimin yüzde 40 olarak belirginleştiği görülmektedir. Bununla birlikte sitede uyulması gereken kurallar ile sorun yaşama olaylarının biraz olduğu konusunda bilgilendirmede bulunan yüzde 35 ile 44 kişi bulunmaktadır. Yapılan açıklamalarda çocuğu ile site kurallarına uyum ile ilgili sorun yaşamadığını belirten yüzde 20 ile 25 kişi bulunmaktadır.

**Tablo 3-29: Çocukların Site Yaşamında Aileleri ile Yaşayabileceği Sorunlar**

	Çok	%	Biraz	%	Hiç	%	Cevapsız	%	Toplam	%
<b>Site kurallarına uyum sağlanması</b>	50	%40	44	%35	25	%20	6	%5	125	%100
<b>Yemek / Ev düzeni alışkanlığın</b>	31	%25	45	%36	43	%34	6	%5	125	%100
<b>Kılık kıyafet</b>	23	%18	42	%34	54	%43	6	%5	125	%100
<b>Arkadaş seçimi</b>	39	%31	59	%47	21	%17	6	%5	125	%100
<b>Ders çalışma / Okul meslek seçimi</b>	24	%19	57	%46	38	%30	6	%5	125	%100
<b>Harcama tüketim alışkanlığı</b>	27	%22	63	%50	29	%23	6	%5	125	%100
<b>Geleneklere bağlılık</b>	15	%12	57	%46	47	%38	6	%5	125	%100
<b>Dini tutum davranış</b>	10	%8	46	%37	63	%50	6	%5	125	%100
<b>Siyasi görüş</b>	7	%6	55	%44	57	%46	6	%5	125	%100

Yapılan araştırmada site bünyesinde yaşamını sürdüren aileler ile çocukları arasında ve çocukların iletişim içinde buldukları diğer çocuklar ile arkadaşlık süreçlerinde yaşanabilecek olası sorunları sorgulanmıştır. Yapılan tercihler arasında yüzde 31 ile 35 kişi sıkıntı yaşadıklarını ifadelendirirken, yüzde 47 ile 59 kişi arkadaş ilişkisi konusunda çocuklarının çok sorun yaşamadığını belirtmişlerdir. Tercih edilen

cevaplar Tablo 3-29'da görüldüğü gibi çocuklarının sitede yaşamını sürdüren çocuklar ile hiç bir şekilde sorun yaşamadığını belirten yüzde 17 ile 21 kişi bulunmaktadır. Kapalı sitede yaşayan çocukların okul yaşamında ders çalışması hatta meslek seçiminde etkileşim içerisinde bulunduğu kişilerin etkisi sorgulanırken, elde edilen veriler Tablo 3-29'de görülmektedir. Araştırmaya katılanlar arasında site yaşamının çocuklarının okul süreçlerini çok etkilediğini düşünenlerin payı yüzde 19 ile 24 kişidir. Sorgulama dilimi içerisinde kapalı site yaşamının etkisi oldu şeklinde ifadelendirenler yüzde 46'lık bir dilim ile 57 kişi tarafından tercih edilmiştir. Bununla birlikte çocuğunun okul ile ilgili sorun olabilecek hiçbir sıkıntı yaşamadığını belirten katılımcı sayısı 38 kişi ile yüzde 30'luk bir payı karşılamaktadır.

Sosyo-ekonomik kültürel yapısı orta ve üst/orta olan bireylerin yaşadığı araştırmanın yapıldığı kapalı sitede, çocukların aileleri yaşamaları olası olabilecek sorunlardan birisinin de harcama ve tüketim alışkanlıkları olabileceği düşünülmüştür. Bu görüşmecilere çocuklarının harcama ile ilgili süreçlerinde kapalı site yaşamının yansımaları sorulmuştur. Katılımcılar arasında site yaşamının çocuklarının harcama alışkanlıklarında çok etkisi olduğunu belirtenler, yüzde 22 ile 27 kişi tarafından onaylanırken, etkisi oldu ama çok değil ifadesinde bulunanlar oldukça yüksek bir dilimi kapsayarak yüzde 50'ye denk gelerek 63 kişi tarafından tercih edilmiştir. Çocuklarının tüketim alışkanlıklarına hiçbir etki yapmadığını belirten katılımcılar, yüzde 23'lük dilim içerisinde 29 kişiye karşılık gelmektedir. Tablo 3-29'da görüldüğü üzere, yapılan araştırma sırasında anne konumunda olan kapalı site yaşamındaki kadının çocuklarının yemek ve ev düzeni alışkanlıklarını değiştirme durumunu ortaya çıkarmak adına yöneltilen sorulara çok etkili olduğu ve bu konuda sorun yaşadıkları ile ilgili yüzde 25 ile 35 kişi tarafından onaylanmıştır. Ev içi düzenleri ve yemek yeme alışkanlıkları ile az da olsa sorun yaşadıklarını belirten katılımcı sayısı yüzde 36 ile 45 kişi olarak belirlenmiştir, bununla birlikte görüşme yapılan bireyler arasında ilgili konu ile hiçbir sorun yaşamadıklarını belirtenler yüzde 34 ile 45 kişiyi göstermektedir. Ergenlik ve çocukluk döneminde çocukların dış görünüşlerine özen gösterdikleri ve etkileşimde buldukları arkadaşlarından etkilendikleri bilinmektedir. Bu amaçla yapılan sorgulama sırasında çocuklarının kılık kıyafetleri bağlamında sıkıntı yaşadığını belirten katılımcı sayısı yüzde 18 ile 23 kişiye karşılık gelmektedir. Görüşülen kişiler arasında çocukları ile kıyafet karmaşası yaşadıklarını ama bunun çok etkili olmadığı yönünde görüş bildirenler yüzde 34 ile 43 kişidir ve hiçbir şekilde sorun yaşamadıklarını belirten katılımcılar, yüzde 43 ile 54 kişidir. Katılımcılara çocuklarının alt kimliklerini oluşturan dini, siyasi ve gelenekleri açısından tutum ve davranışları ile ilgili sorgulama yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 3-29'da

görüldüğü gibi gelenekleri ile sorun yaşadığını belirten yüzde 12'lik dilime karşı gelen 15 kişi bulunmaktadır. Geleneklerin çocukları açısından sıkıntı yarattığını ama bunun etkisinin çok fazla olmadığını belirten yüzde 46 ile 57 kişi bulunurken, yüzde 38'lik dilim içerisinde 47 kişi bu yaklaşımın çocuklarını hiç etkilemediğini belirtmişlerdir. Kapalı site içerisinde ki yapısal oluşumda, çocuklarının çeşitli siyasi görüşlerden etkilenerek aile içi etkileşimde sorun yaşamasının sorgulanması sırasında yüzde 6'ya karşılık gelen 7 kişi ilgili konuda çok sıkıntı yaşadığını belirtmiştir. Bununla beraber sıkıntı yaşadıklarını fakat bu sıkıntının fazla olmadığını belirten yüzde 44'lük bir dilim ile 55 kişi ve çocuklarının çeşitli siyasi düşüncelerden etkilenmedikleri ve hiçbir sorun yaşamadıklarını belirten yüzde 46 ile 57 bireyin tercih yaptığı belirlenmiştir. Araştırmanın yapıldığı My City Ümraniye kapalı sitesinde ailelerin site yaşamı içerisinde çocuklarının dini görüş ve inanç yaklaşımları nedeni ile yüzde 8 ve 10 katılımcı tarafından çok sorun yaşadıkları belirtilmiştir. Sorun yaşadığını belirten katılımcıların muhafazakâr aile yapısını simgelediklerini ve bu yüzden sorun yaşadıklarını belirtmekte yarar görmüşlerdir. Görüşme yapılan bireyler arasında dini tutum ve davranışlar nedeni ile yaşanan sıkıntının ailede sorun yaratma boyutunda olmadığını belirtenler yüzde 37'lik dilim ile 46 kişi olarak görülmektedir. Konu ile ilgili bilgilerini aktaran katılımcıların yarısı olan yüzde 50'lik dilim içerisinde 63 kişi ilgili konuda hiçbir sorun yaşamadıklarını belirtmişlerdir.

Çocuk ve ergenlerin ilgili kapalı site yaşamı içerisinde aileleri ile yaşadıkları sıkıntıların sorgulanması sırasında Tablo 3-29'daki veriler site kurallarına uyum ve arkadaş ilişkileri konusunda daha çok sorun yaşadıkları saptanmıştır. Sorgulamalar içerisinde yukarıda ifadelendirildiği gibi aile içi etkileşimlerde birtakım sorunlar yaşandığı ve bunların çok sıkıntı yaratabilecek boyutta olmadığı ile birlikte hiçbir sıkıntı yaşamayanların oranlarının fazla olması durumu ile karşılaşılmıştır.

Bu verilere ek bilgi olarak; katılımcılar arasında çocuğu olmayan veya yaşı büyük olduğu için çocukluk dönemini kapalı sitede geçirmeyen 6 katılımcı yüzde 5'lik bir dilim içerisinde soruları cevaplamamış, yapacakları tercihlerin araştırmanın yönünü değiştireceği endişesini taşıdıklarını belirtmişlerdir.

**Tablo 3-30: Olası Siteden Taşınma Sebebi**

	<b>Cevap</b>
<b>Müstakil ev</b>	52
<b>Ekonomik yapıdaki değişiklik</b>	28
<b>Şehir cazibe merkezinde yaşam</b>	22
<b>Şehir değiştirme zorunluluğu</b>	21
<b>Kırsalda yaşam</b>	21
<b>İş yerine ulaşım kolaylığı</b>	15
<b>Diğer</b>	2

Araştırma için seçilen örneklemin yaşamlarını sürdürdükleri siteden taşınma ile ilgili tercihleri incelendiğinde Tablo 3-30, çoklu cevap seçenekleri arasından yaptıkları tercihler arasında en etken sebebin daha özgür bir yaşam sunduğu, taşınmasını gerektirecek zorlayıcı etken bir sebep olmadan "müstakil ev" seçeneğinin 52 kişi tarafından tercih edildiği görülmektedir. Tercihlerde 21'er kişi olarak görülen kırsalda ve şehir cazibe merkezlerinde yaşamın siteden taşınma sebebi olarak belirtilmesini birer yaşam tarzı olarak değerlendirmek mümkün olmaktadır. Ekonomik yapıda meydana gelebilecek bir değişimi etken sebep olarak gören 28 kişi ile birlikte şehir değiştirmeyi de zorlayıcı bir sebep olarak gören 21 kişinin tercihinin katılımcıların kontrolü dışında bir sebep olarak değerlendirmek mümkündür. Bununla birlikte yaşamlarını kolaylaştırıcı bir sebep olarak işyerine ulaşımın kolay olduğu bir mekâna taşınmayı tercih olarak belirten 15 kişi bulunmaktadır. Bu sebeplere ek olarak "diğer" olarak ifadelendirdiğimiz tercihler arasında "*Çocuğumun okuluna yakınlık*", "*Siteyi sevmiyorum, yönetimi başarısız buluyorum ve bulunduğum semtin sosyo kültürel yapısını düşük buluyorum*" gibi kendi özel sebeplerini bildirilmiştir.

**Tablo 3-31: Sitede Yaşayanlar Arası Olası Farklar**

	<b>Cevap</b>
<b>Kültürel Farklar</b>	68
<b>Siyasal farklılıklar</b>	49
<b>Eğitim farklılıkları</b>	46
<b>Ekonomik farklılıklar</b>	43
<b>İnançsal farklılıklar</b>	39
<b>Diğer</b>	4

Tablo 3-31'de görüleceği üzere araştırmaya katılanlara kapalı site içerisinde birlikte yaşadıkları kişiler hakkında ne düşündükleri üzerine sorular sorulmuştur. Yöneltilen soruların içeriği aralarındaki olabilecek farklar ile ilgilidir. Çoklu cevap şıkları

arasındaki en yüksek tercih 68 ile kültürel farkları işaret etmektedir. Siyasal farklar olduğunu belirten 49 kişi ve alınmış eğitimi simgeleyen kültürel birikim farkları olduğunu belirten 46 kişi bulunmaktadır. Site bünyesinde yaşamlarını sürdüren katılımcılar orta ve orta/üst sosyo-ekonomik yapı içerisinde bulunmaktadır ve görüşülen kişiler arasında 43 kişi diğer bireyler ile aralarında ekonomik farklar olduğunu düşünmektedirler. Bir alt kimlik olan dini inançların bireyler arası farklılıklar yarattığı düşüncesinde olan 39 kişi bulunmaktadır. Araştırmaya katılan bireylere kendilerini ifade edebilecekleri “diğer” şıkkı eklenmiştir. Buradaki ifadeler “Çok belirgin fark olduğunu düşünmüyorum”, “Tanıdığım kadarı ile çok fark yok”, “Genel olarak aynı grup insanların yaşadığı bir site”, “Fikrim yok” şeklinde olmuştur.

**Tablo 3-32: Site İçerisinde Komşuluk İlişkisi**

	<b>Cevap</b>	<b>%</b>
<b>Orta</b>	67	%54
<b>Çok iyi</b>	41	%33
<b>Hiç alakam yok</b>	17	%14
<b>Toplam</b>	125	%100

Tablo 3-32’de kentleşme ve dikey yapılaşma ile birlikte mahalle kültürünün değiştiği günümüzde geleneksel komşuluk ilişkileri süreçlerini incelemek adına araştırmanın yapıldığı kapalı sitede görüşülen katılımcılara, site yaşamında ilişkide buldukları bireyler ile komşuluk ilişkileri sorulmuştur. Site sakinlerinin komşuluk ilişkilerinin üç grupta toplanılmıştır. İlişkilerinin çok iyi olduğunu belirten grupta yüzde 33’lük bir pay ile 41 kişi bulunmaktadır. Komşuları ile ilişkilerinin sınırlı olduğu şekilde değerlendirileceği orta seviyede olduğunu belirten 67 kişi yüzde 54’lük bir dilim içerisinde görülürken komşularını hiç tanımayan ve hiçbir ilişkisi olmadığını belirten yüzde 14’lük dilim içerisinde 17 kişi bulunmaktadır.

**Tablo 3-33: Komşular ile Bir araya Geline Mekânlar**

	<b>Cevap</b>
<b>Site Ortak Alanları</b>	72
<b>Evlerimizde</b>	63
<b>Site dışarısında</b>	17

Site içerisindeki komşuluk ilişkisinin incelenmesinde, sitenin olanaklarında çeşitli sosyal faaliyetler amacıyla bir araya gelen katılımcıların başka hangi mekânlarda görüştüğü sorgulanmıştır. Tablo 3-33’de görüldüğü gibi en çok tercih edilen cevap

72 kişinin komşuları ile site ortak alanlarında görüştüğü şeklindedir. Verilen cevaplar çoklu tercih olduğu biçimindedir, tercihler içerisinde site ortak alanlarıyla birlikte komşuluk ilişkisini evlerinde de sürdürdükleri şeklindedir. Katılımcılar site dışarısında tercihini de kullanmışlardır ve 17 kişi “arkadaş” konumuna alarak site dışarısında da görüştiklerini bildirmişlerdir.

Araştırmanın yapıldığı My City Ümraniye kapalı sitesinde görüşmenin yapıldığı katılımcılara yaşamlarının büyük bölümünü sürdürdükleri mekânlarında diğer site sakini kadınlar ile ilişkilerindeki ayrışma ya da dışlama süreçlerini ortaya çıkarabilmek nedeni ile dayanışma süreçleri sorgulanmıştır. Tablo 3-34’de görüldüğü gibi katılımcı kadınlar daha çok sıkıntılı ve desteğe ihtiyaç duyulan dönemlerde birbirlerine manevi olarak ya da yardımcı olarak çalışan kadınların çok sıkıntılı anlarında maddi destek yaparak dayanışma içinde oldukları belirlenmiştir.

**Tablo 3-34: Site İçerisinde Kadın Dayanışma Süreci**

	<b>Cevap</b>
<b>Grup oluşturup düzenli aralıklar ile toplanarak site ve birbirlerinden haberdar olmak</b>	55
<b>Düğün / Cenaze / Özel günler.. vb durumlarında evlere yiyecek ve hizmet desteği</b>	49
<b>Kültürel ve el-beceri birikimlerinin gelişmesini sağlayacak ilgili aktivasyonların sağlanması için, ilgili kursların açılması yönünde yönetime baskı uygulanması</b>	47
<b>Küçük çocuk sahibi annelerin oyun parkı / havuz kenarında arkadaşlarının çocukları ile zorunluluk halinde ilgilenme</b>	44
<b>Site içerisindeki çalışan yardımcı kadın ve ailelerine ihtiyaç dahilinde maddi/ manevi destek sağlama</b>	35
<b>Bilinç yükseltme, bilinçlenme</b>	24
<b>Diğer</b>	4

Yapılan araştırma ile elde edilen verilerde katılımcı olan site sakinlerinin sürekli birlikte oldukları özel gruplarının olduğu bilgisine ulaşılmıştır. Bu amaç ile bir araya geldiklerini ifadelendiren 55 katılımcı görülmektedir. Düğün, cenaze ve bunun gibi özel günlerde birbirlerine destek olduklarını belirten 49 katılımcı ile çocukları küçük olan annelerin site donatıları içerisinde birbirlerine yardımda bulduklarını belirten 44 katılımcı belirlenmiştir. Site bünyesinde faaliyet gösteren Ümraniye ilçesi sınırları dahilinde açılan “Meslek Edindirme Kursları”nda gerek site sakini kadınlar ile sitede çalışan yardımcı kadınlar bir arada yeni birtakım şeyleri öğrenebildikleri süreç yaşamaktadırlar. Bu birliktelik süreci beraberinde, site içerisinde daha modern kesimin dahil olduğu kadınların seçim zamanı dönem itibarı ile muhalefet partisi



konumunda olan parti adına, yakın mahalleler bazında çalışma yapmışlardır. Bu çalışmalar öncesi ilgili partinin yetkilileri ile konu bağlamında bilgilendirilmişlerdir. Bununla birlikte farklı bir düşünceye sahip olan katılımcıların *“Genellikle çalışan kadınların yukarıdaki maddeler ile ilgili çok aktif olamadığını düşünüyorum”, “Dayanışma olduğunu düşünmüyorum”, “ fikrim yok” “Eşler seyahatte olduğunda yalnız hissedilmemesi, komşuluk ilişkilerinin kuvvetli olması”* şeklinde düşüncelerini bildiren katılımcılar belirlenmiştir.

Araştırmanın yapıldığı kapalı sitede yaşayan bireylerin yaşadıkları siteye eleştirel bir gözle bakarak sorunları ne kadar nesnel olarak değerlendirdiklerini ortaya çıkarılmak amacı ile site içerisinde yaşayabilecekleri sıkıntıları dile getirmeleri istenmiştir. Tablo 3-35’de katılımcıların ilgili konuya yaklaşımları görülmektedir.

**Tablo 3-35: Sitenin Sorunları**

	<b>Cevap</b>
<b>Sorun yok</b>	48
<b>Yönetim zafiyeti</b>	35
<b>Site ortak kullanım alanlarına özen gösterilmemesi</b>	35
<b>İşitsel özel alanın olmaması, gürültü fazlalığı</b>	18
<b>Bakım ve temizliğin yeterli olmaması</b>	15
<b>Güvenliğin yeterli olmaması</b>	12
<b>Komşuluk ilişkisinin olmaması</b>	10

Katılımcılar arasında 48 kişi site içerisinde bir sorun yaşamadıklarını belirtirken, çoklu yanıt verebilme imkânı ile 35 katılımcı site ortak kullanım alanlarına özen gösterilmediğini bu konuda üzüntü duyduklarını belirtmişlerdir. Sitenin idari işlemleri kurumsal olarak bir yönetim kadrosu ile sağlanmaktadır. Her yıl yapılan seçim ile sitedeki mülkiyet sahipleri arasından yönetim kurulu belirlenmektedir. Katılımcılar arasında oy çokluğu ile seçilen yönetim kadrosunun görevlerini yerine getiremedikleri ile ilgili kaygı taşıyan 35 kişi Tablo 3-35’de görüldüğü gibidir. Site ortak alanları ve sosyal tesislerin ve blokların genel temizliği, bakım hizmetleri bu konuda uzman firmalara ihale edilmektedir ve bu firmalar aracılığı ile yapılan hizmetlerden hoşnutsuzluk duyan 15 kişi belirlenmiştir. Güvenlik hizmetini veren firmalar da temizlik firmalarının geçirdikleri aynı süreçler sonrasında site içerisinde hizmet vermektedirler güvenliklerin sıkı denetimlerinden memnuniyet duymayan 12 kişi adı geçen tabloda görülmektedir. Bu veriler ile birlikte site içerisinde gürültü fazlalığı olduğu için rahatsızlık duyan 18 kişi bu konuda sıkıntı yaşadıklarını dile getirmişlerdir. Tüm bu veriler ile birlikte 10 katılımcı gerek hayat tarzı, gerekse

meslek eğitim ve ekonomik değerlere sahip çok farklı kişiliklerin bulunduğu sitede komşuluk ilişkisi olmadığını belirterek bu konudaki sıkıntılarını dile getirmişlerdir.

Kapalı siteler içlerinde barındırdıkları çeşitli mekânların kullanımları açısından farklı bir yaşam düzenlerini beraberinde getirmektedir ve bu yeni yaşam düzenleri de ortak kurallara uyulduğu oranda işlerlik kazanmaktadırlar. Bu amaçla site içerisinde, uyulması gereken kuralların ne kadar bilindiği sorgulanmak adına katılımcılar bu konu ile ilgili analizlerine başvurulmuştur.

**Tablo 3-36: Site İçerisinde Uyulması Gereken Kurallar**

	<b>Cevap</b>	<b>%</b>
<b>Biliyorum</b>	85	%68
<b>Bilmiyorum</b>	40	%32
<b>Toplam</b>	125	%100

Tablo 3-36'da görüldüğü gibi araştırma için belirlenen örneklem içerisindeki katılımcıların yüzde 68'i olan 85 kişi uyulması gereken kuralları bildiklerini belirtirken yüzde 32'lik dilimde bulunan katılımcıya karşılık gelen 40 kişi kuralları bilmediklerini belirtmişlerdir.

Aynı sitede oturmak, herkes ile birlikte olmayı veya görüşmeyi sağlamak kültür, hayat tarzı ve ekonomik yapıları farklı bireyler ile görüşme düzlemi sağlayabilmek ve site bünyesinde yaşanabilen sorunları birinci elden çözüm bulabilme adına Tablo 3-37'de katılımcıların site yönetimine dahil olma düşünceleri sorgulanmıştır.

**Tablo 3-37: Site Yönetimine Dahil Olmak**

	<b>Cevap</b>	<b>%</b>
<b>Hayır</b>	102	%82
<b>Evet</b>	15	%12
<b>Kararsız</b>	8	%6
<b>Toplam</b>	125	%100

Katılımcıların yüzde 82'lik bir kısmı olan 102 kişi yönetime dahil olmak düşüncesi taşımadıklarını belirtirken 8 kişi bu konu hakkında kararsız olduklarını belirtmişlerdir. Bununla birlikte yüzde 12'lik bir paya sahip olan 15 kişi yönetimde bulunmayı istekli olduklarını vurgulamışlardır.

Araştırma yapılan kapalı sitenin izole ve ayrışma yönü ister istemez içerdekiler ve dışarıdakiler şekli ile izolasyona neden olurken çevreden kopmaktadır. Bu kopuşun site dışında bulunan semt sakinlerinin sosyo-ekonomik ve kültürel farklılıkları ile bağlantısı ve yansımaları Tablo 3-38’de incelenmiştir. Katılımcılara yöneltilen sorular arasında farkı onaylamaları ile yöneltilen kapalı uçlu soruda evet cevabını veren 97 katılımcının sayısı yüzde 78’dir. Sitenin kalın duvarları dışarısında yaşamlarını sürdüren semt sakinleri ile bir farkları olmadığını bildiren katılımcı sayısı yüzde 12 ile 16 katılımcıyı işaret etmektedir

**Tablo 3-38: Site Dışında ki Semt Sakinleri ile Fark Olasılığı**

	<b>Cevap</b>	<b>%</b>
<b>Evet</b>	97	%78
<b>Hayır</b>	16	%12
<b>Fikrim Yok</b>	12	%10
<b>Toplam</b>	125	%100

Fikirlerinin olmadığını belirten kişi sayısı yüzde 10’luk dilim içerisinde 12 kişi olarak bulunmaktadır.

My City Ümraniye kapalı sitesinde araştırmaya katılan katılımcılar içerisindeki yüzde 78 ile 97 kişi site dışındaki semt sakinleri ile aralarında dört grupta toplanacak farklar olduğunu belirtirken Tablo 3-39’da görüleceği üzere çoklu cevap seçeneği içerisinde 72 kişinin tercihi, kültürel farklar yönünde olmuştur. Ekonomik ve kültürel farklılıkların düzeyini düşük olarak belirtmişlerdir. Katılımcılardan 64 kişi ekonomik olan farklara vurgulama yaparken, 56 kişi siyasi farklar olduğunu belirtmişlerdir. Dini inançları ile aralarında farklılıklar olduğunu öngören katılımcı sayısı 42 olarak görülmektedir.

**Tablo 3-39: Site Dışındaki Semt Sakinleri ile Farklar**

	<b>Cevap</b>
<b>Kültürel</b>	72
<b>Ekonomik</b>	64
<b>Siyasal</b>	56
<b>İnanç</b>	42

Araştırmanın yapıldığı kapalı sitenin çevresinde yaşamlarını sürdüren kişiler ile görece seçkin bir çevreyi barındıran sitedeki katılımcıların kendi kazanımlarını mahalle ile paylaşıp komşuluk ve arkadaşlık bağlamında ilişkileri incelenmek istenmiştir. Tablo 3-40’da elde edilen verilerde, yakın çevredekiler ile ilişkinin

kurulması ile sosyo-kültürel yönden sitenin olumlu katkısı olacağı yönündedir. Görüşmelerin yapıldığı sitedeki katılımcılar yakın çevrelerinde ikamet eden bireyleri ya da birtakım alışverişlerini yaptıkları esnafı komşuları olarak gördüklerini belirtmişlerdir dilim olarak ifade edilmesi ise 41 kişinin evet cevabına karşılık yüzde 33'tür.

**Tablo 3-40: Sitenin Yakın Çevresinde Oturanları Komşu Olarak Görme**

	<b>Cevap</b>	<b>%</b>
<b>Hayır</b>	84	%67
<b>Evet</b>	41	%33
<b>Toplam</b>	125	%100

Katılımcılar arasında tablo 3-40'da görüldüğü üzere yüzde 67'lik pay ile 84 kişi tarafından yakın çevrede ikamet edenler ile komşuluk ilişkisi içinde olmadıklarını ya da komşu olarak görmediklerini belirtmişlerdir. Katılımcıların bir kısmı "komşuluk" ile ilgili düşünceleri "Alışveriş yaptığım kişiler komşu ise evet", "Bu komşuluk kelimesinin anlamına bağlı. Fiziksel yakınlık ya da ailece görüşme", "Görüşmediğim için komşu değil" şeklinde vurgulamalar yapmışlardır. Komşu olabilmeyi yakın çevrede oturma hali dışında değerlendirdikleri anlaşılmaktadır, aynı site içerisinde, aynı blokta ya da aynı katta olma hali şeklinde değerlendirdikleri anlaşılmaktadır.

Araştırmanın yapıldığı My City Ümraniye sitesinde seçilen örneklem ile yapılan görüşmelerde site duvarlarının yarattığı mekânsal ayrışmanın yarattığı olumsuzluklardan en önemlisi yaratabileceği sosyal ayrışma Tablo 3-41'de incelenmiştir. İçeridekiler ve dışarıdakiler ayrımı yapılmakta mıdır? Yarattığı izolasyon ile site içerisindeki yaşam izole olmaktadır mıdır? Katılımcıların bu konudaki yaklaşımları yüzde 49 pay ve 61 kişinin tercihi ile ayrıştırdığı yönündedir.

**Tablo 3-41: Site duvarının Toplumsal Ayrışma Yaratması**

	<b>Cevap</b>	<b>%</b>
<b>Evet</b>	61	%49
<b>Hayır</b>	55	%44
<b>Fikrim Yok</b>	9	%7
<b>Toplam</b>	125	%100

Bununla birlikte site duvarlarının yarattığı mekânsal ayrışmanın, sosyal ayrışma yaratmadığı yanıtını veren yüzde 44 ile 55 kişi bulunmaktadır. Bu konu üzerine

düşüncelerini tam olarak netleştiremediğini belirten yüzde 7'lik dilim içerisinde 9 kişi bulunmaktadır.

Tablo 3-42'de araştırmaya katılan kapalı site içerisindeki kadının konumunun belirlenmesi, aşamalarında kadının kendine zaman ayırabilmesi ve boş zamanlarını değerlendirme tutumlarını inceleyebilmek üzere ev içi emek bağlamında destek alması sorgulanmıştır. Burada ortaya çıkarılmaya çalışılan kadının kendini mutlu ve hayattan zevk alma bağlamında ev içi emek yardımı ile hayatını daha kolaylaştırma eğiliminin ortaya çıkarılmasıdır. Sitenin bulunduğu konum ile çevresindeki yapılaşmalarda bu tür hizmet verecek olanların bulunmasına uygun görülmektedir.

**Tablo 3-42: Ev İçi Yardım**

	<b>Cevap</b>	<b>%</b>
<b>Evet</b>	94	%75
<b>Hayır</b>	31	%25
<b>Toplam</b>	125	%100

Katılımcılardan yüzde 75 pay ile 94 katılımcı ev içi yardım aldığını belirtmişlerdir. Bu konuda herhangi bir destek almadığını belirten yüzde 25'lik dilim içerisinde 31 kişi bulunmaktadır.

Araştırmanın yapıldığı kapalı sitede katılımcıların boş zaman olarak değerlendirdiğimiz, aslında rasyonel olarak kullandıkları dinlenme zamanlarını nasıl değerlendirdiklerini ortaya çıkarmak üzere yapılan sorgulamanın sonuçları Tablo 3-43'de görüldüğü gibidir. Katılımcılar arasında site dışında arkadaşları ile zaman geçirenleri yüzde 64 ile 80 kişi olarak değerlendirmek mümkün görülmektedir. Site dışında arkadaşları ile birlikte olanlar arasında nadiren görüşenleri yüzde 26 ile 33 kişi olarak belirlenmiştir. Site dışında arkadaş ile etkileşimde bulunmayanlar yüzde 10 ile 12 kişidir. Boş olarak nitelendirdiğimiz zamanlarını çoğunluk ile evlerinde geçirenler yüzde 42 ile 53 kişinin tercihidir. Bununla birlikte nadiren de olsa zamanlarını evlerinde geçirdiklerini belirtenler yüzde 37 ile 46 kişidir. Ev içinde boş zamanlarını hiç değerlendirmeyenler yüzde 21 ile 26 kişinin tercihi olmuştur.

**Tablo 3-43: Boş Zamanların Değerlendirilmesi**

	Çoğunlukla	%	Nadiren	%	Hiç	%	Toplam	%
Evde	53	%42	46	%37	26	%21	125	%100
Site içerisinde sosyal tesislerde	33	%26	55	%44	37	%30	125	%100
Site içerisinde komşularım ile	28	%22	48	%38	49	%39	125	%100
Site dışında arkadaşlarım ile	80	%64	33	%26	12	%10	125	%100
Sosyal etkinlik, konser / sinema / tiyatro	47	%38	60	%48	18	%14	125	%100
Kent merkezinde (Kadıköy / Taksim / Eminönü...)	39	%31	45	%36	41	%33	125	%100

Site içerisinde sosyal tesislerde çeşitli etkinlikler ile zamanlarının çoğunu değerlendirenler yüzde 26 ile 33 kişidir. Sosyal tesislerde nadiren bulunanlar ise yüzde 44 ile 55 kişi ile gösterilmiştir. Site içerisinde sosyal tesislerde boş zamanlarını hiçbir şekilde değerlendirmeyenlerin karşılık geldiği dilim yüzde 30 ile 37 kişi olarak belirlenmiştir. Katılımcılar arasında komşuluk ilişkilerini boş zamanları içerisinde sürdürenlerin değerlendirmesi çoğunlukla yüzde 22 ile 28 kişidir, nadiren komşuları ile görüşenler yüzde 38 ile 48 kişi iken komşuları ile boş zamanlarında hiç görüşmeyenler yüzde 39 ile 49 kişi olarak dilimi işaret etmektedir.

Sosyo-ekonomik statüsüne göre orta ve orta/üst seviyede olan kapalı sitede yaşamını sürdüren kadının ev olan mekânı dışındaki mekânsallıklarda zamanını değerlendirme sorgulaması içerisinde sosyal etkinlik, sinema, tiyatro konularındaki tutumları incelenmiştir. Çoğunlukla yüzde 38 ile 48 kişi boş zamanları süreçlerini sosyal etkinlik ile değerlendirdiklerini belirtirken, yüzde 48 ile 60 kişi bu türlü etkileşimlerde nadiren bulduklarını belirtmişlerdir. Hiçbir şekilde sosyalizasyon süreci içerisinde bu tür etkinliklerde bulunmayanlar, yüzde 14 ile 18 kişi olarak Tablo 3-43'de görülmektedir. Kent merkezinde yerelliğin içerisinde boş zamanlarını değerlendirme sorgulamasına çoğunlukla katılanlar yüzde 31 ile 39 kişi olarak belirlenirken, nadiren şehrin cazibe merkezlerinde bulunan katılımcıların dahil olduğu dilim yüzde 36 ile 45 kişidir. Boş zamanlarında şehrin merkezi olan Kadıköy, Eminönü, Beşiktaş gibi mekânsallıklarda hiç bulunmayanlar yüzde 33 ile 41 kişidir.

**Tablo 3-44: Temel İhtiyaçların Alış-Veriş Tutumu**

	Her gün	%	Haftada birkaç kez	%	Ayda birkaç kez	%	Hiç	%	Toplam	%
<b>Alış-veriş Merkezi</b>	4	%3	68	%54	39	%31	14	%11	125	%100
<b>İnternet / telefon üzerinden</b>	7	%6	16	%13	36	%29	66	%53	125	%100
<b>Semt Marketlerinden</b>	25	%20	72	%58	24	%19	4	%3	125	%100
<b>Semt Pazarlarından</b>	1	%1	38	%30	43	%34	43	%34	125	%100

Araştırmanın yapıldığı kapalı site yaşamını sürdüren kadınların konumunu belirlemeye dönük olan sorgulamalar sırasında, temel ihtiyaçlarının temin edilmesindeki süreçleri Tablo 3-44'de incelenmiştir. Burada ortaya çıkarılmaya çalışılan kadının tüketim kültürünün ne kadar parçası olduğu ile birlikte geleneksel ve modern kadın ayrımını ortaya çıkarabilmektir. Bununla birlikte yakın çevresindeki esnaf ve küçük marketler ile ilişkisinin de sorgulanmasıdır. Temel ihtiyaç alış-veriş sürecinin her gün yapılması durumunda en çok tercihin semt marketlerinden yapılarak sağlandığı Tablo 3-44'de görülmektedir. Elde edilen veriler yüzde 20'lik dilim ile 25 kişidir ve yüzde 58 ile 72 kişi tarafından temel tüketim ihtiyaçlarının semt marketlerinden haftada birkaç kez olarak tercihi belirtilmiştir. Semt marketlerinden yapılan alış-veriş tercihi ayda birkaç kez olan katılımcılar yüzde 19 ile 24 kişidir hiçbir şekilde semt marketlerinden alış-veriş yapmayanlar yüzde 3'lük bir paya sahiptirler. Temel ihtiyaçların sağlanması sırasında büyük "AVM" olarak adlandırılan alış-veriş merkezlerinin kullanım sıklığı incelendiğinde ise katılımcıların yüzde 54'ünü kapsayan 68 kişi haftada birkaç kez olarak tercihlerini kullanmışlardır. Aynı merkezleri ayda birkaç kez olarak tercih edenler yüzde 31 ile 39 kişidir. Hiçbir şekilde bu merkezlerden temel ihtiyaçlarını karşılamayanlar yüzde 11 ile 14 kişidir her gün bu merkezlere giderek alış-veriş yapanlar ise yüzde 3 ile 4 kişinin tercihi dahilindedir. Geleneksel yapı içerisinde olan ve temel ihtiyaçların sağlandığı semt pazarlarının kullanım sıklığı incelendiğinde, haftada birkaç kez yüzde 30 ile 38 kişi ve ayda birkaç kez kullanım sıklığı yüzde 34 ile 43 kişi olarak görülmektedir. Semt pazarlarından hiçbir şekilde alış-veriş yapmayanların sahip olduğu dilim yüzde 34 ile 43 kişi olarak belirlenmiştir. Günümüz teknoloji toplumunda tüketim kültürünün nesnesi olan bireylerin internet sistemini alış-verişlerinde oldukça sık kullanılmaktadır. Site yaşamı içerisinde kadının konumunu belirlerken, yaşamı kolaylaştırdığı düşünülen teknolojiyi kullanım sıklığı ölçülmüştür. Tablo 3-44'de

görüldüğü üzere yüzde 53 oran ile 63 kişi internet üzerinden temel ihtiyaç alış-verişi hiç yapmadıkları görülmüştür. Bununla birlikte yüzde 29 oran ile 36 kişi ayda birkaç kez ve yüzde 13 ile 16 kişi haftada birkaç kez teknolojiyi kullanmaktadır. Alış-verişi her gün internet üzerinden yaptığını belirten yüzde 3 ile 4 kişi belirlenmiştir.

Araştırmanın yapıldığı My City Ümraniye kapalı sitesindeki kadının konumu ve mekân ile ilişkisinin incelenmesi doğrultusunda kadının gündelik yaşamını sürdürdüğü büyük kent İstanbul'da mekânlar arasındaki ulaşımında tercih ettiği araç kullanma tutumu incelenmiştir.

**Tablo 3-45: Gündelik Yaşamda Tercih Edilen Taşıtlar**

	Her gün	%	Haftada Birkaç Gün	%	Ayda birkaç kez	%	Hiç	%	Toplam	%
<b>Otomobil</b>	66	%53	29	%23	9	%7	21	%17	125	%100
<b>Otobüs / Metrobüs / Minibüs</b>	3	%2	22	%18	59	%47	41	%33	125	%100
<b>Taksi</b>	1	%1	27	%22	57	%46	40	%32	125	%100
<b>Vapur / Motor</b>	1	%1	7	%6	67	%54	50	%40	125	%100
<b>Metro / Marmaray</b>	1	%1	10	%8	53	%42	61	%49	125	%100

Tablo 3-45'de görüldüğü üzere her gün kendi otomobili ile ulaşımını sağlayan büyük bir çoğunluk yüzde 53 ile 66 kişi olarak belirlenmiştir. Haftada birkaç kez kendi otomobili ile yolculuk yaptığını belirten katılımcı sayısı 29 ile yüzde 23 oranındadır ve özel otomobil ile hiç yolculuk yapmadığını ifadelendiren katılımcı sayısı 21 kişi ve oranı yüzde 17'dir. Gündelik yaşamında toplu taşıma araçlarından otobüs ve minibüsü her gün kullanan katılımcı sayısı yüzde 2 iken, taksi, vapur ve metro sistemini kullanan 1'er kişi olarak belirlenmiştir. Diğer taşıma araçlarının haftada birkaç kez kullanım sıklığını değerlendirdiğimizde ise otobüs-minibüs kullanımı yüzde 18 ve 22 kişi, taksi yüzde 22 ile 27 kişi, vapur ve motor kullanımı yüzde 6 ve 7 kişi, metro ve İstanbul için yeni bir ulaşım olan Marmaray kullanımı yüzde 8 oran ve 10 kişi olarak Tablo 3-45'de görülmektedir. Katılımcıların toplu taşıma sistemlerini kullanım sıklığı ayda birkaç kez olarak incelendiğinde kullanımların daha yoğun olduğu gözlenmektedir. Otobüs ve minibüsün kullanım sıklığı yüzde 47 ile 59 kişi, vapur ve motor kullanım sıklığı yüzde 54 ile 67 kişi, metro ve Marmaray'ı ayda birkaç kez kullandığını ifade edenler yüzde 42'lik dilim ile 53 kişi olarak belirlenmiştir. Katılımcıların İstanbul gibi büyük ve metropol özelliği ile yoğun trafik yaşayan kentte toplu taşıma araçlarını hiç kullanmama tercihlerini kullanmaları beklenmedik bir



sonuç olarak değerlendirilmektedir. Araştırmanın yapıldığı örneklem bağlamında sonuçları incelediğimizde, otobüs ve minibüsü hiç kullanmayan yüzde 33'lük pay olan 41 kişi, vapur ve motoru yüzde 40 oran 50 kişi, metro ve Marmaray'ı yüzde 49 ile 61 kişi hiç kullanmamaktadırlar.

Güvenlik geçmişten günümüze yaşam alanlarının yadsınmaz gerçekleridir. Evin ve yaşam alanlarının güvenliği dolayısı ile kişinin kendini güvenli hissetmesi her toplumda ve her toplumsal sınıfta geçerliliğini korumuştur. Araştırma sırasında düşüncelerine başvuru katılımcılara Tablo 3-46'da görüldüğü üzere kendilerini güvenli hissettikleri mekânsallıklar ile ilgili sorgulama yapılmıştır. Öncelikle bireylere, yaşadıkları kent olan İstanbul'da kendilerini güvende hissetmeleri sorgulanmıştır. Katılımcılar arasında yüzde 50 ile 62 kişi kendini güvenli hissettiğini, yüzde 46 ile 58 kişi ise İstanbul'da kendilerini güvenli hissetmediklerini ifadelendirmişlerdir. Bu konu ile net bir karar veremediği için fikir beyan etmeyen yüzde 4 pay ile 5 kişi belirlenmiştir.

**Tablo 3-46: İstanbul'da Kendini Güvende Hissetme**

	<b>Cevap</b>	<b>%</b>
<b>Evet</b>	62	%50
<b>Hayır</b>	58	%46
<b>Fikrim Yok</b>	5	%4
<b>Toplam</b>	125	%100

Tablo 3-47'de katılımcılardan bu kez içinde yaşadıkları mahalle sınırları içerisinde güvenlik algıları sorgulanmıştır; elde edilen veriler kentin içerisinde hissettikleri ile aynı yüzdeler dilimler içerisinde görülmektedir. Elde edilen veriler ile kendilerini güvende hissetme dilimi yüzde 51 ile 64 kişiye karşılık gelirken, kendini güvende hissetmediğini belirten yüzde 42'lik dilim içerisinde 53 kişi bulunmaktadır. İlgili konu hakkında net bir düşünceye sahip olmayan yüzde 6'lık dilim içerisinde 8 kişi bulunmaktadır.

**Tablo 3-47: Mahalle Sınırları İçerisinde Kendini Güvende Hissetme**

	<b>Cevap</b>	<b>%</b>
<b>Evet</b>	64	%51
<b>Hayır</b>	53	%42
<b>Fikrim Yok</b>	8	%6
<b>Toplam</b>	125	%100

Sitenin tercih edilme nedenlerinin başında güvenlik gelmektedir. Güvenlik konusunun bu denli vurgu yapılarak öne çıkarılması yeni bir olgudur. Katılımcılara güvenlik algısının özelleşmesi sonrasında site içerisinde kendilerini hangi oranda güvenli hissettikleri sorgulanmıştır.

**Tablo 3-48: Sitenin İçerisinde Kendini Güvende Hissetme**

	<b>Cevap</b>	<b>%</b>
<b>Evet</b>	118	94%
<b>Fikrim Yok</b>	5	4%
<b>Hayır</b>	2	2%
<b>Toplam</b>	125	%100

Katılımcıların büyük bir çoğunluğu Tablo 3-48’de görüldüğü gibi kapalı site içerisinde kendilerini güvenli hissetmektedirler. Araştırmanın verilerine göre yüzde 94 ile 118 katılımcı kendilerini güvende hissettiklerini belirtmişlerdir. Bu veriler içerisinde kendini güvende hissetmediğini belirten yüzde 2’lik dilim içerisinde 2 kişi bulunmaktadır. İlgili konu hakkında net bir kanıya sahip olmayan yüzde 4’lük dilim içerisinde 5 kişi belirlenmiştir.

**Tablo 3-49: İstanbul Şehrinin Yansımaları**

	<b>Cevap</b>
<b>Nüfusun ve trafiğin yoğunluğu</b>	83
<b>İnsanların akvaryum içerisinde gezer gibi dolaştıkları, sayıları gittikçe artan AVM’ler</b>	53
<b>Yıl içerisinde sürekliliğini yitirmeyen kongre, festival, konser, spor yarışmaları vb...</b>	34
<b>Medeniyetler başkenti olması ( Roma, Bizans, Osmanlı) / Tarihi dokusu</b>	33
<b>Çok büyük gökdelen ve plazalar</b>	29
<b>Markalaşan lüks konut projeleri</b>	24

Tablo 3-49’da araştırmanın yapıldığı My City Ümraniye kapalı sitesinde katılımcılara yaşadıkları kent olan İstanbul’un onlar için ne ifade ettiğinin sorgulaması yapılmıştır. Katılımcıların gözünden bakıldığında, İstanbul her türlü tüketim aracılığı etmektedir. Çoklu tercihlerin yapılabildiği sorgulamanın verilerine göre; 83 katılımcı nüfusun ve trafiğin yoğunluğundan şikâyetçi konumundadır. Son yıllarda kent içerisinde sayıları gün geçtikçe artan büyük alış-veriş merkezleri 53 katılımcının vurgulama yapmasına neden olmuştur. Araştırma katılımcılar tarafından takip edilen ve metropol şehirlerin simgesi olan kongre, konser ve festivaller 34 katılımcı tarafından tercih edilmiştir. Kentin yüzyıllar boyunca coğrafi konumu nedeni ile sahip olduğu tarihi dokuyu

kendilerinin bir yansıması olarak seçen 33 katılımcı Tablo 3-49’da görülmektedir. Çok büyük gökdelen ve plazalar kentin dokusuna çok fazla işlememiş olmalı düşüncesi bağlamında bu tercih 29 kişinin tarafından değerlendirilmiştir.

**Tablo 3-50. İstanbul’un On Yıl Sonra İçin Öngörüler**

	<b>Cevap</b>
<b>Daha kalabalık ve karmaşık nüfus yapısı</b>	91
<b>Daha yoğunlaşan trafik</b>	76
<b>Gittikçe tarihi dokusunu yitiren şehir</b>	73
<b>Kentsel dönüşüm adı altında, şehrin merkezileşmiş alanlarında mekânsal ayrışmalar</b>	59
<b>Dikey ve yatay site sayısındaki artış</b>	44
<b>Diğer</b>	4

Araştırmaya katılanlara yaşadıkları kentin an itibarı ile kendilerinde yansımalarının yanı sıra on yıl gibi bir süreç sonrasında kent için değerlendirme yapmaları istenmiştir. Tablo 3-50’de görüleceği şekilde çoklu tercihlerin yapılabildiği sorgulamada katılımcıların büyük çoğunluğu daha kalabalık ve karmaşık bir nüfus beklentisi açıklamasını tercih etmişlerdir. Nüfusun yoğun ve karmaşık olduğu bir toplumsal yapı içerisinde kurumlar arası etkileşimlerde yaşanabilecek sorunlar artacaktır. Katılımcılardan 91 kişi yoğun nüfus beklentisi içerisinde. Beraberinde trafik yoğunluğunun artma ihtimalini vurgulayan 76 katılımcı bulunmaktadır. Araştırma konusunun ana temasını oluşturan site olgusunun gelecekte daha yoğun yaşanacağı endişesini 44 katılımcı yaşamaktadır. Son yıllarda hızlı bir gelişme gösteren inşaat sektörünün kentsel dönüşüm altında kentin merkezi alanlarında yapılaşmaları daha çok arttıracığı düşüncesinde olan 59 katılımcı belirlenmiştir. Katılımcıların öngörülerini sonrasında gerçekleşmesi muhtemel olan şehrin tarihi dokusunu yitirecek olmasıdır.

Katılımcıların özellikle vurguladıkları *“İnsanların nefes alma alanları çoğaltılıp, bunların yapılmasında estetik şartlar arardım”, “Gerçek, pozitif bir değişim. Rüya kent”, “Okumuş cahillerin çoğaldığı, yeşilin azaldığı, denizin iyice kirlendiği, güvenliğin azaldığı kent”, “Yaşamın gittikçe daha zorlaştığı şehir”* ifadelerinde bulunmuşlardır.

Araştırmanın yapıldığı My City Ümraniye kapalı sitesinde örneklem olarak seçilen kadın katılımcıların içinde buldukları konumlarda modern ve geleneksel bakış açıları sınanmaya çalışılmıştır. Tablo 3-51 sonuçları ilgili konu tercihlerini göstermektedir.

Tablo 3-51: Likert Skala

Aşağıdaki soruları yanıtlayınız								
	Katılıyo rum	%	Katılmı yorum	%	Karar sızım	%	Top lam	%
Kız çocuklarının davranışları erkek çocuklarına daha fazla kontrol altında tutulmalıdır	14	%11	99	%79	12	%10	125	%100
Kadınlar dışarıda çalışmamalıdır	3	%2	119	%95	3	%2	125	%100
Erkekler kadınlara sahip çıkmak zorundadırlar	32	%26	84	%67	9	%7	125	%100
Ailedeki kadınların aile dışında bir erkek ile arkadaş olması doğru değildir	13	%10	103	%82	9	%7	125	%100
Çocuklara ilk önce kendi ayakları üstünde durmaları öğretilmelidir	114	%91	5	%4	6	%5	125	%100
Yaşlanan anne-baba evde bizlerle kalmalıdır	36	%29	40	%32	49	%39	125	%100
Evlenen yeni çiftler anne-babayla aynı evde oturmalıdır	1	%1	118	%94	6	%5	125	%100
Çocuklara ilk önce sorumlulukları-sınırları öğretilmelidir	97	%78	16	%13	12	%10	125	%100

Kız çocuklarının davranışlarının erkek çocuklarına göre daha çok kontrol altında tutulması gerekliliği önermesi karşısında yüzde 79'luk bir paya sahip olan katılımcı bu fikri onaylarken yüzde 11'lik dilim içerisindeki katılımcılar bu fikre katılmadıklarını ve yüzde 10'luk dilim içerisindeki katılımcılar ilgili konu hakkında kararsız olduklarını belirtmişlerdir.

Kadınların kamusal alanda çalışmaması ile ilgili önermeye katılanlar yüzde 3'lük bir paya sahiptir. Bu önermeyi ret eden katılımcı oranı yüzde 95'lik dilim içerisinde yer alırken konu hakkında düşüncelerini net hale getirememiş yüzde 2 dilimi içerisinde katılımcı belirlenmiştir. Burada ortaya çıkarılmaya çalışılan kadının kendini ne kadar güçlü ve kendine güvenli hissettiği ile ilgilidir.

Katılımcılara erkeklerin kadınlara sahip çıkmaları konusundaki tutumları sorulduğunda elde edilen veriler; yüzde 26 ile bu düşünceye katıldıklarını ve yüzde 67 dilim ile katılmadıkları bildiren katılımcılar ile kararsızlığını bildiren yüzde 7'lik katılımcılar belirlenmiştir. Burada ortaya çıkarılmaya çalışılan kadının kendini ne kadar güçlü ve kendine güvenli hissettiği ile ilgilidir.

Araştırmaya katılanlara ailedeki kadınların sosyal yaşamlarında aile dışında olan bir erkek ile arkadaş olma konusundaki tutumları sorulduğunda ortaya çıkarılmaya çalışılan site yaşamına dahil olan kadının geleneksel yapının ne kadar dışında

olduğunun görünümünü elde etmektir. Tablo 3-51'de görüldüğü gibi yüzde 83 bu fikri kesinlikle ret etme şeklindedir. Muhafazakâr düşünce yapısına ait olduğunu ifade edeceğimiz dilim içerisinde ilgili konuya katıldığını ifade eden katılımcı yüzde 10'dur.

Araştırmaya katılan katılımcıların büyük çoğunluğu annedir ya da anne adaylarıdır bu bağlamdan yaklaşıldığında toplumsal yapı içerisindeki en büyük ve en temel kurum olan aile içerisinde çocuklarının yetiştirilmesi konusundaki tutumları sorgulanmıştır. Elde edilen veriler katılımcı kadınların çocukların sosyalizasyonu süreçlerinde güven duygusunun aşılaraq yetiştirilmesi yönünde Tablo 3-51'de görüldüğü üzere yüzde 91 oranında olmuştur. Çocukların güven duygusu aşılaraq yetiştirilmesi konusunda kararsız olan yüzde 5'lik bir paya karşılık bu konuya katılmadığını belirten yüzde 4'lük pay bulunmaktadır. İlgili konu ile kararsız ve katılmayanlar diliminde olanların, konuyu aşırı güven bağlamında değerlendirmişlerdir.

My City Ümraniye kapalı sitesinde araştırmaya katılanlara yaşı olan ya da yaşlanacak olan anne-babanın durumları ile ilgili tutumları ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Elde edilen veriler Tablo 3-51'de görülmektedir. Anne- babanın aynı ev içerisinde birlikte yaşama düşüncesini onayladığını belirten yüzde 29'luk bir dilime karşılık konuyu onaylamadığını belirten yüzde 32'lik grup bulunmaktadır. Sorgulama sırasında kararsızlığını dile getiren ve bu konuda düşüncelerini sınıdıklarını belirten katılımcılar yüzde 39'luk bir dilim içerisinde bulunmaktadır.

Araştırma için belirlenen örneklem ile yapılan görüşmelerde katılımcıların toplumsal yaşam içerisinde gelenekselliklerini ne kadar sürdürdükleri ortaya çıkarılmaya çalışılırken, yeni evlenen çiftlerin yaşamları ile ilgili tutumları sorgulanmıştır. Katılımcıların konu ile ilgili cevapları Tablo 3-51'da görüldüğü şeklindedir ve yüzde 94'ü yeni evlenen çiftlerin, kendi yaşam alanları oluşturmaları ile tutumlarını belirtmişlerdir. İlgili konuya katıldığını belirten yüzde 1'lik pay ile kararsız olduğunu belirten yüzde 5 dilim içerisinde katılımcı belirlenmiştir.

Araştırma katılımcılarına aile kurumu içerisinde sosyalizasyon süreçleri sırasında çocuklara öğretilmesi gereken sorumluluk ve sınırları ile ilgili tutumları sorgulanmıştır. Konuya ait düşüncelere dahil olduklarını belirten yüzde 77 katılımcı dilimi bulunmaktadır. Sorumluluk duygusunun sınırların çok iyi çizilmesi gerekir bu bağlamdan yaklaşan ve kararsız olduğunu belirten yüzde 10'luk ile katılmadığını belirten yüzde 13'lük bir katılımcı grubu bulunmaktadır.

### 3.1.1. Nicel Araştırmanın Genel Bulguları

Ağaoğlu My City kapalı sitesi konumu ve oturma başlama tarihi olan 2001 yılı itibarı ile barındırdığı özellikler kapalı site tanımlamalara uygun bir araştırma evrenidir. Araştırmanın yapıldığı kapalı site içerisinde, 532 yaşam alanı bulunan konutlardan 125'ini temsilen 125 kadın katılımcıya anket çalışması uygulanmıştır. Çalışmanın uygulandığı örneklem ile kişilerin yaşlarının 25-65 yaş aralığında ve en az 5 yıldır site yaşamı içerisinde bulunmaları gerekliliği aranmıştır.

Sitede yaşayan kadın nüfusunun yaş grup dağılımına baktığımızda ise, site kadın nüfusunun büyük oranda orta yaş nüfustan oluştuğu görülmektedir. Ankete katılan kadınlar arasında evliler yüzde 81'lik dilim oluştururken, bekâr olanlar yüzde 19 olarak belirlenmiştir. Bekâr oranının içerisinde boşanmış ve dul olan kadınlar ile hiç evlilik yapmamış kadınların paylar da bulunmaktadır. Kapalı sitelerin satış politikaları içeriğindeki ailelerin yaşamı için ideal alanlar altında uyguladıkları satış stratejilerinin yerini bulduğunu görmekteyiz. Yaşamlarını yalnız sürdüren kadınların site yaşamını tercih oranının yüksek olmadığı belirlenirken verilerin ifadelendirdiği, literatür kısmında incelediğimiz üzere site yaşamını tercih edenlerin çekirdek aile konumunda olduğu şeklindedir.

Araştırmanın yapıldığı My City kapalı sitesinde yaşamlarını sürdüren kadınların demografik profilleri belirlenmiş evli olan kadınların eşlerinin de demografik bilgilerine ulaşılmıştır. Elde edilen verilere göre evli olan 101 kadının eşlerinin eğitim düzeyinin yüksek olduğu görülmektedir. Katılımcı kadınlardan evli olanlarının eşlerinin eğitim seviyesi yüzde 88 ile lisans ve üzeridir. Buna karşılık 125 katılımcı kadının lisans ve üzeri eğitim düzeyi yüzde 68'lik paydadır. Bu oran TÜİK araştırmalarına göre karşılaştırıldığında oldukça yüksektir. Türkiye'de kadınların yüksek öğretim oranını incelediğimizde oranların en yüksek olduğu il Ankara'dır. TÜİK 2013 verilerine göre bu oran yüzde 15,3'tür (TÜİK 2013).

Eğitim oranının yüksek olan kapalı sitedeki kadınlar bilgi birikimlerini iş yaşamlarında aktif olarak kullandığı görülmektedir, çalışan kadınlar katılımcıların yarısını oluşturmaktadır ve çalışma yaşamını emekliliği hak ederek sonlandırmış olanlar yüzde 18'dir. Katılımcılar ekonomik gelir seviyelerini belirtmek istememişlerdir. Bu bağlamda sosyo-ekonomik seviyeleri; eğitim, mülkiyet ve iş yaşamı gibi durumlarının

bilgisi ile belirlenmeye çalışılmıştır. Katılımcıların yüzde 79'unun evlerinin mülkiyetine sahiptirler ve başka evlerinin olduğunu belirten yüzde 65'lik dilim bulunmaktadır. Araştırmanın yapıldığı My City kapalı sitesindeki kadınların araç kullanım durumları sorulduğunda araba kullandığını belirten kadınların fazlalığı dikkat çekicidir.

Bu veriler kapalı site yaşamını tercih edilmesinde beyaz yakalı olarak adlandırılan S.E.S.(Soyo-Ekonomik Seviye)'i ve eğitim düzeyleri yüksek orta/üst ve orta sınıfın etken olduğunu göstermektedir. Katılımcılara, sitede yaşayanların kendilerini hangi sosyo-ekonomik seviyede gördükleri sorulduğunda benzer yanıtlara ulaşılmıştır. Elde edilen verilere göre; site bünyesinde yaşayanların yüzde 73'ü orta/üst olarak görüldüğü bilgisi edinilmiştir.

Bireyin yaşadığı şehirde olan mekânından, farklı bir yerde yeni bir yaşam biçimi yaratmak adına yer değiştirmesi bağlamında İstanbul yoğun göç alan büyük bir şehirdir, katılımcıların yarısından fazlasının kente göç ederek geldiği belirlenmiştir. Bununla birlikte kapalı site yaşamını tercih edilirken daha önceki yaşam alanları apartman dairesidir, site yaşamı donatılarının bir yaşam şekli olduğu ve farklı bir siteden araştırmanın yapıldığı yerleşime geldiklerini belirtenler bulunmaktadır. Site yaşam süresinin devamlılığını belirlemek memnuniyetin göstergesi olarak değerlendirilebilir, katılımcılar büyük bir çoğunluk ile en uzun zaman dilimi olan 10 yıl ve üzeri süredir sitede yaşadıklarını aktarmışlardır. Memnuniyetini belirtenler ile oldukça memnun olanların yer aldığı dilim yüksektir.

Katılımcıların site yaşamını seçmelerindeki kriterler arasında en etken neden "güvenlik endişesi", "şehrin güvensizliği" ve "karmaşasından korunabilmek" gözüyle bakıldığı için tercih edilmiş olduklarını belirtmişlerdir. Güvenliğin verdiği rahatlık site yaşamını tercihte olmazsa olmazlardandır. Sosyal tesis alanları olarak ifadelendireceğimiz içerisinde barı, sinema sistemleri, bilardo masalarının olduğu site üyelerinin sosyalizasyon süreçlerini, komşuluk ilişkilerini sağladıkları bu yaşam alanları katılımcıların tercihinde ikinci etken sebeptir. Araç güvelliği ile birlikte şehrin yoğun trafiği içerisinde evlerine geldiklerinde park yeri aramak istemedikleri için bu imkân en çok tercih nedenleri arasındadır. Yaşamlarını kolaylaştıracağı için ev içi sorun yaratabilecek tadilat işlerinin, site içerisinde her konutta bulunan dahili telefon hattından teknik elemanlara ulaşarak ilgili problemleri halledecek olmaları nedeni ile teknik desteğin önemi belirtilmiştir. Benzer sosyo-ekonomik seviyedeki kişiler ile yaşamın tercihlerde çok etken olmadığı belirlenmiştir.

Site olanaklarından olan oyun ve eğlence alanları, spor salonları, açık kapalı havuzlar, hamam ve sauna ile farklı imkânlar araştırmanın yapıldığı My City Ümraniye sitesini tercihte etken olmuştur. Elde edilen verilere göre orta/üst seviyede beyaz yakalıların çoğunlukta bulunduğu ve yaşamlarını sürdüren bireyler gün içerisindeki yoğun tempolu çalışma ortamları ve yoğun şehir trafiği sonrasında site kapısından girer girmez kendilerine sunulan ve satın aldıkları hizmetler ile sorunsuz bir yaşamı tercih etmektedirler.

Katılımcılar arasında site olanaklarını hiç kullanmayanlar ile birlikte nadiren kullanma sıklığında olanların sayıca fazlalığı dikkati çekmektedir. Katılımcılar arasında bu amaçla araştırma yapıldığında çalışır durumda olanlar, çalışmayanlar ve emekli olup çalışma hayatını sonlandırmış olanlar arasında park ve açık alan kullanımı, havuzların kullanımı ve spor salonu kullanımları arasında çaprazlama yapılmıştır. Çalışan ve çalışmayan olarak değerlendirilen katılımcıların havuzları ve spor salonlarını kullanım fazlalığı belirlenmiştir.

Kapalı bir site olan My City Ümraniye’de yaşamını sürdüren kadınların konumunu ortaya çıkarmaya çalıştığımız araştırma sırasında, kadının ev olan mekânı ile ilişkisi sorgulanmıştır. Burada soru yöneltilen kadına diğer kadınlar üzerinden kendini ifadelendirmesi amaçlanmıştır. Kadının gözünde kadın öncelikle bireydir, toplumun içerisinde görünür haldedir ve kendini ifade edebilen konumundadır. Katılımcılar yaşam alanı olan mekânları içerisindeki ilişkilerinde, çocuklarını yetiştirilmesinde büyük sorumluluğu kendi üzerlerinde görmektedirler. Bununla birlikte aile içerisinde sorun çözümleyen olarak kendilerini aktif görürken, sosyalizasyon sürecinin en etken belirleyici olan yakın akraba ve arkadaş ilişkisi kadınlar aracılığı ile sağlanmaktadır.

Katılımcı kadınlar eşlerinin kendilerinden beklentileri arasında saygı ve takdir görmenin yanı sıra güvenilir ve sadık bir kadın beklentisi içinde olduklarını belirtmiştir. Eşlerin kadınlardan beklentileri arasında anlayışlı bir eş olmaları diğer belirgin beklentiler arasında olarak görülmektedir. Katılımcıların büyük bir çoğunluğu orta sınıf beyaz yakalı olarak değerlendirilmesine karşın, eşlerinin evlerinin kadını olma beklentisi içinde olmaları yüksek bir oran olarak belirlenmemiştir. Aile içi etkileşimlerde; karşılıklı saygı ve önemli karar alımında kararı verirken konuya göre eşlerden biri belirleyici olabileceği düşüncesi etkindir. Bununla birlikte kararlarını ortak aldıklarını belirten katılımcı oranı yarıdan fazla olarak belirlenmiştir.



Site yaşamını tercih edenler çocuklarının sosyalizasyon sürecinde olumlu etkilerinin çok fazla olduğunu belirtirken, satın aldıkları yaşam biçimini özellikle çocukları için tercih ettiklerini ifadelendirmişlerdir. Sosyo-ekonomik kültürel yapısı orta ve üst/orta olan bireylerin yaşadığı araştırmanın yapıldığı kapalı sitede, çocukların benzer ailelerin çocukları ile yaşamalarının ve onların sosyalleşmesindeki önemini belirtmişlerdir. Kendileri için benzer yapıdaki aileler ile yaşam tercihi çok önemli sebep değilken, çocukları için benzer yapıdaki ailelerin çocukları ile birlikte olmaları tercihi etken sebep olmaktadır.

Katılımcılar komşuluk ilişkilerinin süreçlerini belirtirken sitenin her yerini yaşam alanları olarak değerlendirdiklerini, gerek evlerinde ya da sosyal donatılar içerisinde de komşuluk ilişkisini yaşadıklarını belirtmişlerdir. Araştırmanın yapıldığı My City Ümraniye sitesinde seçilen örneklemeler ile yapılan görüşmelerde site duvarlarının yarattığı mekânsal ayrışmanın yarattığı olumsuzluklardan en önemlisi yaratabileceği sosyal ayrışmadır. Katılımcıların yarısına yakın kısmı kendi siteleri için böyle bir ayrışma yaratılmadığı düşüncesinde iken diğer yarısı mekânsal ayrışmanın beraberinde sosyal ayrışma yarattığını belirtmişlerdir.

Kapalı site yaşamını sürdüren kadınların boş zaman değerlendirmeleri sadece site içerisinde olmadığı, kadının kent yaşamını ve sosyal etkinlikleri takip ettiği gözlemlenmiştir. Kent yaşamında kendini güvende hissetmediğini belirten katılımcılar, toplamın yarısını oluşturmaktadırlar. Böyle bir sonucun tespiti şaşırtıcı olmamalı zira anketin yapıldığı katılımcılar kent içerisinde kendilerini güvensiz hissettikleri için kalın duvarlar arkasında ve 24 saat güvenlik çemberi olan bir yaşamı tercih etmişlerdir. Kentin katılımcılardaki yansıması kalabalık, yoğun trafik, gittikçe dokusunu kaybetmesi ve kentleşmenin gittikçe içinden çıkılmaz bir hale gelmesidir. Günümüzden 10 yıl sonra bu yıpranma sürecinin daha hızlanacağı endişesi yaşamaktadırlar. Katılımcıların modern ve geleneksel yaşamdaki tutumlarının verileri incelendiğinde, veriler kadının güçlü ve ayakları üzerinde durabilmeleri adına modern bir tutum sergilemekte olduğu görülmektedir.

## 4. BÖLÜM: DERİNLEMESİNE GÖRÜŞME ANALİZLERİ

Bu bölümde tez kapsamında katılımcılar ile yapılan derinlemesine görüşme analizleri, görüşmeler sırasında yapılan gözlemlerin değerlendirilmesi ve bazı durumlarda literatüre başvurulması ile bulgular ortaya konulacaktır. Ortaya konulan bulguların eleştirel bir üslupla gözden geçirilerek tartışılmasına dikkat edilecektir.

Kişinin içinde yaşadığı toplumsal yapı, kültürel değerler kişinin kimliğini ve değerlerini oluşturan temel unsurlardır. Kapalı sitelerin kendi içlerinde oluşturdukları toplumsal yapı ve bu yapı içerisindeki kadının konumu My City Ümraniye örneğinde; sosyo-ekonomik kültürel yapısı, kapalı site içerisinde çeşitli mekânlarındaki yaşam biçimleri, kent ve yakın çevre ile ilişkileri nicel veriler ile incelenmiştir. Cole'a göre, kalitatif teknikler üç farklı amaç için kullanılırlar. Betimleme, hipotezlerin netleştirilmesi ve nedensel süreçleri anlamak, neden sorusuna cevap bulabilmektir. Bir grup insan ya da sosyal birtakım olaylar ile ilgili az şey biliniyorsa derinlemesine mülakatlar ve katılımlı gözlemler aracılığı ile bu belirsiz konular hakkında bilgiler edinilir (Cole,1999:115). Yapılan anketlerin çözümlenmesi sonrasında, incelenen konunun görünümünden çok özüne inmeyi, bunların ayrıntılarını kavramayı ve bütün olarak anlamayı mümkün kılan veri oluşturma aracı olan derinlemesine görüşme (Kümbetoğlu, 2008:72) uygulanmıştır. Kapalı site içerisinde yaşamını sürdüren on kadın katılımcı ile derinlemesine görüşmeler; yarı yapılandırılmış ve açık uçlu sorular ile yapılmıştır. Derinlemesine görüşmeler sırasında yüz yüze nicel görüşmeler sırasında net olarak anlaşılması istenen; ev olan mekânının kadın için ne anlam ifade ettiği, kadının aile içi etkileşimine kapalı site yaşamının olumlu ve olumsuz katkıları ve site yaşamından beklentileri, İstanbul kent yaşamı ile ilişkileri derinlemesine saptanmaya çalışılmıştır. Görüşmeler 45 dakika ile bir saat arasında sürmüştür. Ses kayıt cihazı katılımcıların onayı dahilinde kullanılmıştır.

**Tablo 4-52: Derinlemesine Görüşme Katılımcı Profili**

Sıra no	Yaş	Medeni Durum	Eğitim	Mesleki Durum	Çocuk Sayısı	Gelir Durumu	Mülkiyet Durumu	Sitede Kaç Yıldır Oturduğu
DG1	52	Evli	Y. Lisans	Emekli Yönetici	-	6.000	Ev Sahibi	12
DG2	43	Evli	Lise	Ev Kadını	2	10.000	Ev Sahibi	8
DG3	49	Evli	Y. Lisans	Emekli Sosyolog	2	12.000	Ev Sahibi	14
DG4	49	Evli	Lise	Emekli Memur	2	10.000	Ev Sahibi	10
DG5	40	Bekâr	Y. Lisans	Psikolog Çalışıyor	1	5.000	Ev Sahibi	11
DG6	37	Bekâr	Lise	Yarı zamanlı Çalışıyor	-	4.000	Ev Sahibi	5
DG7	47	Evli	Lisans	Emekli Öğretmen	2	8.000	Ev Sahibi	14
DG8	39	Evli	Lise	Ev Kadını	1	10.000	Kiracı	5
DG9	42	Evli	Ön Lisans	Tasarım Danışman	2	15.000	Ev Sahibi	7
DG10	63	Evli	Lise	Tüccar	2	15.000	Kiracı	12

#### 4.1. Yaşanılan Mekân Olan Evin İfade Ettiği Anlamı

Bu çalışmanın temel meseleleri arasında kapalı sitelerde yaşayan kadınlar için "ev"nin anlamı, değeri, nitelikleri olmazsa olmazlarının saptanması ile ilgilidir. Katılımcılara eve ilişkin değerlendirme ve yaklaşımlarında şu kavramlar ortaya çıkmaktadır: yuva, güvenlik, mabet, huzur, benim kişiliğim, dinlenme alanım, mahrem alanım, içimin aynası. Katılımcıların büyük çoğunluğu için evleri öncelikle huzur buldukları yer olarak tanımladıkları görülmektedir. Evlerinde her daim huzur bulmak ve beraberinde kendilerini rahat hissetmek istemektedirler. Evleri onlar için bu şekilde anlam ifade etmektedir.

*Ev benim için öncelikle mahrem alan senelerce evi sadece otel gibi kullanabildiğim için eve karşı aşırı bir özlemim vardı. Ev benim için çok önemli ev benim için keyfi yapabileceğim mekân anlamında, biraz şey oluyor oh oh ne iyi ayaklarımı uzatıp oturabilirim. Saatle yaşamıyorum o yüzden evin keyfini doya doya çıkarabiliyorum*

*ev benim için keyif alanı, huzur alanı benim için statü çok önemli değil ve ben evimi statü sembolü olarak görmüyorum koltuğum öyle olmuş dekorasyonum böyle olmuş benim için önemli değil (DG1).*

Ev barınaktır zira barınma; hem biyolojik yaşamın hem de bireylerin kültürel birikimlerinin sürekliliği açısından önemlidir, aynı zamanda kişinin kendini güvende hissettiğin mekânsallık ve özgürce dinlenebildiği alanlardır.

*“Ev barındığım yerdir içerisinde kendimi güvende hissederim ve benim için yuvadır, içinde rasyonel şekilde dinlenebildiğim, özgürce hareket edebildiğim, kendimi ifade edebildiğim belki bir şekilde statü sembolü olarak gösterebildiğim mekânımdır (DG3).*

Genim'e göre, kadınların yoğun iş tempoları olması onların yaşamayı düşündükleri mekânın şekillenmesinde etkinliklerini azaltmamaktadır. Nasıl bir yaşam istediklerini, nasıl bir mutfak ya da nasıl bir yatak odasından hoşnut olacaklarını net olarak ifade edebildiklerini belirtmektedir (Genim, 2010:115). Bu netlik aslında hem kendi yaşam alanlarının görselliği ile kendilerini rahat hissetmeleri, hem de evlerini çevresindekiler için bir beğendirme isteği ve ekonomik sembolü şeklindedir. Özel yaşam alanı olan evler kadınlar için barınma ihtiyacını karşılarken sadece barınma ve korunma değil içlerinde toplumsal yaşamın değerlerini ve ailenin mahremiyetini saklamaktadırlar.

*Mabet eşim ve çocuklarım ile huzur bulduğum alanlar ve evimdeki dekorasyonlar beni ifade eder ev benim alanım her köşesi beni yansıtır çünkü eşim evin dekorasyonu ile ilgili her şeyi bana bırakmıştır. Evin içi benim alanım iken evin dışı eşimin alanıdır (DG9).*

*Benim evim bölge bölge değişmekte, aslına eşimi düşünerek hareket ettiğim bir ev benim evim de onun renkleri vardır erkeksidir daha çok..yani ben daha şıkırtıları sevmeme rağmen pek kullanamam. Evi ev yapan benim.. ama hoşuna gitmeyen bir şeyi hemen söyler ona uymak zorunda kalırım. Ev onun alanı, oturma odası benim alanım...(DG8).*

*Tüm ailenin bir araya geldiği ve huzur bulduğu yer olarak düşünüyorum... Ev aslında beni ifade eder benim süslemem sunumum yerleştirmem benim kendi kişiliğimi ifade eder.. Ev kadın için bana göre bir erkeğe ifade ettiğinden daha çok anlam ifade eder. Aslında kişiler kendileri için yapıyorlar ama bir arkadaşım geleceği zaman daha bir özeniyorum hani onlar için... bunun içine başkaları giriyor kendi statüsünden insanlar ile geleceği zaman oluyor başka türlü olsa çok da önemli değil..Öyle yetiştirildiğimiz için yeni nesil böyle değil bir misafir geldiğinde aman canım önemli değil dışarıdan bir şey söyleriz evde olmak şart değil şeklinde yaklaşıyorlar ama biz öyle yetiştirilmedik bizim kültürümüzde önemli... daha bir özeniyorsun gibi evinde onun için önemi var hem aile bireylerini bir araya getiriyor, hem arkadaşları bir araya getiriyor, hem ona göre sunumlar yapıyorsun, kendini süsler gibi evini de süslüyorsun (DG2).*

Ev varlığın temel taşı olarak değerlendirilmektedir. İçinde var olabilecek yaşamsal sürekliliği sağlayacak olan çocuklarının yokluğu, katılımcılar için evin anlamsızlığını ifade ettiğini belirtmektedirler. Olguya bütüncül bakış açısı yaklaşımı ile kadın, erkek, tüm aile bireylerinin sevgi ile birbirlerine yaklaşacaklarının altı çizilmektedir.

*Ailenin birleştiği buluştuğu yer, dört duvar arasında ailem ile buluşabildiğim sığınak güven ortamı evimi süslemek gibi şeyler ile hiç uğraşamam, eşim bayılır böyle şeylere ama ben değiştirmek kırmak tadilat işlerinden hiç hoşlanmam ancak bir şey bozulur ve kırılır ise değiştiririm.. Uğraşmak dağınıklık çok zor geliyor. Evim eşyalar ile değil içinde yaşayanlar ile güzel benim için. Huzur ile her şey güzel ..Onun dışında sarayda otursan hiçbir şey ifade etmiyor. Benim için ev çocukları eve gelmesi onlar eve gelmedikleri zaman benim için evin hiç bir anlamı olmuyor (DG4).*

*Ev benim için çok kutsal bir mekân duygusal olabilir ama çocuklarıma da söylemişimdir ev çok kutsal... Evime giren her kim olursa olsun benim için sevgiyle karşılanması, ikram edilmesi çok önemli. Ev halkının mutluluğu birinci kural, hatta onlar mutlu olsunlar diye yıllarca topları ortada kaldı, kocam evi ofis olarak bile kullandı her şey yapıldı bizim evde.. 14 yıldır bu evime taşındıktan sonra dağınıklık konusunu takıntı yapmıyorum evin çocuklar ile ev olduğunu düşünüyorum (DG7).*

Kapalı siteler ideal olarak belirlenmiş evin bulunmasında bir seçenektir. Bir evin sahip olması gereken bütün özellikler, hepsi kapalı sitelerde bulunduğu yapılan görüşmelerde ima edilmektedir. Çevre, kalite, konfor, sınırsız sunulan imkânlar ve bunların üzerine eklenen sosyal hayat, güven ve prestijli bir yaşam her biri özlenmiş ve elde edilmiş evi nitelemektedir. Katılımcılar evi sadece huzur değil kaliteli ve güvenli oluşu ile önemli imkânları ile değerlendirilmektedirler. Her birisi için güvende olmak çok önemlidir.

*Eski yerleşim yerim site değildi ve güvenlik yoktu çocuklarım küçüktü oyun oynayacakları gezecekleri bir alan yoktu birde gerçekten güvenlik benim için çok önemli olduğu için ..sosyal etkinliklerimiz var sitede her şeyi sitede buldum aslında komşuluk çok güzel..sitenin dışarısına çıkmasam bir hafta geçirebilirim sitede aşağıda yürüyüş yapabilirim bir yüzüp gelebilirim, arkadaşlarım ile beraber olurum kuaförden kuru temizlemeye kadar her şey var restoranımız var site benim için iyi bir tercih oldu..diğer evimizde kapımızın önüne arabayı koyardım hatta arabamı çalmaya kalkışmışlardı burada kapım açık kalmış hiç bir şey olmadı.”(DG2)*

*Çok güvensiz bir şehirde yaşıyoruz, güvende olmak istiyorsunuz.. bunu birilerinin sizin adınıza profesyonelce yapması güzel, güvenliği satın alıyorsunuz. Güvenlik beni fazla rahatsız etmiyor, kontrol olmalı bu yüzden burada olduğumu düşünüyorum (DG3).*

Güvenliğin baş etmen olduğu kapalı sitelerde evin dolayısı ile evde sürülen zamanın ve aile üyelerinin güvenlik içinde olması ilkesine dayanmaktadır. Güvenlik dışında başka olanaklar ve avantajlar sunmuş olsa bile en önemli etkenin güvenlik olduğu

görülmektedir. Şehrin güvensizliği tedirginliğin en temel nedeni olarak belirtilmektedir.

*Ev kadın için önemli bütün zamanını geçiriyorsun ev benim için öncelikle barınma alanıdır evi süslemek misafir ağırlamak gibi şeylerim yoktur benim, burada yaşamamın en önemli nedeni güvenlik ben korkağımdır başka bir yerde apartmanlarda yaşayamam. Kardeşimde site içerisinde değil ama yakında oturuyor..(DG6).*

Ev, insanlığın giderek şehirler kurmasını daha karmaşık organizmalar haline dönüştürken uygarlaşmasını da sağlamıştır. Bu gün bireylerin ev olarak sahip olunan her imkânının altında aslında korunma kaygısı yatmaktadır (Genim, 2010:115).

*Taşınalı 5 yıl oldu stüdyo ev arıyordum internetten buldum her türlü imkânının olmasını yani site olmasını istiyordum ve güvenliğinin olmasını istiyordum, hemen satın aldım. Özellikle yalnız yaşayan kadınlar için çok güvenli, normal bir mahalle yaşamı istemiyordum, imkânları ile tercih ettim. Toplum içinde yalnız yaşadığın belli oluyor (DG6).*

*Biz eşim ile yurt dışına çıktığımız zaman eşimim işi nedeni ile ben de ona iştirak ediyorum, genç kızlarımızı gözümüz arkada kalmadan evde bırakabiliyoruz çocuklarımız emin ellerde, site içerisinde arkadaşları var onlar ile birlikte başka bir yerde olsa kesinlikle böyle davranmam (DG2).*

Kadınların sıcak aile ortamının kurucusu olarak düşündüğümüzde toplumsallaşma sürecinde kazanmış oldukları benlik kavramları ve toplumun kendilerine biçtiği toplumsal cinsiyet rolleri gereği aile bireyleri ile ilişkilerinin merkezi konumundadırlar. Sosyalizasyon süreçlerinin sonucunda ev içerisinde olan çeşitli ilişkilerde bütünlüğü sağlayan kadınlardır (Dedehayır, 2010:163). Evlerin bir anlam ifade etmesi kadınların özverisi ile gerçekleştiği belirtilirken, kadın evi bir yuva haline getirirken tüm enerjisini aile bireylerinden almaktadır.

*Yuva ailemin ve benim, çatımız evim kendi karakterimi yansıtır içi alemimi, sevincimi, mutluluğumu, üzüntümü, kederimi her şeyimi yansıtır evim aynamdır benim.. Evine bağlı kadın, evine bağlı erkek, evine bağlı çocuklar yuvayı yapan dışı kuştur, aileyi aile yapan kadındır. Karşılığını alıyor ise bunlara cevap veriyor, sevgi karşılıklı alış-veriş karşından alacaksın ki sende vereceksin. Çocukların, kocan seni sevip saymazsa eve bağlılığın kalmaz evin ev olmaktan çıkar herkesin otel gibi gelip gittiği bir yer olur. Tamamen sevgi yumağı olan bir yer ev bana göre ve hoşuma giden portföyüme uyan her şeyi evimde görmek beni mutlu eder (biraz gülerek) evin tüm alanları bana aittir (DG10).*

#### **4.2. Site Yaşamının Aile İçi Etkileşime Katkıları**

Sahip oldukları evin ideallerindeki evi simgeledikleri her an bir şekilde vurgulanmaktadır. Katılımcılar beğenilerini ifade ettikleri sözler ile benimsedikleri

anlatmaktadırlar. Büyük oranda site yaşamını ve olanaklarını olumlu karşıladıkları görülmektedir. Zira sitenin sahip olduğu imkânlar onlara sunulduğu için tüm bu verileri kendilerine ait olarak görmektedirler. Bu imkânlar tüm aile üyelerinin beraber zaman geçirdikleri süreleri arttırmış ve yaşamlarını kaliteli yaşamalarını daha doğrusu ilişkilerini kaliteli yaşamalarını sağlamıştır. Bununla birlikte site yaşamı onları sosyal imkânlar içerisinde daha özgür kılmaktadır.

*Site yaşamı aile ilişkimize olumlu katkılarda bulundu, hiçbir olumsuz etkisi olmadı. Komşulardan örnek veririm eskiden ailem ile birlikte dışarı çıktığımda etraftakiler meraklı meraklı bakarlardı bu bizim ilişkimizi etiklerdi, burası büyük bir site kimse kimse ile ilgilenmiyor herkesin bir statüsü var gelir düzeyi var ilgilenmiyorlar, bu açıdan burada rahatız. Eşim ile olan ilişki de olumlu yönde etkilemiştir birlikte spor salonuna inebiliriz, yüzebiliriz, saunamızı, hamamımızı kullanabiliriz bütün aile hep birlikte her şeyi beraber yapabiliriz (DG2).*

*Site donatıları aile içi etkileşimleri olumlu olarak etkilemiştir ikimizin de çalıştığı dönemde... mesela kar yağıyor sitenin hiç dışına çıkmadan günlerce yaşayabiliyorsunuz. Çok canın sıkılıyor aşağı iniyorsun beraber spor yapıyorsun, yüzebiliyorsun aynı zamanda aynı mekânlarda ayırda bir şeyler yapabiliyorsunuz. Bu tür imkanların olması beraber yapılan paylaşımları daha çok arttırıyor. O kadar çok insanın olduğu yerde mutlaka bir şeyleri paylaşabileceğin insanları da bulabiliyorsun, mesela apartman dairesinde yaşıyor olsan masa tenisi oynayacaksın, ya da bilardo.. yer ayarlaman lazım arkadaş ayarlaman lazım ama burada tüm materyaller hazır durumda...(DG1).*

Sitede farklı ortamlarda sosyal ilişkiler ağında yer alanlar bunlardan çok hoşnut olduklarını arkadaşlık bağları ile de sık sık bir araya gelerek görüşüp bir arada oldukları ailelerin varlıklarına işaret etmektedirler. Benzer statüdeki bireyler ile site içerisinde gerçekleştirdikleri aktiviteler onların yaşamdan zevk almalarını sağlamaktadır.

*Site yaşamının aile yaşamımıza olumsuz katkıları olmuştur diyemem aksine örneğin aşağıya eşim ile dans kursuna gidiyoruz, Türk sanat müziği koroya katılıyoruz, bunları eşim ile yapıyorum birlikte olabilmek bir şeyler paylaşabilmek için gittik, hem bir şeyler paylaşıyoruz hem de çevremiz genişliyor en önemlisi sevdiğimiz bir şeyi ayağımıza getiriyoruz. İstanbul gibi bir yerde hoca ayağımıza geliyor, başka yerde bunu yapamazsınız bu iş için uygun ortak alan salonlarımız var (DG4).*

*Aile içi etkileşimlerde site yaşamı ilişkiyi çok olumlu yönde etkiledi ben evimizdeki mutluluğu çocukların istediği zaman çıkabilmelerine çok bağlıyorum. Çünkü onlar site içerisinde zaman geçirirken, biz kendimize daha çok zaman ayırabildik. Onları anane babaanneye bırakmadık da kendi kendilerine bırakabildik komşularımızın gözetiminde kaldılar zaman içerisinde, ben görmesem o gördü güvenlik gördü uyardı taşınmadan evvel bu imkânların farkında değildik ama taşındıktan sonra bu imkanların çocukların gelişiminde olağan üstü güzel olduğuna inanıyorum (DG7).*

Bununla beraber bazı katılımcıların site yaşamı konusunu daha soğukkanlı ve eleştirel gözle değerlendirdikleri ve çok göz önünde olmanın getirdiği huzursuzluğu dile getirdikleri görülmektedir.

*Herkes çok göz önünde sabit bir haldesiniz restoranda yemek yerken yanınızda olan kişinin yemek yeme kültürünü gözlemlerken, daha sonra havuz kenarında çocuğu ya da eşi ile etkileşimini gözlemliyorsunuz, diğer bir komşunuz ile sohbetini kulak kabartıyorsunuz ve o kişinin değişik kimliklerini çözümlüyorsunuz. Diğer site sakinlerde sizin için aynı şeyleri yapıyor. Başka aile yaşamları ile kendinizi karşı karşıya getirebiliyorsunuz bazen kendinize daha eleştirel gözle bakıyorsunuz. Çok göz önünde olmamanız mümkün değil o zaman hiçbir sosyalliği kullanmamanız lazım (DG3).*

Kadınlar, içlerinde buldukları toplumun kültürünün sürekliliğini sağlayan sosyalizasyon sürecinin temel unsurlarıdır. Sosyalleşme biraz da çocuklar üzerinden olmaktadır. Çocukların arkadaşlarının ailelerinin kimler olduklarını biliyor olmanın verdiği rahatlıkla beraber, çocuklarının kendi aile yapılarına benzer çocuklar ile arkadaşlık etmek istemeleri ile onları bir şekilde kendilerine potansiyel arkadaş olarak görmektedirler. Çocuklarının oyun parklarında başlayan arkadaşlıkları evlerde tüm aile bireylerini kapsayarak devam etmektedir.

*Çocukları sosyalleştirmek aileleri sosyalleştiriyor, dolayısı ile yani o çocuk parklarında çocuklar oynarken kaynaşmaları hiç farkında olmadan gerçekleşiyor.. 5-6 yaş çocukların aileleri akşamları bir arada görüşerek devam ediyorlar. Çocukların mutlu olması ister istemez aileleri de mutlu ediyor kendisinin mutlu olması içinde çocuğunun mutlu olmasını istiyor aslında bu bir döngü diyebiliriz, karşılıklı gerçekleşiyor (DG8).*

*Buradaki imkanlar özellikle çocuklarımızın harika bir çocukluk geçirebilmesine sahip oldular günün hatta gecenin her saatinde site içerisinde olabilmeyi yaşadılar.. hiç gözümüz arkada kalmadı çok fazla aile ile tanıştılar çok fazla anne babanın ile tanıştılar çok fazla parçalanmış anne baba ile tanıştılar her türlü sosyo kültürel yapıdan insan ile bir arada oldular, bu sitede hep aynı insanlar yoktu birbirinden farklı kültür yapısındaki insanlar da vardı. Özel okullar devlet okulları arasındaki ayrımı hiç yapmadan arkadaşlık yapabildiler. 14 yıl içerisinde 7'şer yıldan iki nesil yetiştiğini düşünürsek iki neslinde her bir tanesine sorsan her biri iyi ki buradaydık diyecektir (DG7).*

Toplumsal yapının 14 yıl olan sürecinde çocukluk dönemini geçiren gençlerin bir kısmı evlilik süreçlerini gerçekleştirme sonrasında yaşam alanı olarak siteyi seçmişlerdir. Soyalarının sürekliliğini sağlayan bebekleri dünyaya geldiğinde yaşam alanlarını siteye taşıyanlar da bulunmaktadır. Buradaki etken sebep aile büyüklerinin gözetiminde çocuklarını yetiştiriyor olmayı istemeleridir. Kendilerinin korunmalı bir sitede çocukluklarını geçirmiş olmaları ile benzer olanakları ve güvende olma duygusunu çocuklarının yaşamalarını istemelerinden kaynaklanmaktadır.



*14 yıl uzun bir zaman dilimi ilk öğretim döneminde siteye ilk taşınanlardan olanlar şimdilerde evlenmeye hatta çocuk sahibi olmaya başladılar, bir kısmı hiç site dışına çıkmadan site içerisinde farklı dairelerde yeni yaşam dilimlerine başladılar ya da bebekleri olduktan sonra geri döndüler..Bakıcılar ve kendi annelerinin gözetiminde çocuklarını büyötmeye karar verdiler (DG3).*

Bazı katılımcıların yaşadıkları bu güvenlik duygusunu ve site imkânlarını diğer aile bireyleri ile paylaşmak istemişlerdir. Aile büyüklerini özellikle annelerini site yaşamına dahil ettiklerini belirtmişlerdir.

*Sitedeki yaşamımıza kayınvalidemi de dahil ettik, bizden bağımsız bir dairede yaşamını sürdürüyor. Hem biz rahatız birlikte vakit geçirebiliyoruz her an nasıl olduğunu biliyoruz hem de o kendini güvende hissediyor (DG2).*

*Bununla birlikte özellikle belirtilmesi gereken bir durum site içerisinde yaşamlarını devam ettiren birçok arkadaşımız aile büyüklerini siteye taşıdılar önce bocaladılar ama özellikle havuzun varlığı, hamamın varlığı yaşlıların yaşamında bir terapi oldu. Doktorların belli bir yaştan sonra yüzmelisiniz direktiflerine uyararak hiç sorunsuz havuzları kullanmaya başladılar. Yaşlı mutluluğu içinde bu site çok önemli bunu gözlemleyebiliyoruz. Çocuklarına yakın olabilmek onların kendilerini güvende hissetmelerini sağlıyor, çocukları bunu bilerek daha huzurlu bir süreç geçiriyor bu yön aile içi etkileşimi de olumlu olarak etkiliyor (DG7).*

Yaşamlarını site içerisinde sürdüren site sakinlerinin diğer birinci derece olan akrabaları yakınlarını ziyaretleri sırasında site yaşamının kolaylıklarını ve sosyal yaşama katkıları ile birlikte daha geniş aile olabilmek adına site yaşamına dahil olmuşlardır. Bu örneklem üzerinde birçok aile olduğu bilgisini vermişlerdir.

*Yeğenim Libya'da çalışırken evlenecekti ülke dışından geldiklerinde önce otel niyetine stüdyo daire satın alarak taşındılar sonra bebekleri olunca büyük eve çıktılar şimdi gelinimizin anne-babası bebek ile ilgilenmek için stüdyo daireye taşındılar böylece üç aile belli süreç içerisinde siteye yerleşmiş olduk..(DG10).*

*Site içerisinde konut el değişimleri çabuk gerçekleşiyor, bazen daire satın almak isteyenlerin daire bulmakta zorlandıklarını duyuyoruz: zira site içerisinde marka olan emlak şirketinin şubesi bulunmakta satışlar onlar aracılığı ile olmaktadır..Özellikle sitede yaşamını sürdürenlerim akrabaları tercih ediyor. En az size şu an kardeş olup sitede yaşamlarını sürdüren 30 aile sayabilirim (DG2).*

#### **4.3. Site Yaşamından Beklentiler ve Yaşamın Kolaylaşması**

Araştırma yapılan kapalı site Ağaoğlu My City 2001 yılı itibarı ile oturma açılmıştır ve o dönemlerde İstanbul yapılaşması ile kapalı siteleri bünyesinde çok fazla bulundurmamaktadır. Bu bağlam ile yaklaştığımızda evlerin satış süreçlerinde toplumsal yapının oluşturulması aşamasında ilgili inşaat firmasının katkıları dile getirilirken yapıyı oluşturan orta/üst ve orta sınıfı temsil eden beyaz yakalı eğitim

seviyesi ve gelir düzeyi yüksek olan sınıftan söz edilmektedir. Satış özellikle bu kesime yapılmış ve kemikleşmiş gruplar oluşturulması sağlanmıştır.

*Evler satılırken benzer sosyo-ekonomik yapıdaki insanlara satıldı hatta onlar istediler şimdi böyle bir durum söz konusu değil, şimdiki diğer siteler çok karışık ne kadar dışarıdan gelenler olsa da, kiracılar gelse de, ev sahipleri yer değiştirirse de o asıl yapı hep korundu bir kez site yaşamına dahil olanlar, site içinde kalmayı tercih etiler. Yaşam tarzını değiştirmemeyi tercih ettiler, çocukları buraya alışmıştı, kendileri alışmıştı buna benzer yerler yapılıyor gibi görünse de burada 600 haneyle şimdi 5000 hanelik konutlar yapılıyor bu kültürü orada korumak mümkün değil yakın akrabalarım bu tür sitelerde yaşıyorlar ama kendi bloklarındaki kişileri tanımadıklarını belirtiyorlar. Bizler ilk taşındığımız yıllarda 300 aile ile birbirimizi tanırdık değişimler olduğunu düşünürsek 50 aile birbirimizden haberdar online yaşadığımızı düşünüyorum. Bunlara sanat atölyesi ve kurstaki çalışmalar, klüp çalışmaları hatta belediye seçimleri için parti çalışmalarını katarsak 50 aileyi birbirlerinden nasıl haberdar olduklarını açıklayabiliriz. Hoş görüyü kültürü arttıran şeyler bunlar, kabullenmeyi arttıran şeyler.. üzüntüsünü paylaşıyorsun, sevincini paylaşıyorsun, askere gitmiş oğlunun heyecanını paylaşıyorsun, doğum yapmış çocuğunun sevincini paylaşıyorsun yakını ölmüşse o üzüntüyü yaşıyorsun bu arkadaşlığı dostluğu güçlendiriyor (DG7).*

Kapalı site yaşamının ayrıcalıklarını içselleştirerek normalleştirdikleri zaman zaman yaptıkları söylemlerde gözlemlenmiştir. Site yaşamını o kadar benimsemişlerdir ki siteden taşınmaları gerekirse benzer bir yaşam alanını seçeceklerini, kapalı site yaşamı ile diğer geleneksel yaşamının karşılaştırmasını yaptıklarında bu yaşam tarzı ve özellikle güvenlikten artık vazgeçemeyecekleri gözlenmiştir. Site içinde yaşandıkça benimsenen içselleştirilen mekân olmuştur.

*Hayatımın her evresinde önu açık ferah villa ya da müstakil fark etmez bir yaşamda yine site hayatını tercih ederim. İnsan ilişkilerim iyi olduğu için komşularım ile aram iyi siteni bütün aktivitelerini kullanıyorum tenis kortundan hamam, saunasına kadar bu da komşularım ile ilişkilerimi güçlendiriyor (DG5).*

*Gelecekte aslında yine site yaşamı biraz toprak ile oynamak isterim ama güvenlik mutlaka olmalı güvenliksiz olmayacak. İstanbul şartlarında bu gerekli diğer şehirleri gezdiğimde Diyarbakır'da bile güvenliğin o kadar önemli olmadığını görüyorsun. İstanbul çok karmaşık bir toplumu barındırır oldu ..(DG2).*

*İstanbul'da kapalı site tercihlerinde etken olan sebepler otopark ihtiyacı artan güvenlik ihtiyacı, insanlar yoğun çalışıyorlar insanlar işinden gelirken yüzmek istediğinde bir yer araması lazım artık her imkânın elinin altında olmasını istiyor. Herkes kendini izole etmeye başladı öyle yaşamlar var ki evinden çık asansöre bin in arabana bin kimse ile yüz yüze gelmeden işine git tekrar aynı sistem ile geri evine dön ama mutlular..(DG1).*

Site yaşamına kiracı olarak devam eden katılımcı başlangıçta kapalı site yaşamını denemek için taşındıklarını ve geçen süreçte rahatlık, konfor, saygınlık gibi orta sınıf kültürünün ve yaşam tarzının en belirleyici ve ayrıştırıcı ögesi olarak evlerinden (Öncü, 2010:91) vazgeçemeyeceklerini belirterek ev sahibi olarak kapalı site yaşamına devam edeceklerini belirtmiştir.

*Güvenlikli site olması bir öncelik otopark bir öncelik ayrıca şu an evimin konumu ile yeşillikler içerisinde olmam diğer öncelik evimden dışarı çıktığımda yeşillikler içerisindeyim şehir içerisinde bunu yaşayamıyorum çünkü ..aslında kiracıyım tüm bu saydığım özellikler taşınmama neden oldu diğer evim şehrin içerisinde onun kirasının üzerine ekleyerek devam ediyoruz..Site yaşamına uyum sağlayabilir miyiz diye düşünürken 5 yıl geçti artık buradan ev satın almayı düşünüyorum. Arayışlarımız bu yönde..(DG8).*

*Eşim bağımlı olmak istemiyor belki İstanbul'un dışında yaşarım diyor, ben kirasını verdikten sonra bütün evler benim zihniyetinde bu yüzden kiracıyım ama 12 yıldır site içerisinde üçüncü evim.. Tadilatını yapıyorum ev değiştiriyorum daha hoş ve değişiklik oluyor (DG10).*

Site yaşamının tercih edilmesinde etken sebeplerden biride sosyal çevredir. Benzer kişi ve aileler ile birlikte olma düşüncesi insanları etkilemektedir. Belli seviyenin üstünde olan insanların daha çözüm odaklı olduğu düşünülmektedir. Sorunlu insan ilişkileri ise kurumsal olarak gerektiğinde site yetkilileri tarafından çözümlenmektedir.

*İnsanlar belki de artık benzer sosyo-ekonomik statüdeki kişiler arasında kendilerini daha rahat hissediyor olabilirler. Çünkü dışarıda bir yığın olumsuzluk ile karşılaşılıyorlar trafik daha çirkin davranışlar ile karşılaşılıyorlar böyle bir ortamda daha azı ile karşılaşabileceğini düşünebiliyorlar. Site yaşamında site kuralları ile ilgili sorun yaşadığım kişiler ile benim yüz yüze gelmemem daha iyi zira kin duymuyorsunuz kimin şikâyetçi olduğunu bilmiyorsunuz bu da toplum içerisinde ilişkilerin sürekliliğini sağlıyor (DG1).*

*Her yaşam bünyesinde birçok eleman barındırıyor kesişim kümenizde ortak elemanlarınızın çok olduğu kişiler ile görüşmeyi tercih ediyorsunuz. Nedir bu ortak elemanlar aile yapısı, eğitim düzeyi, hayata bakış açısı.. Hayata bakış açısı benim için çok önemli ekonomik düzeyiniz yüksektir ama bunu evinizin dekorasyonu için harcamazsınız farklı alanlar mesela kitap, eğitim, sanatsal içerikli seyahatler ile harcarsınız zaten insanın kültürel birikimi parasını harcarken belli olur diye düşünürüm..Diğer site sakinleri ile benzer olduğumuzu düşünüyorum. Beyaz yakalı dediğimiz eğitim seviyesi yüksek büyük bir kesim var (DG3).*

*Site yaşamı çok güzel mesela benim site içerisinde birçok arkadaşım var evinden dışarı çıkıyorsun birini görüyorsun biraz sohbet ediyorsun tesislere gidiyorsun eskiden mahalle ortamları olurdu gerçi şimdi kalktı aynen onun gibi..Her imkanın olması, benim gibi yalnız yaşayan insanlar için çok iyi oluyor (DG6).*

*Önceki oturduğumuz ev yine bir site idi ama bu kadar imkanları yoktu buraya özellikle tabi ki çocuklarımız için geldik çocuklarımız olmasaydı daha küçük mahalle tarzı bir yerde otururduk. O tür yaşamı çok seviyorum ben Rumeli Hisarında doğdum. O kültürü seviyorum burada mahalle kültürü var, sitenin eski yerleşenlerinden olduğum için insanlar ile aram iyidir, birde biz eşim ile sosyal faaliyet olarak çoğunluğuna katıldığımız için çevremiz var bir mahalle kültürüne yakın gibi yaşıyoruz burada (DG4).*

*Sitede yaşayanlar ile benzer yapıda olduğumuzu düşünüyorum çok farklı insanlarda olmuyor değil, hem statü olarak uç olabilir (DG2).*

*Her türlü insan var hep aynı seviyede insan var diyemem, biraz hayata bakış açısı biraz maddi gelir seviyesi ile alakalı ama net olan bir şey kültür seviyesi eğitim*

*seviyesi çok yüksek..Beyaz yakalı kesim dediğimiz birey sayısı oldukça fazla..Belli tür beklentiler bu kesimde daha çok oluyor çünkü..(DG8)*

Mekânın kadın üzerinde yapabileceği en büyük ve en anlamlı etki onun hayatını kolaylaştırmasıdır. Binaların ve özellikle konutların kadınlara uygunluğu içerisinde, alt yapı ve konutların kalitesi en önemlileridir. Konutların kalitesi ve sahip olduğu donatılar evde erkeğe göre daha çok vakit geçiren kadın ve çocukları etkilemektedir (Çelik, 2010:155). Site yaşamının getirileri ile hayatları ne kadar kolaylaştırdıkları ve kapalı site yaşamını sürdüren kadınların beklentileri benzerlik taşımaktadır.

*Kadını hayatını kolaylaştırılıyor, hizmeti ayağınıza getiriyorsunuz, güvende olmak hem kendiniz hem de çocuklarınız açısından çok önemli çocuğunuz okuldan geldiğinde onu karşılayacak kimse yoksa sosyal tesise gidebilir kamını doyurabilir ve hatta dersini yapabilir, siz bunun rahatlığı ile mutlu olursunuz (DG3).*

*Kadınların yaşamını çok kolaylaştırmakta çocukları olan kadınların da hayatı çok kolaylaşıyor. Kapalı olduğu içi güvenlik kaygısı olmuyor, duvarların içerisinde çocuğunu arasan arasan bu bloğun arkasında bulursun, yüzerken ya da top oynarken bulabilirsin, bu arada çocukları görüştüğü çocukların ailelerinin kim olduğunu bilebiliyor.. çok fazla soru işareti olan çocuklar değil bunlar, birde çok fazla çocuk olduğu için çocuğunda seçme şansı çok fazla, kadınlar içinde böyle..güvenlikli sitenin getirisi otopark çok önemli neden dersen İstanbul'da birçok insan evine geldikten sonra sokaklarda dolanır ciddi anlamda sıkıntı, gece yarısı tek başına eve geldiğimde arabamı park edip evimi gidiyorum güvenliğini de seviyorum (DG1).*

*Site hayatı nitelikli bir yaşam sunuyor. Sporunu yapıyorsun, kuaförüne gidiyorsun, hamamına gidiyorsun Mesela ben saunaya girdiğim de kendimi ne kadar biricik olduğumu hatırlıyorum, kendimi özel hissediyorum hem fiziksel hem ruhsal sağlık veriyor bunları ucuz yolla elde ediyorum yol açısından mesela bir apartman daairesinde otursam araba ile gideceğim için ek bir maliyet getirecek. Burada ödüyorum ama tüm hizmetlere ödüyorum, hayatımı kaliteli hale getiriyor (DG5).*

Kapalı sitelerin özellikle İstanbul'da son yıllarda bu denli artmasını bir statü sembolü olarak değerlendirenler olduğu gibi bir moda ve bir akım şeklinde olduğunu savunularda bulunmaktadır.

*Kapalı sitelerin son yıllardaki tercihlerde etken sebebin sosyal statü olduğunu düşünüyorum bezer yapıdaki kişilerin bir arada ve güvenlik sosyal imkanlar etken sebepler. Otopark bu tür siteler için en etken sebeplerden bu gün Bağdat Caddesi, Beşiktaş, Nişantaşı gibi semtlerde oturuyorsanız apartmanınıza ait park yeriniz yoksa otopark çok önemli oluyor. Arabayı çıkarırken döndüğümde park yeri bulmamada şüphem olmadığı için şehri çok rahat kullanıyorum. Kent içinde öyle ki park yeri bulamayacağı endişesi ile aracını haftada bir kez kullanıp çoğunlukla taksi kullanan arkadaşlarımı biliyorum (DG7).*

Kültürel üretimin kapitalizmin koşullarına uygun hareket ettiği ortamlarda, hangi müzik en çok dinleniyorsa ya da hangi filmler izleniyor en çok okunan kitap türleri okunuyorsa kültüre hâkim olacaklardır. Geleneksel kültürün dinamikleri moda olan

mantık çerçevesinde zayıflarken, yerini kültür endüstrisinin en çok satanları ve ucuz kopyaları kabul görmüş olacaktır (Öncü, 2010:89). Kapalı sitelerin tercih edilmeleri sayılarının ve gün geçtikçe çoğalmasını beraberinde getirmiştir. Bir kısmı ise duvarlar, güvenlik ve sadece küçük bir havuz ile sınırlandırılıp kapalı site konumuna sokulmaya çalışılmaktadır.

*İstanbul'da kapalı sitelerin artmasını birazda zorunluluktan olduğunu düşünüyorum çok teferruatlı siteler haricinde beklide insanlar üzerine biraz ekleyeyim site olsun diye düşünüyor olabilir. Daha rahat bir hayatı tercih edenler bu imkânlar ile yaşamak istiyorlar. Bence ana faktör güvenlik değil zamanın ruhu şu anki zamanda site hayatı ön planda olduğu için bu duruma ayak uydurmak için eğer moda buysa bende o modaya uyayım mahalle baskısı olduğunu düşünüyorum. Şu anki ait olma site hayatı ise beni de içinize alın bende sizlere ayak uyduruyorum şeklinde olduğunu düşünüyorum. Mesela sitede birçok özelliğini kullanmayan türbanlı komşularımız var ve yaşamlarına devam ediyorlar (DG5).*

Site sakinlerinin site yaşamı hakkında eleştirilecek bir değerlendirme yapmaları memnuniyetsizlikleri dile getirmeleri istendiğinde bir şekilde siteyi benimsemeleri de ortaya çıkacaktır. Yapılan eleştiriler toplumsal ilişkilerin yansımalarını göstermekte birlikte halen sitede yaşayanların çoğunluğunun memnuniyet içerisinde olduğu görülmektedir. Yetişkinler açısından farklı bir sosyalizasyon süreci oluşturmaktadır.

*Kapalı site yaşamının eleştirilecek yanları olmadığını düşünüyorum güvenlik güzel bir şey olumsuz bazı şeylerin aile içinde kalması gereken şeylerin kalmadığını görüyoruz o çocuk bir şekilde ifade kocayı gören diğer bir kişi ya da siz o gün iyi değilseniz birbirini takip etme kolay. Burada çıplak yaşıyorsun sakladığını zannedesin ama aslında saklı değildir. Açık sözlü komşularınız oluyor aleni soruyor bana göre sıkıntılı tarafı bu. Biraz çevre baskısı var bu benim kendi yapıma aykırı bir şey kendini kontrol altına alıyorsun bazı komşular çok meraklı ve dedikoducu ya da çok rahat kırarım dökerim düşüncesinden uzak konuşması insanın daha dikkatli olması gerekiyor (DG7).*

*Güvenlikli siteler yaşamı içerisinde eleştirilecek çok fazla bir şey söylemek mümkün değil sorun yaşadığım komşum ile ben muhatap olmuyorum..Güvenliğin zayıflığından kaynaklanan sorunlar yaşanabilir. Çalıştırılan kadınların site kurallarına uyum sağlayamadıkları, çocukların bakımlarından çok fazla ilgilenmiyorlar sitenin bireyi gibi davranıp daha çok hakim oluyorlar sitede konut sahibi gibi davranıyorlar... Bakıcıların kapalı sitelerde çok olması ve bunlar bizim kültürümüzden olmadıkları için site kurallarına uyum sağlamakta zorluk çekiyorlar. Çocuk yetiştirmeleri biraz serbest oluyor, çok özgür oluyor..Buna karşılık iş verenleri ben parayı veriyorum hizmeti alıyorum, istediğim gibi davranabilirim hareketleri çok oluyor.. siteye zararları da daha çok oluyor. Yani hem çalışan hem de çalıştıran site içerisinde karşılıklığa sebep oluyorlar (DG8).*

Çocukların site içerisinde geçirdikleri olumlu süreç, ailenin mutluluğunu ve memnuniyetini arttırmaktadır. Çocukların kendi aktivitelerini kendilerinin yaratması ve site yaşamından uzaklaşmak istememeleri site yaşamına dahil olan kadın için hayatı kolaylaştırmaktadır. Çocuğu kapitalist sistem içerisinde benzer statüdeki diğer

ebeveynlerin yaptığı çeşitli sosyal aktivite arayışından kendilerini imtina ettiklerini belirtmektedirler.

*Çocuklarımız içinde güzel bir ortam çocuğumun arkadaşının ailesini biliyorum gözümün önünde ben çok irdelemek istemem bu çok örseleyicidir gözetleyebiliyorum bu beni rahatlatıyor. Gece 11de nerde biliyorum halı sahada top oynuyor kim ile oynuyor çabuk müdahale çok önemli site hayatını seviyorum. Güvenlik çok önemli ..eksisini düşünüyorum ama bulamıyorum ben site hayatını seviyorum. Site hayatı bence herkesi olumlu yönde etkiledi oğlumun okulu Karaköy'de Üsküdar sahile taşınmayı teklif ettim iki evimiz olsun hafta sonu siteye gelebiliriz önerisini kabul etmedi. Oğlum çok mutlu çok güzel zaman geçiriyor o mutlu olunca bu ev içine de yansıyor. Bir şeyden mutlu olmak hakikaten diğer şeyleri de etkiliyor. Ben boşanmadan önce eşim sosyal faaliyetlerden çok faydalanan biri değil ama biz iyi vakit geçirdiğimiz için o da mutlu oluyordu (DG5).*

#### 4.4. Kent Yaşamı İstanbul ile İlişki ve Kente Yabancılık

Yaşamak istediğimiz kent için yapacağımız sorgulama sahip olmak istediğimiz kimliklerden, toplumsal ilişkilerimiz içerisinde arayıştan, ne tür bir yaşam tarzını arzulamamızdan ve sahip olduğumuz estetik değerlerden ayrı olarak sorgulanamaz. "Şehir hakkı" şehrin barındırdığı kaynakları birlikte kullanabilmekten çok öte bir şeydir. Şehri değiştirme ve yeniden icat etmedir. Kendimizi ve şehirlerimizi şekillendirmek, yeniden şekillendirmek insan hakları içerisinde en değerli olanıdır. (Harvey, 2013:44). Bireylerin kendilerini kente ait hissetmeleri kent yaşamı ile bütünleşmeleri kentin sürekliliğini sağlayacaktır. Kapalı site yaşamının tercih edilmesindeki en etken nedenlerden birisi olan otopark imkânı kadının kenti daha özgür yaşamasını sağlamaktadır. İstanbul'da yaşam 24 saat sürmektedir herhangi bir etkinlik sonrası gece geç saatlerde evlerine dönen kadınlar için bu süreç sorun teşkil etmemektedir. Aracını otoparka park eden birey güvenliğin sağlamış olduğu rahatlık ile yaşam alanına gitmektedir.

*Yabancı ait olmayandır kendini oraya ait hissetmeyendir. Kent yaşamında yabancı ya da kent yaşamına yabancı olan, inatla geldiği yerdeki kültürü sürdürmeye çalışırken ben buyum değişmem söyleminde bulunandır.. Benim yabancı olduğum ortamlarda kişiler ile ilgilidir, yabancı olmak kullandığınız dili bilemediğiniz için anlaşılmadığınız gibi kültürünü bilemediğiniz topluluğun bireyleri ile de anlaşamama halidir. Kentin yerelliğini yaşamak sosyal yapıyı daha iyi anlamamızı sağlıyor. Şehrin tam merkezinde değilim ama İstanbul'u yaşayabiliyorum. Otopark kenti yaşamamda çok etken istediğim saate evime dönebiliyorum bu da beni özgür kılıyor. Çünkü arabamı nereye park edebilirim endişesi yaşamıyorum (DG3).*

*Kadının hayatını kolaylaştıran en önemli etken otopark önceki evimde eve erken dönmem gerekiyordu yoksa iki üç sokak öteye arabamı bırakmak zorunda kalıyordum bu da beni çok rahatsız ediyordu sıkıntılı bir durum..Otoparkın olması bu büyük bir avantaj gece geç bir saatte geliyorsun bilmediğin x bir apartmanın önüne park ediyorsun ha o kadar kötü oluyor ki çarpıyorlar..İstanbul'da toplumsal*

*hayatın her evresinde otopark çok önemli gün içerisinde bu sıkıntıları yaşarken akşam evinize geldiğinizde bunu yaşamak istemiyorsunuz (DG8).*

Şehrin atmosferi ve çekici yanları şehrin yaşayanlarının ortak olarak ürettikleri bir şeydir. Bireylerin ve grupların gündelik yaşam içerisindeki etkileşimleri şehrin toplumsal hayatını yaratır ve bu birlikte oluşturulan yapı içerisinde herkes yaşamlarını sürdürür. Kültürel açıdan yaratıcı özelliğe sahip olan ortak kullanımdaki alanlar kullanım sonucu yıpranmamış olsa bile aşırı istismar ile sıradanlaşabilir hatta bayağılaşabilir (Harvey,2013:126). Büyük kent olan İstanbul, onu çok sevdiğini belirten bir katılımcı tarafından çok fazlası ile beton yığına çevrildiği için şehri yönetenlere gizli bir eleştiri yapmaktadır.

*İstanbul benim için artık anlamını yitirdi eskiden boğaza giderdim tablo gibi seyredirdim, artık her yer beton yığını bir tek boğaz köprülerinin üzerinden geçerken altımda nehir gibi akan boğazı seyretmeyi seviyorum. Görmediğim için gece İstanbul'u çok seviyorum. İstanbul köylünün kentlinin beraber yaşadığı büyük bir köy oldu. İstanbullu olabilmek şehirde havayı koklamakla olmaz giyimiyle, adabıyla örfüyle adetiyle her şeyi ile yaşamak gerekir. Ancak böyle kente yabancı olmazsınız (DG10).*

*İstanbul benim için çok önemli, aidiyet duygusunu ifade ediyor benim için her şeyi bulmak demek.. İstanbul gün içerisinde Osmanlı kültürünü yaşarken sonrasında Bizans kültürünü inceledikten sonra, büyük bir metropol olan kente büyük bir alışveriş merkezinde lüks markalar içinde dolaşıyorsunuz, belki oradan sonra yeşillikler içinde olabilirsiniz. Burada yaşarken kendimi kentten kopuk hissetmiyorum istediğim her zaman şehrin aktivitelerine katılabiliyorum. Kopukluk sizin içinizde varsa şehrin merkezinde yaşıyorsanız dahi yalnızlığı seçtiyseniz bu sizin tercihinizdir (DG3).*

Şehir farklı insanların bir araya geldikleri toplumsal hayatın karmaşıklığının yoğunlaştığı ve insanların birbirlerine yabancı olarak sunulmasıdır (Sennett, 2011:20). Buradaki temel mesele barındırdığı heterojen nüfus yoğunluğunun sayısal fazlalığı içerisinde barındırdığı farklı kültürel yapıya ait olan bireylerin, birlikte uyum içinde yaşamak için çaba sarf etmeleridir. Kentin atmosferini yaşayamayanlar bu bağlamda hem kente olan ilişkilerine uzak kalacak hem de sosyal yapı kurumları arasında sürekliliği sağlayamayacak yabancı olarak kalacaktır.

*Yabancı kimdir, yabancı olmak kimdir?... İnsanları birleştiren şey ortak dili kullanıyorsunuz, benim için bu topraklarda yaşamış Hristiyan Musevi benim için hiç önemli değil, aynı toprak parçası üzerinde olup aynı kültür dili ile konuşmak benim için önemlidir. Aynı dil ile konuşmadığım kişiler benim yabancı kavramımın içerisinde diyebilirim. Aynı kültürel birikimleri olmayan insanlar da birbirlerine yabancıdır...DG1).*

*Bu site şehre uzak bir yerde konumlanmış gece kondu bölgesinde gecekonduun içerisinde vaha gibi kalıyoruz. Gecekondundan bize yardıma gelen ya da bizim bir şekilde onlara yardıma gittiğimiz kişilerden aldığımız bilgiler ile şunu söyleyebiliriz;*

*bu kişiler gerçekten şehre yabancılar, bana göre gerçek yabancı onlar..Şehri yaşamayanlar.. Kadıköy'ü biliyor musun? Ümraniye'yi biliyor musun? Bir kere gitmişim, işte çocuğa ayakkabı almak için iki ayada üç ayda bir gidiyorum bir saat gidip dolaşıyorum. Çünkü yol parasını bile hesaplamak zorunda olan insanlar sadece Ümraniye Sultanbeyli arası bilenler hatta köyüne bile gidemeyen insanlar bunlar..(DG7).*

*Yabancı belki Anadolu'dan yurdumun doğu bölgelerinden gelenler olabilir geldikleri yere kendilerini ait hissetmemeleri gibi olabilir. Uyum sağlayamayan kendini yabancılaştırır ben onun yabancı olduğunu bilemem o kendini bana o şekilde hissettirir. Aslında her şeyin başında öz saygı var öz saygısı olanın öz güveni de oluyor. İstanbul dışında doğan bir insanın öz saygısı düşükse kendini kente yabancı hissediyor (DG5).*

İstanbul konumu gereği hem tarihsel dokusu hem de bünyesinde barındırdığı sanat ve kültür merkezleri büyük alış-veriş merkezleri ile tüm yaşayanlarına her türlü imkânı sunmaktadır. Kenti yaşamak mekânlarında zamanları tüketmek her türlü dokusunu hissedebilmektir. Yoğun nüfus ve beraberinde yoğun trafik kenti yaşamaya zaman zaman engel olmaktadır.

*Kent yaşamında duygusal olarak kopuk yaşadığımı asla düşünüyorum. Ama kültür ve sanata kopukluk söz konusu..Bu şehrin bütün sıkıntılarını trafik ile kalabalık gürültü ile yaşıyoruz ama var olan sanat ve kültürü eş zamanlı olarak takip edemiyoruz, ben burada çok değerli vakitler geçirdiğim için mi kültür sanattan uzak kalıyorum zaman ayıramıyorum ya da kültür sanat merkezleri buradan uzak mı kalıyor? (DG7).*

*Kent kalabalık, karmaşık, çok yoğun ve ben tüm bunların etkisini site içerisinde atabiliyorum tüm yaz boyunca sosyal tesislerin içerisinde havuz başında hiç tatil özlemi hissetmeden arkadaşlarım ile geçirdim çok dışarıyı aramıyorum ancak sanat ve kültür ile ilgili bir şeylerin eksikliğini hissettiğim zaman kenti özleyorum. Onun dışında tatil kavramları bana anlamsız geliyor ve eksikliğini hissetmiyorum (DG8).*

*Şehre gelen turistleri yabancı olarak görmüyorum bilakis onlar şehri yaşamaya ve öğrenmeye geliyorlar. Şu anda sitemizde yaklaşık 10 aile Koreli, Amerikalı ve İngiliz ve Hindistanlı aileleri geçen yıl açılan İngilizce dil klübünde tanışmış olduk. Bu insanların şehri tanımak için çok gayret sarf ettiklerini gördüm, doğru bir hareket biz de yabancı olarak başka ülkelere gittiğimiz zaman kenti tanımak için zamanı en şekilde kullanmaya çalışıyoruz. Bu doğal iyi davranış türü olarak görüyorum (DG7).*

Kent kimliği kentin özgünlüğüdür. Kendine has yaşam tarzları mekânları ve sürekliliğindeki etkinlikler ile bir kimlik edinir. O kentte yaşamak ve o kente ait olma kentin dilini çözerek gramerini oluşturmaktan geçer (Alver, 2010:41).



## 5. BÖLÜM: ARAŞTIRMANIN GENEL DEĞERLENDİRMESİ VE ÖNERİLER

Bu araştırma “Kentte Sosyal Ayrışma ve Mekânsal Dönüşüm: Kapalı Sitelerde Kadının Konumu” adıyla “kapalı site” olgusuna “mekân” ve “kadın” temelli bir bakış açısından bakarak bu olguya yönelik gerçekleri derinlemesine sorgulamayı denemektedir. Bu amaca yönelik olarak çalışmada niceliksel ve niteliksel veriler toplanarak değerlendirilmiştir. Ağaoğlu My City Ümraniye kapalı sitesi araştırma alanı olarak seçilmiştir. Çalışma kapalı sitelerin yaygınlaşmaya başladığı 2000’li yılların başında İstanbul Ümraniye’de yapılandırılan hem dikey, hem yatay ev mekânlarını, sosyal olanakları bünyesinde barındırmaktadır. Etrafı kalın duvarlar ile çevrili olan (Ek-8 Resim1) 24 saat kameralar ve güvenlik elemanları ile güvenliğin sağlandığı çeşitli sosyal imkânların bulunduğu, barındırdığı toplumsal yapı içerisinde orta/üst ve orta sınıf kadının konumu saha araştırmaları aracılığı ile tespit edilmeyi amaçlamaktadır.

Anket soruları 4 temayı ölçmeye yönelik hazırlanmıştır; kadın ve evli ise kocasının demografik yapısı, kadının sosyo-ekonomik seviyesi, site donatılarını kullanım ve site içi toplumsal ilişkiler, site çevresi ve kent ile ilişkiler biçimindedir. Anket çalışmalarında yüzde 25 örneklem kullanılmıştır. 532 hane bulunan sitede 125 adet niceliksel görüşmede anket uygulanmış, sonrasında 10 kişi ile derinlemesine görüşme yapılmıştır. Derinlemesine görüşmeler sırasında; ev olan mekânının kadın için ne anlam ifade ettiği, kadının aile içi etkileşimine kapalı site yaşamının olumlu ve olumsuz katkıları ve site yaşamından beklentileri, İstanbul kent yaşamı ile ilişkileri derinlemesine saptanmaya çalışılmıştır. Katılımcılar arasında öncelikle en az beş yıldır sitede yaşıyor olma özelliği ile 25-65 yaş aralığı aranmıştır. Derinlemesine görüşmelerde katılımcılar, rastlantısal olmayan ve araştırmayı temsil edici nitelikte örneklem seçilmiştir.

Sitede yaşayan kadın nüfusunun yaş grup dağılımına baktığımızda site kadın nüfusun orta yaş nüfustan oluştuğu ve evli olanların çoğunlukta bulunduğu görülmektedir. Yaşamlarını yalnız sürdüren kadınların site yaşamını tercih oranının yüksek olmadığı belirlenirken yapılan araştırmanın verilerinin ifadelendirdiği, site yaşamını tercih edenlerin çekirdek aile konumunda olduğu şeklindedir. Kapalı

sitelerin satış politikalarında uyguladıkları aileler için ideal yaşam alanı satış stratejilerinin yerini bulduğunu görmekteyiz. Burada bulmak istenilen; yalnız yaşayan kadınların site yaşamındaki güvenliği tercih edeceği şeklindeyken verilerin ifadelendirdiği literatür kısmında incelediğimiz üzere, tercih edenlerin çekirdek aileler olduğu görülmektedir.

Kapalı sitesinde yaşamlarını sürdüren kadınların eğitim profilleri belirlenmiş evli olan kadınların eşlerinin de bilgilerine ulaşılmıştır. Elde edilen verilere göre evli olan kadınların eşlerinin eğitim düzeyinin yüksek olduğu görülmektedir. Katılımcı kadınlardan evli olanlarının eşlerinin eğitim seviyesi yüzde 88 ile en az lisans düzeyindedir. Buna karşılık 125 katılımcı kadının lisans olarak eğitim düzeyi yüzde 68 olarak belirlenmiştir ve TÜİK araştırmalarına göre karşılaştırıldığında yüksek olduğu görülmektedir. Türkiye’de kadınların yüksek öğretim oranını incelediğimizde oranların en yüksek olduğu il Ankara’dır bu pay yüzde 15,3’tür (TÜİK 2013).

Eğitim düzeyi yüksek olan kapalı sitedeki kadınlar bilgi birikimlerini iş yaşamlarında aktif olarak kullandığı görülmektedir, çalışan kadın dilimi yüksektir. Katılımcılar ekonomik gelir seviyelerini belirtmek istememişlerdir. Bu bağlamda sosyo-ekonomik seviyeleri: eğitim, mülkiyet ve iş yaşamı gibi durumlarının bilgisi ile belirlenmeye çalışılmıştır. Katılımcıların büyük çoğunluğu evlerinin mülkiyetine sahiptirler ve başka evlerinin olduğunu belirten sayısı yüksek dilim bulunmaktadır. Elde edilen veriler; kadınların sosyo-ekonomik seviyelerinin orta/üst olduğu yönündedir.

Keyder’in ”güvenlikli” olarak adlandırdığı kapalı siteler, çocuklu çekirdek ailelere hitap ettiği için yaygınlaşma eğiliminde olmuşlardır. Bu tür toplumsal yapılanmaların aktörleri ise çoğunlukla, hizmet sektörünün hiyerarşisinin üst basamaklarındaki yöneticilerdir (Keyder, 2013:189). Elde edilen verilere göre orta/üst seviyede beyaz yakalıların çoğunlukta bulunduğu ve yaşamlarını sürdüren bireyler gün içerisindeki yoğun tempolu çalışma ortamları ve yoğun şehir trafiği sonrasında site kapısından girer girmez kendilerine sunulan ve satın aldıkları hizmetler ile sorunsuz bir yaşamı tercih etmektedirler. Kapalı sitelerin satış politikaları içeriğindeki ailelerin yaşamı için ”ideal alanlar” altında uyguladıkları satış stratejilerinin, doğrulandığı görülmektedir.

Site yaşam sürekliliğini belirlemek memnuniyetin göstergesi olarak değerlendirilebilir, katılımcılar büyük bir çoğunluk ile en uzun zaman dilimi olan 10 yıl ve üzeri süredir sitede yaşadıklarını aktarmışlardır. Memnuniyet sorgulamasında

katılımcıların tamamına yakın kısmının bu yaşam tarzından oldukça memnun olduğu için site yaşamı süregelmiştir şeklinde değerlendirmek mümkündür.

Kapalı siteler ideal olarak belirlenmiş evin bulunmasında bir seçenektir. Bir evin sahip olması gereken bütün özellikler hepsi kapalı sitelerde bulunduğu yapılan görüşmelerde ima edilmektedir. Çevre, kalite, konfor, sınırsız sunulan imkânlar ve bunların üzerine eklenen sosyal hayat, güven ve prestijli bir yaşam her biri özlenmiş ve elde edilmiş evi nitelendirmektedir. Katılımcılar evi sadece huzur ve kaliteli olarak değil güvenli oluşu ile değerlendirilmektedirler. Giddens'e göre, güven duygusu zaman ve mekân içerisinde kişiler arasında sağlanan düzen ile yakın ilişkilidir. Gündelik hayatta belli koşullar içerisinde ani ve şiddetli korkuya yol açabilecek muhtemel sorunların askıya alınması, hayatın gündelik şartlarında bedensel ve manevi huzur duygusunu edinimini sağlayacaktır (Giddens 2010:165). Güven ve güvensizlik ikilemi, toplumsal ilişkileri, mekânların kullanımlarını ve yaşam biçimlerinin tekrar yapılandırarak kadar önemli olabilmektedir. Katılımcıların site yaşamını seçmelerindeki en etken neden güvenlik endişesi, şehrin kaosu, güvensizliği ve karmaşasından korunabilmek amacıyla tercih edilmiş olduğunu söylemek mümkündür. Öncelikli olarak endişesini duydukları çocuklarının güvende olmasıdır.

Mekânın kadın üzerinde yapabileceği en büyük ve en anlamlı etki onun hayatını kolaylaştırmasıdır. Binaların ve özellikle konutların kadınlara uygunluğu içerisinde, alt yapı ve konutların kalitesi en önemlileridir. Konutların kalitesi ve sahip olduğu donatılar evde erkeğe göre daha çok vakit geçiren kadın ve çocukları etkilemektedir (Çelik, 2010:155). Sosyal tesis alanları olarak ifadelendireceğimiz içerisinde açık ve kapalı havuzlarının spor salonlarının bulunduğu barı, sinema sistemleri, bilardo masalarının olduğu site üyelerinin sosyalizasyon süreçlerini, komşuluk ilişkilerini sağladıkları bu yaşam alanları katılımcıların tercihinde ikinci etken sebeptir. Araç güvenliği ile birlikte şehrin yoğun trafiği içerisinde evlerine geldiklerinde araç otoparkının olması site yaşamının sunduğu imkânlar arasında diğer tercih sebebi olarak belirlenmiştir. Kadınların yaşamlarını kolaylaştırması ev içi sorun yaratabilecek tadilat işlerinin, site içerisinde her konutta bulunan dahili telefon hattından teknik elemanlara ulaşarak ilgili problemleri halledecek olmaları nedeni ile teknik desteğin önemi belirlenmiştir. Tüm bu yaklaşımlar ile site yaşamının kadınların hayatlarını kolaylaştırdığı için tercih edilir alt hipotezi doğrulanmaktadır.

Site bünyesinde bulunan spor salonu ve havuzların kullanım sıklığı incelenmesinde, çalışan kesimin sık kullanımı görülmüştür, çalışmayan ve gündelik yaşamını ev içerisinde geçiren ev kadını bu olanakları kullanmaktadır fakat çalışan kesime oranla daha az sıklıkta kullanmaktadır. Bununla birlikte katılımcıların yüzde 75'lik kısmı kendilerine daha çok zaman ayırmak olarak değerlendirebileceğimiz, ev içi yardım aldıklarını ifade etmişlerdir. Kapalı site içerisinde yaşamını sürdüren kadının kendine zaman ayırdığı ve bu bağlamda site yaşamı olanaklarının, kadının hayata bağlanmasında etkili olduğu alt hipotezinin doğrulandığı görülmektedir.

Tüm bu tanımlamalar ile ifade edilenler, orta ve üst sınıfı giderek daha konforlu evlere ve sitelere çekmektedir. Eğlenme ve dinlenme zamanlarını her zaman sıcak, içten güvenli bir ortam sunan aileleri ve kendilerine benzeyen komşuları ile birlikte, kent yaşamından soyutlanarak yaşanmaktadır (Danış'tan aktaran Alver, 2010:101). Rahatlık, konfor, saygınlık İstanbul'un yoğunluğunda yüksek tempolu çalışan bu kesim içerisindeki kadınlar, kendilerine çeşitli imkânların sunulduğu güvenlik kontrollü site kapısından içeri girdikten sonra yaşamlarında satın aldıkları imkânlar arasında kendilerini özel hissettiklerini belirtmişlerdir. Literatür bölümünde belirtildiği şekilde, kapalı sitelerde yaşamı beyaz yakalılar tarafından tercih edildiği ifadeleri netlik kazanmaktadır.

Ev sözcüğü her toplumsal kültürde zengin içeriği barındırmaktadır. Türkçede ev- evlenme-aile birbirlerinin yerinede kullanılabilen bir anlam bütünlüğü içermektedirler. Bununla beraber evin tüketim ile bütünleşerek kent yaşamındaki orta sınıfın kültürü ve yaşam tarzının en belirleyici ve ayrıştırıcı bir özelliği şekline bürünmesi yakın zamanların ürünüdür (Öncü, 2010:91). Araştırma örneklemindeki kadınlar, evlerinde her daim huzur bulmak ve beraberinde kendilerini rahat hissetmek istemektedirler. Evleri onlar için bu şekilde anlam ifade etmektedir. Bu netlik içerisinde kadınların anlatmak istedikleri; hem kendi yaşam alanlarının görselliği ile kendilerini rahat hissetmeleri, hem de evlerini çevresindekiler için bir beğendirme isteği ve ekonomik sembolü şeklindedir. Özel yaşam alanı olan evler kadınlar için barınma ihtiyacını karşılarken, sadece korunma değil içlerinde toplumsal yaşamın değerlerini ve ailenin mahremiyetini saklamaktadırlar.

Aslında kadın içinde bulunduğu yapı içerisinde "fail-eyleyen" konumunda aktif bir haldedir. Layder'e göre "*yapı-faillik sorunu insanların toplumsal hayatı yaratırken aynı zamanda mevcut toplumsal düzenlemelerden nasıl etkilendikleri ve onlar tarafından nasıl biçimlendiklerine odaklanır*" (Layder, 2010:6). Kadının ev olan

mekânı ile ilişkisinde kendini ifadelendirirken öncelikle bireydir, toplumun içerisinde görünür haldedir ve kendini ifade edebilen fail konumundadır. Ev içerisinde kararlar ortak alınmaktadır ya da içinde bulunulan duruma göre değişiklik göstermektedir. Kadın hayata bakış açısı ile gelenekselden çok modern yaklaşım içerisinde.

Tüm toplumlarda olduğu gibi katılımcılar yaşam alanı olan mekânları içerisindeki ilişkilerinde, çocuklarını yetiştirilmesinde büyük sorumluluğu kendi üzerlerinde görmektedirler. Aynı zamanda çocuklarının yetiştirilmesinde ve sosyalizasyon süreçlerinde site yaşamının olumlu etkilerinin çok fazla olduğunu belirtirken, satın aldıkları yaşam biçimini özellikle çocukları için tercih ettiklerini ifadelendirmişlerdir. Sosyo-ekonomik kültürel yapısı orta ve üst/orta sınıf olan bireylerin yaşadığı araştırmanın yapıldığı kapalı sitede, çocukların benzer ailelerin çocukları ile yaşamalarının ve onların sosyalleşmesinde çok olumlu katkıları olduğu ve geçen 14 yıl süresinde büyüyen çocuklar üzerinde etkisinin gözlemlendiği belirtilmiştir. Site yaşamına başladıklarında ilkokul çağındaki olanlar üniversiteye giderken, birkaç yaş büyük olanlar evlenmeye başlamışlardır.

Katılımcıların yer kavramının kendilerindeki yansımalarını anlatmak için verdikleri ifadelerinde yer kavramının fiziki olmadığı, katılan anlamlar ile kişide izler bıraktığının göstergesi olarak değerlendirilmiştir. İstanbullu ile anlatılmak istenenin ait olmak, içinde bulunmak olarak düşünülebileceği gibi, önceki semt, doğduğu kent ve yurt dışında ile anlatılmak istenen kişinin bu yerlere bir zaman diliminde bağlılığının gerektirdiğini göstermektedir.

Wirth'e göre, birbirleri ile etkileşim halindeki kişilerin sayısının artması ile bireylerin ilişkilerinin tam olarak kurulması imkânsız hale gelir. Kent ilişkilerinin zaman içerisinde daha fazla resmileşeceği, parçalanmış ikincil ilişkilere dayandığı ve dayanacağını, ailenin zayıflayacağını, akrabalığın ve komşuluğun yok olacağını, ticari ilişkilerin ve kitle kültürünün insan hayatının bütününe kaplayacağını savunur (Wirth'ten aktaran Giddens, 2012a:948). Katılımcılar komşuluk ilişkilerinin süreçlerini belirtirken sitenin her yerini yaşam alanları olarak değerlendirdiklerini gerek evlerinde ya da sosyal donatılar içerisinde de komşuluk ilişkisini olumlu bir süreçte yaşadıklarını belirtmişlerdir. Sitenin tüm olanaklarını kendi yaşam alanları olarak görmeleri nedeni ile komşuluk ilişkilerini gerek evlerinde gerekse sosyal alanlar içerisinde sürdürdüklerini dile getirmişlerdir.

Site imkânlarının aile içi etkileşime olumlu katkılar yarattığı tespit edilen veriler arasındadır. Aile bireyleri rasyonel dinlenme zamanlarını aynı mekânda farklı uğraşlarla ya da aynı hobi etkinliğinde birlikte geçirdiklerini ifade etmişlerdir. Site dışarısına çıkmadan ve şehrin yoğunluğunda bulunmadan boş zamanlarını aktive etmektedirler.

Bununla birlikte katılımcıların yakın çevrelerini site yaşamına dahil ettikleri belirlenmiştir. Orta yaş grubundaki katılımcılar artık yaşlanma sürecinde bulunan gerek kontrole gereksinim duyulan, ziyaret beklentisi içerisinde olan anne ve babalarının yaşam alanlarını site içerisinde konumlandıklarını, yaşları daha geç olan katılımcıların ise, onların tecrübelerinde yararlanmak adına çocuk sahibi olduklarında ailelerini site bünyesine kattıklarını belirtmişlerdir.

Güvenlikli kapılı siteler, orta/üst sınıfa dahil zenginlerin, mekânsal olarak toplumdan ayrı yaşaması ile özdeşleştirilmişlerdir. Mekânsal ayrışma boyutu, lüks, gösteriş tüketimi, İstanbul'daki yeni düzenin üzerinde en çok konuşulan ve göze çarpan ifadesi olmuştur. (Keyder, 2013:186). Araştırmanın yapıldığı My City Ümraniye sitesinde seçilen örneklerle yapılan görüşmelerde site duvarlarının yarattığı mekânsal ayrışmanın yaratabileceği olumsuzluklardan en önemlisi sosyal ayrışmadır. Katılımcıların yarısına yakını kendi siteleri için böyle bir ayrışma yaratılmadığı düşüncesinde iken diğer yarısı mekânsal ayrışmanın beraberinde sosyal ayrışma yarattığını belirtmişlerdir. Mekânsal ayrışma yaratmadığı düşüncesinde olanlar için, kalın duvarlar şehrin kaosu ve karmaşıklığından korunmak güvenlikte olmak içindir.

İstanbul konumu gereği hem tarihsel dokusu hem de bünyesinde barındırdığı sanat ve kültür merkezleri büyük alış-veriş merkezleri ile tüm yaşayanlarına her türlü imkânı sunmaktadır. Kenti yaşamak mekânlarında zamanları tüketmek her türlü dokusunu hissedebilmektir. Yoğun nüfus ve beraberinde yoğun trafik kenti yaşamaya zaman zaman engel olmaktadır. Bireylerin kendilerini kente ait hissetmeleri, kent yaşamı ile bütünleşmeleri, kentin sürekliliğini sağlayacaktır. Kapalı site yaşamının tercih edilmesindeki en etken nedenlerden birisi olan otopark imkânı ve güvenlik hizmeti kadının kenti daha özgür yaşamasını sağlamaktadır. İstanbul'da yaşam 24 saat sürmektedir, herhangi bir etkinlik sonrası gece geç saatlerde evlerine dönen kadınlar için bu süreç sorun teşkil etmemektedir. Aracını otoparka park eden birey bununla birlikte güvenliğin sağlamış olduğu rahatlık ile yaşam alanına gitmektedir. Kadının yaşamını kolaylaştıran, diğer bir etken sebep olarak

belirginleşmektedir. Kapalı sitelerin kadının yaşamında, kendini güvende hissetmesini sağlar alt hipotezi kanıtlanmış olduğunu görmekteyiz.

Harvey'e göre yaşamak istediğimiz kent için yapacağımız sorgulama sahip olmak istediğimiz kimliklerden, toplumsal ilişkilerimiz içerisinde arayıştan, ne tür bir yaşam tarzını arzulamamızdan ve sahip olduğumuz estetik değerlerden ayrı olarak sorgulanamaz. "Şehir hakkı" şehrin barındırdığı kaynakları birlikte kullanabilmekten çok öte bir şeydir. Şehri değiştirme ve yeniden icat etmedir. Bireylerin kendilerini ve şehirlerini şekillendirmeleri, yeniden şekillendirmeleri insan hakları içerisinde en değerli olanıdır. (Harvey, 2013:44). Buradaki temel mesele her toplumsal yapı barındırdığı heterojen nüfus yoğunluğunun sayısal fazlalığı içerisinde barındırdığı farklı kültürel yapıya ait olan bireylerin, birlikte uyum içinde yaşamak için çaba sarf etmeleridir. Kentin atmosferini yaşayamayanlar bu bağlamda hem kente olan ilişkilerine uzak hem de sosyal yapı kurumları arasında sürekliliği sağlayamayacak yabancı olarak kalacaktır.

Kapalı siteler günümüzde kentleşme çerçevesinde tartışılan olgudur. Sosyal ayrılmaya ve bir şekilde dışlanmaya yol açıyor olması tartışmanı diğer yüzüdür. Bunlar ile birlikte piyasaların sundukları çeşitlilik içinde değerlendirilmektedirler. Tezin kavramasal çerçevesi içerisinde bu sonuçlar değerlendirildiğinde, kapalı sitelerin orta ve orta/üst sınıf için ithal edilen bir yaşam biçimi olarak sunulması ve bu arzın biraz denetimsiz olması mekânsal ve sosyal parçalanmanın kaçınılmaz olduğunun göstergesidir. Dolayısı ile kent planlamasında üst yönetimlerce alınacak kararlar ile çevre kalitesinin tutarlı ve eşitlikçi bütünü sergileyecek biçimde ele alınması ve yaratılacak sosyal imkânlar ile kadın ve çocukların sosyalizasyon süreçleri iyileştirilecektir.

Günümüzde ekonomik açıdan gelir dağılımındaki dengesizlikler ve bunun sosyal yapıya yansımaları, etnik ve dini yapıdaki farklılaşmalar cemaat tipi topluluk yapılarını açığa çıkartmaktadır. Böylece homojen unsurlar bir araya gelerek aralarında dayanışma ağları kurmaktadır. Bu bağlamda ele alındığında; tezin ispatlamaya çalıştığı kapalı site yaşamının içerisinde barındırdığı kadının hayatına etkisi, muhafazakâr ailelerin yaşamlarını sürdürdükleri kapalı siteler dahilinde kadınların gündelik yaşamı olarak ele alınması şeklinde inceleme çalışmaları yapılabilir.

## KAYNAKLAR

- ADAK, N. (2011). Toplumun Yapı Taşı: Aile. Güçlü, S. (Ed.), Kurumlara Sosyolojik Bakış içinde (ss.27-62). İstanbul: Birey Kitabevi
- AKPINAR, A. (2010). Kadınların varlık Alanlarına Yolculuk. Akpınar, A. - Bakay, G. & Dedehayır, H. (Der.), Kadın ve Mekân içinde (ss.27-40). İstanbul: Turkuvaz Yayıncılık.
- ALVER, K. (2010). Siteril Hayatlar. Ankara: Hece Yayınları.
- AYATA, S. (2003). Yeni Orta Sınıf ve Uydu Kent Yaşamı. Kandiyoti, D. - Saktanber, A (Der.), Kültür Fragmanları: Türkiye’de Gündelik Hayat içinde (ss:37-56). İstanbul: Metis Yayınları
- AYTAR, İ. (2010). İstanbul Genelinde Yeni Gelişen Kapalı Sitelerin Yerleşim Verileri ve Özelliklerinin İncelenmesi. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi: İstanbul
- BAUMAN, Z.(2010). Sosyolojik Düşünmek. İstanbul: Ayrıntı Yayınları
- BERKTAY, F. (2011). Türkiye Solunda Kadına Bakış: Değişen Bir Şey Var mı? TEKELİ, Ş (Ed), 1980’ler Türkiye’sinde Kadın Bakış Açısından Kadınlar içinde (ss.279-290). İstanbul: İletişim Yayıncılık.
- BORA, A. (2001).Türk Modernleşme Sürecinde Annelik Kimliğinin Dönüşümü. İLYASOĞLU, A. - AKGÖKÇE, N.(Der.), Yerli Bir Feminizme Doğru içinde (ss.77-105). Sel Yayıncılık: İstanbul.
- BORA, A.(2012). Kadınların Sınıfı. İstanbul: İletişim Yayınları.
- CANATAN, K. ( 2013), Aile Kavramının Tanımı. CANATAN, K, & YILDIRIM, E. (Der.), Aile Sosyolojisi içerisinde (ss. 53-64). İstanbul: Açılım Kitap
- CANER, E. (2004). Kutsal Fahişeden Bakire Meryem’e Toprak ve Kadın. İstanbul: Su Yayınları
- CASTELLS, M. (2013).Enformasyon Çağı: Ekonomi, Toplum ve Kültür. Cilt 1, Ağ Toplumunun Yükselişi. Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- COLE, S.(1999). Sosyolojik Düşünme Yöntemi. Ankara: Vadi Yayınları
- ÇAĞAN, K. (2013). Ailenin İşlevleri. CANATAN, K, - YILDIRIM, E. (Der.), Aile Sosyolojisi içerisinde (ss.83-93). İstanbul: Açılım Kitap
- ÇELİK, P, A. (2010). Düşük Gelirli Kadın ve Mekân. Akpınar, A. - Bakay, G. & Dedehayır, H. (Der.), Kadın ve Mekân içinde (ss.150:157). İstanbul:Turkuvaz Yayıncılık



- DEDEHAYIR, H. (2010).Mekânlar,İlişkiler, ve Duygularını İşe Koşan Kadınlar. Akpınar, A. - Bakay, G. & Dedehayır, H. (Der.), Kadın ve Mekân içinde (ss.158-172). İstanbul:Turkuvaz Yayıncılık.
- DÜNDAR, Ö,Z. (2012). Değişen ve Değiş(e)meyen Yönleriyle Aile: Yapısı, Türleri, İşlevleri. NURŞEN ADAK (Ed.), Değişen Toplumda Değişen Aile Yapısı içinde (ss.39-64). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- EDGÜ, E. (2010). Evin Direği Sokağın Bekçisi. Akpınar, A. & Bakay, G. & Dedehayır, H. (Der.), Kadın ve Mekân içinde (ss.72-79). İstanbul:Turkuvaz Yayıncılık.
- ERKAN,N,E. (2010). Bir gün Bir Kentte İki Kadın. Akpınar, A. & Bakay, G. & Dedehayır, H. (Der.), Kadın ve Mekân içinde (ss.173-184). İstanbul:Turkuvaz Yayıncılık.
- ERMAN, T. (2010). Kent, Konut ve Taşındığı Anlamlar:(contextualized) Bir Yaklaşım, Dosya 20 (Türkiye Mimarlar Odası Ankara Şubesi), Eylül 2010, (6-12)
- ERMAN, T. (2010a), Kent ve Gecekondu. UĞURLU, A (Ed.), Kent Sosyolojisi Çalışmaları içinde (ss.227-265). İstanbul: Örgün Yayınevi
- ERTUĞ, F.(2000). Geçmişten Bugüne Anadolu Kırsalında Kadın- Mekân İlişkileri. AKPINAR, A. - BAKAY, G. - DEDEHAYIR, H. (Der.), Kadın ve Mekân içinde (ss.80-93). İstanbul: Turkuvaz Kitapçılık
- ES, M. (2010). 21. yy. Kentlerinde Göçe Bağlı Olarak Ortaya Çıkan Mekânsal ve Sosyal Ayrışma. TOSUN, E.K.(Ed), 21yy Kentleri içinde (ss.77-138). Bursa: Ekin Yayınevi.
- GENİM, S. (2010). Mekânın "Ev" Olarak Oluşumunda Kadın. Akpınar, A. & Bakay, G. & Dedehayır, H. (Der.), Kadın ve Mekân içinde (ss.110-116). İstanbul:Turkuvaz Yayıncılık
- GEVREK, M,A.- TİMİSİ, N. (2002), 1980'ler Türkiye'sinde Feminist Hareket: Ankara Çevresi. N BORA, A - GÜNAL, A. (Der.), 90'larda Türkiye'de Feminizm içinde (13-40). İstanbul: İletişim Yayınları.
- GEZER, H. (2010). Mekânların Kadınsı Anlatımları. Akpınar, A. - Bakay, G. - Dedehayır, H. (Der.), Kadın ve Mekân içinde (ss.94-109). İstanbul:Turkuvaz Yayıncılık
- GİDDENS, A. (2010). Modernite ve Bireysel Kimlik. İstanbul: Say Yayınları
- GİDDENS, A. (2012), Sosyoloji Kısa Fakat Eleştirel Bir Giriş. Ankara: Siyasal Kitabevi
- GİDDENS, A. (2012a),Sosyoloji. İstanbul: Kırmızı Yayınları
- GÖLE, N. (2011), Modern Mahrem. İstanbul: Metis Yayınları

- GÖRGÜLÜ, T. (2011). Kapalı Yerleşmeler ve Mimari Arayışlar. Ege Mimarlık 2011/2 77 (ss. 22-24). İzmir: Mimarlar Odası
- HACISALİHOĞLU, Y.(2008). Kuramsal ve Kavramsal Bir Çözümleme: Mekân Güç Çatışma ve Jeopolitik. Beykent Üniversitesi Stratejik Araştırmalar Dergisi, Cilt 1(2) ss: 22-44
- HARVEY, D. (2013 Temmuz). Asi Şehirler. İstanbul: Metis Yayınları
- İSTANBUL VALİLİĞİ.(2004).www.istanbul.gov.tr adresinden 21.11.2014 tarihinde indirilmiştir.
- KARAKURT, E. (2006). Kentsel Mekânı Düzenleme Önerileri: Modern Kent Planlama Anlayışı ve Postmodern Kent Planlama Anlayışı. Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Sayı 26, Ocak-Haziran ,(ss. 125-146)
- KAYA, TÜLAY. (2011). Chicago Okulu: Chicago'ya Özgü Bir Perspektif. Sosyoloji Dergisi, 3. Dizi, 367-383.
- KAGARLİTSKİ, B. (2006). Orta Sınıfın İsyanı. Ankara: Phoenix Yayınevi.
- KELEŞ, R. (1998). Kent bilim Terimleri Sözlüğü, Ankara: İmge Kitabevi
- KELEŞ, R. (2002). Kentleşme Politikası. Ankara: İmge Kitabevi
- KEYDER, Ç. (2013). Enformel Konut Piyasasından Küresel Konut Piyasasına.
- KEYDER, Ç.(Der.). İstanbul Küresel ile Yerel Arasında içinde ( ss.171-191). İstanbul: Metis Yayınları.
- KEYDER, Ç. (2013a), Sonuç. KEYDER, Ç.(Der.), İstanbul Küresel ile Yerel Arasında içinde ( ss.224-235). İstanbul: Metis Yayınları.
- KEYDER, Ç. (2014), Yeni Orta Sınıfa Dikkat. Taraf Gazetesi 30 Haziran 2014, ss:7.
- KIRAY, M. (1998). Örgütlemeyen Kent: İzmir, İstanbul: Bağlam Yayınları
- KURTULUŞ, H. (2005). İstanbul'da Kapalı Yerleşmeler Beykoz Konakları Örneği.
- KURTULUŞ, H. (Ed). İstanbul'da Kentsel Ayrışma içinde (ss.161-190). İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- KURTULUŞ, H. (2005a). Bir "Ütopya" Olarak Bahçeşehir. KURTULUŞ, H. (Ed). İstanbul'da Kentsel Ayrışma içinde (ss.77-126). İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- KURTULUŞ, H. (2010). Kent Sosyolojisinde Değişen Kavrayışlar ve Türkiye'nin Kentleşme Deneyimi. UĞURLU, Ö.Andaç (Ed), Kent Sosyolojisi Çalışmaları içinde (ss.177-226). İstanbul: Örgün Yayınevi
- KÜMBETOĞLU, B (2002). Kadınlara İlişkin Projeler. BORA, A - GÜNAL, A. (Der.), 90'larda Türkiye'de Feminizm içinde (159-181). İstanbul: İletişim Yayınları.
- KÜMBETOĞLU, B. (2008). Sosyolojide ve Antropolojide Niteliksel Yöntem ve Araştırma. Bağlam Yayıncılık: İstanbul

- LALDEĞERLEME, (2014). Türkiye’de Kadınların Gayrimenkul Sahipliği-Dünya Gazetesi Ağustos 2014. Lal Değerleme, 9 Kasım 2014’de <http://www.laldegerleme.comtr> adresinden indirildi.
- LANDSBERG, A. (2000). Prosthetic Memory: Total Recall and Blade Runner. FEATHERSTONE, M. & BURROWS, R.(Ed), Cyber Space, Cyber Bodies Cyber Punk Cultures of Technological içinde (pp. 175-191). Londra: Sage Publications
- LAYDER, D. (2010). Sosyal Teoriye Giriş. İstanbul: Küre Yayınları.
- LEFEBVRE, H. (2011). Kent Hakkı. Eğitim Bilim Toplum Dergisi, Cilt:9, Güz:2011, ss:140-152
- LEFEBVRE, H. (2013:Eylül). Kentsel Devrim. İstanbul:Sel Yayıncılık
- MARSHALL, G. (2009). Sosyoloji Sözlüğü. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- MARTINDALE, D. (2005). Şehir Kuramı. AYDOĞAN, A (Ed), Şehir ve Cemiyet içinde ( ss.35-100). İstanbul: İz Yayıncılık
- MARTINDALE, D, (2010). Önsöz. MARTINDALE, D & GERTUD, N (Ed), Şehir içinde (9-83). İstanbul: Bakış Yayınları
- MİNİBAŞ, T. (2010). Mekânlarda Kısırılmışlığında İktidar Masalları Akpınar, A. & Bakay, G. - Dedehayır, H. (Der.), Kadın ve Mekân içinde (ss.210-219). İstanbul: Turkuvaz Yayıncılık.
- NEUMAN, L,W. (2012). Toplumsal Araştırma Yöntemleri Nicel ve Nitel Yaklaşımlar 1. Cilt Yayıncılık: İstanbul.
- OKTİK, N.(2001).Tarlardan Turizm Sektörüne. İLYASOĞLU, A. - AKGÖKÇE, N.(Der.), Yerli Bir Feminizme Doğru içinde (ss.205-226). Sel Yayıncılık: İstanbul.
- ÖNCÜ, A. (2010). İdealinizdeki Ev Mitolojisi Kültürel Sınırları Aşarak İstanbul’a Ulaştı. ÖNCÜ, A - WEYLAND, P. (Ed), Mekân, Kültür, İktidar içinde (ss.85-104) . İstanbul: İletişim Yayınları
- ÖNCÜ, A.& WEYLAND,P. (2010). Küreselleşen Kentlerde Yaşam Alanları ve Kimlik Mücadeleleri ÖNCÜ, A - WEYLAND,P. (Ed), Mekân, Kültür, İktidar içinde (ss.9-39). İstanbul: İletişim Yayınları.
- ÖZBAY, F. (2011). Kadınların Ev İçi ve Ev Dışı Uğraşlarındaki Değişme. TEKELİ, Ş. (Ed), 1980’ler Türkiye’sinde Kadın Bakış Açısından Kadınlar içinde (ss. 115-139). İstanbul: İletişim Yayıncılık.
- ÖZGÜR, E,F. (2009). İstanbul’un Konut Alanlarında Yeni Eğilimler 2014-01-01’de [http://www.obarsiv.com/e\\_voyvoda\\_0809@hotmail](http://www.obarsiv.com/e_voyvoda_0809@hotmail) adresinden indirildi.
- ÖZGÜR, E,F. (2006). Sosyal Mekânsal Ayrışma Çerçevesinde Yeni Konutlaşma Eğilimleri: Kapalı Siteler. Yayınlanmış Doktora Tezi. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Fakültesi: İstanbul.

- PINARCIOĞLU, Ş. - KANBAK, A. - ŞİRİNER, M. (2010), Kent Kuramları. UĞURLU, A (Ed.). Kent Sosyolojisi Çalışmaları içinde (ss.71-102). İstanbul: Örgün Yayınevi
- PIRENNE, H. (2012). Ortaçağ Kentleri. İstanbul: İletişim Yayınları
- SANCAR, S. (2013). Türk Modernleşmesinin Cinsiyeti. İstanbul: İletişim Yayınları.
- SAYIN, Ö. (1990), Aile Sosyolojisi – Ailenin Toplumdaki Yeri. İzmir: Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- SENNETT, R. (2011). Ten ve Taş. İstanbul: Metis Yayınları.
- SENNETT, R. (2013). Gözün Vicdanı. İstanbul: Ayrıntı Yayınları
- ŞEN, B. (2005). Soylulaştırma: Kentsel Mekânda Yeni Bir Ayrışma Biçimi. KURTULUŞ, H. (Ed.) İstanbul'da Kentsel Ayrışma içinde (ss.127-159). İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- ŞEN, B. (2011). Kentsel Mekânda Üçlü İttifak: Sanayisizleşme, Soylulaştırma, Yeni Orta Sınıf. Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, No:44 (Mart 2011), ss. 1-21.
- ŞENGÜL, T. ( 2001). Sınıf Mücadelesi ve Kent Mekânı, Praksis Dergisi, Sayı:2, Bahar, ss.9-11, Ankara.
- TİMİSİ, N. -GEVREK, M,A. (2002), 1980'ler Türkiye'sinde Feminist Hareket: Ankara Çevresi. N BORA, A - GÜNAL, A. (Der.), 90'larda Türkiye'de Feminizm içinde (13-40). İstanbul: İletişim Yayınları.
- TÜİK (2013). İstatistikler İle Kadın. [www.tuik.gov.tr](http://www.tuik.gov.tr). Adresinden 24.11.2014 tarihinde indirilmiştir.
- TÜRKİYE'DE AİLE YAPISININ ARAŞTIRILMASI (2011). T.C AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞI. [taya\\_kitap\\_butunpdf](http://taya_kitap_butunpdf) adresinden 25.11.2014 tarihinde indirilmiştir.
- UĞURLU, A. (2010). Kentlerin Tarihsel Gelişimi. Uğurlu, A (Ed.) Kent Sosyolojisi Çalışmaları içinde (ss.25-69). İstanbul: Örgün Yayın evi.
- URRY, J. (1999). Mekânları Tüketmek. İstanbul: Ayrıntı Yayınları
- UYŞAL, Ü.E. (2006). Soylulaştırma Kuramlarının İstanbul'da Uygulanabilirliği: Cihangir Örneği, Planlama Dergisi 2006/2, ss. 77-92, Ankara
- ÜMRANİYE BELEDİYESİ. <http://www.umraniye.bel.tr> adresinden 14.12.2014 tarihinde indirilmiştir.
- ÜNAL, A.Z. (2011). Toplumda Tabakalaşma ve Hareketlilik. Ankara: Birleşik Yayınevi
- (VERİ S.E.S.İ). [www.veriarastirma.com](http://www.veriarastirma.com) adresinden 20.11.2014 tarihinde indirilmiştir.
- WEBER, M. (2010). Şehir, Çev. Musa Ceylan, İstanbul: Bakış Yayınları.
- WIRTH, L. (2002). Bir Yaşam Biçimi Olarak Kentleşme. (der) DURU, B.- ALKAN, A. Yirminci Yüzyıl Kenti içinde,(ss 77-106). Ankara: İmge Kitabevi

YILDIRIM, E. ( 2013). Toplumsal Değişme Sürecinde Aile. CANATAN, K, -  
YILDIRIM, E. (Der.), Aile Sosyolojisi içerisinde (ss.121-138). İstanbul: Açılım Kitap

**Diğer Kaynaklar:**

Kapalı yerleşmelerin tanıtım-satış dokümanları

## 6. BÖLÜM: EKLER

### EK 1 – GÖRÜŞME FORMU

T.C MALTEPE ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ  
SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI  
2014

#### Kentte Sosyal Ayrışma ve Mekânsal Dönüşüm: Kapalı Sitelerde

##### Kadının Konumu

Anket Tarihi : .. / .. / 2014

Anket No : .....

Anketin Yeri :  
Sosyo-demografik Yapı

#### 1. Medeni haliniz

a. Evli b. Bekar

Hanedekiler	Yaş	Cinsiyet	Doğum Yeri	Eğitim Durumu (Bitirilen son okul)	İş Durumu	Mesleğiniz	Gelir Durumu	Sosyal Güvence
1. Baba								
2. Anne								
Çocuklar Toplam:								
1.								
2.								
3.								
Genel Toplam								

#### 2. İstanbul dışı ise geldiği yer

a. Kendisi .....

b. Eşi .....

#### 3. Sizi tanımlayan yer kavramı aşağıdakilerden hangisidir?

a. Aidiyet

b. İstanbullu

c. Yurt dışı

d. Doğduğu kent

e. Önceki semt

f. Diğer

#### 4. Mülkiyet durumunuz?

a. Ev sahibi b. Kiracı c. diğer

**4a.Mülkiyetin kime ait olduğu?**

- a. Kendisi                      b.Eği                      c. diğer

**5. Başka eviniz var mı? Nerede?**

.....

**6. Bu siteye taşınmadan önce nerde oturuyordunuz?**

- a. Aynı ilçede  
b. Anadolu Yakasında farklı bir ilçede  
c. Avrupa yakasında  
d. diğer

**7. Bu siteye taşınmadan önce hangi konut tipinde oturmaktaydınız?**

- a. Apartman dairesi  
b. Çok katlı toplu konut  
c. Müstakil ev  
d. Güvenlikli site

**8.Kaç yıldır bu sitede oturuyorsunuz?**

- a. 5-7                              b. 8-9                              c. 10 ve üstü

**9. Bu siteye taşınma nedenlerinizi aşağıdaki maddeler arasından belirleyiniz?**

- a. Sosyal tesisler ve alanlar  
b. Teknik destek bulunması  
c. Benzer sosyo ekonomik statüdeki kişilerin olması  
d. Güvenlik  
e. Peysaj mimari yapısı  
f. Prestijli bir yaşamı ifade etmesi  
g. Komşuluk ilişkisi  
h. Ulaşım kolaylığı  
i. Yatırım amaçlı  
j. Şehir merkezine yakın olması  
k. Sitenin yerleşim düzeni

**10. Bu sitede yaşayabilmek için hangi gelir grubunda olmak gerekir?**

- a. 3.000 - 5.000                      b. 5.001 -7.000                      c. 7.001-10.000                      d. 10.000 üstü

**11.Tüm kořulları dūřündüđünüzde sitedeki yařamınızdan ne kadar memnunsunuz?**

- a. Oldukça memnun                      b. Memnun                      c. Ne memnun ne değil  
d.Memnun değil                      e. Hiç memnun değil

**12. Aşağıdaki siteye ait olan özelliklerden hangileri siteyi tercih etmenizde etken olmuştur?**

- |                                    | Hiç | Biraz | Çok |
|------------------------------------|-----|-------|-----|
| a. Korumalı site olması            |     |       |     |
| b. Sosyal tesis alanları           |     |       |     |
| c. Spor salonu                     |     |       |     |
| d. Kapalı yüzme havuzları          |     |       |     |
| e. Açık yüzme havuzları            |     |       |     |
| f. Hamam- Sauna                    |     |       |     |
| g. Park ve açık alanlar            |     |       |     |
| h. Otopark                         |     |       |     |
| i. Anaokulu / Kreş                 |     |       |     |
| j. Ev kullanım alanlarının konforu |     |       |     |
| k. İnşaat şirketinin marka olması  |     |       |     |
| l. Diğer                           |     |       |     |

**13. Site donanımlarını ne sıklıkta kullanırsınız?**

- |  | Her gün | Haftada birkaç kez | Nadiren | Hiç |
|--|---------|--------------------|---------|-----|
| a. Spor tesisleri                      |         |                    |         |     |
| b. Havuz                               |         |                    |         |     |
| c. Hamam/Sauna                         |         |                    |         |     |
| d. Restoran                            |         |                    |         |     |
| e. Park ve Açık alanlar                |         |                    |         |     |
| f. Kuaför/terzi (yaşamsal kolaylıklar) |         |                    |         |     |
| g. Araba yıkama                        |         |                    |         |     |
| h. Hayvan gezdirme parkuru             |         |                    |         |     |
| i. Yürüyüş yolu                        |         |                    |         |     |

**14. Site sakinleri ile komşuluk ilişkileriniz hangi düzeydedir?**

- |            |         |                   |
|------------|---------|-------------------|
| a. Çok iyi | b. Orta | c. Hiç alakam yok |
|------------|---------|-------------------|

**15. Komşularınızla nerelerde bir araya gelirsiniz?**

- |                |                           |                     |
|----------------|---------------------------|---------------------|
| a. Evlerimizde | b. Site ortak alanlarında | c. Site dışarısında |
|----------------|---------------------------|---------------------|

**16. Size göre sitede yaşayanlar kendini hangi sosyo ekonomik statüde görüyor?**

- |        |         |             |        |             |
|--------|---------|-------------|--------|-------------|
| a. Alt | b. Orta | c. Orta/Üst | d. Üst | e. Yanıtsız |
|--------|---------|-------------|--------|-------------|

**17. Sitede yaşayan kadının ev içerisinde ki fonksiyonu sizce nedir?**

- |  | Hiç | Biraz | Çok |
|--|-----|-------|-----|
| a. Öncelikle birey olması                              |     |       |     |
| b. Evinin düzenlenilmesi                               |     |       |     |
| c. Temel ihtiyaçların alış-verişi                      |     |       |     |
| d. Çocuk yetiştirilmesi                                |     |       |     |
| e. Yakın aile ilişkilerinin kurulması sürdürülmesi     |     |       |     |
| f. Tatil/eğlence/kültürel faaliyetlerin programlanması |     |       |     |
| g. Aile içinde sorun çözümleyen                        |     |       |     |
| h. Diğer.....  |     |       |     |

**18. Çocukların sosyalleşmesinde site yaşamı ne kadar etkilidir?**

- |        |          |        |
|--------|----------|--------|
| a. Hiç | b. Biraz | c. Çok |
|--------|----------|--------|



**19.Çocukların site yaşamında aileleri ile aşağıdaki sorunlardan hangilerinin yaşanması olasıdır?**

Hiç Biraz Çok

- a. Site kurallarına uyum sağlanması
- b. Yemek / Ev düzeni alışkanlığın
- c. Kılık kıyafet
- d. Arkadaş seçimi
- e. Ders çalışma / Okul meslek seçimi
- f. Harcama tüketim alışkanlığı
- g. Geleneklere bağlılık
- h. Dini tutum davranış
- i. Siyasi görüş
- j. Diğer.....

**20. Site içerisinde kadın dayanışması olduğunu düşünüyor musunuz?**

- a. Evet
- b.Hayır
- c. Fikri yok

**21. Dayanışma süreci nasıldır?**

- a. Düğün / Cenaze / Özel günler.. vb durumlarında evlere yiyecek ve hizmet desteği
- b. Grup oluşturup düzenli aralıklar ile toplanarak site ve birbirlerinden haberdar olmak
- c. Kültürel ve el-beceri birikimlerinin gelişmesini sağlayacak ilgili aktivasyonların sağlanması için, ilgili kursların açılması yönünde yönetime baskı uygulanması
- d. Bilinç yükseltme, bilinçlenme
- e. Küçük çocuk sahibi annelerin oyun parkı / havuz kenarında arkadaşlarının çocukları ile zorunluluk halinde ilgilenme
- f.Site içerisindeki çalışan yardımcı kadın ve ailelerine ihtiyaç dahilinde maddi/ manevi destek sağlama
- g. Diğer.....

**22. Sizce eşler kadınlardan ne bekler?**

Hiç Biraz Çok

- a. Evinin kadını olması
- b. Saygı ve takdir
- c.Güvenilir ve sadık bir kadın
- d. Şefkat ve anlayış
- e. Esprili, destekleyen, konuşabilecekleri arkadaş
- f. Ekonomik olarak destek olma
- g.Çekici ve cazibeli olma
- h. Diğer.....

**23. Sitenizin sorun / sorunları nelerdir?**

- a. Sorun yok
- b. Güvenliğin yeterli olmaması
- c. Bakım ve temizliğin yeterli olmaması
- d. Yönetim zafiyeti
- e. Site ortak kullanım alanlarına özen gösterilmemesi
- f. Komşuluk ilişkisinin olmaması
- g. İşitsel özel alanın olmaması, gürültü fazlalığı
- h. Diğer....

**24. Sitede yaşayanlar arasında ne tür farkların olduğunu düşünüyorsunuz?**

- a. Kültürel Farklar  
c. Eğitim farklılıkları  
e. Ekonomik farklılıklar
- b. Siyasal farklılıklar  
d. İnançsal farklılıklar  
f. Diğer.....

**25. Site yönetim toplantılarına düzenli katılır mısınız?**

Evet Hayır

- a. Haftalık  
b. Yıllık

**26. Site içerisinde uyulması gereken kurallar var mı? Bunların tamamını biliyor musunuz? Bu kuralların uygulanmadığı durumlarda cezai yaptırımları var mı?**

- a. Biliyorum b. Bilmiyorum

**27. Siteye taşındığınızda bu kuralların dökümanlarını aldınız mı?**

- a. Evet b. Hayır

**28. Site yönetimine katılmak ister miydiniz? Böyle bir girişiminiz oldu mu? Böyle bir planınız var mı?**

- a. Evet b. Hayır c. Fikrim Yok

**29. Site dışında ki semt sakinleri ile aranızda farklılıklar olduğunu düşünüyor musunuz?**

- a. Evet b. Hayır c. Fikrim Yok

**29 a. Fark olduğunu düşünüyorsanız**

- a. Kültürel düşük / yüksek  
c. Siyasal
- b. Ekonomik düşük / yüksek  
d. İnanç

**30. Sitenizin hemen yakınında ve yakın çevresinde oturan kişileri komşunuz olarak görüyor musunuz?**

- a. Evet b. Hayır

**31. Mahalleniz ile aranızda örülen site duvarların, toplumsal bir ayrıştırma yarattığını düşünüyor musunuz?**

- a. Evet b. Hayır c. Fikrim yok

**Kent Yaşamının Kullanımı**

**32. Araba kullanıyor musunuz?**

- a. Evet b. Hayır

**32a. Evet ise araba mülkiyeti kime ait**

- a. Kendi b. Eşi c. Diğer

**33. Kendi otomobiliniz ve toplu taşıma araçlarını kullandığınız zaman aralığı nasıldır?**

Her gün Haftada birkaç kez Ayda birkaç kez Hiç

- a. Otomobil  
b. Otobüs/Metrobüs /Minibüs  
c. Taksi  
d. Vapur / Motor

**34. Temel ihtiyaçlarınızın karşılanmasını hangi alış-veriş ortamında ve ne sıklıkta gerçekleştirirsiniz?**

Her gün      Haftada birkaç kez      Ayda birkaç kez      Hiç

- a. Alış-veriş Merkezi
- b. İnternet/telefon üzerinden
- c. Semt Marketlerinden
- d. Semt Pazarlarından

**35. Ev temizliği / Çocuk bakımı ile ilgili yardımcı eleman tutuyor musunuz?**

- a. Evet
- b. Hayır

**36. Yardımcı elemanları hangi kanallar aracılığı ile bulur ve hangi sıklıkta destek alırsınız?**

Her gün      Haftada bir/birkaç kez      Nadiren      Hiç

- a. Profesyonel Şirketler
- b. Tavsiye üzerine

**37. Boş zamanlarınızı nasıl değerlendirirsiniz?**

Çoğunlukla      Nadiren      Hiç

- a. Evde
- b. Site içerisinde sosyal tesislerde
- c. Site içerisinde komşularım ile
- d. Site dışında arkadaşlarım ile
- e. Sosyal etkinlik, konser/sinema/tiyatro
- f. Kent merkezinde ( Kadıköy/Taksim/Eminönü...
- g. Diğer.....

**38. Sizce ailede önemli kararlar konusunda son sözü kim söylemelidir?**

- a. Erkek
- b. Kadın
- c. Ortak
- d. Konuya göre değişir

**39. İstanbul'da kendinizi güvenli hissediyor musunuz?**

- a. Evet
- b. Hayır
- c. Fikrim yok

**40. İçinde bulunduğunuz mahalle sınırları içerisinde kendinizi güvenli hisseder misiniz?**

- a. Evet
- b. Hayır
- c. Fikrim yok

**41. Sitenizin içerisinde kendinizi güvenli hisseder misiniz?**

- a. Evet
- b. Hayır
- c. Fikrim Yok

**42. Bu sitede yaşamaktan memnun musunuz?**

- a. Evet
- b. Hayır
- c. Fikrim Yok

**43. Bu siteden bir gün taşınmanız gerekirse sizce sebebi ne olur?**

- a. Ekonomik yapıdaki değişiklik
- b. Şehir değiştirme zorunluluğu
- c. Şehir cazibe merkezinde
- d. Kırsalda yaşam
- e. Müstakil ev
- f. İş yerine ulaşım kolaylığı
- g. Diğer.....

**44.” İstanbul bir metropol şehirdir” cümlesinin sizdeki yansıması nasıl olur?**

- a. Çok büyük gökdelen ve plazalar
- b. Nüfusun ve trafiğin yoğunluğu
- c. Markalaşan lüks konut projeleri
- d. İnsanların akvaryum içerisinde gezer gibi dolaştıkları, sayıları gittikçe artan AVM'ler
- e. Yıl içerisinde sürekliliğini yitirmeyen kongre, festival, konser, spor yarışmaları vb...
- f. Medeniyetler başkenti olması ( Roma, Bizans, Osmanlı) / Tarihi dokusu

**45. Günümüzden on yıl sonrasını düşlersek İstanbul için öngörünüz nasıl olur?**

- a. Daha kalabalık ve karmaşık nüfus yapısı
- b. Daha yoğunlaşan trafik
- c. Dikey ve yatay site sayısındaki artış
- d. Kentsel dönüşüm adı altında, şehrin merkezileşmiş alanlarında daha lüks yapılanma
- e. Gittikçe tarihi dokusunu yitiren şehir
- f. ....

**46. Aşağıdaki soruları yanıtlayınız:**

Katılıyorum

Katılmıyorum

Kararsızım

- a. Kız çocuklarının davranışları erkek çocuklarına göre daha fazla kontrol altında tutulmalıdır
- b. Kadınlar dışarıda çalışmamalıdır
- c. Erkekler kadınlara sahip çıkmak zorundadırlar
- d. Ailedeki kadınların aile dışında bir erkek ile arkadaş olması doğru değildir
- e. Çocuklara ilk önce kendi ayakları üstünde durmaları öğretilmelidir
- f. Yaşlanan anne-baba evde bizlerle kalmalıdır
- g. Evlenen yeni çiftler anne-babayla aynı evde oturmalıdır
- h. Çocuklara ilk önce sorumlulukları-sınırları öğretilmelidir

## EK 2 – GÖRÜŞME ÇERÇEVESİ

T.C MALTEPE ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ  
SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI

Kentte Sosyal Ayrışma ve Mekânsal Dönüşüm : Kapalı Sitelerde  
Kadının Konumu  
2014

### **GÖRÜŞME ÇERÇEVESİ**

( Formun güncelleme tarihi: Mayıs 2014)

(Tanışma: Öncelikle teşekkür edilecek, hangi kurumdan geldik, kimiz, ne yapmak istiyoruz sorularına yanıt olacak şekilde açıklama yapılacak ve görüşmenin yaklaşık süresi hakkında bilgi verilecektir.)

Görüşülen kişi kendisine nasıl hitap etmemizi istiyor?

Görüşmenin tarihi:

Görüşmenin yapıldığı yer: (Hangi salon? Kimin evi? vb. gibi.)

Tanıtım:

Görüşmenin teybe kaydedilmesini uygun buluyorlar mı?

1. Uygun 2. Uygun değil.

Raporda adının geçmesini uygun buluyorlar mı?

1. Uygun 2. Uygun değil

Görüşmenin tarihi:

Görüşmenin saati ve süresi:

Görüşme sırasında başka kimlerin bulunduğu ve oturma düzeni:

Diğer kişiler hakkında bilgi:

Görüşmeyi yapan ekip üyeleri:

Görüşmeyi yürüten(Moderatör):

Gözlemci(ler):

Görüşme:

## **Görüşülecek Konu Başlıkları ve Deşme Soruları**

### **BÖLÜM: GÖRÜŞÜLEN KİŞİNİN YAŞAMINA İLİŞKİN BİLGİ**

\*Yaşınız, medeni durumunuz, eğitim durumunuz mesleğiniz? (kendi işi, kamu/özel sektör)

\*Mülkiyet durumu?

\*(Evliliğe) Çocuğunuz var mı? (Varsa) Kaç yaşlarında?

\*Evinize giren gelir miktarı?

### **BÖLÜM: KİŞİNİN ALGISINDAKİ KAPALI SİTE YAŞAMI**

\*Ev/eviniz sizin için ne ifade ediyor?

\*Eski yerleşim yerinizden eden taşındınız? Eski yerleşiminizle şimdiki karşılaştırma yapabilir misiniz? Her birinin iyi-kötü yanları gibi (Kadın mekân ilişkisi kadının konumunun siteye taşındıktan sonra değişip değişmediği, önce nasıl yaşıyordu şimdi nasıl yaşamakta)

\*Bu siteye taşınmayı tercih etmenizdeki en önemli kriterler neler oldu?

\*Kiracı ise neden site yaşamında olmayı tercih etmiştir?

\*Aileden birileri sitede ikamet etmekte midir?

\*Aile içi etkileşiminiz nasıldır? Sitede yaşamak aile içi etkileşimi olumlu/olumsuz etkiledi mi? Çocukların yaşamı / eşinizin yaşamı/ buraya taşındıktan sonra mutlu musunuz?

\*Site yaşamı hayatınızı ne kadar kolaylaştırdı?

\*Bu siteye taşınmadan önce güvenli siteler hakkındaki düşünceniz nasıldı? Sitedeki yaşamınızdan sonra değişiklik oldu mu?

\*Bu tip bir kapalı sitede yaşamın, şehir merkezinde müstakil apartmanlarda mahalle içindeki bir yaşama göre artıları sakinler açısından eksileri neler olabilir sizce?

\*Güvenlikli site oturanlarına ne gibi imkânlar sağlar?

\*Güvenlikli sitelerin eleştirilecek yanları nelerdir?

\*Güvenlikli sitede yaşamın bir standardı olabilir mi? Ekonomik sermaye yeter koşul mu?

\*Sizce İstanbul'da sakinlerin konut olarak kapalı siteleri tercih etmelerinin en öncelikli sebepleri neler olabilir?

\*Gelecekte nasıl bir yerde yaşamayı düşünüyorsunuz? (Daha lüks site, mahalle vs)

\*Komşularınızı tanıyor musunuz, yakın olduklarınız var mı? Mesleği/ ailesi/memleketi biliyor musunuz? Tanıdıklarınız kendi bloğunuz mu ya da diğer bloklar mı? İlişkilerinizden memnun musunuz, daha yakın/daha uzak olsun gibi bir ihtiyaç/beklenti duyuyor musunuz?

\*Diğer site sakinleriyle benzer olduğunuzu düşünüyor musunuz, ne açılardan?

\*Site aktivitelerinden en çok nelerden memnunsunuz/kullanıyorsunuz?

\*Güvenlik kuralları ve kullanılan sistemler hakkında ne düşünüyorsunuz/memnun musunuz? (Aşırı, gereksiz, yetersiz vs nasıl buluyorsunuz?)

## **BÖLÜM: KENT İLE İLGİLİ ALGILAR**

\*Kent olarak İstanbul sizin için ne anlam ifade etmektedir?

\*Şehir yaşantısında etkin bir rol oynuyor olsaydınız, İstanbul ile ilgili en çok neyi değiştirmek/iyileştirmek isterdiniz?

\*Şehrin geri kalanından kopuk/uzak hissediyor musunuz?

\*İstanbul'da ki günlük yaşantınızda; eksikliğini hissettiğiniz, yeterince faydalanamadığınız vs sosyal imkânlar/aktiviteler var mı? Varsa ne gibi şeylerdir bunlar?

\*İstanbul'da size göre yabancı/başka kimdir? Kendinizi yabancı hissettiğiniz ortamlar varsa tanımlar mısınız?

## **TOPARLAMA**

\*Bu konuştuklarımız çerçevesinde eklemek istedikleriniz var mı?

\*Site içerisinde bu konuları şu arkadaşlarla da görüşmelisiniz dediğiniz kimler olur; yönlendirebilir misiniz?

\*Araştırmanın ilerleyen dönemlerinde sizinle tekrar görüşmem gerektiğinde size ulaşmak için bir telefon numarası alabilir miyim?

\*Sabrınız ve ilginiz için teşekkürler.

### EK 3 – DERİNLEMESİNE GÖRÜŞME SENARYOSU

T.C MALTEPE ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ  
SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI YÜKSEK LİSANAS TEZ ÇALIŞMASI

Kentte Sosyal Ayrışma Mekânsal Dönüşüm: Kapalı Sitelerde  
Kadının Konumu  
2014

### **DERİNLEMESİNE GÖRÜŞME SENARYOSU (ÇÖZÜMLEME)**

( Formun güncelleme tarihi: Mayıs 2014)

Görüşme numarası:

Görüşmenin tarihi saati ve süresi:

Görüşmenin yapıldığı yer (ev, iş yeri, sosyal tesis):

Görüşmeyi yapan moderatör ve varsa gözlemci:

Görüşmenin kimler tarafından yapıldığı:

Görüşmenin teybe kaydedilmesini uygun bulmuşlar mı?

Görüşmeye katılanlar hakkında kısa bilgi ve oturma düzeni (Oturma düzeni ile ilgili kroki çizilecektir).

1. Uygun 2. Uygun değil.

Çözümlemenin (senaryo hazırlamanın) kimler tarafından yapıldığı:

Çözümlemenin tarihi:

Çözümlemenin saati ve süresi:

Her katılımcıyla ilgili aşağıdaki özellikleri çerçevesinde bilgi verilecektir:

- Doğum yeri:
- Yaş:
- Medeni durum:
- Eğitim durumu:
- Çalışma durumu:
- (Evli ise) Çocuğu hakkında bilgi:
- (Evli ise) Eşinin eğitim durumu:
- Evlerine giren gelir miktarı

**Oturma Düzeni:**

### **TAM SENARYO**

**Çözümlemeyi yapanların (tam senaryoyu yazarların) dikkatine:** Görüşme çözümlenirken (deşifre edilirken), görüşme sırasında sahada tutulan notlar, gözlemler ve ses kayıt cihazı yardımı ile geliştirilen senaryo, bütün ayrıntıları ile yazılacaktır. Tam olarak ne söylenmişse -yanlış telaffuzlar da dahil olmak üzere- her şey aynen yazılacaktır. Hatırlanabildiği ölçüde, kişilerin jestleri ve mimikleri de senaryoya yansıtılmaya çalışılacaktır

Tam Senaryo Örneğidir:



**Moderatör:** Benim adım Ayşe 48 yaşındayım ve İstanbul'da doğdum ve 48 yıldır İstanbul'da yaşıyorum. Maltepe Üniversitesi Sosyoloji Anabilim Dalında yüksek lisans öğrencisiyim, iki oğlum var. Şimdi de sizleri tanıyalım.

**Eren:** ( Neşeli bir ifade ile ve teşekkür ederek) Benim adım Eren.

**Moderatör:** Doğum yeriniz?

.....

Tüm konuşmalar.....

.....

**Moderatör:** Bilgilerinizi benim ile paylaştığınız için çok teşekkür ediyorum.

Görüşmenin yapıldığı ortam hakkında görüş ve gözlemler.

Görüşmenin güven verici olup olmadığı ve değilse nedenleri:

## EK 4 – DERİNLEMESİNE GÖRÜŞME VERİ ANALİZİ FORMU

T.C MALTEPE ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ  
SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI

Kentte Sosyal Ayrışma ve Mekânsal Dönüşüm : Kapalı Sitelerde

Kadının Konumu

2014

### **GÖRÜŞME DEĞERLENDİRME (VERİ ANALİZİ) FORMU**

( Formun güncelleme tarihi: Mayıs 2014)

Görüşme numarası:

Görüşmenin tarihi saati ve süresi:

Görüşmenin yapıldığı yer (ev, iş yeri, sosyal tesis):

Görüşmeyi yapan moderatör ve varsa gözlemci:

Görüşmenin kimler tarafından yapıldığı:

Görüşmenin teybe kaydedilmesini uygun bulmuşlar mı?

Görüşmeye katılanlar hakkında kısa bilgi ve oturma düzeni (Oturma düzeni ile ilgili kroki çizilecektir).

Görüşmenin teybe kaydedilmesini uygun bulmuşlar mı?

1. Uygun 2. Uygun değil.

Çözümlemenin (senaryo hazırlamanın) kimler tarafından yapıldığı:

Çözümlemenin tarihi:

Çözümlemenin saati ve süresi:

Her katılımcıyla ilgili aşağıdaki özellikleri çerçevesinde bilgi verilecektir:

1. **Eren:** 37 yaşında, bekar, lisans mezunu, çalışıyor.

2.

- Doğum yeri:

- Yaş:

- Medeni durum:

- Eğitim durumu:

- Çalışma durumu:

- (Evliliğe) Çocuğu hakkında bilgi:

- (Evliliğe) Eşinin eğitim durumu:

-Evlerine giren gelir miktarı

**Veri analizini (değerlendirmeyi) yapan kişinin dikkatine:** Aşağıda yer alan konu başlıkları çerçevesinde, görüşme sırasında dikkati çeken en önemli fikirler, yaklaşımlar nelerdir? Yukarıdaki tabloda yer alan özelliklerine göre (nereli olduğu, eğitimi, vb. gibi) fikirleri, verdiği yanıtlar farklılık gösteriyor mu? Örneğin, görece yüksek eğitim almış olanlar diğerlerine göre belli bir konuda daha mı tutucu yaklaşımlara sahip? Ya da, evli olan kadınlar bekar olanlara göre sosyal tesisleri daha mı çok kullanıyorlar? vb. gibi **birbirleri ile kıyaslayarak ve genel bir değerlendirme yaparak ÖZETLEYİNİZ.** Görüşülen kişinin o konuya ilişkin önemli cümlelerini tırnak içinde ve bir font küçülterek/italik yazınız ve cümlenin sonuna listedeki kaçıncı kişi olduğunu yazarak referans veriniz.

## Konu Başlıkları

**1-Ev/eviniz sizin için ne ifade ediyor?** Katılımcı evin mahremiyetinden ve kutsallığından, çalışarak uzak kalan bireyler için anlamından bahsederken aynı zamanda kendisi için bir dinlenme yeri olduğunu belirtmektedir.

*"ev benim için öncelikle mahrem alan senelerce evi sadece otel gibi kullanabildiğim için eve karşı aşırı bir özlemim vardı. Ev benim için çok önemli ev benim için keyfi yapabileceğim mekân anlamında"*

**2-Eski yerleşim yerinizden eden taşındınız?** Eski yerleşiminizle şimdiki karşılaştırma yapabilir misiniz? Her birinin iyi-kötü yanları gibi (Kadın mekân ilişkisi kadının konumunun siteye taşındıktan sonra değişip değişmediği, önce nasıl yaşıyordu şimdi nasıl yaşamakta)

**3-Bu siteye taşınmayı tercih etmenizdeki en önemli kriterler neler oldu?**

**4-Kiracı ise neden site yaşamında olmayı tercih etmiştir?**

**5-Aileden birileri sitede ikamet etmekte midir?**

**6-Aile içi etkileşiminiz nasıldır?** Sitede yaşamak aile içi etkileşimi olumlu/olumsuz etkiledi mi? Çocukların yaşamı / eşinizin yaşamı/ buraya taşındıktan sonra mutlu musunuz?

**7-Site yaşamı hayatınızı ne kadar kolaylaştırdı?**

**8-Bu siteye taşınmadan önce güvenli siteler hakkındaki düşünceniz nasıldı?** Sitedeki yaşamınızdan sonra değişiklik oldu mu?

**9-Bu tip bir kapalı sitede yaşamın, şehir merkezinde müstakil apartmanlarda mahalle içindeki bir yaşama göre artıları sakinler açısından eksileri neler olabilir sizce?**

**10-Güvenlikli site oturanlarına ne gibi imkânlar sağlar?**

**11-Güvenlikli sitelerin eleştirilecek yanları nelerdir?**

**12-Güvenlikli sitede yaşamın bir standardı olabilir mi? Ekonomik sermaye yeter koşul mu?**

**13-Sizce İstanbul'da sakinlerin konut olarak kapalı siteleri tercih etmelerinin en öncelikli sebepleri neler olabilir?**

**14-Gelecekte nasıl bir yerde yaşamayı düşünüyorsunuz? (Daha lüks site, mahalle vs)**

**15-Komşularınızı tanıyor musunuz, yakın olduklarınız var mı? Mesleği/ ailesi/memleketi biliyor musunuz? Tanıdıklarınız kendi bloğunuz mu ya da diğer bloklar mı? İlişkilerinizden memnun musunuz, daha yakın/daha uzak olsun gibi bir ihtiyaç/beklenti duyuyor musunuz?**

16-Diğer site sakinleriyle benzer olduğunuzu düşünüyor musunuz, ne açılardan?

17-Site aktivitelerinden en çok nelerden memnunsunuz/kullanıyorsunuz?

18-Güvenlik kuralları ve kullanılan sistemler hakkında ne düşünüyorsunuz/memnunsunuz? (aşırı, gereksiz, yetersiz vs nasıl buluyorsunuz?)

19-Kent sizin için ne anlam ifade etmektedir?

20-Şehir yaşantısında etkin bir rol oynuyor olsaydınız, İstanbul ile ilgili en çok neyi değiştirmek/iyileştirmek isterdiniz?

21-Şehrin geri kalanından kopuk/uzak hissediyor musunuz?

22-İstanbul'da günlük yaşantınızda; eksikliğini hissettiğiniz, yeterince faydalanamadığınız vs sosyal imkânlar/aktiviteler var mı? Varsa ne gibi şeylerdir bunlar?

23-İstanbul'da size göre yabancı/başka kimdir? Kendinizi yabancı hissettiğiniz ortamlar varsa tanımlar mısınız?

Görüşmenin yapıldığı ortam hakkındaki görüş:

Görüşmenin güven verici olup olmadığı:

Değilse nedenleri:

**EK 5 – DETAYLI DERİNLEMESİNE GÖRÜŞME KATILIMCI BİLGİ TABLOLARI**

Sıra no	Yaş	Medeni Durum	Eğitim	Mesleki Durum	Çocuk Sayısı	Gelir Durumu	Mülkiyet Durumu	Sitede Kaç Yıldır Oturduğu	Görüşme Güvenilir mi?
<b>DG1</b>	52	Evli	Y. Lisans	Emekli Yönetici	-	6.000	Ev Sahibi	12	Evet
<b>DG2</b>	43	Evli	Lise	Ev Kadını	2	10.000	Ev Sahibi	8	Evet
<b>DG3</b>	49	Evli	Y. Lisans	Emekli Sosyolog	2	12.000	Ev Sahibi	14	Evet
<b>DG4</b>	49	Evli	Lise	Emekli Memur	2	10.000	Ev Sahibi	10	Evet
<b>DG5</b>	40	Bekâr	Y. Lisans	Psikolog Çalışıyor	1	5.000	Ev Sahibi	11	Evet
<b>DG6</b>	37	Bekâr	Lise	Yarı zamanlı Çalışıyor	-	4.000	Ev Sahibi	5	Evet
<b>DG7</b>	47	Evli	Lisans	Emekli Eğitimci	2	8.000	Ev Sahibi	14	Evet
<b>DG8</b>	39	Evli	Lise	Ev Kadını	1	10.000	Kiracı	5	Evet
<b>DG9</b>	42	Evli	Ön Lisans	Tasarım Danışman	2	15.000	Ev Sahibi	7	Evet
<b>DG10</b>	63	Evli	Lise	Tüccar	2	12.000	Kiracı	12	Evet

## EK 6 - İŞ PLANI

### ZAMAN ÇİZELGESİ Şubat 2014 – Ocak 2015

T.C. Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Yüksek Lisans Programı, Mukaddes Gönüler Kentte Sosyal Ayrışma ve Mekânsal Dönüşüm:

Kapalı Sitelerde Kadının Konumu (Şubat 2014)

**P:İş için planlanan zaman dilimi; X:İşin gerçekleşebildiği zaman dilimi**

Faaliyetler	Kim tarafından?	2014												2015
		Şub	Mar	Nis	May	Haz	Tem	Ağu	Eyl	Eki	Kas	Ara	Oca	
Literatür çalışması, konunun ve araştırma sorununun belirlenmesi	Mukaddes Gönüler + Nurgün Oktik		PX	X	X	X								
Öneriye son şeklinin verilmesi ve enstitüden onay alınması	Mukaddes Gönüler + Nurgün Oktik + MÜ-SBE	PX												
Görüşme çerçevesinin oluşturulması	Mukaddes Gönüler + Nurgün Oktik		PX											
Anketin yapılacağı yerin ön araştırması	Mukaddes Gönüler		PX	PX										
Araştırmanın yapılacağı site yönetiminden izin alınması	Mukaddes Gönüler		PX											
Kanaat önderleri ile görüşme yapılması	Mukaddes Gönüler			PX	PX									
Anket formunun hazırlanması	Mukaddes Gönüler + Nurgün Oktik				PX									
Anketin gerçekleştirilmesi	Mukaddes Gönüler					PX	X	X						
Verilen Excel'e girilmesi ve Çözümleme	Mukaddes Gönüler							X	X					
Derinlemesine görüşmelerin yapılması	Mukaddes Gönüler									X				
Tez Yazım aşaması	Mukaddes Gönüler + Nurgün Oktik						P	PX	X	X	X	X		
Tezin tamamlanarak enstitüye teslim edilmesi	Mukaddes Gönüler													PX

## EK 7 - AĞAOĞLU MY CITY ÜMRANIYE SİTESİNE VERİLEN DİLEKÇE

### Ağaoğlu My City Ümraniye Sitesi Yönetimine

16 Mart 2014

T.C. Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Yüksek Lisans Programı'na kayıtlı Kentte Sosyal Ayrışma ve Mekânsal Dönüşüm: Kapalı Sitelerde Kadının Konumu adlı yüksek lisans çalışmamı Prof. Dr. Nurgün OKTİK danışmanlığında sürdürmekteyim. Tezin kapsamı dahilinde sitenizde hane halkı anketleri ile alan çalışmasını gerçekleştirmeyi arzu etmekteyim.

Hanelere yöneltilen anketler, hiçbir şekilde isim, adres, gelir, iletişim bilgileri vb. kişisel bilgiyi içermemektedir. Bu çalışma, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesinde, danışman Prof. Dr. Nurgün OKTİK gözetiminde yapılan akademik çalışmadır.

Bu konuda yardımlarınızı esirgemeyeceğinizi umarak konu ile ilgili gereğini bilgilerinize sunarım.

Saygılarımla

Mukaddes Gönüler

T.C. Maltepe Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Yüksek Lisans Programı

## EK 8 – SİTE İLE İLGİLİ RESİMLER



**Resim 1. (Kaynak: Site Yönetim Arşivi)**



**Resim 2. (Kaynak: Site Yönetim Arşivi)**





**Resim 3. (Kaynak: Site Yönetim Arşivi)**



**Resim 4. (Kaynak: Site Yönetim Arşivi)**



**Resim 5. (Kaynak: Site Yönetim Arşivi)**



**Resim 6. (Kaynak: Site Yönetim Arşivi)**



**Resim 7. (Kaynak: Site Yönetim Arşivi)**



**Resim 7. (Kaynak: Site Yönetim Arşivi)**

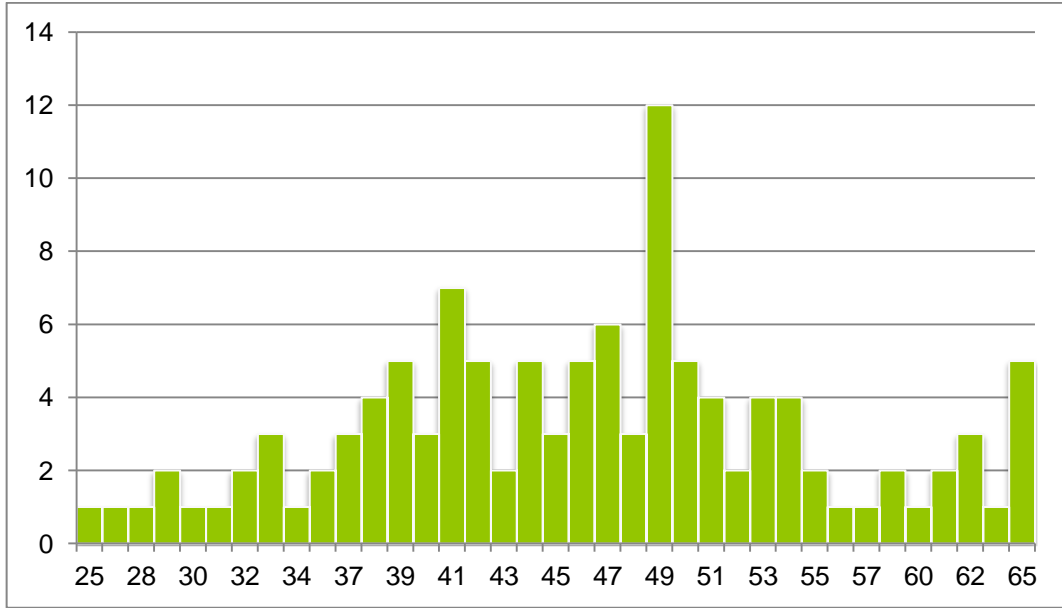


**Resim 8. (Kaynak: Site Yönetim Arşivi)**

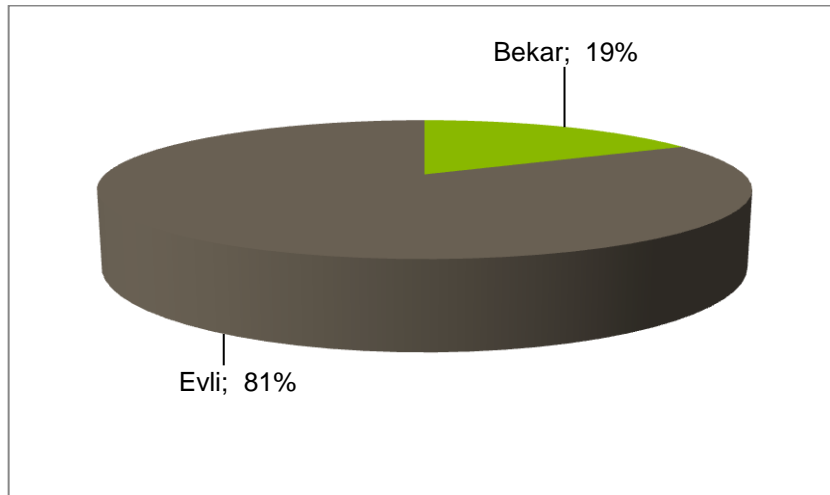


**Resim 9. (Kaynak: Kişisel Arşiv)**

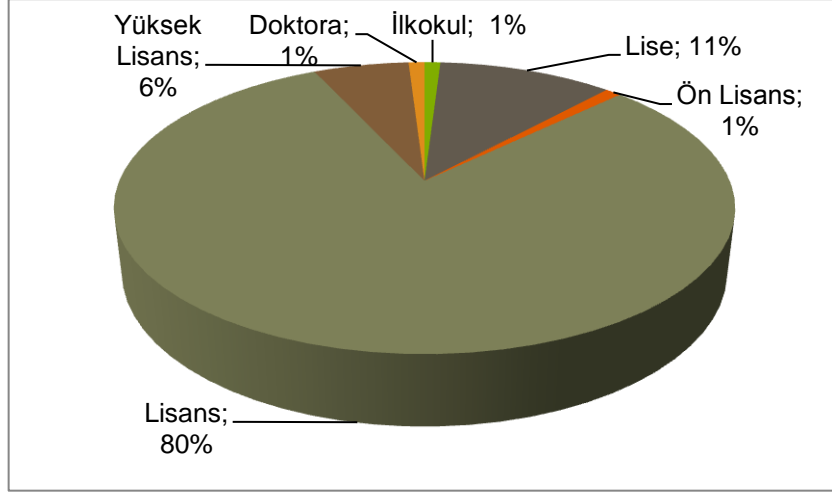
## 7. BÖLÜM: GRAFİKLER



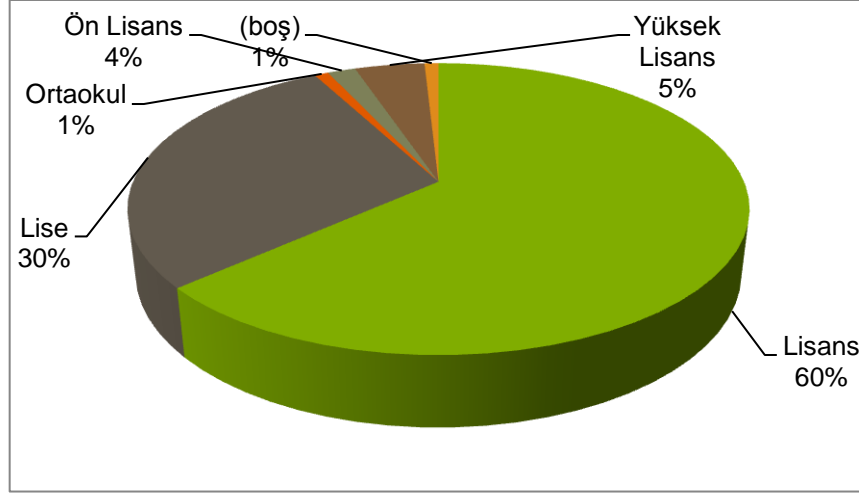
Grafik 7-1: Yaş Dağılımı



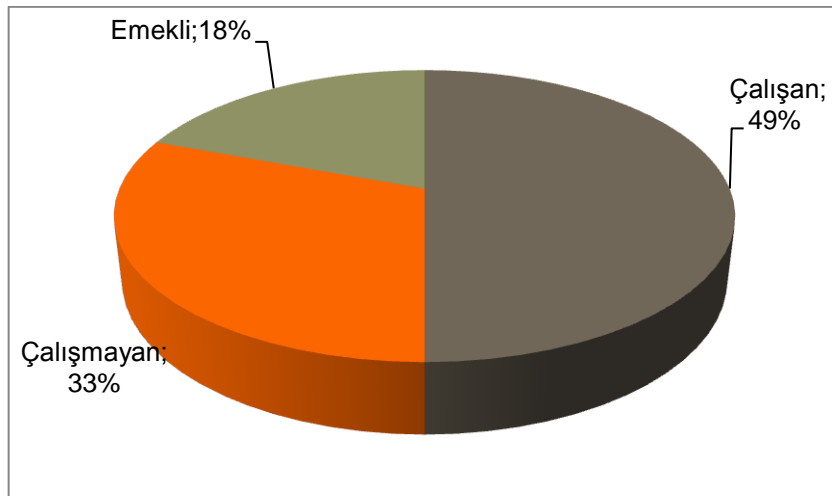
Grafik 7-2: Medeni Durum



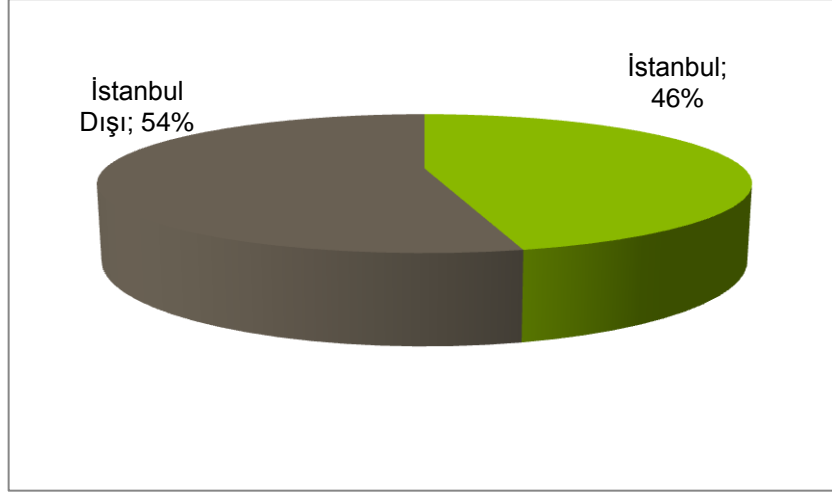
**Grafik 7-3: Eşlerin Eğitim Durumu**



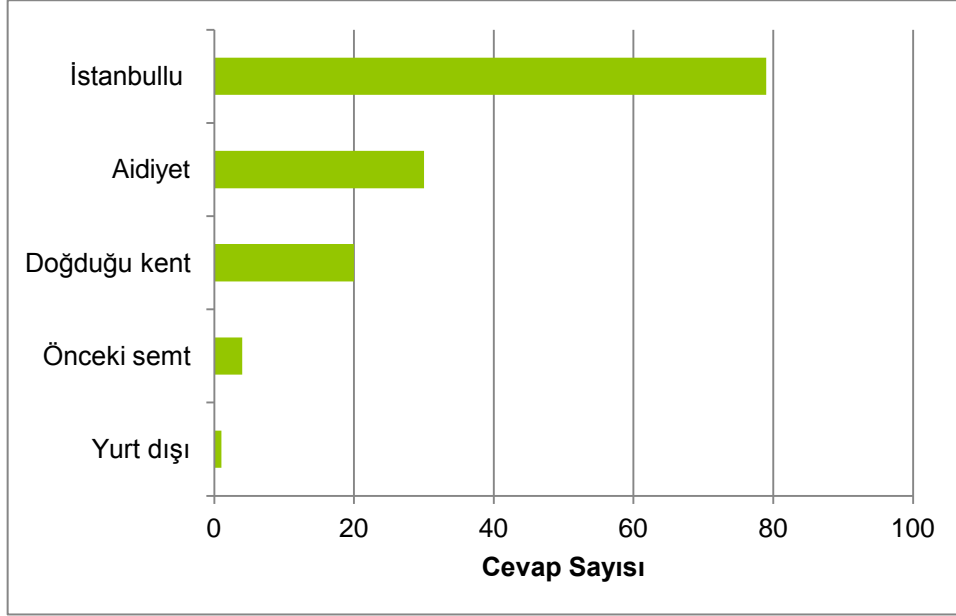
**Grafik 7-4: Kadınların Eğitim Profili**



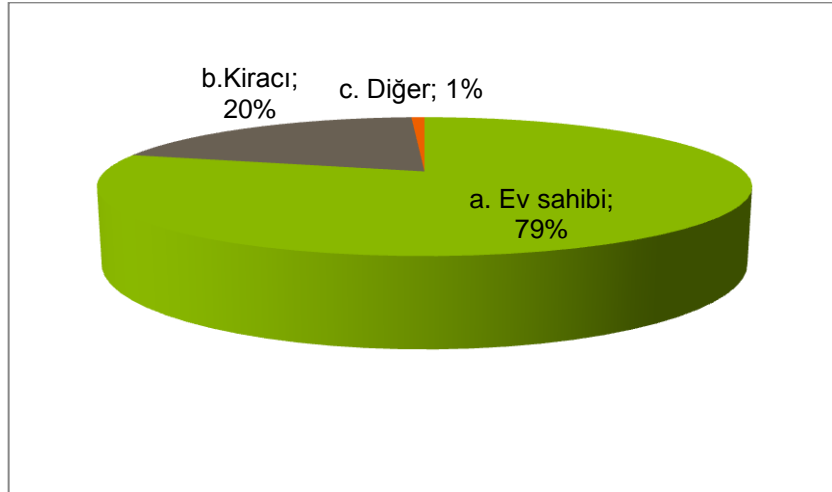
**Grafik 7-5: Sitede Yaşayan Kadının Çalışma Durumu**



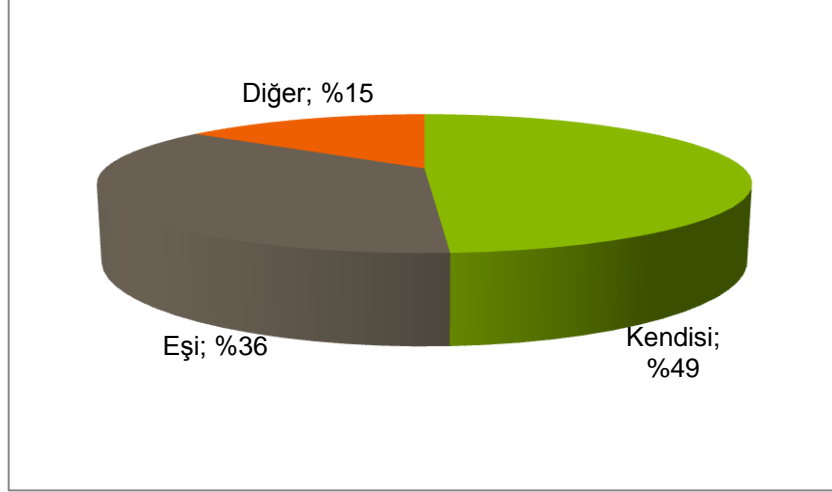
Grafik 7-6: Doğum Yerleri



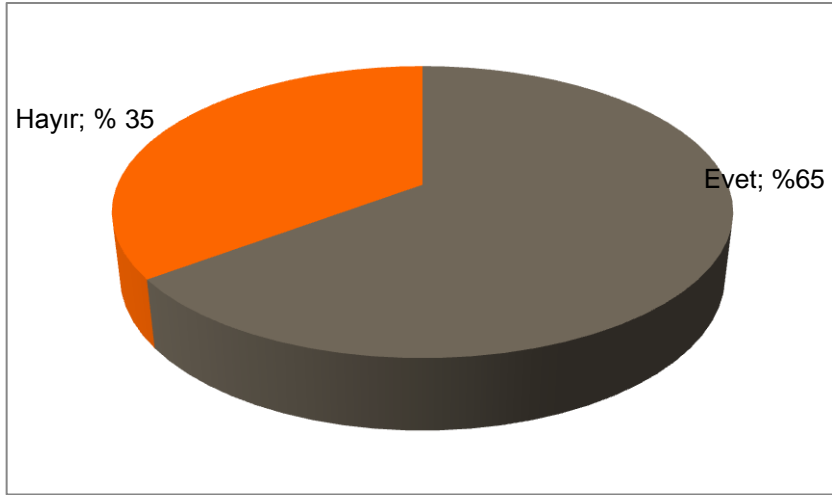
Grafik 7-7: Yer Kavramı



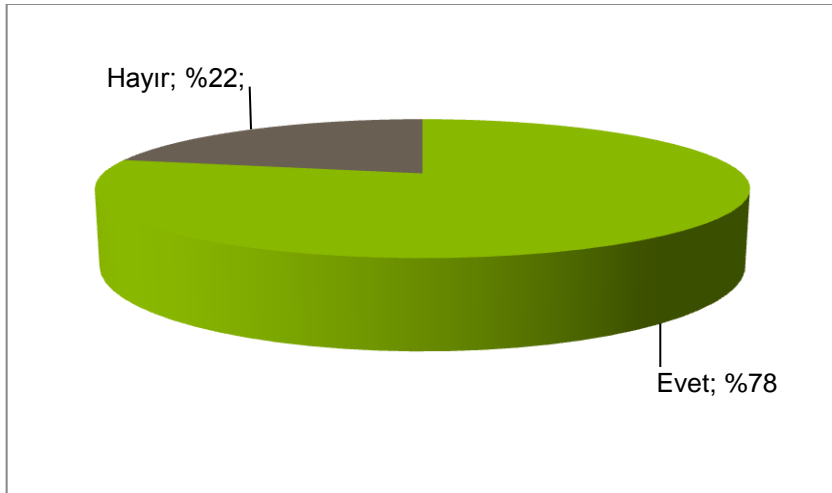
Grafik 7-8: Mülkiyet Durumu



**Grafik 7-9: Mülkiyetin Kime Ait olduğu**

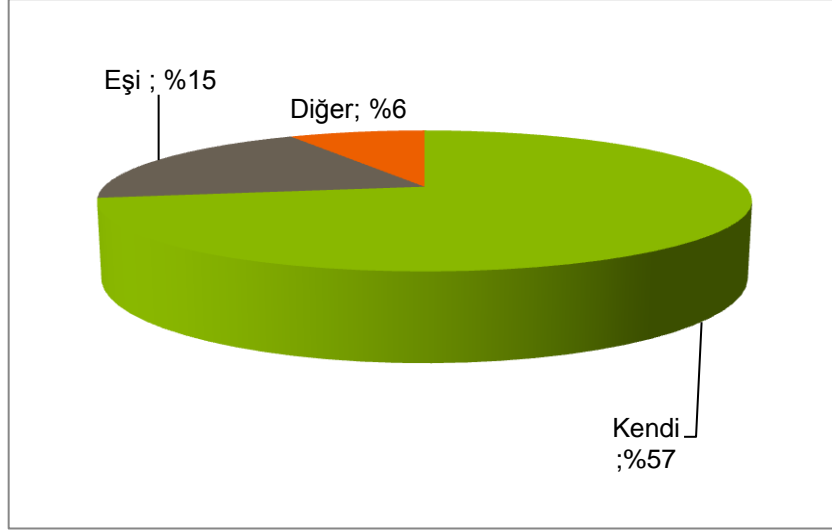


**Grafik 7-10: Başka Bir Ev Mülkiyeti**

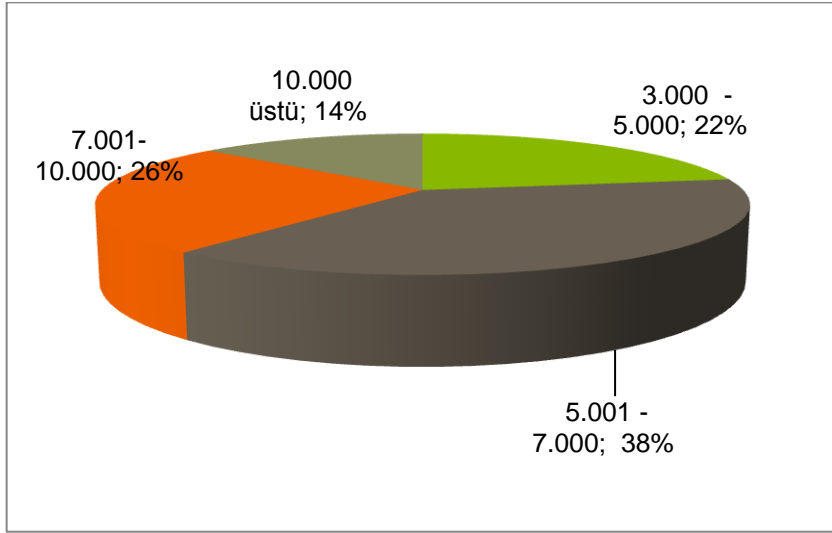


**Grafik 7-11: Araba Kullanımı**

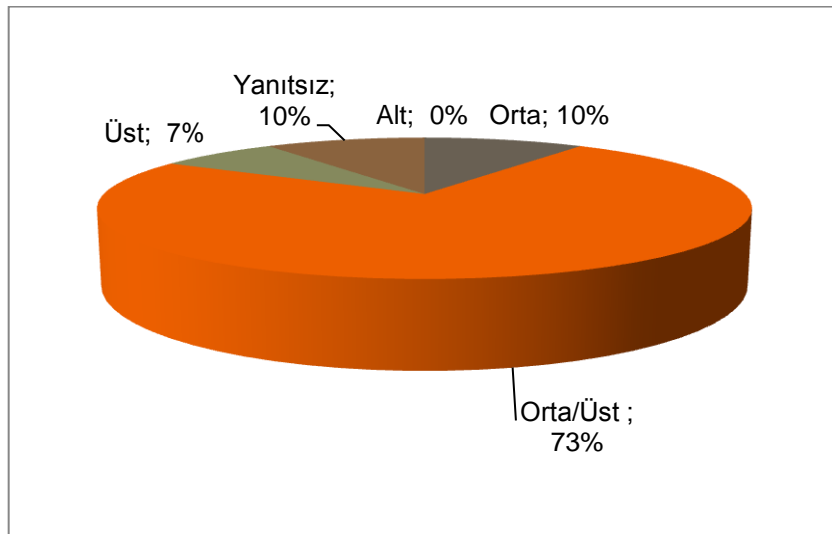




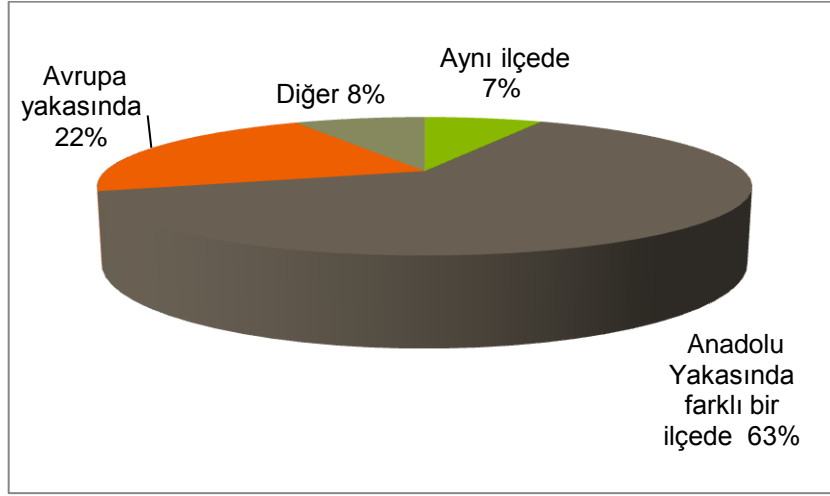
**Grafik 7-12: Kullandığı Arabanın Mülkiyeti**



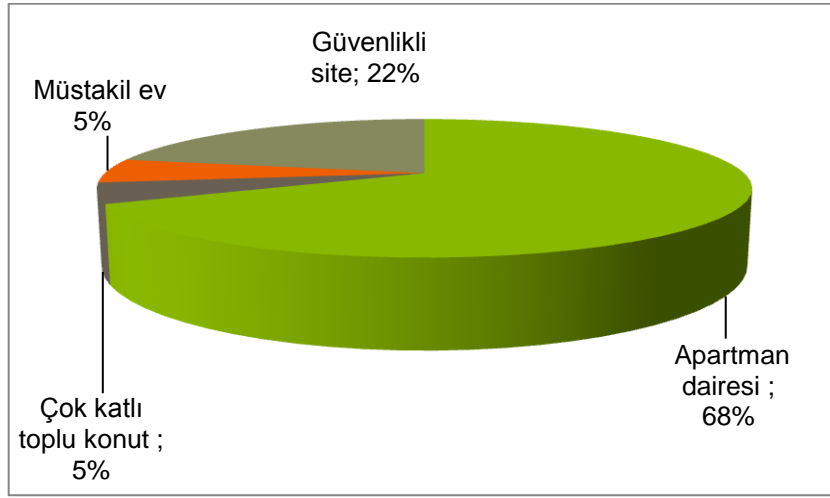
**Grafik 7-13: Bu Sitede Yaşamak İçin Gerekli Gelir Düzeyi**



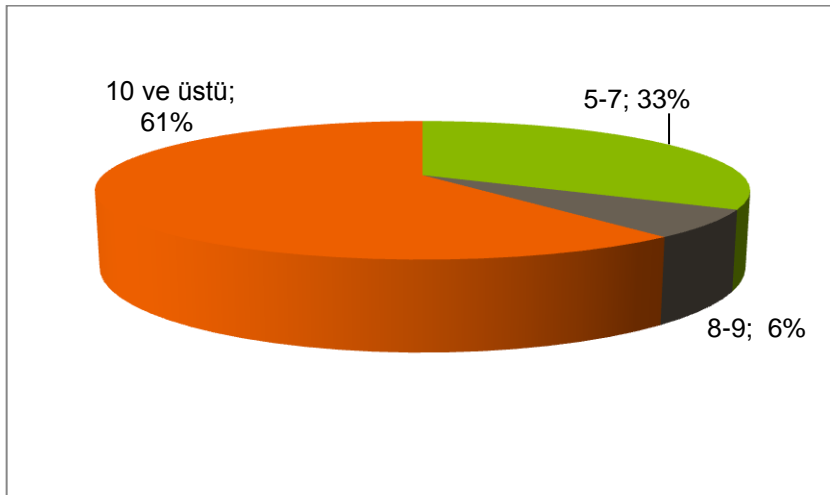
**Grafik 7-14: Sitede Yaşayanların Kendilerini Gördükleri S.E.S**



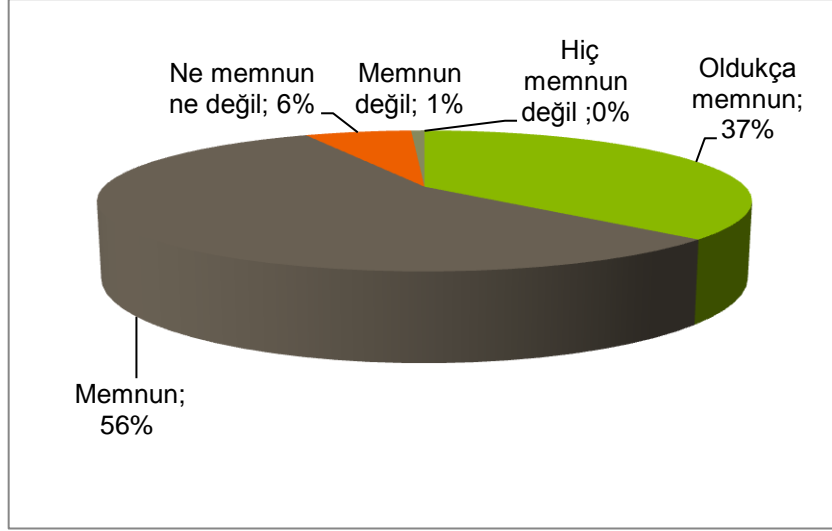
**Grafik 7-15: Siteye Taşınmadan Önceki İkamet Edilen Yer**



**Grafik 7-16: Siteye Taşınmadan Önceki Konut Tipi**



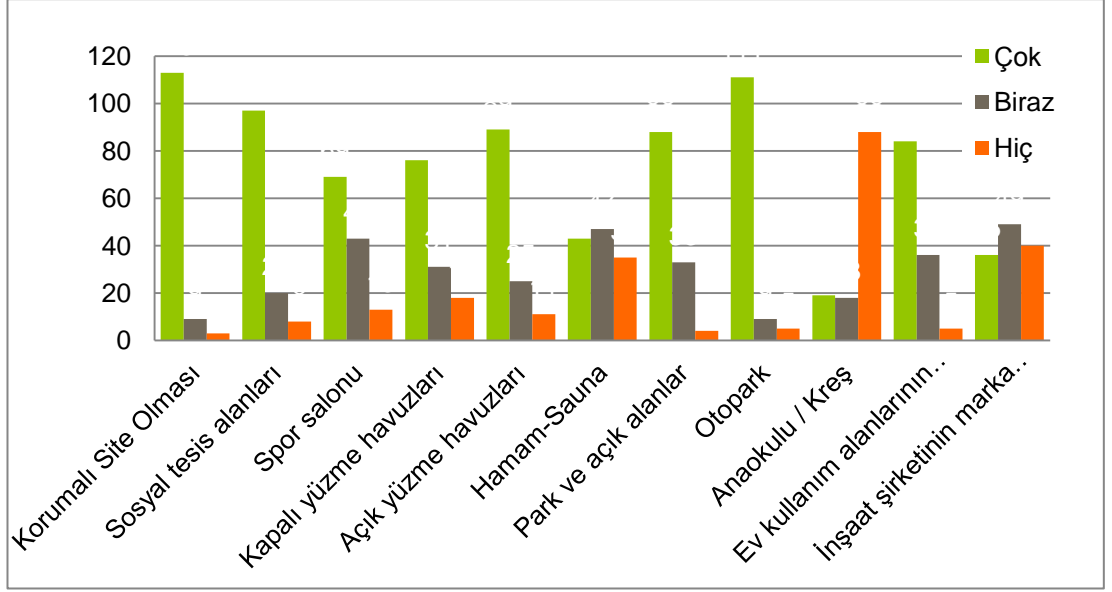
**Grafik 7-17: Siteye İkamet Süresi**



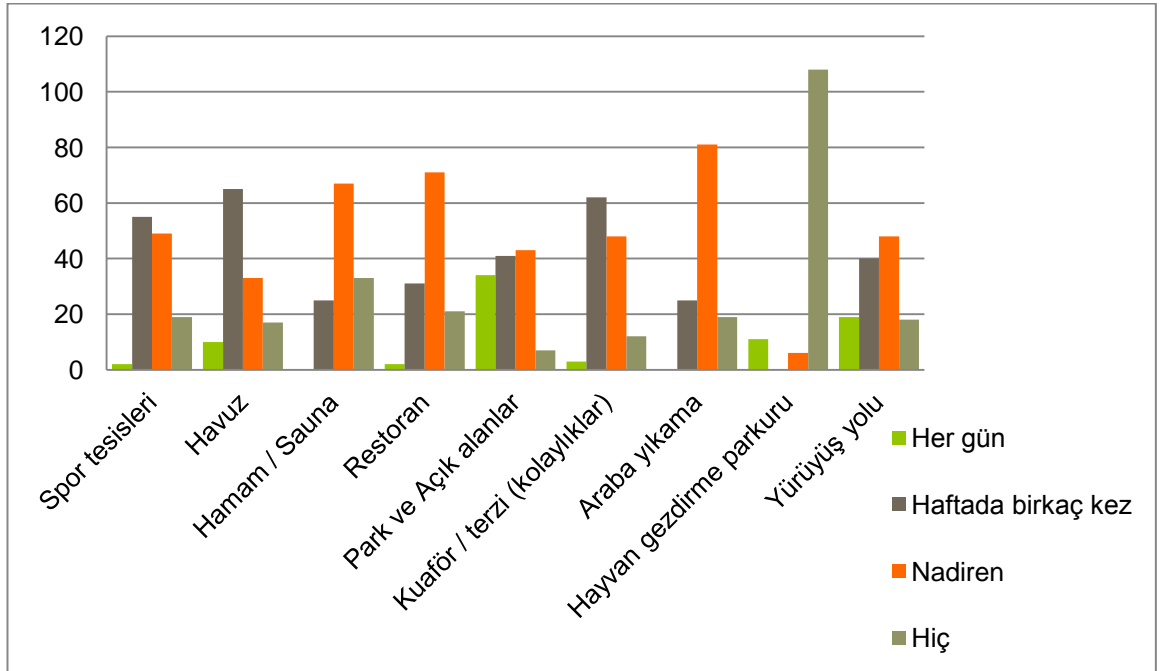
**Grafik 7-18: Site Yaşamından Memnuniyet**



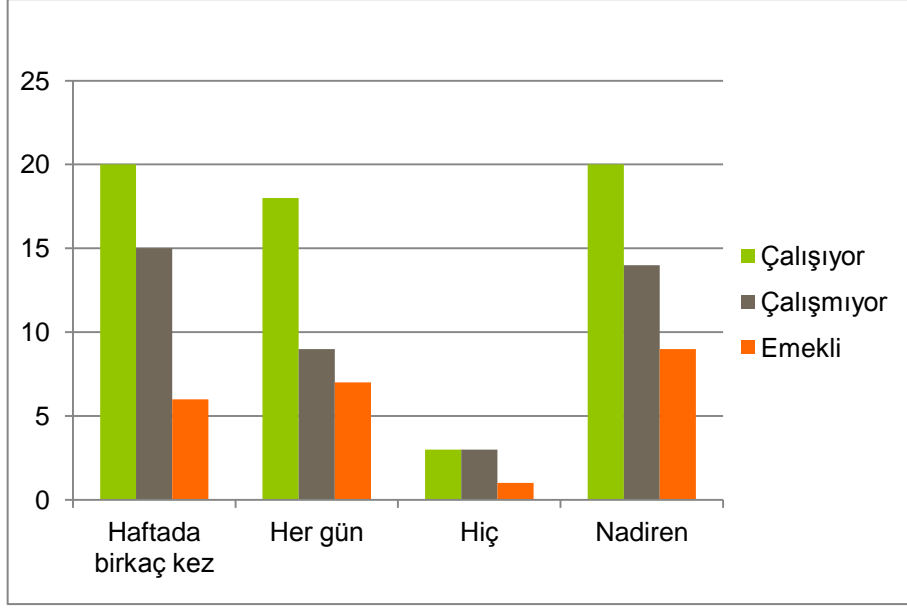
**Grafik 7-19: Site Yaşamını Tercih Etme Nedenleri**



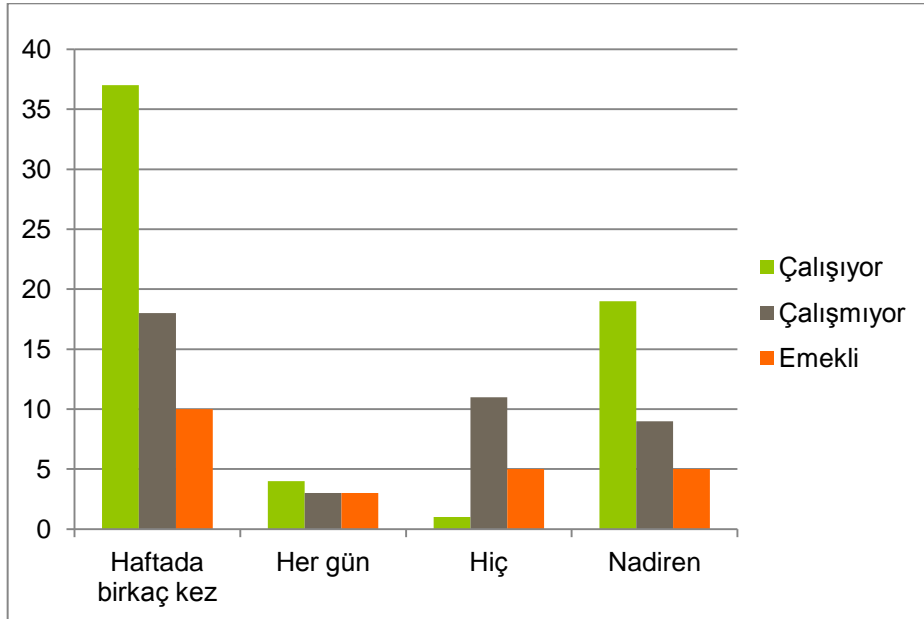
**Grafik 7-20: Sitenin Fiziki Özellikleri İle Tercihi**



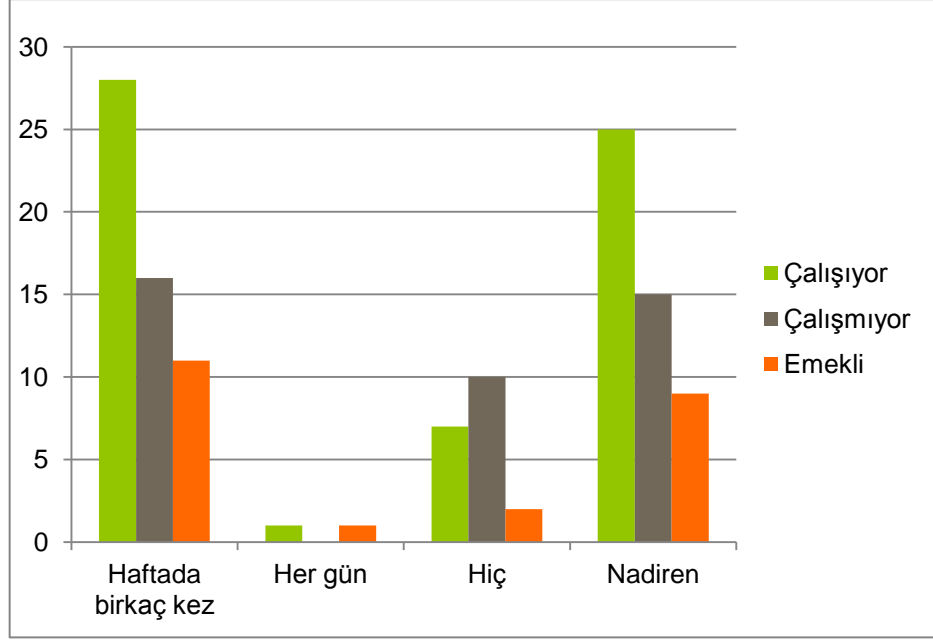
**Grafik 7-21: Sitenin Tercih Edilmesindeki Olanakların Kullanım Sıklığı**



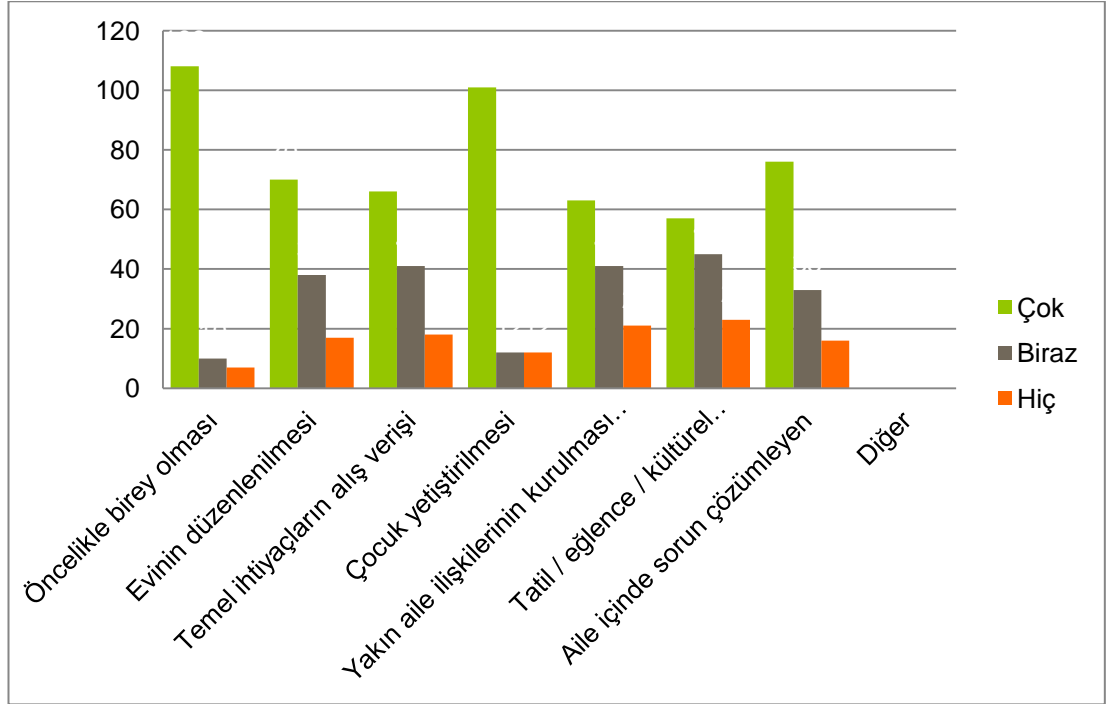
**Grafik 7-22: Park ve Açık Alanların Kullanımı**



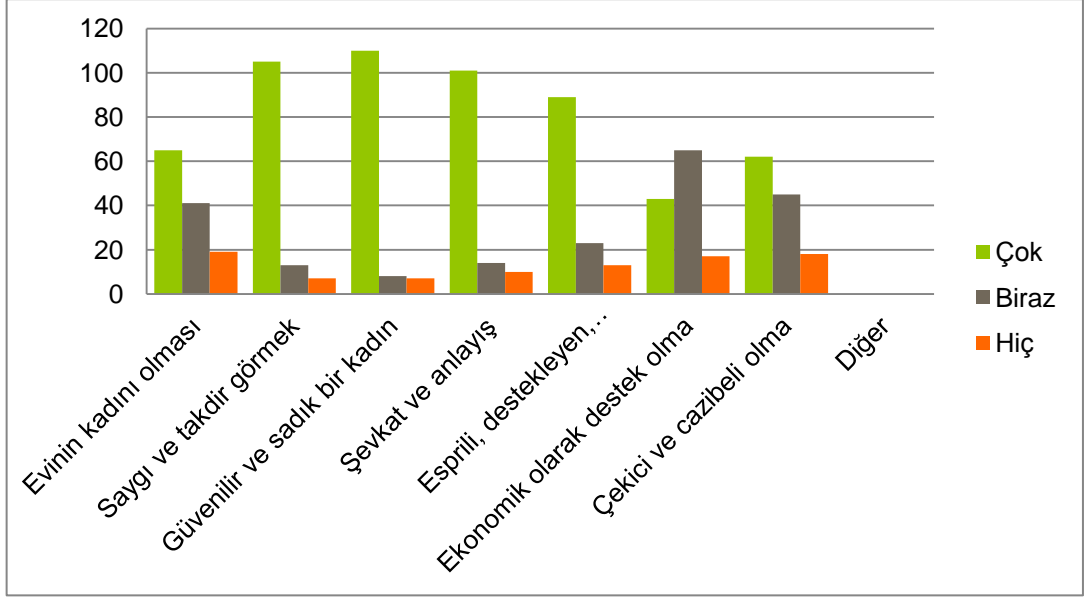
**Grafik 7-23: Havuz Kullanımı**



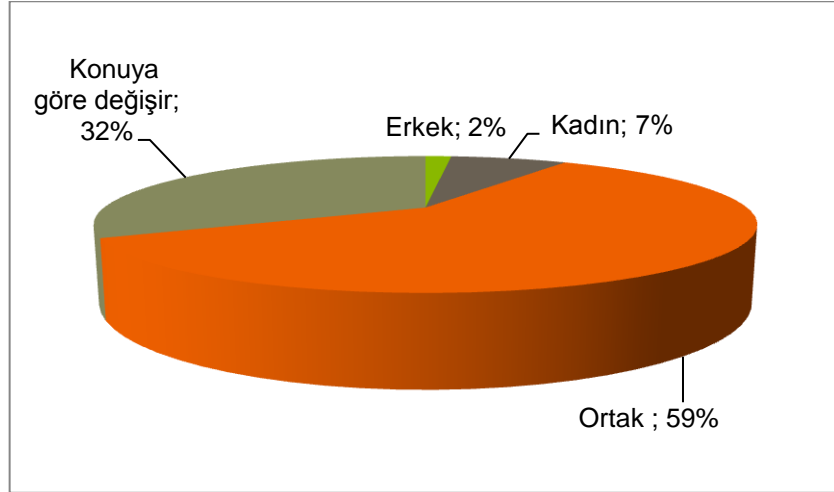
**Grafik 7-24: Spor Salonu Kullanımı**



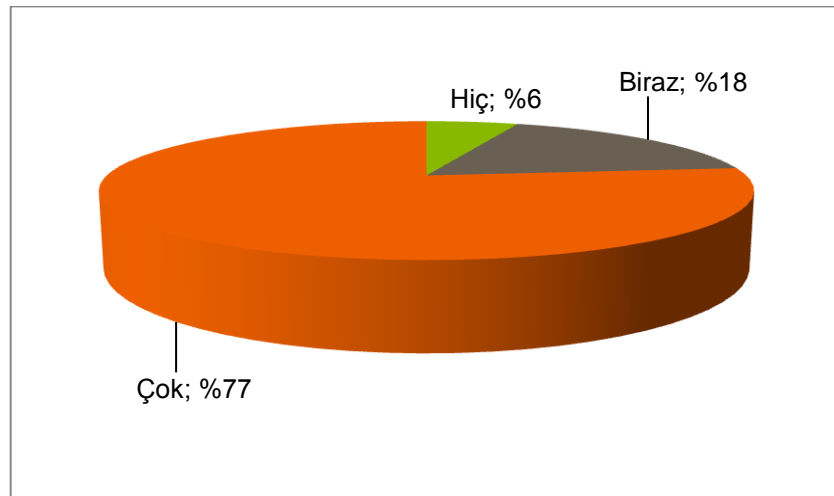
**Grafik 7-25: Sitede Yaşayan Kadının Ev İçindeki Fonksiyonu**



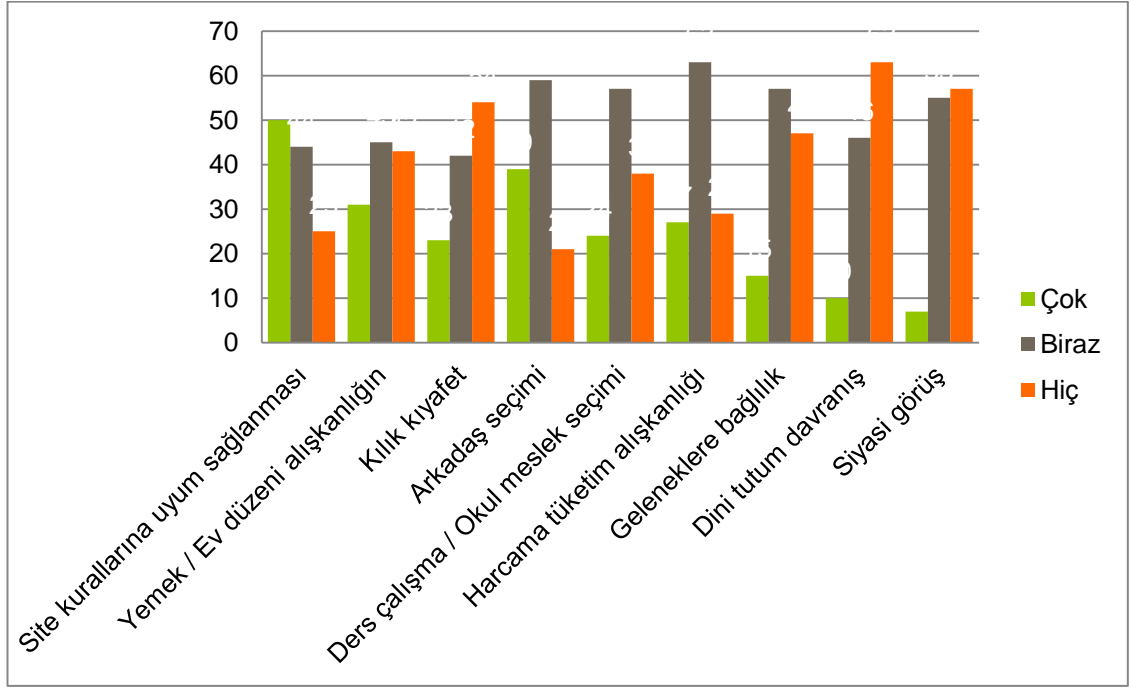
**Grafik 7-26: Eşlerin Kadınlardan Beklentileri**



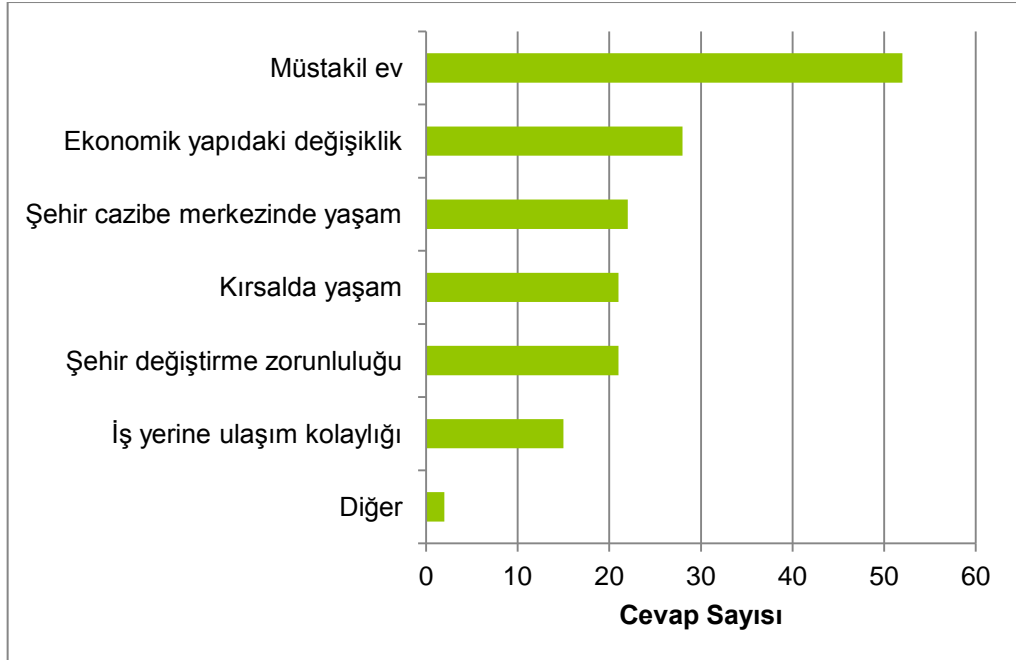
**Grafik 7-27: Ailede Önemli Kararlarda Son Sözü Söyleyen**



**Grafik 7-28: Çocukların Sosyalleşmesinde Site Yaşamı Etkisi**

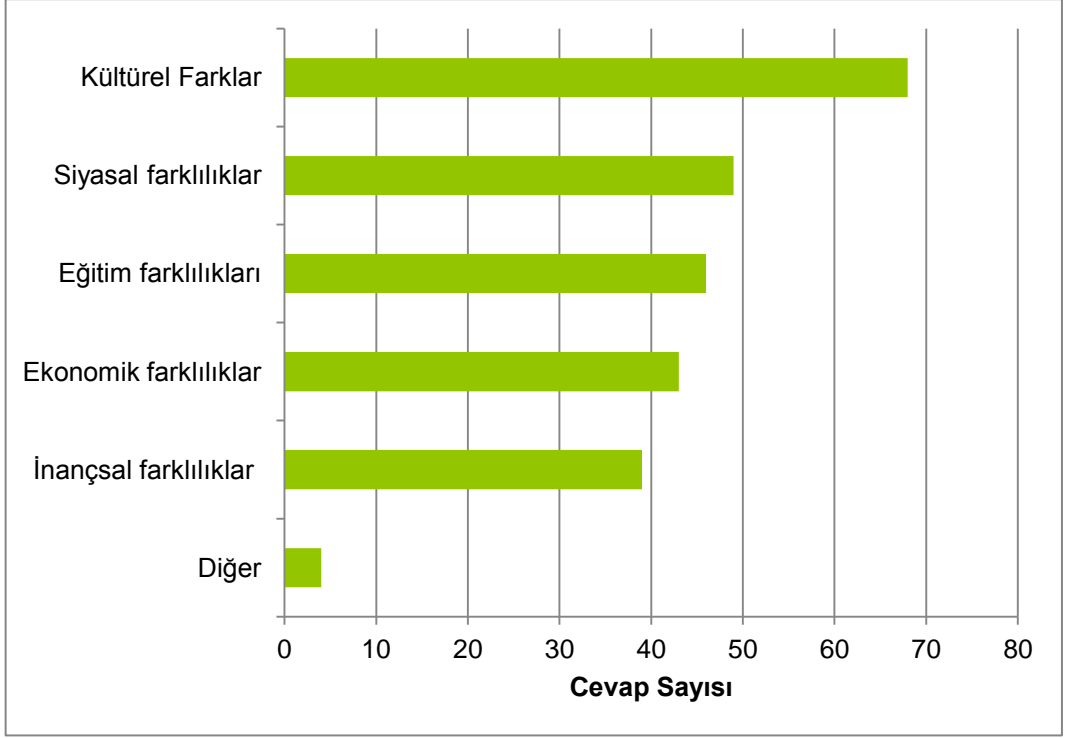


**Grafik 7-29: Çocukların Site Yaşamında Aileleri ile Yaşayabileceği Sorunlar**

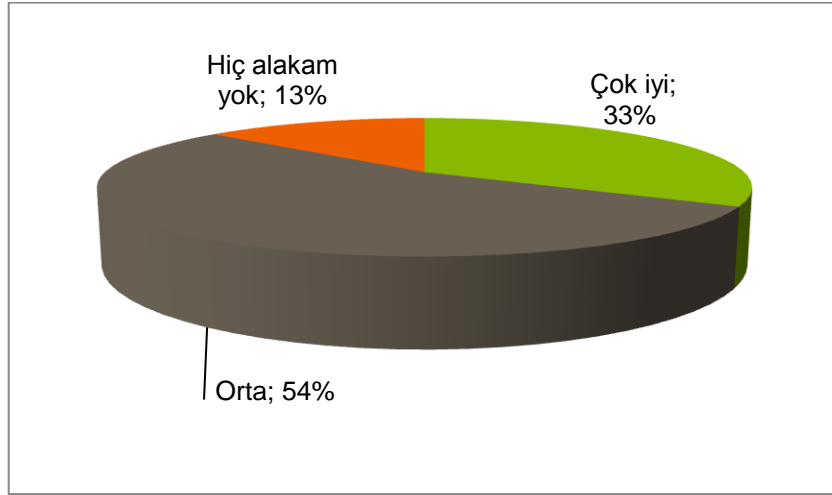


**Grafik 7-30: Olası Siteden Taşınma Sebebi**

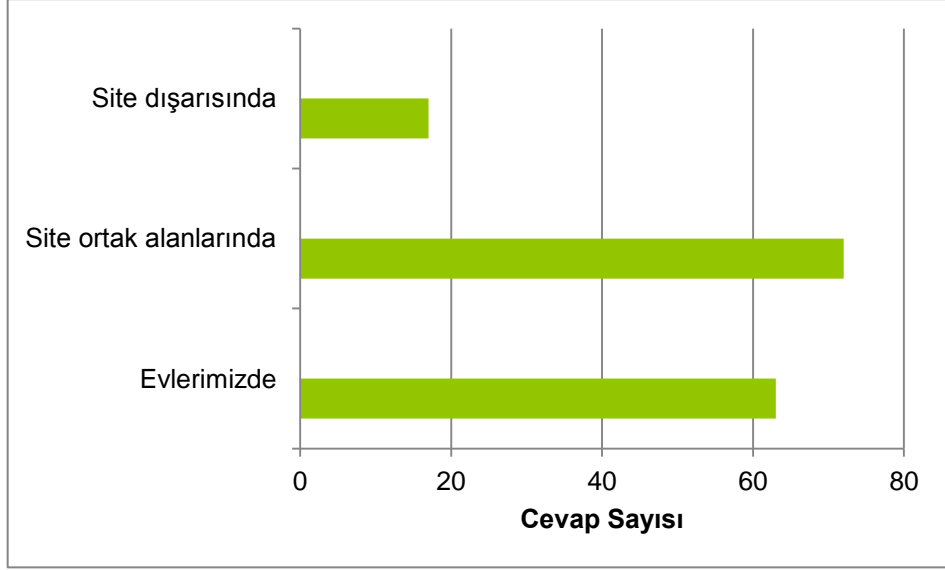




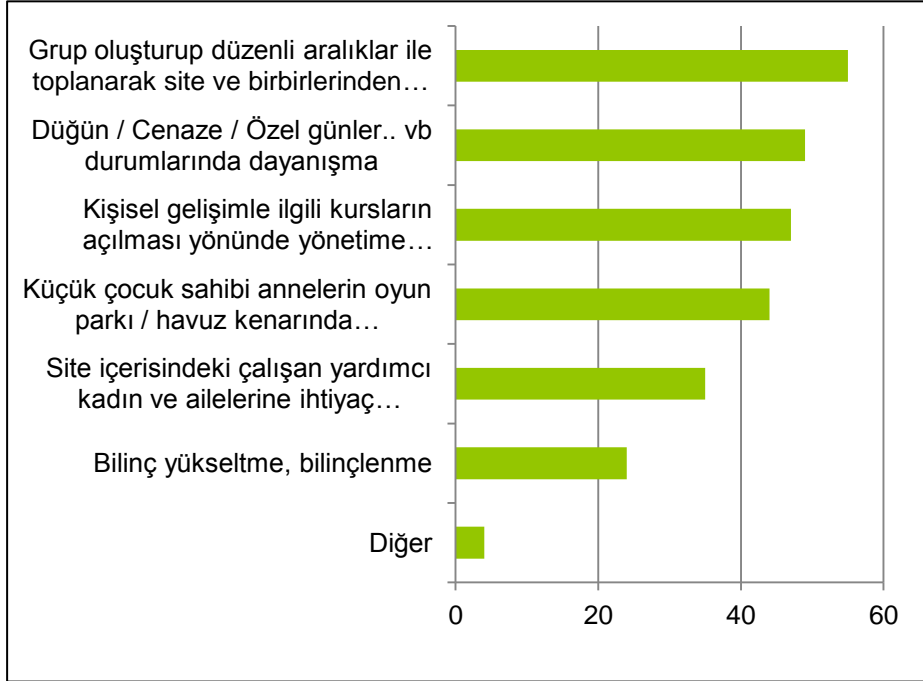
**Grafik 7-31: Sitede Yaşayanlar Arasında Olası Farklar**



**Grafik 7-32: Site İçerisinde Komşuluk İlişkisi**



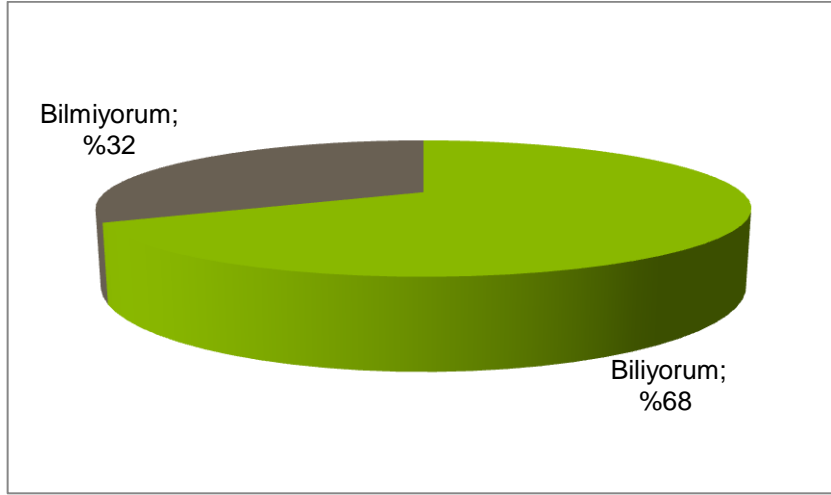
**Grafik 7-33: Komşular ile Bir Araya Geline Mekânlar**



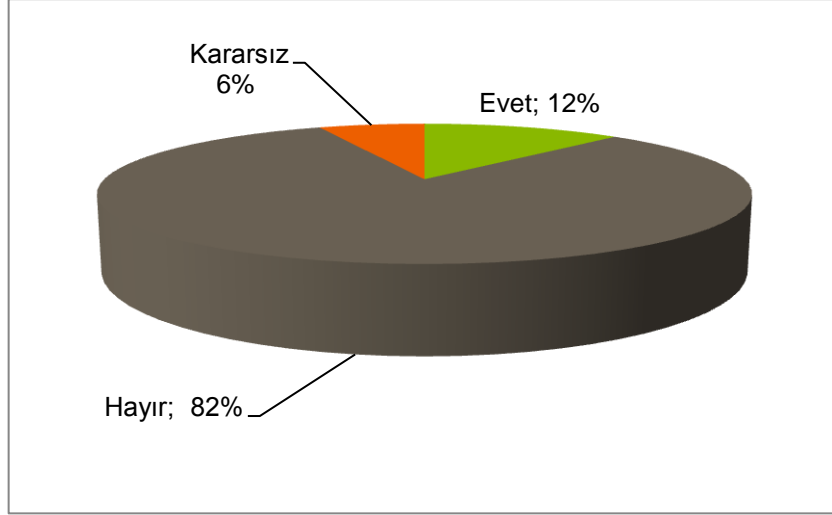
**Grafik 7-34: Site İçerisinde Kadın Dayanışma Süreci**



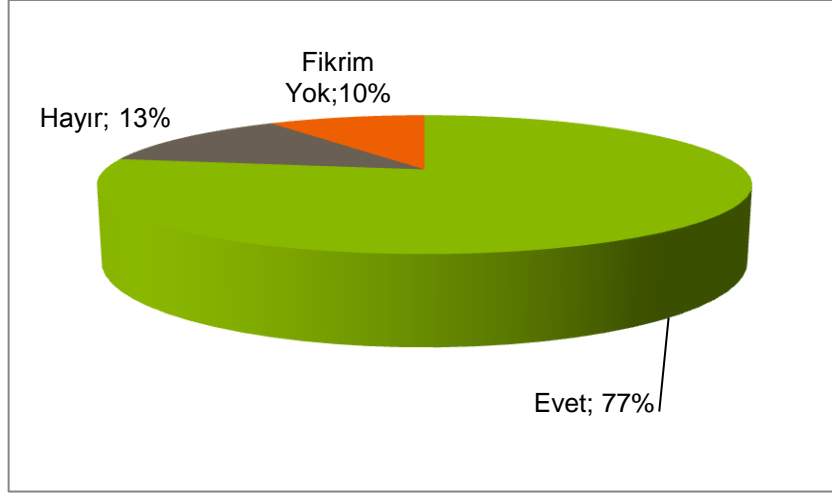
**Grafik 7-35: Site sorunları**



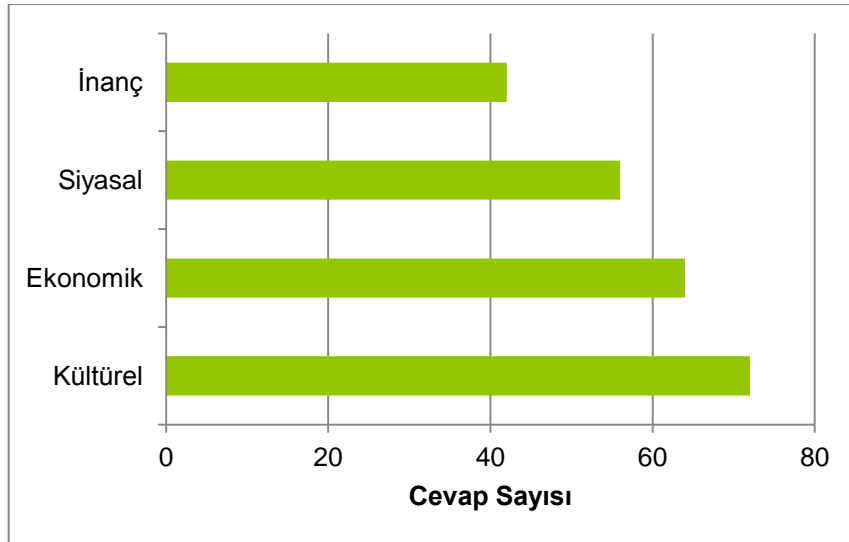
**Grafik 7-36: Site İçerisinde Uyulması Gereken Kurallar**



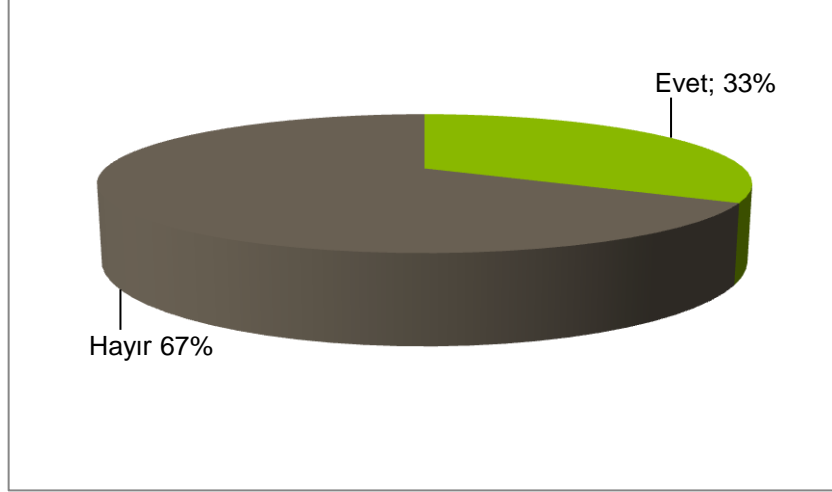
**Grafik 7-37: Site Yönetimine Dahil Olmak**



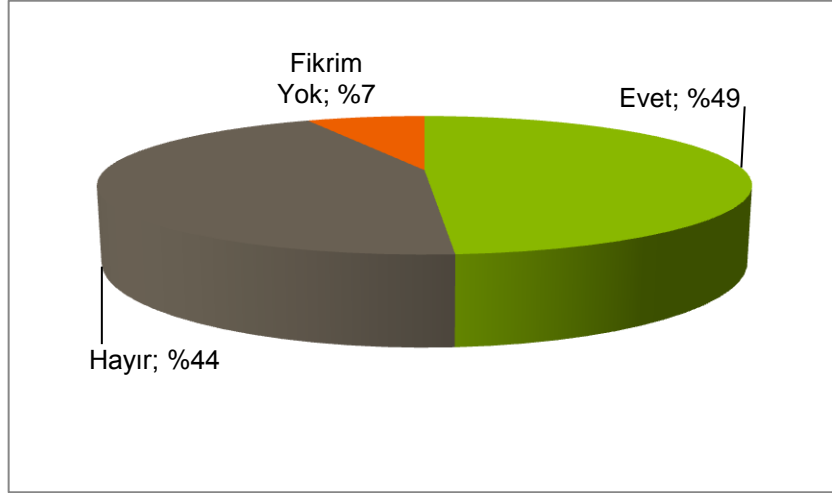
**Grafik 7-38: Site Dışında Yaşayan Semt Sakinleri ile Fark Olasılığı**



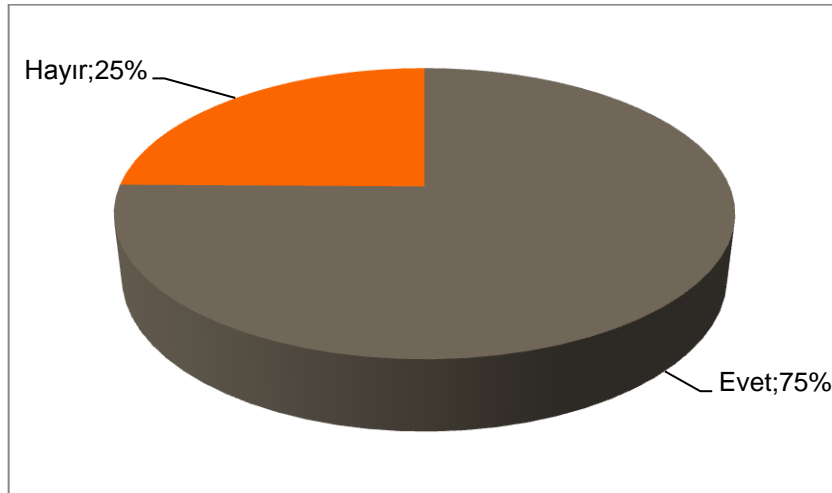
**Grafik 7-39: Site Dışı Semt Sakinleri ile Farklar**



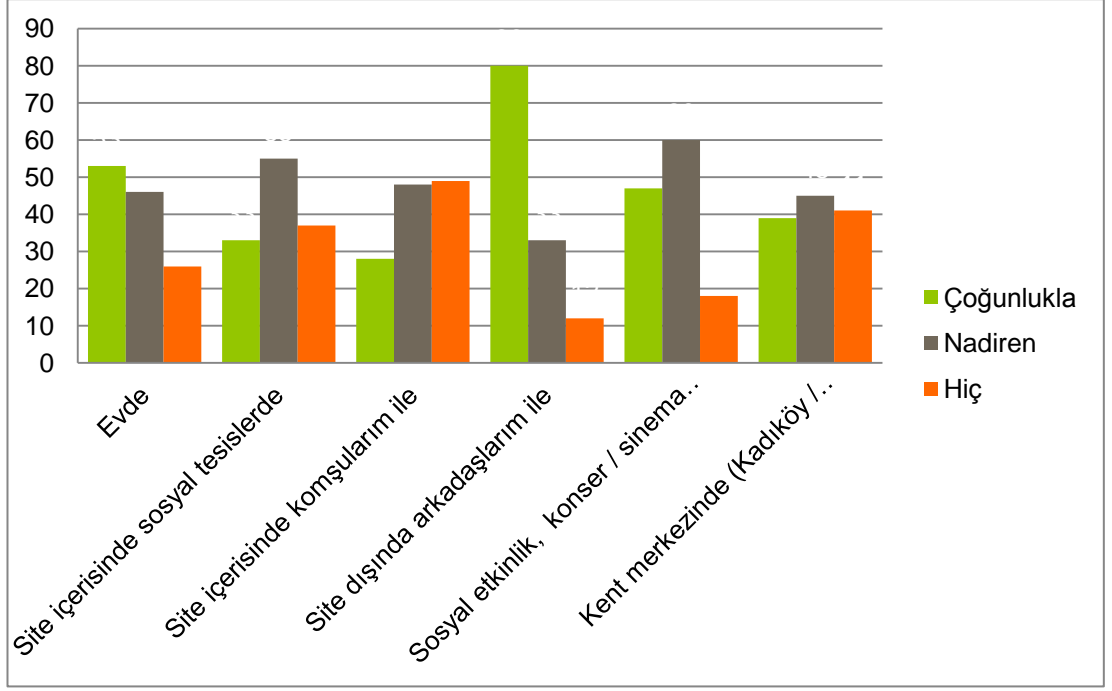
**Grafik 7-40: Site Yakın Çevresinde Oturanları Komşu Olarak Görme**



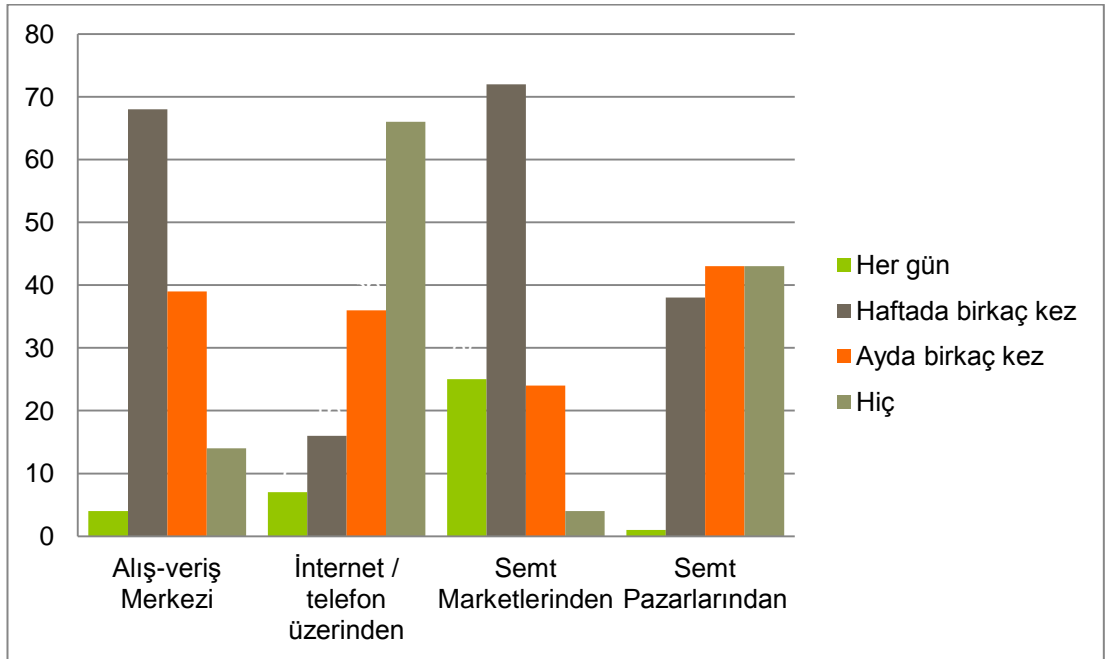
**Grafik 7-41: Site Duvarlarının Toplumsal Ayrışma Yaratması**



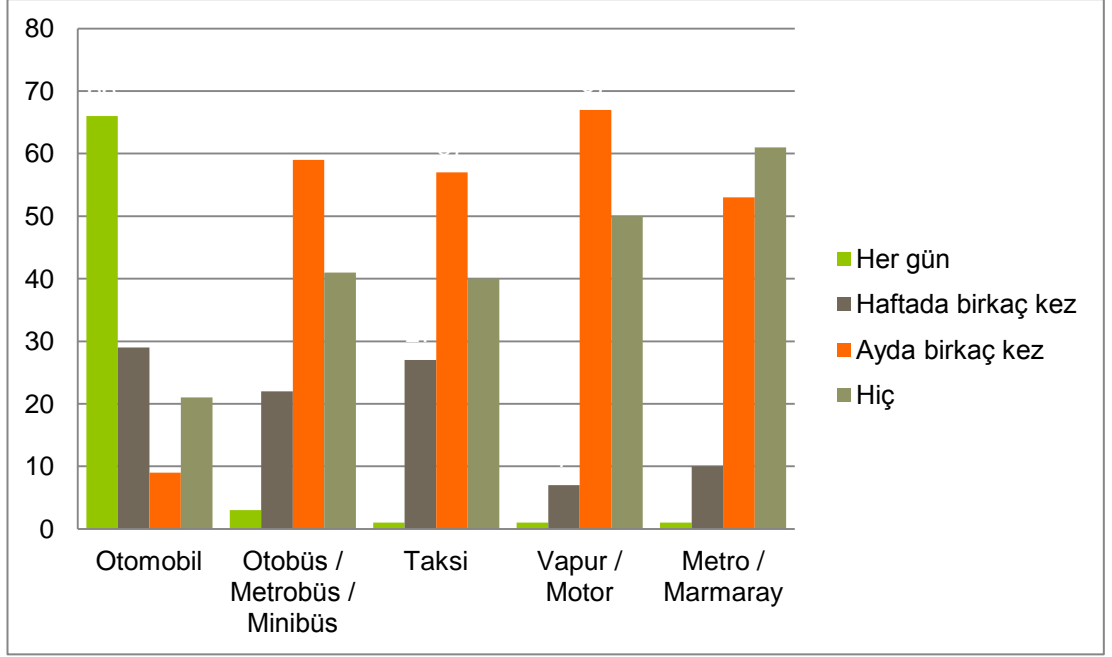
**Grafik 7-42: Ev İçi Yardım**



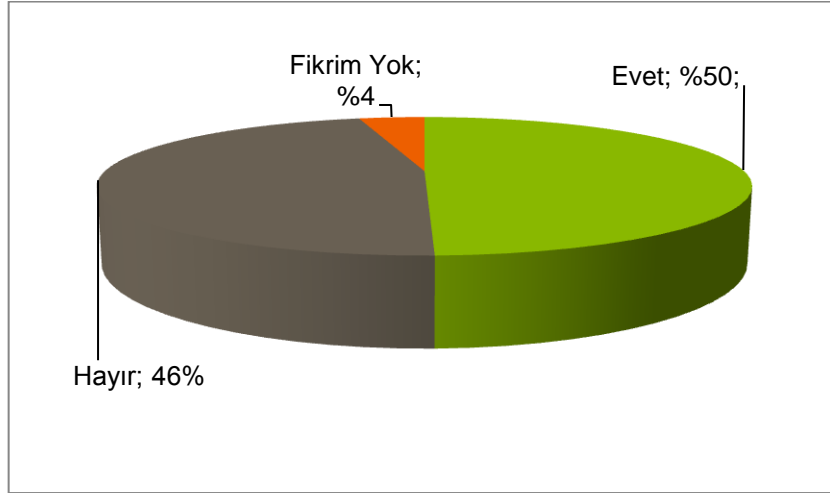
Grafik 7-43: Boş Zamanların Değerlendirilmesi



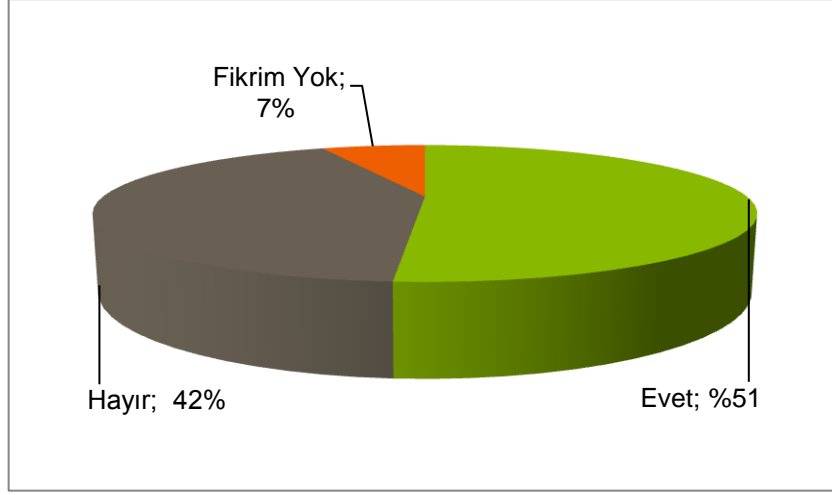
Grafik 7-44: Temel İhtiyaçların Alış-Veriş Tutumu



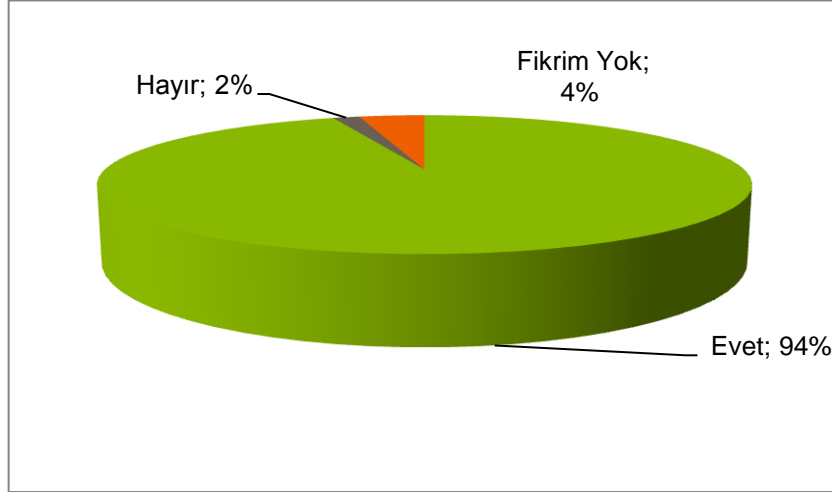
**Grafik 7-45: Gündelik Yaşamda Tercih Edilen Taşıtlar**



**Grafik 7-46: İstanbul'da Kendini Güvende Hissetme**

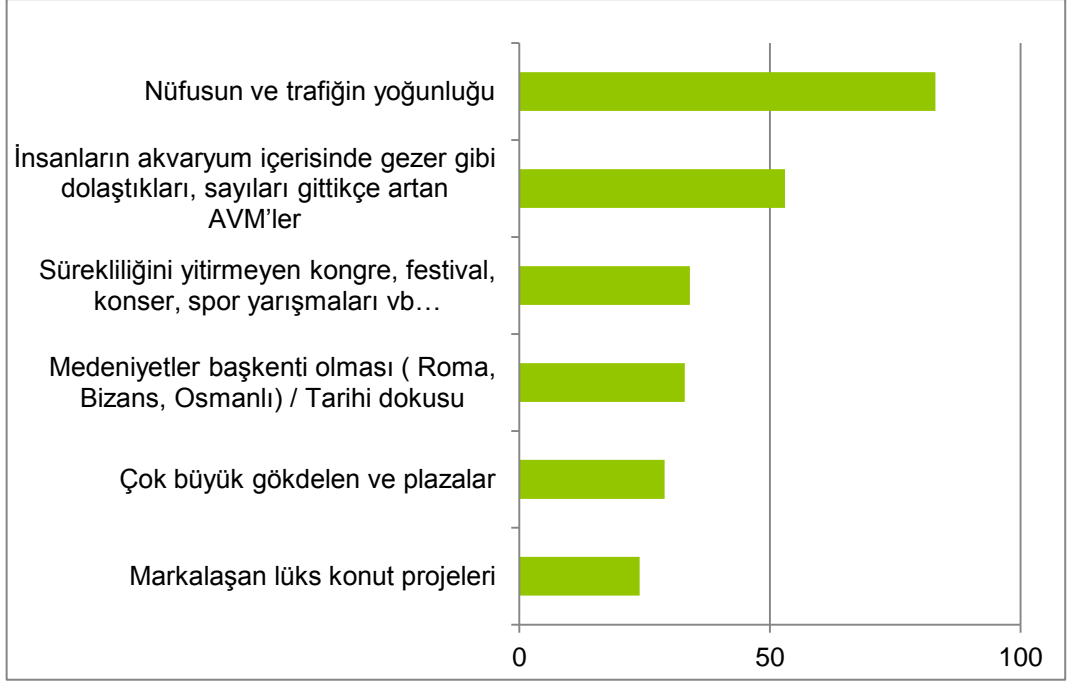


**Grafik 7-47: Mahalle Sınırları İçerisinde Kendini Güvenli Hissetme**

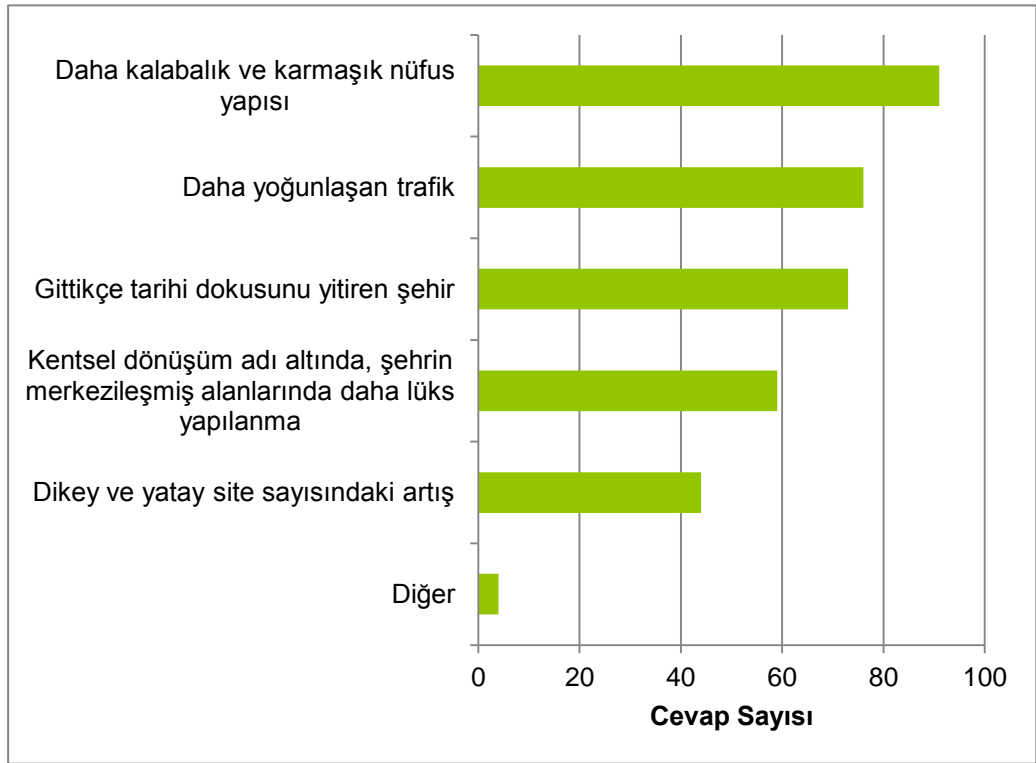


**Grafik 7-48: Site İçerisinde Kendini Güvende Hissetme**

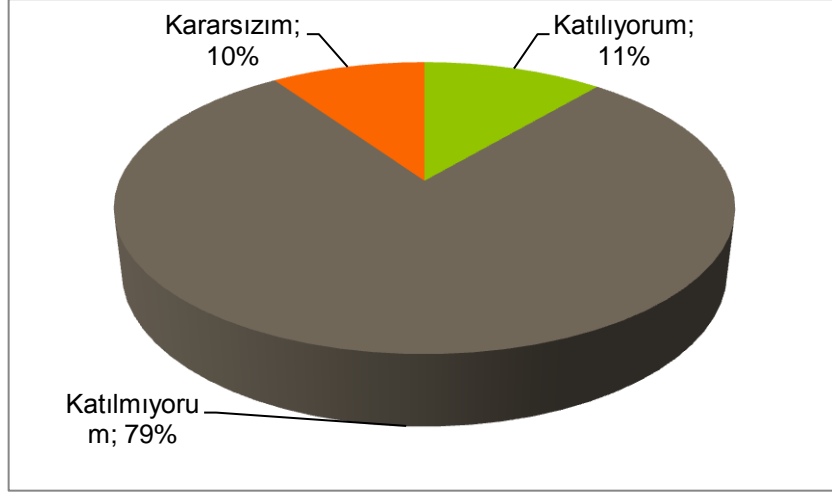




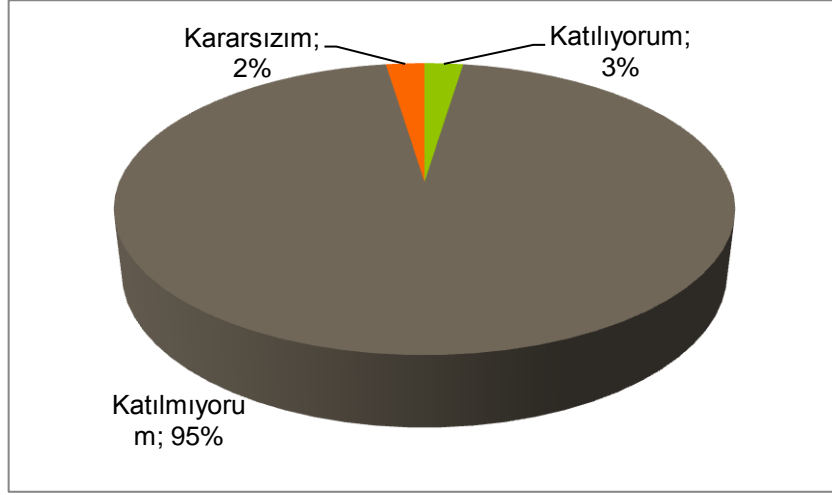
**Grafik 7-49: İstanbul Metropol Şehridir Yansıması**



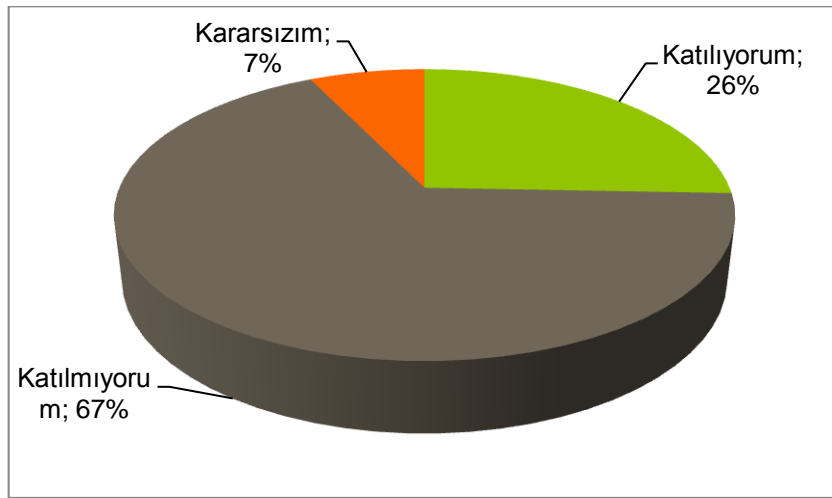
**Grafik 7-50: İstanbul'un On Yıl Sonrası İçin Öngörüler**



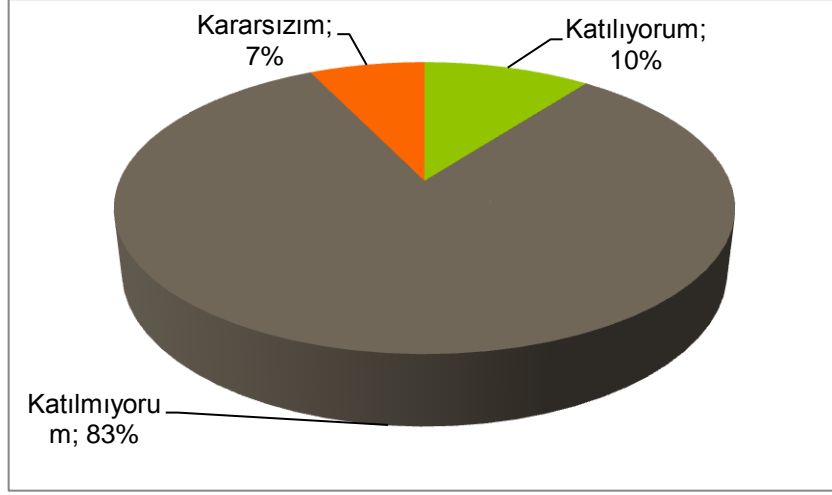
**Grafik 7-51: Kız Çocuklarının Kontrolü**



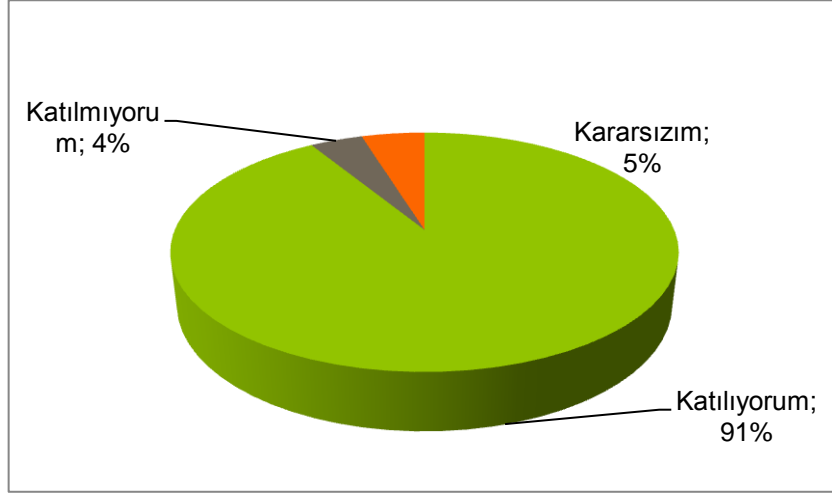
**Grafik 7-52: Kadın Çalışmamalıdır**



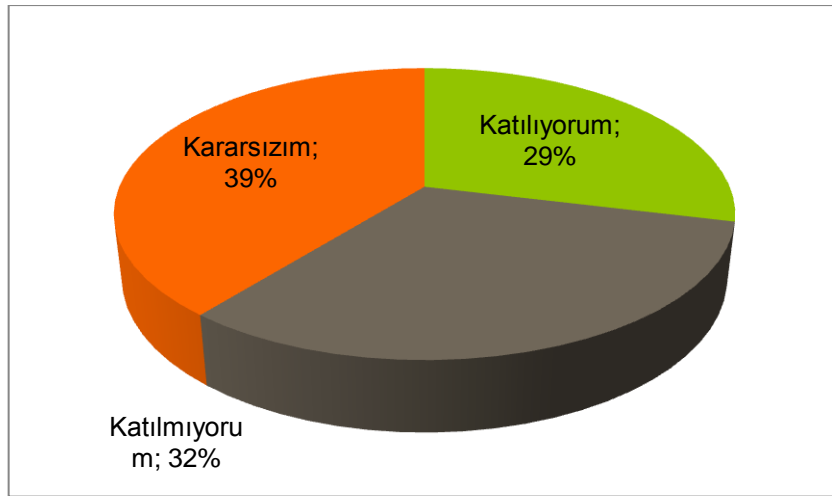
**Grafik 7-53: Erkeklerin Kadına Sahip Çıkması**



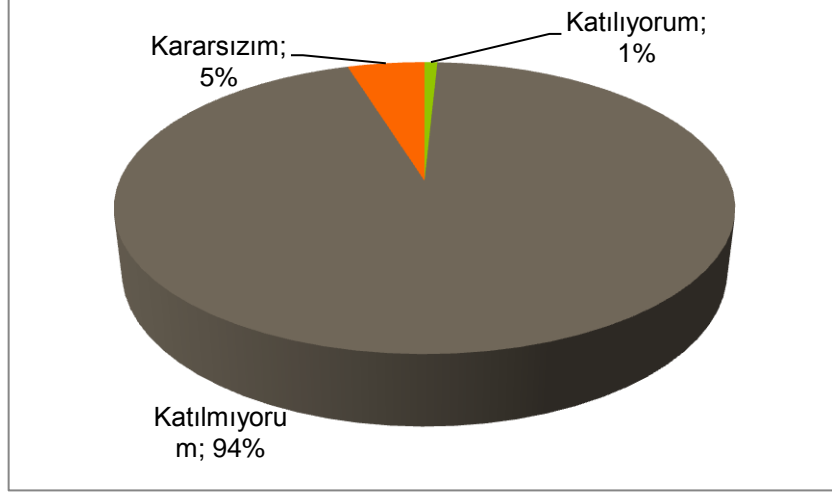
**Grafik 7-54: Kadınların Başka Erkekler ile Arkadaşlığı**



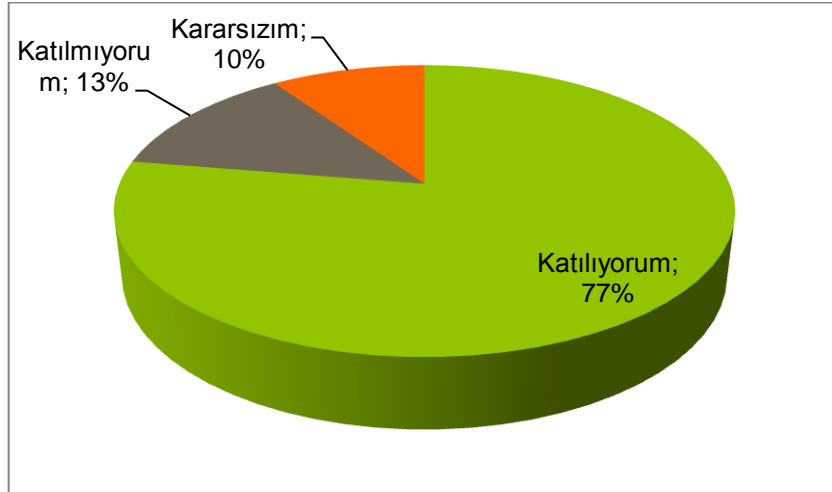
**Grafik 7-55: Çocuklara Öğretilen Güvenli Olma Durumu**



**Grafik 7-56: Yaşlanan Anne-Baba Durumu**



**Grafik 7-57: Evlenen Yeni Çiftlerin Nerede Yaşayacağı**



**Grafik 7-58: Çocuklara Öğretilen Sorumluluklar ve Sınırları**

## ÖZGEÇMİŞ

1965 İstanbul Fatih'te doğdu. İlköğretimini Fatih ilçesinde tamamladıktan sonra 1982 yılında Kocamustafa Paşa Lisesi'ni bitirdi. 1991-1992 öğretim yılında Anadolu Üniversitesi İktisat Bölümü'nden mezun olmuştur. 2012 Eylül- 2015 Ocak arasında Maltepe Üniversitesi Sosyoloji Yüksek Lisans bölümünde öğrenimine devam etmiştir. "Kentte Sosyal Ayrışma ve Mekânsal Dönüşüm : Kapalı Sitelerde Kadının Konumu" adlı tez çalışması yapmıştır.